L3

COMMENTARIVS DE ALIENATIONE RERVM ECCLESIARVM

In principium, & gloss. summæ 12. q. 2.

ET DE SPOLIIS CLERICORVM super cap. non liceat Papæ. ead. cau. & quæst.

AVTHORE
Martino ab Azpilcueta Doctore Nauarro,

SACRI ORDINIS RONCAEVALLIS Commēdatario, Gymnastaq; primę functionis sacrę Canonum facultatis in Inclyta Lusitanię Conymbricensi Academia, iampridem rude donato siue iubilato, & comitatu ornato; cum prius fuisset eiusdem functionis in celeberrima eademq; antiquissima Salmanticensi, & in præsentia in Romana Curia S. D. N. GREGORII XIII. ad quam ob quandā magnam causam senex venit, eius in foro conscientiæ Pænitentiariæ obsequijs inseruiente.

Ad eundem S. D. N. Gregorium XIII. Pont. Opt. Max.

SVPERIORVM PERMISSV.

ROMÆ, *In officina Iacobi Tornerij, & Iacobi Bericchij*, M D LXXXIIII.

Insignis forma, doctrina insignior vnus:
At superat summi cultus vtrunque Dei.

AVTHORIS INSIGNIA GENTILICIA.

SANCTISSIMO D·N·GREGORIO XIII· PONT· OPT· MAX·

MARTINVS AB AZPILCVETA DOCTOR NAVARRVS

In iſta mira gubernandi vigilantia perpetuam perſeuerantiam.

Ecognoſcenti mihi, BEATISSIME PATER, *commentarium de Spolijs clericorum, in cap. non liceat. 12. q. 2. quem iam pridem Illuſtriſsimo Cardinali Alciato tunc ſummo Pænitentiario dedicaram, viſum eſt non ſolum errata emendare, omiſſa ſupplere, & mutanda mutare, ſed etiam morem antiquiorum repetentium ſequutus in ipſam ſummam, (quæ quandam tituli vicem habet) comminiſci quædam non omnino pænitenda de ſignificatu verbi alienationis, & eam contingentibus; quæ ſunt totius quæſtionis prædicta materia, quæque alij Commẽtatores minùs plenè, vel non ſatis cautè commẽti ſunt. Quæ ſimul cum auctarijs præfati Commẽtarij de Spo-*

lijs audemus Sanctitati tuæ offerre. Tum quòd omnia nostra etiam quàmlibet parua nostræ pauperis officinæ, non solum tibi debentur; sed etiam omni iure sunt tua. Tum quòd omnia illa, quæ in hac longa senectute recognouerimus, reddere proposuimus sapientiæ canonicæ fonti, vnde hausimus ea: & tu non solùm secundum Deum es præfatæ sapientiæ fons primus in terris, ob maximum, & summum Pontificatum, quem in eis geris, ex quo illa orta est, & per quem conseruatur, & augetur: nec solùm, eo quòd humana præsumpsione, vel habitu omnia iura in scrinio pectoris habeas, sed etiam quòd primus, aut certè cum primis omnium sapientiam canonicam à puero in scholis prouidentia diuina, magnoque tuo conatu, audiendo, & prælegendo hauseris; & per totam vitam in omnibus prætorijs prudentissimè, ac sanctissimè vtendo auxeris: donec ad istud supremum, & secundum diuinum primum in terris sublimissimum omnium vnanimi suffragio perueneris. Ob quod tamen, quamuis sit quidam mons altissimus Syon, non superbis, nec fastidis humilia: imo quà parte licet auges ea, & sublimas. Quod est in causa, vt hanc opellam omnium humillimam audeã offerre tantæ sublimitati, firma spe, quòd sere-

no benignoque animo de more ſuſcipies. quod vt facere digneris obnixiſsimè is quàm humillimus ſeruus tuus orat, & ſupplicat, in gloriam D. N. Ieſu Chriſti, qui te Eccleſia ſua ſancta adeò neceſſarium, & vtilem paſtorem quàm diutiſſimè ſeruet incolumen. Amen.

D futuram Rei Memoriam. Cum à fœl. recordat. Pio Papa Quinto prædecessore nostro emanauerint literę tenoris subsequentis. Dilecto filio Martino ab Azpilcueta Decretorum Doctori Pius Papa Quintus. Dilecte fili salutem, & Apostolicam benedictionem. Dudum à fęl. record. Paulo Papa Tertio prædecessore nostro emanarunt literæ tenoris subsequentis. Dilecto filio Martino ab Azpilcueta Decretorum Doctori, primariam cathedram Iuris Canonici in vniuersitate studij Conimbricensis actu Regenti Paulus Papa Tertius. Dilecte fili salutem & Apostolicam benedictionem. Cum sicut nobis exponi fecisti, vt alijs iuxtà traditum tibi à Deo talentum prodesse posses, nonnullas lecturas super voluminibus Decreti, & Decretalium non sine maximis laboribus & vigilijs, ad laudem diuini nominis, cuius opę literariæ rei, & Christianæ Reipublicæ cõsuluisse, & profecisse credis, scribendo composueris, & compilaueris, easque de proximo tuis proprijs expensis in lucem edere, & imprimi facere intendas, pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, vt tibi, quòd lecturæ huiusmodi absque tuo consensu imprimi non possint, vt tuarum vigiliarum effectu læteris, concedere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos volentes te specialis gratiæ fauore prosequi huiusmodi supplicationibus inclinati tibi, quòd ad septennium à die, quo tu lecturas prędictas imprimi feceris computandum, nullus alius per vniuersum orbem Christianum constitutus lecturas ipsas, vel illarum partem aliquam imprimere, seu imprimi facere, vel impressas in sua domo, aut alibi habere, & tenere, nec illas vendere, seu mutuo aut ex dono vel aliàs donare possit auctoritate Apostolica tenore pręsentium de speciali gratia indulgemus: districtè inhibentes in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pęna, eoipso si contrafactum fuerit incurrenda, omnibus & singulis, cuiuscunque status, gradus, ordinis, & cõditionis existentibus, & quauis Apostolica authoritate, aut facultate fungentibus per vniuersum orbem constitutis, ne lecturas huiusmodi vel earum partem aliquam absque tuo expresso consensu, & licentia septennio prædicto duntaxat durante imprimere, seu imprimi facere, aut vendere, seu donare præsumat. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, ac quarumcunque prouinciarum, & locorum statutis, & consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, nec non priuilegijs, indultis, & litteris apostolicis quibusuis prouincijs, & illarum personis, ac vniuersitatibus, & collegiis, etiam per nos, & Sedem Apostolicam sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam derogatoriarum derogatorijs, vel aliàs quomodolibet concessis, confirmatis, ac etiam iteratis vicibus innouatis. Quibus omnibus, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per

clausulas

clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut exquisita forma ad hoc seruanda foret tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petrum sub annullo piscatoris die viij. Ianuarij. M.D.XLIIII. Pontificatus nostri anno nono. Et deinde. Cum sicut nobis nuper tu exponi fecisti, sicut asseris, rogeris à multis, vt opera tua tam prius edita, quàm nondum edita, quæ super iure Pontificio, & ad declarationem illius pertinentibus habes composita, typis excudi faceres, idque facere proponas vita comite, & Deo iuuante impensis tuis, & te præsente, quo correctiora, auctiora, & pientiora prodeãt, nobis humiliter supplicari fecisti, vt in præmissis opportune prouidere de benignitate apostolica dignaremur. Nos te amplioris gratiæ fauore prosequi volentes, huiusmodi supplicationibus inclinati Apostolica authoritate tenore præsentium declaramus, intentionem nostram esse, vt prædicti Pauli prædecessoris nostri litteræ, & quę de lecturis loquuntur, habeant etiam locum in alijs Commentarijs, libris, & tractatibus, quos tu edideris super ijs, quæ pertinent ad prędicti iuris pontificij declarationem. Non obstantibus omnibus supradictis, quę idem Paulus prædecessor in dictis pręinsertis literis voluit non obstare. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die xviij. Maij M.D.LXXI. Pontificatus nostri anno sexto. Ac cum postmodum, videlicet nonis Nouembris, Pontificatus nostri anno primo, eundem Martinum specialibus fauoribus & gratijs prosequi volentes statuerimus, prędictoque Martino concesserimus literas fœl. record. Pauli III. & Pij V. prædecessorum nostrorum pręinsertas locum habere, & se extendi in his, quæ de lecturis, & alijs loquũtur in quibuscunque Cõmentarijs, & tractatibus, quæ idem Martinus ediderit, super prædicti iuris Canonici declaratione, & interpretatione, & prętertim super Manuali Confessariorũ, ab eo priùs lingua Hispanica edito, nunc recognito, aucto, latinitateque donato. Cum autẽ, vt accepimus, in obsequium Dei, sacrosanctęq. Sedis Apostolicę non sine magno labore duobus annis proximè prętеritis idem Martinus intenderit, & in præsentia intendat recognitioni operum suorum tam editorum, quàm non editorum, quo emendatiora, defæcatiora, auctiora, & vtiliora effecta typis excudantur. Nos eundem Martinum amplioribus fauoribus & gratiis prosequi volentes, Motu proprio, non ad dicti Martini, aut alterius pro nobis desuper oblatę petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia, indultum, inhibitionem, declarationem, decretum, derogationem, aliaque omnia in pręinsertis litteris apostolicis, & earum singulis contenta ad decem annos à Data pręsentiũ computandos, ita vt quis ea, vel illorum partem aliquam sine suo expresso ad id in scriptis consensu imprimere, vel alibi impressa dicto decennio durante vẽdere, aut venalia tenere, donare, aut permutare non possit Apostolica auctoritate tenore pręsentium prorogamus, extendimus, & ampliamus, & quemlibet

libet contrauenientē censuras, & pœnas in præinsertis litteris contētas eoipso, & absque alia declaratione incurrere. Sicq. per quoscunq. Iudices & Commissarios quauis auctoritate fungentes, sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate vbique iudicari, & definiri debere: irritum quoque & inane decernimus, si secus super his à quoquā quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac omnibus illis, quæ in omnibus supradictis literis concessum est non obstare, cæterisque contrarijs quibuscunq. Insuper quia difficile foret, præsentes literas ad quæcunque loca deferri, volumus, & dicta auctoritate decernimus ipsarum transumptis, & exēplis, & in eisdem exemplis, lecturis, Commentarijs, Manuali, & alijs operibus huiusmodi impressis plenam, & eādem prorsus fidem vbique in iudicio & extra adhiberi, quæ originalibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensę. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die xxi. Nouembris, Pontificatus nostri Anno Nono.

Cæ. Glorierius.

Cum Priuilegijs amplissimis Regum Christianiss. & Catholici Neapoleos, Senatus Veneti, & omnium fere Potentatuū Italiæ.

COMMENTARIVS
DE ALIENATIONE
RERVM ECCLESIARVM

In principium, & glossam summæ 12. quæst. 2. & de spolijs Clericorum, super cap. non liceat Papæ. ead. caus. & quæst.

MARTINO DE AZPILCVETA DOCTORE NAVARRO AVTHORE.

SVMMARIVM.

1 ANtiquitus repetens aliquod cap. solebat rubricam tangere.
1 Alienatio quid propriè, & quid largè.
2 Alienatio rei Ecclesiæ qua lege vetatur, & limitatur. & 3.
3 Alienationis rei Ecclesiæ causæ tres. vel quatuor.
4 Rei, quę seruando seruari nequit, definitio.
5 Alienatur cur iustè res Ecclesię sine solennitate iuris laici.
5 Lex quę inserta decretò habet vim canonis.
5 Gratianus non poterat legem canonizare.
6 Cardinalis à Turrecrem. lapsus insignis.
7 Alienationi rei Ecclesię quorum consensus est necessarius.
8 Alienatio rei Ecclesię non seruata forma canonica cur quoad forum exterius nulla.
8 Forma dat esse rei.
8 Alienationis formam canonicam cur non tollit consuetudo.
9 Alienatio rei Ecclesiæ sine iusta est nulla; imo & sine tractatu saltem vno causa quoad forum exterius. nu. 15.

10 *Alienandę rei Ecclesię causa apparens vt non sufficit.*
10 *Alienanti rem Ecclesię cur potest competere restitutio.*
10 *Remedium ordinarium vt tollit extraordinarium.*
11 *Alienans in casu licito post iuramentum de non alienando inconsulto Papa an peccet, & incurrat pœnas.*
12 *Iuramentum non est vinculum iniquitatis, idest non ligat ad iniusta intelligitur secundum naturam materię subiecta.*
12 *Prælati prouisi debent iurare non alienare res Ecclesiæ.*
12 *Iuramentum quale omne seruandum.*
12 *Actus factus sine consilio requisito vt inualidus.*
12 *Bona quædam vetantur fieri sine consilio, vt cautius fiant.*
13 *Alienanti male res Ecclesiæ magna pœna nouè statuitur.*
13 *Actus contra iuramentum factus non est ipso iure nullus eo solo, quòd sit contra iuramentum.*
14 *Alienatio contra iuramentum vt facit periurum, & est nulla, quoad forum exterius.*
15 *Alienans bona fide sine solennitate qui non peccat.*
15 *Legis humanę formam non seruans qui non peccat.*
15 *Legis humanæ contra formam electus qui non peccat.*
16 *Legem humanam frangens ex causa, quam putat iustam vt non peccat.*
16 *Lex quæ punit præsumentem non includi t bona fide contra se facientem.*
16 *Legem humanam male intellectam frangens qui non peccat.*
17 *Actus sine forma legis humanæ factus qui valet.*
18 *Alienans in casu iusto contra iuramentum vt peccat, & valet actus.*
18 *Pensionem annuam locationis in perpetuùm mutare cur vtile.*
19 *Actum per inualidum, seu nullum vt quis peccat.*
20 *Verba cum effectu intelligenda de quo effectu loquuntur.*
20 *Intellectus cap. non pręstat. de regu. iur. lib. 6.*
20 *Emphyteuta male alienans peccat, licèt non perdat emphyteusim.*

1 Recognitvrvs nunc anno 1584. ętatis meę 91. Commentarium, quem anno 1572. ætatis vero 79. edidi super cap. non liceat Papæ. 12. quæst. 2. animaduerto nihil me tunc præmisisse in ipsam summam eiusdem quæst. & glos. eius contra morem antiquiorum, qui relecturi aliquod cap. alicuius tit. solebant in ipsum titulum, vel summam, aut glossam eiusdem præ mittere aliqua, quæ ad declarationem & repetitionem faciendam pert inerent.

Nunc ergo sup plendo prætermissa annoto primo ex summa, & glos. quòd alienatio est contractus per quem transfertur dominium, in quod glos. citat l. 1. C. de fundo dotali. sed parum caute. Tum quia lex illa solum

lum habet, quod alienatio est omnis actus, per quem dominium transfertur. quod longe diuersum est ab eo, quod imponitur ei: quia non solum comprehendit contractum; sed etiam omnem alium actum, per quem transfertur dominium. Tum quia non admonet hæc glos. lectorem, quòd gloss. illius legis ait, literam eius esse conuertendam; ita quòd non significet ibi definiri alienationem; sed solum quòd omnis actus per quem transfertur dominium est alienatio. Quare alienatio proprie, & stricte capta aptius definiri potest, esse actus per quem transfertur dominium. Dixi proprie & stricte capta: quia largius accepta significat etiam alios multos actus l. fi. C. de rebus eccles. non alienan. quam Bal. ibi sic summat. *Prohibita alienatione simpliciter videtur prohibitus omnis actus, per quem alteri quęritur ius aliquod in re.* quod etiam hæc glos. nostra sensit, allegando ad hoc cap. nulli. de reb. ecclesię non alien. & Auth. de non alien. vel permut. §. nos igitur. coll. 2. & clarius idem ait glos. d. cap. nulli. allegando in hoc eandē l. vlt. quæ ad plures casus extendit alienationem, quàm præfatum cap. nulli. Sed nescio quare nullus Author classicus, quod sciam, ante nos neque hic, neque alibi allegauit in hoc extrauag. 1. Pauli 11. de reb. ecclesię non alien quę clarius, & latius prohibet alienationem rerum ecclesiarū in hæc verba.

2 *Ambitiosæ cupiditati illorum qui immobilia, & prætiosa mobilia Deo dicata ex quibus ecclesię, monasteria, & pia loca reguntur, illustrāturque, & eorum ministri sibi alimoniam vendicant prophanis vsibus applicare, occurrere cupientes, omnium rerum & bonorum ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, nec non infeudationē vel contractum emphiteoticum præterquam in casib. à iure permissis, ac de rebus & bonis in emphiteosim ab antiquo concedi solitis, & tunc ecclesiarum euidenti vtilitate ac de fructibus & bonis quæ seruando seruari non possunt pro instantis temporis exigentia hac perpetuo valitura constitutione pręsenti fieri prohibemus.*

Secundo annoto per præfat. extrauagan. patere multa, de quibus subdubitarunt Panor. & alij in d. cap. nulli. & alij alibi. Primum an prohibeantur alienari bona mobilia ecclesiæ prætiosa: quia in d. extrauagan. expresse dicitur, quòd sic. Secundo, quòd prohibetur locatio, non solum ad longum tempus, quod est ad decem annos, iuxta glos. singularem in clem. 1. de reb. ecclesiæ nō alienan. sed etiam ad minus tempus vltra triēnium. Tertio, quòd non solum prohibetur alienatio, per quam transfertur directum dominium, sed etiam locatio ad longum tempus, & infeudatio, & in emphiteusim concessio, per quas solum dominium vtile transfertur, secundum omnes post glos. iuncto tex. in l. 1. ff. si ager vectig. vel emph. petatur. Quarto, quòd permittitur alienatio rerum ecclesiæ in casibus à iure permissis; videlicet iusta

de causa seruata forma iuris canonici. Quinto, quòd iure permissum est, quòd possunt alienari cõsueta dari ab antiquo in emphiteusim; addita tamen magni momenti declaratione, scilicet quòd fiat cum euidẽti ecclesiæ vtilitate. Sexto, quòd non est prohibita alienatio rerum, quæ seruando seruari non possunt.

3 Tertio annoto ex hac glos. ibi, *Sed excipiuntur.* quòd res ecclesię possunt alienari ob quatuor causas, scilicet causa necessitatis; vt cum debitũ vrget, vt in §. hoc ius. 10. q. 2. causa pietatis pro redemptione captiuorum; vel alimonia pauperum, vt infra ead. cap. aurum. causa vtilitatis, vt infra ead. cap. sine exceptione. causa excusandę incommoditatis: quia res est magis damnosa, quàm vtilis, vt infra ead. cap. terrulas. ad quas omnes aliæ causæ reduci posse ait hæc glos. communiter recepta: imo & has quatuor in tres, scilicet necessitatis, pietatis, & vtilitatis, quæ satis includit causam inutilitatis vt nos reduximus in cap. non liceat papæ. infra. ead. §. 2. nu. 5.

4 Quarto annoto ex eadem glos. rem ecclesię quæ seruando seruari nequit non includi sub hac prohibitione. pro qua nunc est tex. clarus in d. extrauag. vt dictum est; quæ autem sit illa vix ab aliquo recte definitur: posset autem definiri esse res mobilis minime pretiosa, vel quæ non durat triennio, vel vsu consumitur, & non fructificat: quales sunt vestes non prætiosæ, fructus, & alię res mobiles, vel se mouentes, & non fructificãtes arg. l. quę lex. C. de adminis. tutor. & cap. vestra. de locato. & cap. 1. ne prælati. vices suas. & notatorũ in d. cap. nulli. & per Angel. in Auht. de nuptiis. §. quia parum. coll. 4. & l. Aristo. §. fi. & l. seq. ff. de iure deliberandi.

5 Quinto annoto ex ead. glos. quòd regulariter nulla res Ecclesiæ, quę seruando seruari potest, debet alienari sine iusta causa, & sine solennitate iure canonico inducta vel approbata. quod irrefragabiliter probatur per cap. sine exceptione. inf. ead. & cap. nulli. de rebus ecclesię non alie. & melius per præfat. extrauag. Dixi iure canonico inducta: quia non est necesse seruare solennitatem iure Cæsareo, Regio, vel alio seculari additam: qualis est inducta per auth. hoc ius porrectum. C. de sacros. ecclesiis. relatam à Gratiano in. §. hoc ius. 10. q. 2. quia illa quæ ibi additur non est inducta iure canonico, licèt Gratianus interseruerit suo Decreto: quia non fuit ei potestas faciendi de iure laico canonicum, vt late traditur in cap. 2. de rescrip. præsertim per Felin. qui nu. 39. probat leges insertas in Decreto à Gratiano non esse approbatas, vt pro canonibus seruentur; nisi inserantur in ipsismet canonibus per Authores eorum, vt ibidem nu. 43. idem Felin. addit hęc verba. *Prædicta auth. hoc ius. licèt inseratur à Gratiano in suo Decreto; non tamen inseritur alicui canoni per Authorem eius; & ita non seruatur vt ius canonicum.* Quo fit vt
6 demirer Illustrissimum Card. à Turrecremata virum alioqui doctissi-

mam

mum tradentem late hic num.3.totam formam præfati §.hoc ius. seruandam contra omnium ferè canonum peritorum sententiam in multis locis receptam, præsertim per glos.& Innoc. & communem maxime Franchum in cap.1.de reb. ecclesiæ non alienan. lib.6. super verbo tractatus.& Panor. communiter receptum in d.cap. nulli. nu. 6.

7 Sexto annoto, quòd non est seruanda hodie solennitas illa cuã iure canonico inducta, quæ olim seruabatur, & ponitur in cap. casellas. 10. q. 2. quia sufficit, quòd in alienatione rei Ecclesiæ Cathedralis interueniat consensus Episcopi, & sui Capituli, præcedente tamen saltem vno tractatu, cap. fine exceptione. inf. ead. & in alienatione rei ecclesię Abbatialis, seu collegiatę, seu parochialis consensus Abbatis, & Conuentus, & Episcopi, cap. abbatibus. supra ead. quod est intelligendũ de Abbatibus & prælatis subiectis Episcopis; non autem de exemptis ab eis, per clem. 1. iuncta glos. in verb. proprii. de reb. Eccles. non alienan.

8 Septimo annoto ex glos. quòd alienatio rei Ecclesiæ facta non seruata forma supradicta est ipso iure nulla quoad forum exterius; quod cõmuniter est receptum. Tum quia forma dat esse rei cap. ecclesiis. de consecra. dist. 1. cap. cum dilecta. de rescrip. vbi late Feli. à nu. 6. Tum quia cap. fine exceptione. inf. ead. habet illam esse irritam. Tum quia licèt consuetudo possit addere solennitatem alienationi rei ecclesiæ; nõ tamen potest tollere illam quę inducitur per d. cap. fine secũdum Ioan. And. & Panor. communiter receptos in d. cap. nulli. quia esset grauosa ecclesiæ, ob quod consuetudo definit esse validã cap. 1. de consuet. Dixi supra, quoad forum exterius: nam quo ad forum conscientiæ tantum valet interdum, vt dicetur in 11. annota.

9 Octauo annoto, quòd alienatio rei ecclesiæ facta cum solennitate debita valet, licèt fiat sine vlla iusta causa prædictarum quatuor, glos. similis in cap. fine exceptione. infra ead. cuius tamen contrarium est tenendum, per glos. in cap. 1. de restit. in integ. super verbo redire. quam Anc. Panor. & communis sequuntur, & Panor. cum glos. in cap. ad nostram. de reb. ecclesiæ non alien. & in cap. nulli. nu. 6. eod. tit. & in cap. tua. de his quæ fiunt a prælatis. & Ioan. And. Domin. & Frãch. in cap. 1. de reb. ecclesiæ non alien. lib. 6. & videtur irrefragabiliter probari per d. cap. fine exceptione. & quòd necessario requiritur saltẽ vnus tractatus inquisitionis super iustitia causæ alienationis an ea subsit saltẽ quo ad forum exterius, per dicenda in 11. annotat. cap. 1. & ibi omnes, de rebus ecclesię non alien. lib. 6. nam & alienatio rei minoris sine iusta causa facta non valet, etiam si fiat cum decreto iudicis l. magis puto. §. æs alienum. ff. de rebus eorum, qui sub tutel. vel cura sunt. & quãuis Felin. nitatur saluare hanc glos. in cap. quæ in ecclesiarum. nu. 5. de constit. quãdo subest aliqua causa quę apparet iusta, licèt non sit verè iusta, per dictum Antonij in cap. tua. de his quę fiunt à prælato. nobis tamen contrarium

tratium videtur. Tum quia nullum textum, nec rationem efficacem allegat pro se, vt discedamus à regula iuris, à qua non est discedendum sine tali textu vel ratione, iuxta glossas receptas in l.omnis.ff.de regul. iuris, & in rub.eod.tit.lib.6. Tum quia contra illum facit, quòd consequeretur illius opinionem, quòd vix vnquam daretur alienatio vlla, quæ esset nulla propter solum defectum causæ alienãdi: quoniam quasi semper videtur alienantibus iusta, illa causa, propter quã rem alienant. Tum quia licèt manifestius esset nulla, quando nulla causa etiam apparens interueniret; per nullam tamen bonam consequentiam sequitur, alienationem factam cum causa apparenti valere ex eo quòd facta sine vlla etiam solum apparenti esset manifestius nulla; & ita præfata limitatio non videtur firma, licèt eam etiam ante Felin. dixisset perpetuo notandam ad limitandam communem opinionem Ioan. Bertach. in tractatu de Episcopo.4.par.q.40.in 5.vol.tract.vbi etiam ipse ait con-
10 tra glos. hanc esse communem opinionem. fateor tamen, quòd apparẽtia iustitiæ causæ posset excusare alienantem à culpa mortali; licet alienatio esset ipso iure nulla; quia qui bona fide facit aliquid contra legẽ humanam putans se iustam causam habere id faciendi non peccat mortaliter, vt diximus in Manuali confess.c.23.nu.43.post mentem S.Thomę 1.2.q.96.art.6.& 2.2.q.147.art,3.& Archid.in cap.vtinã.76.dist. & Panorm. in rub. de obser. ieiunior. & alia quæ infra in annotatione 11. dicentur.

Nono annoto, quòd ecclesia, quæ per alienationem notabiliter læditur, potest petere restitutionẽ in integrũ, per cap.1. de restit. in integrũ. Non obstat, quòd petitio restitutionis in integrũ, quod est extraordinarium remediũ, non datur ei cui iure cõmuni compętit remediũ ordinariũ, l.in causę.la.2.ff.de minoribus.& quòd si alienatio facta nõ seruata forma debita, vel in casu nõ licito, est ipso iure nulla per proxime dicta, cõpeteret agenti remedium ordinariũ nullitatis ad se indemnem seruandum, vt habet pręfata l.in causæ. ponendo exemplum de pupillo contrahente sine tutoris authoritate. non inquam hoc obstat: quia fieri potest, quòd ecclesia in casu licito, & seruata forma alienet, & lædatur decepta in prætio, vel qualitate, aut quantitate rei alienatæ, vel pro prætio aut permutatione rei acceptę.

11 Decimo extra glos. addo quæstionem illam quotidianam, An prælatus qui iurauit non alienare bona ecclesiæ possit alienare illa iustè occurrẽte iusta causa, & seruata forma. Et quidem pro parte affirmanti facit primo cap.2. de feudis. quatenus habet, Prælatum qui iurauit non infeudare de nouo Romano Pontifice inconsulto, potest infeudare rem prius infeudatam, & ad ecclesiã reuersam. Secundo, quòd cap.vlt.de eccle.ędifican. habet Pręlatum posse, non obstante prædicto iuramento, ædificare nouam ecclesiam, quæ debet ædificari iure, licèt per hoc fiat

aliqua

aliqua rei ecclesiæ sit alienatio. Tertio facit cap. vt super. de reb. eccles. non alienan. quod habet, iuramento tali non obstante posse prælatum alienare possessiones ecclesię suæ minus vtiles pro vtilioribus. Quarto, quòd ex prædictis capitulis videtur colligi, quòd iuramentum de non alienando rem ecclesiæ restringitur ad alienationes illicitas, & non in-
12 cludit licitas. Quinto, quòd iuramentum non est vinculum iniquitatis, id est, non obligat iurantē ad iniquitatem faciēdam. cap. quanto. de iur. iuran. & cap. 1. eodē tit. lib. 6. at bonus Prælatus tenetur alienare res ecclesię seruata forma iusta causa suadente, per supradicta in notabili 2. ergo non debet ei obstare iuramentum iustum de non alienando. Sexto, quòd iuramentum limitatur secundum conditionem materiæ, in qua ponitur, l. fin. C. de non nume. pecun. & cap. veniens. & cap. veniētes. & cap. quintauallis. de iureiuran. & alienatio rei ecclesiæ solum prohibetur, quando non occurrit iusta causa, vel nō seruatur forma per prædicta. ergo etiam iuramentum debet restringi ad alienationem, quæ fit sine iusta causa, vel non seruata forma. Septimo, quòd iurans non alienare res ecclesię potest alienare res inutiles, gloss. in verbo assensu. cap. vt super. de reb. eccle. non alienan. & Calde. in cons. 7. eodem tit. vbi sequitur Federi. de Senis in cons. 210.

Sed contra hęc omnia facit primo, quòd hodie communiter de styllo curię Prælati prouisi à Papa iurant se non alienaturos bona suarum ecclesiarum inconsulto Papa, vt habet glos. in dicto cap. vt super. & cap. fin. de eccle. edifican. & cap. 2. de feudis: imo deberet hodie præstari etiam de iure, per præfatam extrauag. 1. de reb. eccle. non alienan. adeo quòd de styllo Curię præsumitur præstitum etiam si aliàs non probetur, vt fertur determinasse Rotam in dicisio. Crescētij, nec abs re: quia consueta & debita fieri pręsumūtur facta, l. vlti. C. de fideius. & in cap. cum M. de consti. ex quo hic notant Panor. & alij pręsertim. Felin. qui in nu. 6. plurimis exēplis vtilibus dilatat, & frustra fieret, & frustra pręsumeretur esse factum, si tale iuramentum non extenderetur ad licitas alienationes: quia illicitę non debent fieri etiam cum licentia Papæ & eo consulto; nisi de absoluta potētia de illicito faceret licitum, arg. cap. proposuit. de concessi. prębendæ.

Secundo, quòd verba illa debent operari aliquid cap. in his. de priuil. & cap. si Papa. eod. tit. lib. 6. & si non obstante illo iuramento possent alienare in casu licito, & seruata forma nihil operarentur.

Tertio quòd omne iuramentum, quod potest seruari sine interitu, et dispendio salutis æternę seruandum est cap. si verò. de iureiura. & cap. quamuis. de pact. lib. 6. & talia sunt iuramenta pręsata de non alienando inconsulto Papa, cum sanctè seruari possint.

Quarto est argumentum Panor. in d. cap. fin. quòd actus qui debet fieri consulto prius alio non valet, si fiat antequam consilium petatur; & expecte-

expectetur, cap. cum in ueteri. de elect. licèt petito cõsilio factus valeat, quamuis non fiat secundum consilium datum, cap. cum olim. de arbitris.

Quinto, quòd Ioan. And. quem sequitur Panor. dicit in cap. fin. de eccle. ædifi. quòd aliquot doctorũ consuluerunt in contrarium; sed non potuerunt suum consilium defendere.

Sexto, quòd multa vtilia licita prohibentur ne fiant sine consilio Papæ, quò fiant cautius & consultius, vt in cap. aduersus. de immunitate ecclesia. per quod prohibentur ecclesiasticæ personę contribuere necessitatibus laicorum grandibus, sine licentia Papę, non quia id per se sit illicitum; sed vt cautius, aut consultius fiat.

Septimo denique serio grauissimè, subque magnis pęnis statuit præfactus Paulus II. in præfacta extrauag. I. de reb. eccle. non alie. vers. si
13 quis autem. disiunctiue contra eos, qui alienarent contra illam suam constitutionem, aut inconsulto Rom. Pontifice; scilicet quòd alienatio esset inualida; & accipiẽs esset excommunicatus, & alienans incurreret graues pęnas ibi contentas: & consequenter ad eas incurrendas sufficit, quòd alienatio fiat contra tenorem illius constitutionis, vel inconsulto Summo Pontifice; cum ad veritatem disiunctiuæ, siue alternatiuę sufficiat alteram partem esse veram, cap. in alternatiuis. de reg. iur. lib. 6. & l. plerumque. ff. de iure dotium. cui consequens est, quòd tam alienans inconsulto Rom. Pontifice, quàm qui alienat contra pręfatã constitutionem peccat, & incurrit pęnas prædictas.

His pro vtraque parte perpensis, respondeo primo esse qui dicant, in quibus videtur esse Ias. in l. ea lege. nu. 23. ff. de verb. oblig. alienationes
14 huiusmodi facientes fieri quidem periuros, sed alienationes valere. pro quo adducit multa citans ad hoc multos, & in his Innoc. Panor. & cõmunis in cap. dilecto. de præben. dicentes, actum factum cõtra iuramentum communiter valere: ita quòd non redditur inualidus eo solo, quòd fiat contra iuramentũ. pro quo est text. in cap. sicut ex literis. & in cap. de illis. de sponsal. ex quo Panor. colligit hoc habere locũ etiam in actu spirituali. pro quo etiam est cap. I. de sponsa duorũ. quod ipsum tenet etiã idem Panor. in cap. intellecto. in penult. & vlti. col. de iureiuran. idem vult Bart. in l. si quis in principio testamenti. in vlt. col. ff. de leg. 3. dicens valere testamẽtum secundum factum ab eo, qui iurauit nõ reuocare primum. idẽ probat text. in cap. fin. §. fin. de procurat. lib. 6. quod habet, reuocationem procuratoris factam ab eo, qui iurauit eum non reuocare, valere; licèt ipse fiat periurus. idem tenet Imol. in cap. cũ contingat. de iureiuran. qui in duobus locis tenet vẽditionem vnius rei factam secundo emptori contra iuramentum factum priori emptori de non vendendo alij valere, adeo quidẽ quòd si ei tradatur priusquàm priori fiet sua, quem sequitur Ias. in l. quoties. C. de rei vendicat.

Secun-

Secundo respondeo, quòd licèt hæc opinio posset vtcumque defendi quoad illam partem, qua tenet alienantem fieri periurum; non tamen potest sustẽtari quoad illam, qua tenet alienationẽ valere, saltem quoad forum exterius: quia præfatus §. 1. extrauag. 1. de reb. ecclesiæ non alienan. expressè continet, nullam alienationem talem valere. Et ad omnia argumenta in contrarium respõdetur cõcedendo, ꝙ alienatio facta cõtra iuramentum valet quidem: ita ꝙ ob solam iuramenti transgressionem non desinet esse valida; nisi per legẽ ipsam inualidetur. quod etiã ipsemet Iason in dicto nu. 23. sentit, quatenus arg. sexto dicit, quòd regulariter tenet actus factus contra iuramentum, si lex non aliter resistit. At in casu nostro proposito lex ipsa Papę in dicta extrauaganti resistit valori præfatę alienationis; dum ait alienationem rei ecclesiæ non valere, quãdo fit contra illius extrauagantis dispositionem, vel cũ fit inconsulto Papa. quod nec Ias. nec Calderi. quẽ ipse citat, satis animaduertetunt, neq; alij, qui sequuntur eos, qui præfati extrau. non viderunt, vel non satis perpenderunt, quod debuerũt perpẽdere, etiã illa sola cõsideratione, ꝙ maiori curę fuit pręfato Paulo & fuit & est omnibus summis Pontificibus cõseruatio bonorũ ecclesiarũ, ne per alienationes pereant eis, quàm castigatio periurorũ; & ita firmiter credimus resolutionẽ pręfatam Iason. & eorũ qui sequuti sunt illũ vtcumq; defendi posse ab argumẽtis contra eũ factis per antiqua iura; sed nõ argumẽto sumpto ex pręfata extrau. 1. & consideratione prædicta. & quòd nullius, vel parui momenti esset clausula illa, quæ in omnibus prouisionibus ponitur, per quã omnes prælati prouisi tenentur iurare, & iurant, vel præsumuntur iurare de non alienando bona ecclesiarum incõsulto summo Pontifice. Dixi supra, quoad forũ exterius: nam in annotatione sequenti dicetur quid sit seruandum quoad forum interius.

Tertio rñdeo, ꝙ huiusmodi prælati, & beneficiarij alienantes fiunt periuri: & si sunt epi, vel abbates suspẽduntur ipso iure ab ingressu ipsius ecclesię; & si per sex mẽses in tali suspẽsione perseuerauerint à regimine, & gubernatione suarũ ecclesiarũ sunt suspẽsi: et qui alienata recipiũt sunt ipso iure excõicati: alij vero inferiores alienãtes beneficiarij siue regulares, siue seculares, siue simplices, siue curati fuerint ipso iure priuãtur beneficiis, quę habuerunt in ecclesijs, quarũ bona alienarunt: ita ꝙ absq; alia declaratione possint conferri à Papa, vel ab his, ad quos collatio eorum spectat, per extrauagantis præfatæ tenorem.

Vndecimo annoto etiam extra gloss. dubitari frequenter de quibusdam beneficiarijs tam regularibus, quàm secularibus, qui aliquas domos, et aliqua prędia solent bona fide locare ad vitam, vel ad aliquas generationes, vel in perpetuum ob veram vtilitatem, vel necessitatem ecclesiæ sine solennitate canonica, & inconsulto Rom. Pontifice; scilicèt
25 an peccent mortiferè, & incurrant pœnas præfatæ extrauagantis, & pręfatæ

fatę clem.& aliorũ iuriũ imponentium pœnas cõtra res ecclesiarũ alienantes. Et pro parte quidem affirmãte facit pręfata extrauag.1.Pauli II. de reb. eccles. nõ alien.& clem. 1.eiusdem tit.quæ omnes regulares sic alienãtes suspẽdit ipso iure.faciũt & alia omnia iura, quę probãt peccare omnes beneficiarios, qui sine iusta causa,& non seruata forma iuris alienãt bona ecclesiarũ suarũ;quorũ de numero sunt cap.sine exceptione.infra ead.& cap.nulli.& cap.ad nostram.de reb.eccles.non alienan.

16 Pro parte aũt negãte facit primo, ꝙ præfata extrauagans,& præfata clem.nõ loquũtur de quocũq; alienãte, vel locãte, sed de præsumẽte id facere; & lex posita cõtra pręsumẽtẽ aliquid facere nõ cõprehendit eũ, qui absq; dolo,vel contẽptu bona fide,vel simplicitate facit,iux. Card. clem.1.q.39.de priuilegijs.per quã nos decidimus quandã quęstionem quotidianam in repetitione cap.accepta.de resti.spol. oppositio. 8.

Secundo,quòd pręfata extrauagans non fertur contra illos, qui alienant,vel locant res ecclesiæ in casibus à iure permissis. At præfati beneficiarij præfatas domos locant in casu à iure permisso;scilicet causa vtilitatis, necessitatis,& pietatis,de quibus dictũ est supra notabili tertio.

Tertio, quòd is qui facit aliquid contra legem humanam,putans se iustã causam habere id faciendi,non peccat mortaliter,quod supra notabili 8.confirmauimus auctoritate S.Thomæ recepta.

Quarto,quòd non peccat mortaliter, qui transgreditur legẽ humanã male intellectã, sed credens bona fide ita esse intelligẽdam, secundũ Innocẽtium recep.in cap.per tuas.il 2.de simo. quod cum multis aliis ad hoc propositũ faciẽtibus adducit Felin.in cap.1.fallẽtia 7.de re iudi.

17 Quinto,ꝙ electus à Capitulo in Pręlatũ cõtra formã à lege humana introductã cẽsendus est in foro cõscientiæ bene electus,si fuerit electus rectè secundũ iura naturalia,vt singulariter dicit Innoc.in cap.quod sicut.de electio.nu. 8. quẽ sequitur,& cõmendat multũ Panor.in cap.1. nu.19.de resti.in integ. applicãs illud ad quęstionẽ nostrã de alienante rẽ ecclesiæ nõ seruata forma iuris humani positiuij& determinãdo valere illã quo ad forũ conscientiæ, dummodò seruetur forma iure naturali necessariò seruãda;scilicet quòd cõsentiant in illam ij,ad quos spectat iure naturali alienatio,potestas alienãdi,& subsit causa iusta faciendi.Idẽ tenet ipsemet post Antoniũ in cap.quia plerique. de immunit. eccles.& Felin.in cap.1.fallen.6.nu. 39.de constitu.

Ex quibus colligũtur tria.Primum, quòd alienatio rei ecclesiæ facta ex causa vera necessitatis,vtilitatis,uel pietatis à beneficiario non seruata forma inducta iure positiuo ualet in foro conscientię;modò sine deceptione consentiant beneficiarij alienantes,& alienare potentes.

Secundũ, quòd beneficiarius qui alienat iusta de causa rem ecclesiæ inconsulto Papa, etiam cùm cõsilio eius requiritur quoad forum exterius bona fide faciens conditionem ecclesiæ meliorem,non peccat quo-

ad

ad Deum mortaliter, nec incidit in pœnas præfatæ extrauag. Tum quia non frangit legem per præsumptionem. Tum quòd alienat in casu permisso à iure. Tum quia licèt non seruet formam alienandi iuris humani: seruat tamen formam iure naturali, & diuino necessariã. quę est magna consolatio multorum, qui per simplicitatem, vel ignorantiam alienant res ecclesiæ incõsulto Papa, etiam cum consilium eius requiritur quo ad forum exterius. An autem illud procedat in illis, qui non solùm tenentur non alienare sine forma iuris positiui, quod vetat illam; sed etiam in eo, qui iurauit expressè nõ alienare inconsulto Papa maioris quæstionis videtur; & quidem puto alienationem valere quoad forum exterius; sed alienãtẽ esse periurum quoad vtrũque forum per supra dicta in annota. 10. num. 14. quia trãsgreditur iustum iuramentum contra cap. si verò. de iureiu. & cap. quamuis pactum. de pact. lib. 6.

18. ¶ Tertium, quòd qui alienat domum bona fide tanta pensione perpetua, quanta colligitur singulo quoque anno non seruata solennitate iuris non videtur peccare mortiferè quoad Deum: nam facit conditionẽ ecclesię meliorem: quia exonerat eam ab onere reficiendi rem locatam, & etiam soluendi illius onera; quæ tenebatur soluere locando eam in singulos annos, per notata in l. 1. & 2. C. de pericul. & commodo rei vend. & Iason in l. 1. notab. vlt. num. 13. & seq. C. de iure emphiteu.

Duodecimo annoto etiã extra glosã cuipiam forte videri posse, nul-
19 lum qui alienat male rem ecclesiæ etiã sine iusta & vera causa, & forma iuris alienãdi non peccare mortiferè, nec incidere in pœnas prædictas etiam quoad forũ exterius. Primo quidem, quòd paria sunt non facere, vel inutiliter, vel nulliter, vel inualidè facere, l. 4. §. condẽnatũ. ff. de re iud. quatenus habet non censeri condẽnatũ illũ, qui non est ritè cõdẽnatus.

Secundo; quòd verba cum effectu sunt intelligenda, l. 1. §. hęc verba. ff. quod quisque iuris. qui transfertur in cap. hęc verba. de pęnit. dist. 1. & habet paria esse non statuere, vel inutiliter id facere ob defectum potestatis statuendi, vel alium ad hoc, vt quis nõ teneatur seruare id quod in alium statuit. & l. quoties. ff. qui satisda. cogant. quę habet non censeri satis datum, nec satis cautum, si vitiosè id factum est.

Tertio, quòd non pręstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, cap. non pręstat. de reg. iur. lib. 6. cum his quæ adducit Felin. in cap. ex tenore. de rescrip. num. 6. dum confirmat glos. eius in verbo careat, quatenus ex ea infert de rescripto nullo, & inualido non esse faciendam mentionem, & ea quæ adducit Iason in d. l. quoties. & in l. fi. q. 22. num. 139. & seq. C. de iure emphiteu. cui nos addimus aliqua in dicto cap. hæc verba. de pænit. dist. 1. à nu. 4. & 10.

Quarto, quòd Bal. in l. 2. col. 2. C. de episc. audi. nu. 3. quẽ sequitur Iason vbi supra, dicit emphiteutam non perdere emphiteusim propter inutilem alienationem. cum ergo qui alienat rem ecclesiæ facit actũ in-

ualidum, & nullum, vt dictum est in annot.7.& 8. ergo videtur nihil facere,& consequenter non peccare alienando nulliter.

Sed contrarium est tenendum. Tum quia nemo incurrit excõicationem maiorem à iure latam,nisi ob peccatum mortiferum,cap.nemo.& cap.nullus.11.q.3.At qui rê ecclesię malè,& sine iusta causa alienat, regulariter incurrit excõicationem maiorem,si est inferior Episcopo,vel Abbate, & sententiam suspensionis ab officio,si est maior illo, per pręfatam extrauág. Pauli 11.ergo peccat mortaliter.Tum quia,falsa videtur illa conclusio,quę habet facientem actum inualidum et nullũ non peccare,& nõ incurrere pœnam:nam qui cõmittit simoniam realem in beneficio vel ordine peccat peccatũ simoniæ,quod est mortiferũ,cap. tanta.de simo.& incurrit excõicationem maiorem,per extrauag. 2.de sim, attamen facit actũ nullum, & inualidum, vt probatur in pręfata extrauaganti, & etiam nos tradimus post alios in Manuali Confess.cap.23. nu.102.et seq.& qui contrahit matrimoniũ cum religiosa,cõsanguinea, vel affine peccat, & incidit in excõmunicationẽ maiorem,clem.1.de cõsang.& affi.& tamen facit actum inualidum,& nullũ,vt palam est:et qui Iudex ecclesiasticus fert sententiam iniquã mortis, vel aliã scienter cõtra legẽ peccat mortaliter,et incurrit suspensionis sententiã,iuxta cap. 1. de re iudic.lib. 6. attamen sententia ipsa est actus nullus, & inualidus, cáp. 1. de re iudi.& innumeri alii actus tam iudiciales, quàm extraiudiciales fiunt inualidi, & inutiles; attamen fere omnes qui illos faciunt peccant mortaliter,& complures eorum incurrunt pœnas, censuras, & alias pœnas ciuiles & criminales.

Non obstant citata in contrarium, ad primum enim respondetur, vt satis respondi in d. cap. hęc verba.num.5. dicendo in summa,quòd nec illud, nec similia ibi allegata intendunt statuerę, quòd per omnia sunt paria, non facere & inutiliter facere; sed tantum quo ad aliquã, quæ colliguntur ex propria verborum significatione, vel ratione, seu ex tacita mente auctorum ipsorum, vel ex aliis iuribus: quamuis enim cap. inter corporalia. de transla.episc. habeat paria esse non habere prælatum,vel habere inutilem;& glos.in l.plagiarii.ff. ad l. flauiam de plagia. habet paria esse non habere maritum, vel inutilem;non tamen est id verum quoad omnia, quicquid sentiat additio quædam impressa eiusdem glosse,vt diximus in d.cap.hęc verba.nu.4. & 5. sed quoad quædam,quæ significantur per verba eorum,secũdum significationem propriam, vel per rationem,vel mentem tacitam auctorum eorum,vel aliorum iurium.

20 Ad secundum respondetur, quòd resolutiùs, & clariùs, quàm alius vsque ad nos respondimus in d.cap.hęc verba.à num.10.& 11.scilicet, quòd illud elogium,*Verba cum effectu sunt intelligenda.* non sunt capiẽda de quolibet effectu,siue significatu verborum,vt aliqui malè putant;

sed de illo, quem verba propriè significant: nempe voluntatem tantùm, si solam eam requirant; conatum autem & initium, si ea tantùm desiderant; opus autem & eius perfectionem, si eam requirant, nisi aliud de mente disponentis appareat, vel constare, aut præsumi debeat: & quòd id quod est volendum, conandum, incipiendum, vel perficiendum, fiat vt conuenit ad finem, quem proferens illa intendit. quod vltimum sensit Iurisconsultus in d. §. hæc autem verba. significando, quòd non sufficit præstare quouis modo effectum verborum, sed iuridicè, ac validè.

Ad tertium respondetur, quòd reg. præfata habet multas fallentias, vt tradunt ibi glos. & doctores: fallit enim, vt ait glos. ibi communiter recepta, in delictis & maleficijs, quę licèt iure non sortiantur effectum, attamen impediunt delinquentes & male facièntes à promotione: & incidunt in censuras, & alias pœnas, vt supra est tactum. fallit itè quoad impedimenta quę expresso iure producuntur cap. discretionem. de cogna. spiri. vt tradit eadem glos. commu. recepta. fallit item cū tacita voluntas resultans ex illo actu inutiliter facto sufficit ad producendū impedimentum, vt Dinus, Ioan. And. & Franc. ibidem dicunt, & proposita quæstio tractat de delicto, & maleficio sacrilegij, quod admittitur vendendo rem sacram: qualia sunt omnia bona ecclesiarum, vt diximus in tracta. de redit. ecclesi. q. 1. mon. 18. & 41. post S. Thom. 2. 2. q. 99. art. 3. & probatur in cap. prædia. infra ead.

Ad quartum respondetur primo, concedendo, quòd emphiteuta non perdit emphiteusim per venditionem inutilem; sed negando quòd non peccat: quia hoc non sequitur ex illo: nam innumera mala sunt, quę ipso iure sunt nulla, sed facientes ea peccant, & incurrunt pœnas aliquas, vt prædictum est. Secundo quòd ratio quare emphiteusis non perditur per venditionem inutilem est, quòd ex propria verborū significatione l. fi. C. de iure emphi. id colligitur, quatenus ter ponitur in d. l. verb. transferre, significans non sufficere venditionē inualidam per quam non trāsfertur ius emphiteuseos in emptorē; etiam si dominus vellet, quod non animaduertunt Bal. nec Ias. vbi supra Ratio autē quare peccat est; quia contra legē ta m canonicā quàm ciuilē facit; & ita nō est eadē ratio excusandi eum à peccato, & à perditione emphiteusis; imo diuersa; & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de mino.

SVMMARIVM.

21 *Locatio ad triennium vetita vt varie seruatur.*
22 *Pretium iustum vtilis dominij tantùm non est iustum eiusdem, & directi.*
23 *Alienantem malè decet reuocare bene.*
24 *Alienans an accipiens malè debeat restituere damnum.*
25 *Alienandi à peccato, & restitutione quis excusatur.*

DECIMOTERTIO annoto etiam extra glossam, quòd præfata clem. 1. de reb. eccle. non alienan. & præfata extrauag. 1. Pauli II. eiusdem tituli non sunt receptę in omnibus terris eodem modo, quo ad illam partē qua vetant locari prędia ecclesiastica vltra trienniũ: in terris enim, in quibus quotannis prædia iustum fructum ferunt, recipiuntur vt iacent; scilicet vt vltra triennium non locentur, nec conducantur. In terris autem illis, in quibus prædia non ferunt communiter iustum fructum quotannis locantur ad plures annos; vt in Lusitania, vbi olиueta, quæ non ferunt quotannis iustum fructum, sed tantum vnum biennio, locantur ad quadriennium; eo quòd triennio non possunt capi tres fructus; imo neç duo; & ita oportet, vt locentur ad duos tantum, vt conductor recipiat vnum tantum iustum fructum; aut ad quatuor, vt recipiat duos fructus; aut ad sex ut recipiat tres. Et vt audio, in aliquot alijs terris, in quibus tardius percipitur vnus iustus fructus locantur ad longius tempus, ad octo uidelicet, vel ad nouem: ita quòd consuetudo videatur interpretari iura vetantia locationem vltra triennium, vt intelligantur de tot annis, quot requiruntur ad hoc vt tres fructus iusti percipiantur. Quæ est nouissima declaratio illorum iurium ad tollendos plurimos scrupulos, quibus aliquos pios vidimus, & audiuimus uexari.

Decimoquarto annoto etiā extra glossam, dubitatum fuisse grauiter in quadā magna causa quorūdā varij generis bonorum & iuriū illustris monasterij & hospitalis Roncæuallis regni Nauarræ in varijs & diuersis locis regni Vvādaliæ in Hispania sitorum, & concessorum in emphiteusim cuidam nobili, & potenti an prætium, quod esset iustum redditúum eorum, seu vtilis dominij, remanente proprietate apud Roncāuallem, esset iustum prętium eorundem coniunctorum cum dominio directo & proprietate. Cuius dubij partem affirmatiuam quibusdam eruditis asserentibus nos consulti respondimus contrarium. Tum quia negari non potest pluris valere bona cum directo & vtili dominio, quàm cum vtili tantum separato à directo, cum duo vincula sint fortiora vno, cap. 1. de treug. & pac. Tum quia bona, quæ plurimum valent, si vendantur cum pleno & libero dominio directo & vtili, solent in emphiteusim quo ad dominium vtile tantùm concedi paruo prætio, vel certè longe minori quàm valent, & uendi possent; si quo ad vtrumq; dominium venderentur, vt colligitur ex l. 3. C. de iu. emphi. & ex notatis in cap. potuit. de locato. & alibi sepe. Tum quia, bona præfata concessa fuerunt in emphiteusim ea conditione, ut emphiteuta caderet à iure, & dominio vtili suo, si biennio cessaret à solutione pensionis, & rediret illud ad præfatā Roncamuallē, quę erat directa domina illorum, vt iure canonico statutū est in d. cap. potuit. de locato. quamuis in emphiteosi laica requiratur cessatio triennalis, iuxta l. 2. C. de iur. emphit.

phit. & certum item est tanto minoris rem aliquam valere, quanto maiori onere grauatur, cap. cum Ioannes. de fide inst. & l. fundi partem. ff. de contra. emptio. quam in hoc citat Panor. in d. cap. cum Ioannes. nu. 3. & spes lucrandi pœnam illam caducitatis pecunia est æstimabilis, & in alium transferibilis, l. spem futuræ. C. de donat. & §. ex conditionali. Insti. de verb. oblig. Tum quia emphiteuta non potest ius suum vendere, nisi requisito prius domino directo, an velit illud eodem pretio emere: & si nolit emere tenetur ei soluere laudemium, quod est quinquagesima pars pretij: & si vendiderit irrequisito domino perdit ius suum. l. 2. & l. 3. C. de iur. empht. pro quibus est extrauagans Pij V. lata super censibus constituendis relata & declarata à nobis in tractatu de vsur. super cap. 1. 14. q. 3. à nu. 84. vsque ad 98. quibus cõditionibus augetur pretium dominij directi, & minuitur vtile. Tum quia, cum conceditur dominiũ tantum vtile retento directo adduntur conditiones aliquot grauantes feudatarium emphiteutam, vel alium alia ratione assumens vtile dominium, propter quod res valet minus, quam si concederetur etiam quo ad dominium directum, vt prædictum est. Et in præfata concessione appositę fuerunt multæ conditiones, in quibus est vna, quòd soluerentur impensæ quas faceret canonicus iens à Roncaualle in Vuandaliam distantem trecentis et amplius miliaribus, & quas faceret in visitando ea. Tum quia Decius in cap. episcopus. de præben. probat ordinatum ab episcopo ad titulum solius patrimonij pertinentis ad eum quo ad dominium directum tantùm, potest vendere illud, & emere alia bona ad se sustentandum quo episcopus excuseiur ad dandam ei alimoniam: & ita præsupponit multum posse valere dominium directum tantum bonorum, ad quod, si res est magna, posse quẽ ordine etiam sacro insigniri pręsupponit idem ibidem.

23 Decimoquinto annoto etiam extra glossam, dubium fuisse, an ipsimet ecclesiastici, qui alienarunt bona ecclesię, possint decenter reuocare alienationem, vel sit eis dedecus contraire illi, & variare contra clem. 1. de renunt. quæ grauiter damnat eiusmodi variationem, & illusionem personatum ecclesiasticarum. Cuius partem affirmantem approbantes responderunt Canonicis pręfati monasterij, qui in præfatam alienationem consenserunt magno dedecori fuisse præfatam reuocationem, & maiorem esse perseuerantiam; quam etiam nunc procurant, contra cap. quod semel placuit. de reg. iur. lib. 6. & contra eos, qui aiunt honorabilium virorum esse seruare illud Pilati Ioannis cap. 22. *Quod scripsi scripsi.* Nos autem contra dicimus. Tum per illud Augustini 22. q. 4. cap. *magnæ sapientiæ est reuocare hominem quod male locutus est. &* quòd Alex. III. iubet in specie vt presbyteri, & diaconi, qui prælatis male alienantibus consenserint feriantur anathemate. et glos. eius in verbo prospexerint. probat eos teneri ad procurãdã restitutionem, per multa iura

ab ea citata, quam omnes Doctores approbant, & ipsemet Alex. iubet, eos alia pœna castigari, nisi ecclesiæ restituendo prospexerint.

24 Decimosexto annoto dubitatū fuisse, an malè alienans rem ecclesiæ teneatur restituere damnū datum ei, cui eam alienauit; vel contra malè accipiens rem alienatam debeat soluere damnum alienanti, vel ecclesiæ, cuius res est male alienata: nā pro vtraq; parte, & contra vtramq; faciunt cap. ad nostram. de reb. eccle. non alien. & l. quod si minor. §. restitutio. ff. de minoribus. quatenus probant eum qui recipit rem malè alienatam teneri ad restituendam rem acceptam, & fructus ex ea receptos, & contrà, malè alienantem teneri ad restituendum malè accipienti labores & impēsas ad id necessarias. & cap. fi. de iniur. quatenus probat, eum qui damnum vel causam damni dat, teneri ad restituendum illud: & ita probat tam alienantem, quàm accipientem teneri ad restituendum damnum, vel causa damni iniustè illatum. & quòd præfata extrau. 1. de rebus ecclesię. in §. si quis autem. excommunicat tam accipientem, quàm alienantem. Cui dubio arbitror aliter esse frequenter quoad forum exterius, & aliter quoad forum interius respondendum: quoad interius enim considerandum est interdum solum alienantem peccare; & tunc solum eum teneri ad restituendum; & interdum solum accipientem peccare, & tunc eum solum debere restituere damnum: & interdum vtrumque peccare, & vtrumque alteri debere restituere. Ecclesiam autem (quia ipsa non peccat, & delictum personæ non debet nocere illi, cap. delictum. de regul. iur. lib. 6. & cap. si episcopum. 16. q. 6.) neutri vnquam teneri: quamuis suspicer frequenter in foro exteriori partes peccatrices excusare se ab onere restituendi, dissimulando

25 damnum ecclesiarum, à quo valde cauendū est. Roganti autem quando alienans excusandus sit à restituendo, & quando accipiens? responderem, quòd quando excusantur à peccato. Et roganti qn̄ excusantur à peccato: rn̄derem consideradā esse qualitatem personarū, & negotiorū, & erroris & ignorātiæ, an sint iuris, an facti; & qualis iuris, an diuini vel humani, & an clari vel dubii; & qualis facti, an ꝓprii vel alieni; & an sint personę quas omnis ignorātia etiam iuris excusat, vt infans & furiosus; & an alię quas regulariter nulla excusat, & aliæ quas aliqua excusat & aliqua non. Et rogāti quæ sint illæ? rn̄derem, vt legat attentè ea quę scribit Fel. qui est auctor oīm oībus obuius in cap. de quarta. à nu. 24. vsq; ad 31. & citatos ꝑ ipsum, de pscr. et si opus fuerit etiā eos quos citati ab eo citant, & etiā quæ nos Deo dante citabimus in cōmentario cap. fraternitas. 7. ead. cau. & quęs. Quo ad forum aūt exterius idem rn̄dendum est, si idem probatur in eo quod in interiori: sed frequenter in exteriori iudicandum est secundum præsumptiones allegatas & probatas, quæ frequenter sunt contrarię veritati; & consequenter contrarium est tunc iudicandum in illo foro.

COM-

COMMENTARIVS
DE SPOLIIS CLERICORVM

Super cap. non liceat Papæ. 12. q. 2.

ILLVSTRISSIMO, AC REVERENDISSIMO DOMINO D. FRANCISCO ALCIATO TITVLI SANCTÆ MARIÆ IN PORTICV CARD.

S. D. N. Pij Summo Propœnitentiario Domino suo,

MARTINVS AB AZPILCVETA DOCTOR NAVARRVS

Fœlicitatem temporariam, & æternam.

Vanquam, Illustrissime, Reuerendissimeque Domine, multa me retrahebant à dedicando Illustrissimæ D. T. pręsens opusculum; & in his, quòd esset exiguum, & parum dolatum, horisq; succisiuis ob quæstiones nunquam non sese ingerentes, filumque eius interrumpētes, cōpositum: quodque maiora lōgè me debere, ac D. T. Illustrissimam decere non obscurè intelligerem: plura tamen me

me ad dedicandum impulerunt. Primùm quidem, quòd iam inde ab annis circiter 60. Alciatorum familię obseruandæ, colendæq; deuinctus fui, eo quòd dum in Gallijs ius vtrunq; audirem, & docerem, Andreę Alciati D. T. Illustrissimę agnati, educatoris, promotorisq; tui amantissimi, tunc eas illa sua recondita eruditione mirificè exornantis, Iurisconsultorũ ætatis suę, mea quidem sentẽtia, facilè principis, & omniiuga omnium literarum encyclopedia, qua ad miraculum vsque ornatus extitit, omnes excellentis, pręclarissimis & immortalibus illis monimentis plurimum adiutus fui. Deinde quòd in Vrbẽ ingressus dolorem, quem ex illius obitu acerbum conceperã, D. T. Illustrissimæ, (quę ipsum vt naturæ, ita etiam quęsitis præclarissimis animi, corporisque dotibus multis nominibus refert) præsentia, si non ademit planè, certè leniuit, ac mitigauit; vtpote, quòd is mortuus in te ipsius non modò fortunarum, sed etiam clarissimarum virtutum & literarum hærede mihi reuixisse visus fuit. Ad hæc, quòd S. D. N. Pius V. pietate, ac inaudita Reipub. Christ. administrandi ratione toti orbi Christ. admirabilis, iussit vt D. T. Illustrissimę *in tuo illo* sacerrimo Pœnitentiariæ Prætorio, ad quod multæ eę q; non vulgares quæstiones indies deferũtur, quæ per radices in præsenti opusculo defixas facilius, et clarius decidi poterunt, assisterem. quod magna cum animi voluptate facio. Tum quòd mihi videor, Deo, eiusque summo Vicario, dignissimoque ipsi suffecto, vtcunque inseruire. Tum quòd cerno, audio, suspicio, & quandoquè demiror tuam istam raram, & omnibus tui Prætorij viris iuris diuini, & humani callentissimis in præsidendo placidam dexteritatem; dum adeò absolutè proponis, perspicuè narras, grauiter dubitas, omnium sententias patientia minimè vulgari audis, easdemque iudicio sereno perpendis, & matura synesi eam, quæ tibi magis arridet deligis, confirmas, & declaras, ac gnome quadam alta mollis, alijsque ita concilias, vt à summi Vicarij Dei mente nunquam recedens, semper tuum de vultu diuino prodeat iudicium. Postremò, animi istius tui verè hęroici, erga me immerentem niueus candor, atque beneuolentia. Quæ omnia me tibi perpetuò gratitudinis vinculo ita obstringunt, vt quan-

do

do grates condignas non modò referre, sed ne quidem agere me posse animaduerto, saltem animi mei erga Illustriss. D. T. gratitudinem, vel hoc quantulocunque officij symbolo testatum facere debeam. Accipe igitur Illustriss. Reuerendissimeque præsul, exiguum hoc munus, eo animi candore, quo offero, Deo Opt. Max. supplicans, vt D. T. Illustriss. maxima præsenti, & futura fœlicitate donet æternum. Amen. Romæ, Idibus Octob. anno 1571.

AD LECTOREM,

Et Clerum Christianum.

SIMONIS MAGNI RAMLOTAEI

Belgæ I. V. Doctoris Carmen.

I curæ tibi, Christiane Lector,
In sortemquè Dei vocate Clere,
Sancta est religio, fidesq́, auita,
Et doctrina sacra probata lege:
Horas si bene collocare auebis,
Seu disponere tempus otiosum,
Si tristes animi cauere morsus,
Et sanctæ iugiter vacare vitæ,
Qua non absimili Patres beati
Diam pro meritis tulere palmam:
Volue hunc de SPOLIIS *sacrum libellum, &*
Quos passim Latio, simulque Ibero
Scriptos eloquio, vsque & vsque libros,
Ne terræ infoderet datum talentum,
Vir notæ nimium eruditionis,
Illustris quoque iure sanctitatis,
Diuini simul, atque de medulla
Arcanisq́, adytis, fretoquè iuris
Humani tibi iam dedit NAVARRVS,
Extremę HESPERIAE *iubar, Soliq́,*
Multis nominibus decus Nauarri.
Hic (raram vt sileam hospitalitatem,
Virtutesquè alias, Deiquè cultum)
Si fortasse animi requiris, atque
Dotes ingenii, profectò vincet,
Aequabitue Dynos, & Hostienses,
Baldos, Hippolytos, Fabros, Socinos,
Abbates etiam, Innocentiosquè,
Syluestros, Deciosquè, Bartholosquè,
Azones, Butrios, Cynos, Felinos,
Et turbam reliquam vetustiorum.
Vt (ne singula persequi laborem)

Non

Non mirum mihi, si illud exhibetur
Viuenti decus, atque sentienti,
Post manes, tumulumque, quale pauci,
Et molles cineres, habent virorum.
Hinc illum meritò colunt Iberi,
Belgæ, Sauromatæ, Getæ, Britanni,
Galli, ac Ausonij, Scythæ, Poloni,
Germani, atque Arabes, Scoti, atque Dani:
Eius ROMA *etiam beata pleno*
Laudes ore canit; NAVARRVS, *aiens,*
Dignus qui Pyliam quater senectam
Traducat, Priamiue, Nestoriue
Auctus præcipuo repentè honore
Longæuos superet beatus annos.

DE SPOLIIS CLERICORVM.

SVMMARIVM.

1 *Spolij definitio quid nominis, & diuisio.*
1 *D. Ioan. Austriacus spolia opima reportauit, & victoriam naualem ter maximam obtinuit.*
1 *Pannicularia quæ dicantur.*
2 *Spoliorum definitio, & partium eius elucidatio.*
2 *Ecclesiasticę personæ dicuntur, & sunt fori Ecclesiastici, Deo donati, conuersi, &c. etiamsi clerici non sint.*
2 *Bona patrimonialia, vel quæsita ex eis, vel per industriam, contractus, &c. non dicuntur spolia.*
3 *Bona debita, licèt nondum soluta, & quærenda beneficiario post mortem, censetur spolia.*
Superflua non est repetitio claritatem augens.
3 *Bona in vita iustè impensa non dicuntur spolia, malè autem, profanè, aut in fraudem Ecclesiæ sic.*
3 *Bona reliquata per beneficiarium ex his, quæ in suos vsus decentes insumere poterat, fiunt illi quasi patrimonialia, nec censetur spolia.*
3 *Bona patrimonialia, vel quasi, non spectant ad spolia, possuntq́; clerici de iis pro libito disponere, sicut laici.*
4 *Bona ad sustentationem beneficiarij necessaria non pertinent ad spolia, neq; illa quę ipse dũ viueret emit pro sua Ecclesia, vel tradidit ei sine fraude, vel aliis operibus piis.*
4 *Bona ex reditibus ecclesiasticis nomine beneficiarii empta, etiam immobilia, pertinent ad spolia.*
4 *Spolia non sunt post Pij V. extrauag. ornamẽta, paramẽta, vasa sacra &c. prout ante, et minus sũt patrimonialia, vel quasi, sed applicãtur Ecclesiis.*
4 *Spolia non sunt scamna, mensæ, dolia vacua, &c. etiam ex Ecclesię reditibus comparata, alio tamen fine, quàm ornamenta, & paramenta.*
5 *Spolia nulla censentur relinquere beneficiarii, qui dum viuerent, nõ habuerunt beneficia, vel pensiones excedentes valorem 30. ducatorum auri de Camera; si ab illicita negotiatione abstinuerunt.*

§. I.

Ro fundamento in præsenti Commentario tractãdorum assumo celebrem illum canonem Symmachi Papæ, cuius initium est. Non liceat Papæ. 12. q. 2. Et primùm definiam quæ bona dicantur spolia Clericorum. Deinde subiiciam prædicti canonis tenorem, hausurus ex eo quædam, ex quibus deducẽda est vera resolutio quatuor dubiorum. Postremò, proponam illa, & simul singulatim resoluam.

Defi-

1 Definituris igitur quæ appellantur spolia Clericorum, dico primùm verbum, spolium, siue spolia, generaliter sumptum, significare omne id, quo aliquis vi vel sponte exuitur, nudatur, vel priuatur: quia descẽdit à verbo spolio, quod significat exuere, nudare, priuare, vel capere; et ita diuiditur in spolium violentum, & voluntarium. Violentum dicitur, quod vi, vel metu capitur, iuxta rubricam, & totum titulum de restit. spoliat. & cap. reintegranda. 3. q. 1. & iuxta id quod communiter afferitur, spolia opima esse illa, quæ dux exercitus duci aduersario victo aufert, qualia fuerunt ea quę primus omnium Ioui Feretrio obtulit Romulus, Rege Ceninensium manibus propriis in acie occiso autore Liuio lib. 1. ab Vrbe condita. cuiusmodi etiam sunt illa fere, quæ me huic commẽtario manum extremã addente, reportauit huius mensis Octobris die 7. anno 1571. D. Ioãnes Austriacus Diuo illo Carolo V. Cæsare parente natus, Imperatorq; gloriosus fortissimi sacri fœderis exercitus, nuper inter S.D.N. Pium V. Regem Catholicum Philippum II. & Serenissimam, vetustissimamq; Venetorum Remp. aduersus coniuratum illum, atque Christiani sanguinis sitientissimum religionis Christianæ hostem Selimum icti, quando supra ętatem consilio prouidus, ac manu promptus, superata in Hellesponto classe Turcica, totius Reip. Christianæ incredibili applausu, maximam naualium victoriarum christianorum à Christo nato habitarum diuinitùs obtinuit.

Voluntarium autem est, quod sponte exuitur, & relinquitur, iuxta l. 1. ff. de donat. inter virum & vxor. ibi, *Ne mutuo amore se spolient*. & iuxta verbum, spoliatorium, quod apud Plinium in Panegyri significat locũ vbi loturi se in balneis exuunt sponte se suis vestibus.

Ex quibus infertur primo, eos qui dicunt spolia propriè dici quæ ab hoste auferuntur, rectè dicere, iuxta illud Maronis, *Egregiã verò laudẽ, et spolia ampla refertis*. modò non addant, sola ea sic appellari: quoniam & vestes exuuiæ, & alia bona quibus nudamur, vel exuimur, etiam sponte, sic appellantur, per prędicta. Secũdo, quòd bona illa, quę Clerici moriẽtes relinquunt inconsumpta, propriè dici possunt spolia; siue q̄ spontè se illis exuunt, siue quòd vi quadam mors exuit eos illis, qua significatione generali, etiam bona patrimonialia Clericorum mortuorũ possent appellari spolia eorum, partim violenta, partim voluntaria.

Secũdo dico, verbum hoc spolium, strictiùs accipi ab his qui de spoliis Clericorũ scribunt, videlicet, pro iis bonis clerici morientis, in quę nemo succedit ex testamento, neque ab intestato, communi via, sed alia quadam particulari ratione; de quorum similibus agit singularis lex Diuus. ff. de bon. dãna. quatenus habet, pannicularia, idest, vestes viles, quas reus attulit in carcerem, & nummos inueterales, cuius nominis significationem dicit ibi se ignorare Budęus: per quos tamen Iurisconsultus intelligit esse illos, quos in victum quotidianum reus afferet

&

& glossa nõ ineptè declarat, pertinere ad optiões, siue custodes, aut custodũ adiutores, & spiculatorẽ, reo affecto supplicio: alia verò pretiosiora, & annulos quinque aureis valẽtes ad pręsidẽ in vsus ibi designatos. 1

De spoliis autem strictè, vt hic accipitur verbum spolium, tradunt præ cæteris extrauag. Pauli III. Iulii III. Pij IIII. & Pij V. quarum partes proposito nostro necessariæ infra §.5. transcribentur: secundum
2 quarum Authorum mentem sic possunt definiri. Spolia sunt bona ab Ecclesiastica persona quæsita immediatè, vel mediatè, ex bonis ecclesiasticis, vel reditus eorum debiti, quæ non fuerunt ante mortem eius iustè impensa, nec facta iure patrimonialia, nec quęsita alii irreuocabiliter; vel quæ sunt ex illicita eius negotiatione cõparata. Dixi bona, pro genere, quo oĩs bona definitio debet constare, arg. l. 1. ff. de testam. vbi Bart. ab omnibus receptus, & l. 1. ff. de dolo. & latè tradidimus in rubric. de pręb. & in rubr. de probat. post Decium ibidem: omnia enim spolia Clericorum sunt bona, non contra, omnia bona Clericorum sunt spolia. Dixi item generaliter, bona, vt comprehẽderem tam mobilia, & se mouentia, quàm immobilia, iura, & actiones, quocunque nomine censeantur; quæ omnia appellatione generali bonorum continentur, l. bonorum. ff. de verbo. significa. cum ei annotatis per eruditissimum Alciatum. Dixi, ecclesiasticæ personæ, & nõ clerici, vt comprehenderẽ bona etiam Deo donatorum, conuersorum, vel monachorum, & aliorũ qui sunt fori Ecclesiastici; hi enim omnes etiamsi clerici nõ sint, dicuntur ecclesiasticæ personę, vt probat textus iuncta glossa in cap. duo sunt. 12. q. 1. & tradit post alios Decius in cap. ecclesia. de constitut. num. 7. & probatur in cap. alia. & cap. legi. 16. q. 1. & cap. non dubium. & cap. de monialibus. de sent. excomm. & latius tradidimus in tract. de redit. eccles. super cap. vlt. 16. q. 1. in q. 1. mon. 55. qui post professionem regularem possunt, & solent habere beneficia regularia in titulum iure communi, & secularia in commendam per dispensationem Apostolicam, iuxta cap. cum singula. §. prohibemus. de pręb. lib. 6. & cap. possessiones. de reb. eccles. non alien. & iuxta latiùs tradita in præfato tract. de redit. eccles. vbi sup. Dixi, quæsita ex bonis ecclesiasticis: quia patrimonialia, vel quæsita ex eis, vel per industriam, contractus, aut vltimas voluntates, non dicuntur spolia secundum hanc significationem, neque etiam quæsita ratione clericalis dignitatis, & officii, aliundè quàm ex reditibus beneficiariis: quia illa inter patrimonialia vel quasi patrimonialia collocantur, vt probauimus in dicto tract. de redit. eccl. quæst. 1. mon. 19. Dixi, mediatè vel immediatè; vt comprehenderem, nõ solum fructus ex eis collectos extantes, & pẽsiones ob ea solutas, & pecunias ex locatione seu arrendatione, vel venditione illorũ acceptas, sed & alia bona, & actiones, & iura qualiacumque per emptionem, vel alios contractus ex eis quęsita: vt clarè probant extrauagantes Iulij III. Pauli IIII.

& Pij

3 & Pij IIII. infra §. 5. relatæ, vt in extrauag. Iulij III. insinuabimus. Dixi, vel reditus eorum ei debiti, ut comprehenderem bona debita mortuo nondum ab eo apprehẽsa, eo quòd nondum essent soluta, vel diuisa inter eum, & alios, ad quos eorum pars pertinebat, sed iam erant in horreum, vel cellarium importata, vel saltem à solo separata, & ita iam debita ei, per adducta in dicto tract. de redit. eccle. quæst. 2. monito 13. vel quia post mortẽ erant quærenda, iuxta consuetudines, uel gratias, & priuilegia Papę, quibus fructus primi, uel secũdi anni post mortẽ pertinere possunt ad defunctũ, iuxta cap. si propter. de rescrip. lib. 6. & extrauag. suscepti. ne sede vacãte. quàmuis dici posset, hęc satis cõprehẽdi sub verbo illo, bona, quaten' cõprehẽdit actiones, ut prędictũ est: clarius tñ sic dicitur, & q̃ repetitio claritatẽ auget nõ dicitur superflua, iuxta glos. cap. 1. de sũma Trinitate, & fid. cath. lib. 6. in uerbo, & filio. tradit Felin. cap. solitæ. de maiorit. colum. 3. Dixi, nondum ante mortem iuste impensa: quia quæ uiuus iuste impendit, non appellantur spolia; illa enim non exuit per mortem, nec mors eum priuat illis. Dixi, iuste; quia si prosane, uel male illa donauit concubinæ, sicario, uel histrionibus, & aliis id genus hominibus, uel in fraudem ecclesię, uel Cameræ Apostolicæ, uel Episcopali, quibus iure communi, priuilegio, uel cõsuetudine, spolia eius deberentur, merito dicuntur spolia, per ea quę dicta sunt in d. tract. de redit. q. 2. monit. 7. & probatur per extrauag. Pauli III. Iulij III. Pauli IIII. Pij IIII. & Pij V. quarum partes huc pertinentes infra à §. 5. vt dixi, transcribentur. Dixi, & non facta iure quasi patrimonialia, ad excludendum à nomine spoliorum illa, quæ beneficiarius reliquat ex his, quæ in suos vsus decentes insumere poterat, quæ facit sibi quasi patrimonialia, per tradita in præfato tract. de redit. q. 1. monit. 26. quod paulo post in §. sexto iterum cõprobamus per extrauag. nouam fælicis recordat. Pii V. Dixi, nec quæsita alii irreuocabiliter, propter ea quę beneficiarij regulares relinquunt inconsumpta, quę licèt quærantur ecclesiis eorum, non tamen quęruntur irreuocabiliter, iuxta ea quæ infra §. 5. num. 2. dicemus. Dixi tandem, vel quæ sunt ex illicita negotiatione quæsita, ad comprehendendũ illa, quę beneficiarius siue regularis, siue secularis, quærit, negotiando contra canones negotiationem ei vetantes, etiam aliunde quàm ex redditibus ecclesiasticis, quę uidetur ampliatio noua, introducta iure nouo extrauagantium Pii IIII. & Pii V. infra relatarum §. 6. 7. & 8.

4 Ex qua definitione sequitur primo, nõ pertinere ad spolia bona vlla patrimonialia, vel quasi patrimonialia clerici, de quibus pro libito in pauperes, & diuites, in pios & profanos vsus, licite, sicut laicus, poterat in vita disponere: quoniam omnia illa ex testamento vel ab intestato debentur hęredibus, iuxta tradita in d. tract. de redit. q. 1. monito. 19.

Secundo sequitur, quòd non pertinent etiam ad spolia bona ecclesiæ, ex

siæ, ex quibus beneficiarius recipit reditus ad sui sustentationẽ; neque illa quæ beneficiarius emit dum viueret ex rediribus pro sua ecclesia, vel tradidit ei sine fraude: quia non exuitur eis per mortem; imò eum reperit exutum ipsa mors: quoniam iam tempore mortis ecclesia fuit eorum domina, argum. l. fin. C. de sacr. sanct. eccles. & l. traditionibus. C. de pact. & §. item per traditionem. Instit. de rerum diuisio.

Tertiò sequitur, quòd bona empta ex rediribus ecclesiasticis à beneficiario sibi, & in vsus suos non pro ecclesia, quæ nõ fiunt ipso iure ecclesiæ, iuxta tradita in dicto tract. de redit. q. 1. monit. 47. siue sint mobilia, siue immobilia, pertinent ad spolia: quod clare probatur per extrauagantes prȩfatas.

Quarto, quòd aliqua debebãt inter spolia cõputari ante extrauagantẽ fel. me. Pij V. infrà §. 8. referendã, quæ post eam nõ sunt illis annumeranda, puta ornamenta, paramenta, vasa sacra auri, & argenti, & cuiuscumque alius materiæ, missalia, gradualia, libri musicales cantus firmi, & cet. ad cultum diuinum parata, etiam si nondum sint ecclesiis tradita, vt latius in eius principio continetur. Quæ tamen, vt non sunt, nec dicuntur spolia, ita minus dicuntur patrimonialia, vel quasi: quia nõ possunt disponere de illis beneficiarii, sed debent applicari ecclesiis eorum, vt ibidem disponitur.

Quintò, quòd per eandem extrauag. §. & insuper. non debent annumerari spoliis quædam, quæ ante illam annumerabantur; videlicet, scãna, arcæ, mensæ, dolia vacua; etiam ex ecclesiæ reditibus comparata, vt latius in illo §. declaratur. Hæc autem alio fine eximuntur à numero spoliorum, quàm prædicta; quia hæc ita eximuntur, vt de illis perinde possint clerici seculares testari, ac de patrimonialibus; illa vero, ita vt iure spoliorum capi non possint, sed debeant remanere ipsis ecclesiis.

5 Sextò sequitur, quòd iuridica, sanctissima, & vtilissima fuit declaratio illa fælicis memoriæ Pij V. qua in prȩfata extrauag. §. præterea. declarauit, nulla bona clericorum, qui dum viuerent, non habuerunt beneficia, vel pensiones excedentes valorem 30. ducatorum auri de Camera secundum communem æstimationem, debere dici spolia, si ab illicita negotiatione abstinuerunt: quoniam illa iusta ratione fundari potest, quòd quùm quilibet clericus, quàmlibet simplex, honeste possit impendere suis vsibus 30. ducatos annuos, id quod ex eis reliquat, efficit sibi quasi patrimoniale, per prædicta monita, quod etiam infra super dicta extrauagante notabimus.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. non liceat Papæ. 12. q. 2.*

2 *Papa nomen, & si Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis conueniat; antono-*

antonomastice tamen soli Romano Pontifici attribuitur.

1 Papa non est verus, & absolutus bonorum Ecclesiasticorum dominus.

1 Bonorum Ecclesiasticorũ verus & absolutus dominus est CHRISTVS, & qua ratione.

1 Papa eo temporis momento, quo electus est, accipit à Deo potestatem super totum corpus CHRISTI mysticum.

2 Papa nulla lege humana ligatur, saltem quo ad vim coactiuam.

2 Papa lege naturali prohibetur alienare bona Ecclesiastica sine iusta causa.

3 Lex naturalis, qua bonorum Ecclesiæ alienatio prohibetur, quæ sit.

3 Præcepta Decalogi omnia sunt naturalia.

3 Dominus rei in dubio non præsumitur velle, vt res eius alteri tradatur.

4 Beneficiarius rebus ecclesiasticis in vsus profanos vtens violat præceptũ de non furando.

5 Episcopus rem ecclesiæ iusta de causa alienare potest, & à fortiori Papa.

5 Alienandi rem Ecclesia causa iusta triplex.

5 Ecclesiæ res vendere licet pro soluendis illius debitis, non tamen pro debitis Rectoris.

6 Alienandi res Ecclesiæ facultas, quam habet Papa, diuersa est à facultate inferiorum Prælatorum.

7 Electus electione valida iure naturali, licèt inualida iure humano, tuta conscientia dignitatem retinet.

8 Præsumendum non est iustam causam interuenisse in alienatione rei Ecclesiæ, etiam per Papam facta, nisi de illa constet.

8 Probanda est illa causa sine qua iuste aliquid fieri nequit.

9 Intellectus clem. 1. de probatio.

SYMMACHVS PAPA in synodo 3. cap. 4. & sequentibus vsque ad 9.

NON liceat Papæ prædium Ecclesiæ alienare aliquo modo pro aliqua necessitate; nec in vsumfructum rura dare: nisi tantummodo domos, quæ in quibuslibet vrbibus non modica impensa sustentantur. Qua lege omnes custodes adstringantur, vt donator, accensator, vẽditor honorẽ perdat. Et qui subscripserit, anathema sit cum eo, qui dedit, vel qui recepit, nisi restituatur. Liceat etiam quibuslibet ecclesiasticis personis contradicere, & cum fructibus alienata reposcere. Quod non modo in Apostolica seruandum est Ecclesia; verum etiam vniuersis ecclesiis per prouincias quidem dicitur conuenire.

§. 2.

MVlta notabilia ex hoc canone colligi possent, sed ipse non tangam alia quàm quę proposito nostro de spoliis conuenient. & primo quidem, ex eo colligitur ampliatio vel declaratio illius conclusionis, quæ habet, non licere alicui res ecclesiæ pro suo libito alienare, cap. nulli. de reb. eccles. non alien. ampliatur enim, vel declaratur per hunc canonem, vt comprehendat etiam Pontificem Romanum summū Prochristum, siue CHRISTI Vicarium, quem appellamus Papam: habet enim, *Non liceat Papæ prædium ecclesię alienare*. Nec obstat dicere, quòd omnes Episcopi appellantur Papæ: quia de summo Papa intelligendus est eius contextus; secundum Archidiaconum communiter receptum & merito: quia licèt Patriarchæ, Archiepiscopi, & etiam Episcopi, aliquando appellentur Papę, vt colligitur ex suprascriptione, cap. absit. 50. distinct. & cap. vlt. §. fi. 24. q. 2. & tradunt latè citati per glossam prag. sanc. Gallic. tit. de elect. §. præmissis. verbo Papali. & Sarnen. in cap. 1. de constitut. lib. 6. cuius parum circumspectis deriuationibus huius nominis omissis, illud certissimū desumimus, ꝙ cōmuniter solus Pont. Romanus Maximus appellatur, & debet appellari Papa; quia plus ei conuenit hoc nomen quàm aliis, siue dicamus hoc nomen deriuari ab illo Græco πάππας, quod patrem significat, estq; nomē venerationis, vt vero propius videtur; siue dicamus esse compositum ex illis verbis, pater & patria, vt significet idem quod pater patriæ; siue ex illis, pater patrum; siue deriuetur ab illa interiectione papè admirantis; ita quòd sonet admirabilis, vt dicit gloss. sing. in procemio clementinarum verb. Papa: quia licèt quilibet aliorum recte dicatur pater patrię suæ particularis diœcesis, & quilibet admirabilis, ob illam potestatem admirabilem quam habet super corpus CHRISTI verum & mysticum particularem in vtroque foro, & Archiepiscopi appellari possint patres aliquorum patrum, etiā Episcoporum suę prouinciæ: ipse tamen solus summus Pontifex Romanus est omnium patrū, & vniuersalis Christiani orbis, ac totius gregis dominici pater, cap. cūcta per mundum. 9. q. 3. cap. 1. de constit. & pater omnium patrum, & maxime omnium admirabilis, iuxta illud illius Poetæ à præfata glos. citati.

Papa stupor mundi. & tandē. *Qui maxima rerum, nec Deus es, nec homo, quasi neuter es inter vtrumq.* cui glos. recte addita sunt in libro Clemētinarū noue correctissime Romæ nuper impresso hęc verba. *Palam esse glos. id dixisse ad amplissimā potestatis et dignitatis Papę magnitudinē ostēdendā.* propter illā admirabilem potestatē, quam immediate in ipso tēporis momento, quo est electus canonice, accipit à Deo Optimo Maximo, super totum corpus CHRISTI mysticum, iuxta cap. licet. & ei

annotata de elect. ex qua, veluti fonte perenni, omnium aliorum patrum potestas manat, cap. in nouo. 21. dist. & cap. 1. 22. dist. & ita per anthonomasiam meritò appellatione simplici Papæ, ipse solus intelligitur; sicut appellatione simplici Apostoli, intelligimus Paulum, & sapientis, Salomonem, & poetæ Homerum, & Virgilium, & iuris ciuilis, Romanum, vt habetur in §. sed ius quidem ciuile. adiuncta glo. [illegible] ir. de iur. nat. gent. & ciuil. Dixi superius, supra totum corpus CHRISTI mysticum; quia super corpus CHRISTI verum recipit mediante consecratione, siue sacramento ordinis ab alio Episcopo ei ministrato, vt singulariter determinat Card. de Turre crem. in lib. 2. cap. 43. de potesta. Eccles. Alia item ratione comprehendit hic tex. summum Pontificem: quia cum negatio præponatur verbo Papæ, perinde sonat, ac si diceret, nulli Papæ, iuxta glos. singul. cap. cum dilectus. de consuetud. quæ habet negationem præpositam contradictorium omnium quæ sequuntur importare: & ita, licèt omnes Episcopi appellarētur ex æquo Papæ, comprehenderetur summus: quia esset vnus ex eis.

2 Secundo noto ex hoc cap. adiunctis prædictis, Papam (qui Pontifex summus est) non esse verum & absolutum dominum bonorum ecclesiasticorum, sicut Laici communiter sunt suorum, & sicut ipsemet est suorum patrimonialium, si alioqui non est religiosus: quia qui verus & absolutus est dominus alicuius rei potest eam alienare, & donare, & ea vti pro libito. l. sed & si. §. consuluit. ff. de petit. hæred. l. in re mandata. C. de mandat. At Papa non potest id facere de bonis ecclesiasticis, per hunc canonem. Ergo & cet. confirmatur hoc, eo quòd omnium bonorum ecclesiasticorū verus & absolutus dominus est IESVS CHRISTVS D.N. non solum ea ratione generali qua *Domini est terra & plenitudo eius*. psal. 23. & cap. quo iure. 8. distin. sed etiam ex speciali dispositione, censuraque humana: sicut quilibet alius homo est rei suæ dominus, vt late simul & efficaciter authoritate Cōcilii Trident. & aliorum multorum, & multis rationibus efficacibus monstrauimus, in tract. de redit. ecclesia. q. 1. mon. 40. vltra ibi dicta est illud S. Tho. 2. 2. q. 100. art. 1. ad 7. *Res ecclesię, licèt sint Papæ, vt dispensatoris; non tamen sunt eius vt domini, & possessoris.* Quod intelligendum est, de possessione nomine sui ipsius: nam nomine CHRISTI, & tanquam summus eius Vicarius, & procurator, ita est possessor eorum, ac dispensator.

3 Tertio noto ex eodem canone, adiunctis prædictis, probiberi Papę alienationem bonorum ecclesiæ sine iusta causa, iure diuino vel naturali, quod est immutabile 5. dist. in principio, & §. sed naturalia. inst. de iure nat. gent. & ciuil. nam cū Papa, sit summus monarcha, & princeps, cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & consequenter, nulla lege humana ligetur, l. princeps. ff. de legib. & cap. proposuit. de concel. præb. saltem

quoad

quoad vim coactiuam, vt declarat S.Tho. receptus in 1.2. q. 96. art.5. & cum ligetur hac lege de non alienanda ecclesię re sine iusta causa, vt hic canon probat, consequitur prędictam legem esse naturalem, vel diuinam. quod etiam sentit Archid. in præsenti cũ communi, præsertim Bellamera qui hoc expressit nu. 12. 13. & 14. quæ tamen sit illa lex diuina, vel naturalis, qua hæc alienatio prohibetur, a paucis exerte declaratur: & quidem Bellamera hic ait esse illam legem, de qua in principio huius libri; *Quod tibi non vis fieri alteri ne feceris, & quod tibi vis, alteri facias.* quę licèt vtcunque applicari possit proposito, tamen non videtur satisfacere: quia vagum, & nimium generale principium videtur; & longe aptius dici potest esse pręceptum septimũ Decalogi de non furãdo: omnia enim pręcepta Decalogi sũt iura naturalia, vt asserit S.Tho. receptus 1.2.q.94.art.1.& q.99.art. 2. & 2.2. q. 122. art. 1. & ipsemet cum alijs omnibus in 3. sent. dist. 37.q.1.artic.4. præceptum autem de nõ furãdo, est præceptũ Decalogi, vt patet Exod. 20. & glos. in cap. quid
4 in omnibus. 32.q.7. quod non solum prohibet, ne quis rem alienam sibi appropriet; sed etiam ne quis rem alienam alteri tradat, vel ea vtatur contra voluntatẽ domini. §. furtum. & §. placuit. Instit. de obligat. quę ex delict. nascũtur. Cum ergo, vt supra dictum est, bona ecclesiæ sint bona CHRISTI, qui tollit ea CHRISTO, & tradit alteri contra eius mentem & voluntatem, hoc præceptum transgreditur: contra mentem autem & voluntatem CHRISTI est, vt bona eius tollantur ei, & tradantur alteri sine iusta causa: quia dominus rei in dubio non pręsumitur velle, vt res eius alteri tradatur. l. inter omnes. §. rectè. iũcta glo. magna per Bar. & communem recepta. ff. de furt. iuxta l. qui vas. §. vetare. eodem tit. Et ita qui rem ecclesiasticã, quæ CHRISTI est, sibi appropriat vel alii tradit sine iusta causa, contra voluntatem CHRISTI, saltem præsumptam, re eius vtitur; & consequenter transgreditur præceptum legis naturæ, de non furando, à quà nec Papa est solutus: sicut & legem hanc transgrederetur procurator Cęsaris, qui est quidam Vicarius eius, velut Papa CHRISTI, si rem Cæsaris aliter quàm de ipsius mente & voluntate alienaret, l. 2. ff. de off. procu. Cæsaris. Qua ratione pulchre Guiliermus à monte Laud. probatus ibi per Card. ait in clemẽn. quia contingit. de relig. domib. pręfato pręcepto contraire beneficiarium rebus ecclesiasticis in vsus profanos vtentem, quod nos late confirmamus in pręd. tract. de redit. q.1. mon. 42. & 48.

Quarto noto ex prædictis, canonem hunc non continere legem purè humanam quoad pędictas tres conclusiones; nec Symmachum eius authorem eo animo illum constituisse, vt sua lege ligaret successorem suum sibi parem; cum par in parem non habeat imperium, cap. innotuit. de elect. l. penult. ff. de arbit. l. ille à quo. §. tempestiuum. ff. ad Trebel. sed videri habuisse animum declarandi legem antiquam, & natura-

naturalem, & per illa verba, *Non liceat papę.* idem ſignifi[illegible]e, ac ſi dixiſſet, intelligat, & conſideret Papa non licere ſibi prædi[illegible] eccleſiæ alienare: aut quod in ſimili dixit Bonifacius in cap. fin. de re[illegible] lib. 6. quod non patimur nobis licere, ſucceſſoribus noſtris indicamus. Dixi, quoad tres prædictas concluſiones: quoniam quoad pœnam ſpiritualem anathematis, quam ſtatuit, ius humanum contine[illegible]: q[illegible]andoquidem nullo iure diuino, vel naturali eiuſmodi cenſ[illegible] & ita neutri eorum eſt attribuenda, arg. cap. legatur. 24. q. 3. & §. [illegible]remus. Aut. de trient. & ſem. coll. 3.

Quinto noto ex prędictis, licere Papæ alienare iuſta de cauſa rem eccleſiæ: quia ſecundum omnes hic tex. eſt intelligendus de [illegible]atione ſine iuſta cauſa, & non de illa quæ cum illa fieret: nam intelligendus eſt de illa quæ fit contra mentem, & voluntatem CHRISTI, vt ſupra inſinuatum eſt, & interueniente illa, præſumitur CHRISTVS id velle; ſicut & cum intercedit iuſta cauſa credendi quòd dominus alicuius rei velle debeat, vt eam alius capiat, uel ea in aliquem vſum viatur, eo quòd eſt cognatus, amicus, vel de ipſo benemeritus, uel ob alias circumſtantias præſumitur in dubio velle illud: vt colligitur ex Bar. &
5 aliis, in d. l. inter omnes. §. recte. ff. de furt. qua eadem ratione, etiam quilibet Epiſcopus poteſt alienare rem eccleſię iuſta de cauſa, per cap. ſine exceptione. infra ead. cau. & q. vbi glo. & tradimus latius in gloſſ. ſummę huius quęſtionis in annotatione tertia & in d. cap. nulli. de reb. eccleſ. non alienan. ergo à fortiori Papa; quia conſtat per infra dicenda, & dicta in d. tract. de redit. q. 1. mon. 40. & in Apolog. prædicta q. 1. mon. 24. Epiſcopos hanc poteſtatem cum omni alia facultate adminiſtrandi bona eccleſiaſtica ab ipſo Papa accepiſſe; & ita penes eum eandem, imo maiorem poteſtatem reſidere, vt dicitur in ſimili in cap. dudum il 2. de præb lib. 6. Nec obſtat, quòd prædictæ gloſ. receptæ. tenent, iuſtam cauſam alienandi eſſe triplicem, ſiue quadruplicem, vt tactum eſt in gloſ. ſummæ annotatione 3. ſcilicet, neceſſitatē, pietatem, & vtilitatem; & quòd hic canon habet, non licere Papæ alienare pro quacumque neceſſitate; quia gloſſæ illæ loquuntur de magna, ſeu iuſta neceſsitate, qualis non eſt omnis neceſsitas; vel loquuntur de neceſſitate eccleſiæ, canon autem hic, de neceſsitate perſonę: quamuis enim liceat rem eccleſiæ vendere pro ſoluendis eius debitis, non tamen licet idem facere pro ſoluendis debitis, quę Rector eius contraxit pro ſua perſona, aut pro cognatis, vel amicis ſuis, vt recte Bellam. hic tetigit num. 14. quod ipſum omnes ſentiunt, & infra tangetur; & ita intelligendus eſt hic textus de neceſsitatę perſonæ Papæ, quam haberet ad ſoluenda debita, quæ in minoribus exiſtens, bene vel male contraxit, vel ad locandas diuites cognatas aliquas promiſit, vel mutuo accepit, & non ſoluit; non autem eſt intelligendus de neceſsitate ipſius mee eccleſiæ

ecclesiæ Romanę, quam haberet Papa ad eam defendendam, vel alendam, vel sustentandam, in quo fundatur extrauagans fæ. re. Pij V. super affrancatione bonorum ecclesiasticorum edita, quę infra §. antepen. refertur, & defenditur.

6 Inter facultatem vero alienandi, quam habet Papa, & inter eam, quam habēt eo inferiores, illud distat, quòd inferioris alienatio requirit causam, & solennitatem à iure humano saltem pontificio statutam, vt habet communis resolutio in d. cap. sine exceptione. & in d. cap. nulli. & in cap. 1. de reb. eccl. lib. 6. ad hoc autem vt valeat alienatio à Papa facta sufficit interuentio iustę causæ, sine prędicta solennitate: quia cum illa inducta sit lege humana, & nulla tali lege obligetur Papa, vt supra dictum est, non tenetur ipse ad eam seruandam, saltem ad hoc vt alienatio valeat: quàmuis etiam dici possit, alienationem ab inferiore iusta de causa, sine solennitate humana factam, teneri posse pro valida quoad forum cōscientiæ tantum, vt supra in glos. summę latæ probauimus in annota. 11. argu. eorum; quæ ait Inno. in cap. quia plerique. de imm. Eccl. & in cap. quod sicut. de elect. vbi nu. 8. ait, ꝙ electus tali electione, quę iure naturali tenet, eo quòd consensus legitimus eligentium interuenit, licèt ob defectum sol[illegible]nitatis iuris humani cassari possit, bona conscientia retinet dignitatem, donec illa cassetur; eo quòd solennitates illæ ad pręsumendam iustam causam inductæ, non habent locum in eo foro, in quo est standum veritati, quæ Deo patet; iuxta notata in cap. is qui. & cap. tua. de sponsal. & argu. aliorum, quæ supra in summa in d. annota. 11. nunc post hæc scripta addimus.

Id autem quod supra proxime dixi, non posse iuste alienare Papam bona ecclesię ad soluenda debita quæ in minoribus contraxit, intelligendū est, de bonis stabilibus, vel de mobilibus, quę illis in hoc æquantur; non autem de fructibus, & reditibus qui ex eis percipiuntur: quoniam hos iuste in eiusmodi solutionem alienare potest; quū etiam alij beneficiarij licite id facere possint, per cap. peruenit. de fideiuss. & ea quæ super illius intellectu in dicto tract. de redit. quæst. 1. mon. 51. & in Apol. prædicta q. 1. mon. 44. tradidimus.

7 Sexto noto ex eod. cap. adiunctis prædictis, non esse præsumendum iustam causam interuenisse in eiusmodi alienatione per Papam facta, nisi aliter de illa constet: contextus enim habet, alienationem eiusmodi non valere: & adiectum est, intelligendum esse id de illa, quæ sine iusta causa fit, eo quòd facta cum ea valet; & consequenter, si iusta causa præsumeretur inesse, semper censenda esset valere, quod est contra verba, & mentem huius canonis, pro quo facit fundamentum irrefragabile communiter receptum Bart. per illum text. in l. si forte. ff. de castren.

8 pecul. & l. si donatione. C. de collat. quod quando aliquid non potest fieri sine iusta causa, debet illa probari. Non obstat, quòd Panor. in cap.

quæ

quę in ecclesiarum.de const.& aliis locis,& multi alij,quos ibi Fel.nu. 60.vers.quinta conclusio. & Decius num. 27.referunt, tenent contrariam partem. Tum quia ipsemet Panor.affirmat, non esse pręsumendam causam iustam in principe suo contractui contrauenienteꝫ quia sine tali causa ei contrauenire non potest,cap. 1. de probat.cum ei adnot. per ipsummet Panor. & alios. & eadem ratio idē ius persuadet in omnibus alijs,quæ sine iusta causa facere nequit. Tum quia prædictus Feli.ibidem cum Cardinali consi.61. iustius tenet, id quod diximus, & Dec. sequutus ipsos respondet ibidem fundamentis contrarium tenentium. Tum quia,non satis considerant,vanum fore dicere; Papam non posse illud,aut illud facere,sine iusta causa,si factū fuerit:quoniam semper dicetur,interfuisse iusta causa vera,vel pręsumpta. Sed quia exiliter Dec.satisfacit clem.1.de probat.efficacius responderi potest,quòd illa non prodest eis. Primo quia conclusio comprehendit etiam casus, in quibus Papa, & alius princeps facit aliquid, quod sine iusta causa fa-
9 cere nequit,non exprimendo se ad id ex iusta causa moueri: generaliter enim asserunt, præsumendam esse causam in principe faciente id, quod sine causa facere non potest. Secundo quòd nō est locus præfatæ clementinæ nisi in casibus in ea expressis & similibus; quia est exorbitans à iure communi, de quo in cap. cum à nobis. de testib. & de quo per Paul. Cast.consil.46.par.2. & de iis solum loquitur. At alienatio rei ecclesiæ non est de contentis in illa,neque de similibus eis; vt palam est. Tertio quòd illi clem. non est locus, nisi in iis quæ de facto suo proprio narrat Papa, vt latè concludit glos. antep. eiusdem. At causa alienandi rem ecclesiæ, vt plurimum non est factum eius proprium. Quartò quòd illi clemen. non est locus in narratis per Papam contra ius,iuxta cap.si Papa.in princ.iuncta glos.de priuilleg.lib.6.imo neq; in eis quę præiudicant tertio,secundum Anchar.cons. 398. præmitto. quem sequitur Dec.vbi supra. quod satis planum videtur in eiusmodi præiudiciis, cuiusmodi est alienatio rei & sublatio iuris alterius iam quæsiti,de quo loquimur. Tum quia non satis perpendunt, quòd cap. in pręsentia,de renun. quatenus habet pro iudice pręsumendum, solū habet locum in illis, in quibus datur ei potestas faciendi ea absque necessitate interuentionis iustæ causæ.

SVMMARIVM.

1 *Papa sine iusta causa rem Ecclesię,etiam inferioris alienare iuste nequit.*
1 *Alienatio rei vnius Ecclesię in aliam, vel in ecclesiasticos vsus, an Papa licita?*
2 *Papa,aut Monarchę,volūtates donantiū sine iusta causa mutare nō licet.*
3 *Intellectus illius dicti, Papa in beneficialibus est pro ratione voluntas.*

D Bene-

4 *Beneficiorum liberam & plenariam dispositionem pertinere ad Papam, quomodo intelligendum.*
5 *Beneficiarium inter, & beneficium seu Ecclesiam, quidam contractus matrimonij est.*
6 *Papa cum causa rationabili diuidere, & vnire Ecclesias, conferre & auferre beneficia potest, etiam sine beneficiariorum culpa.*
7 *Roncęuallis Prioratus quare etiam cum causa non fuit à domino Francisco à Nauarra ablatus.*
8 *Alienatio Papæ quę iusta, & valida, quę nec iusta, nec valida, & quæ valida, & non iusta.*
9 *Beneficia Ecclesiastica in quo sensu manualia Papæ, & quæ ablatio eorũ valida, & non iusta, licet non obliget ad restituendum.*

§. 3.

1 NOTO septimo, non posse Papam alienare sine iusta causa, etiam rem Ecclesię inferioris. Tum quia hic canon in principio generaliter loquitur de prædio Ecclesię, non distinguendo inter prædium Ecclesiæ Romanæ, & aliarum inferiorum, & ita generaliter est intelligendus, cap. solitæ. de maioritate, & l. de pretio. ff. de publici, in rem actio. Tũ quia is ipse canon in fine ait, dispositionem illius non solum esse seruandam in Ecclesia Romana, sed & in aliis vniuersis. Tum quia liberiorẽ facultatem habet super prędijs Ecclesiæ Romanæ, quorũ fructus ipse solus percipit, quàm super rebus inferiorum Ecclesiarum, quarum fructibus ipse non fruitur, cum liberius quis sibi, quã alteri præiudicare possit, arg. l. in re mandata. C. mandat. & eorum quæ late notantur in glos. magna. cap. si diligenti. de foro competenti. & in l. si quis in conscribendo. C. de pactis. super valore renunciationis, quoad præiudicium renunciantis tantum, & non quoad præiudicium alterius. Et quidem non videtur dubium, de alienatione in laicum, vel laicos vsus, sed magis dubium est de alienatione rei vnius Ecclesiæ in aliam, vel alios Ecclesiasticos vsus. & pro parte quidem affirmatiua facit primo, quòd frequenter id facit Papa, applicando rem vnius Ecclesię alteri, imò & totam vnam Ecclesiam cũ suis bonis per vnionem & diuisionem, quod fecit Ioannes xxij. qui ex episcopatu Tholosano fecit quatuor Episcopatus, & ipsum erexit in Archiepiscopatum, vt patet ex extrauag. eius Saluator. tit. de pręb. inter cõmunes, & extrauag. penul. & vlt. in eod. tit. inter extrauag. eiusdẽ. & nuper Pius IIII. tantam partem ademit Episcopatui Laodien. quanta suffecit tribus Episcopatibus de nouo erigendis. Quod iure facere potuerint, patet, per cap. sicut vnirẽ. de excess. pręlat. & cap. cõstitutus. de relig. dom.

Secundo fecit, quòd omnium bonorum Ecclesiasticorũ dominium

est

est penes CHRISTVM, vt efficaciter probatum fuit, in tracta. de redi. eccles. q. 1. mon. 40. & in d. Apol. q. 1. monit. 24. & probat extraua. prædicta Saluator, & Papa habet omnium bonorum Ecclesiæ administrationem immediate sibi ab ipsomet CHRISTO concessam, tanquam suo summo Vicario, & procuratori, cap. quãto. de transla. prę l. & cap. 1. de homi. lib. 6. ita ꝙ ipse solus recipit immediate à CHRISTO potestatem administrandi ea omnia, & alij omnes prælati, & Ecclesiæ inferiores mediate per ipsum, vt vbi supra latius declaratur, & in cap. 1. & 2. 22. distin. explanatur, adeo quidẽ, quòd præest immediate omnibus Ecclesiis & Christianis, vt probat S. Thom. in summa contra errores Græcorum. q. 66. dicens, contrariũ esse hęresim, & tradit Fel. in cap. 1. de constit. col. 2. licèt aliqui recentiores habentes forte codices vitiatos, dixerint, eum non immediate, sed mediate præesse Ecclesijs inferioribus, male allegantes ad hoc Fel. vbi supra: & ita quæcumque res inferiores Ecclesiæ habẽt, acceperunt vel accipiunt immediate, vel mediate ab ipso Papa, qui ab initio potuit eas applicare alijs, sicut ipsis applicauit: ergo & nunc potest idem facere, cum nõ sit ei abbreuiata manus, & potestas. Cumque par in parem non habeat imperiũ, cap. innotuit. de elect. consequenter applicatio facta per anteriorem, non præiudicauit posterioribus.

Tertio, quòd glos. 2. cap. si gratiose. de rescript. lib. 6. recepta dicit, quòd in beneficialibus est Papæ pro ratione voluntas, & ante illam alia glos. quæ in hoc putatur singularis in cap. per principalem. 9. q. 3. dixit, posse Papam auferre Episcopatum vni vel alteri Episcopo, licèt nõ omnibus simul.

Quarto facit, quòd Dominicus à multis receptus dixit in fine d. cap. si gratiosè. per eius glos. pręfatã omnia beneficia esse ei manualia, in hoc quòd potest auferre, & conferre titulos beneficiales pro libito, per cap. 2. de pręb. lib. 6. & clem. 1. vt lite pendẽte, vt est videre latius apud Fel. & citatos ab eo in cap. quæ in ecclesiarum. col. 15. de const. & Dec. ibidem a nu. 26. At bona Ecclesiastica fere omnia pertinent ad beneficia. ergo etiam illa erunt ei manualia, & ad libitum reuocabilia, & ijs, vel alijs, applicabilia.

Sed pro contraria parte, quam videtur tenere Fel. vbi supra col. 17. & seruare sancta sedes Apostolica facit primo hoc cap. quatenus generaliter habet, non licere Papæ alienare prædium ecclesiæ. & certum est, quòd licèt maior alienatio fiat, cum alienatur in laicum vel laicos vsus, quàm cum in ecclesiam; tamen etiam cum fit in ecclesiam alienatio est, cap. sine exceptione. infra, ead. q. & cap. nulli. de reb. eccl. non alienandis. quatenus sentiunt omnes pro illa prohiberi alienationem rei vnius ecclesiæ in aliã sine iusta causa, & solennitate debita: & est casus in specie, in cap. dudum. de reb. eccl. lib. 6.

Deinde facit, quòd non solum contra legem naturalem, & diuinam Decalogi, scilicet præceptum septimum de non furãdo, & decimum de non concupiscendo rem alienam, est, auferre alicui dominium eo inuito, sed etiam auferre vsumfructum, vsum, vel administrationem quam habet in ea, l. 1. ff. de furtis. & constat ecclesiam particularem cui est applicata iuste res aliqua per Papam, vel alium prælatum in dotem, vel in dotis augmentum ad sui sustentationem necessariam vel decoram, habere vsumfructum, vsum, vel administrationem eius in suam vtilitatem; licèt verum dominium, quod penes CHRISTVM est, nõ habeat. ergo auferre illud ei, & conferre alteri etiam ecclesię sine iusta causa, est cõtra pręfatam legem naturalem & diuinam Decalogi.

3 Tertiò, quòd non licet absque iusta causa vlli Monarchę & Papę mutare voluntates eorum, qui aliqua in certum vsum donarunt & reliquerunt. l. 1. & l. Legatam. ff. de administratione rerum ad ciuit. pert. quia id esset in effectu priuare quem re sua, & facultate sibi lege naturali, & diuina concessa: quod facere sine causa non possunt Monarchæ, cap. 1. de probat. cap. 1. §. notandum, iuncta glos. qui feudum dare possunt, & l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. at omnia fere prædia ecclesiarum particularium sunt donata vel relicta eis à CHRISTI fidelibus ad earum necessitatem & decorem: ergo non licet Papæ dare aliis etiam ecclesiis illa sine iusta causa.

Quartò, quòd glos. ibi recepta communiter in cap. 1. 10. dist. super verbo, diuisionem. dixit Papam non debere Episcopatum diuidere inuito Episcopo, nec Episcopum parochiam, inuito rectore, & alia glo. communiter ibi recepta in cap. 1. 22. dist. verbo, iniustitiam, sic ait, *Papa non debet vni ecclesiæ detrahere, & dare alteri. 99. dist. cap. ecce. & cap. nullus. & 25. q. 2. de ecclesiasticis. nisi subsit causa, vt 9. q. 3. conquesti. & cap. nunc vero. & cap. per principalem. ead. causa, & quest.*

Quinto, quòd non videntur obstare citata pro parte contraria. Non primum, quoniam Ioannes xxij. diuisionem pręfatam præfati episcopatus Tholosani non fecit pro libito voluntatis sine causa, sed ob magnas causas quæ exprimuntur in d. extrauag. Saluator. & prędictũ cap. sicut vnire. non probat Papam posse iuste diuidere, & vnire Episcopatus sine causa, sed solùm causa rationabili id suadente.

Ad secundum respondetur, concedendo quòd Papa recipit immediate potestatem à Deo administrandi omnia bona ecclesiastica, & vt immediate præsit omnibus ecclesijs, & Christianis: negando quòd ex eo sequatur eum posse iuste auferre illis pro libito voluntatis, sine vlla causa, ea bona quę iam illis iuste applicauit per seipsum, vel præcessores eius immediate, uel per alios pręlatos eis pręfectos mediate; non enim accepit (vt Apostolus ait) potestatem in destructionem, sed in ædificationem, ad vtendum ea secundum rectam rationem, 2. Cori. 5.

3 Ad tertium respondeo, quòd glo. prædicti cap. si gratiose. quatenus habet, quòd Papæ in beneficialibus est pro ratione voluntas, habet locum quoad ea quæ sunt iuris humani positiui, & quæ fieri possunt non contraueniendo vlli legi naturali, aut diuinę; nō autem in aliis per cap. sunt quidam. 25. q. 1. & cap. 1. de probat. & ita quando fieri possunt sine præiudicio tertii, quod lege naturali fieri vetatur, per ea quæ proxime in confirmatione nostræ conclusionis citata sunt, & per ea quæ in responsione ad quartum dicentur: & consequenter nec dicit, nec sentire pręsumenda est, quòd liceat Papæ sine vlla causa priuare quē beneficio canonice obtento, per proxime dicenda.

Ad quartum respondeo, quòd glo. illa cap. per principalem. 9. q. 3. à multis parum consideratè citata, non ait id quod imponunt ei, videlicet Papam posse sine causa Episcopum deponere, sed tantum simpliciter deponere, quod intelligendum est, cum causa: quia author ipsiusmet glossæ in cap. 1. 10. dist. & in cap. 1. 21. dist. se declarat, dicendo q̃ id potest facere cum causa, sed non sine illa, vt supra pro hac parte induximus: & generale dictum vnius authoris debet intelligi secundum quod ipsemet alibi specialius dixit. l. hæredes palam. §. sed & si notam. ff. de testa. arg. cap. generi per speciem derogatur: de reg. iur. lib. 6. & l. in toto. ff. eod. cum additis ibi per Dec.

Nec obstat clem. 2. sub finem vt lit. penden. in argumento citata, licèt eam in hoc plurimi faciat Ant. Burgensis in rubrica de empt. col. 2. appellando eam in hoc singularem, vt eam meliorem iuris dixit Selua

4 de beneficio. 2. parte. q. 5. quatenus habet, liberam dispositionē beneficiorum pertinere ad Papam: quia verbum (*Libere*) licet significet sine licentia, & consensu, & non obstante cōtradictione alterius, iuxta glos. celebrem in clemen. dudum. verbo, *Libere*, de sepulturis. recipit tamē interpretationem, & restrictionem per alia iura, vt colligitur ex glos. cap. cū nobis. de elect. verb. *Liberam*. vt latius tradit Decius in cap. quæ in ecclesiarum. num. 3. de consti. & debet intelligi sine præiudicio tertii, vt colligit Decius ex cap. directe. de appel. num. 2. & significat libertatem ab impedimento, de quo tractatur, & non ab alio, vt colligitur ex cap. de multa. de præb. & l. si quando. C. de inoffi. test. & l. 1. C. de sacrosanct. eccle. & ideo clem. illa quæ dat liberam beneficiorum dispositionem Papæ, debet restringi secundum alia iura, & intelligi sine pręiudicio tertii, & de libertate ab impedimento disponendi, quod nascitur ex pendentia litis, de quo loquitur prædicta clem. quæ est aptissima responsio.

Non obstat etiam. cap. 2. de pręb. lib. 6. in argumento citatum, quatenus habet, plenariam dispositionem beneficiorum pertinere ad Papam; quia debet interpretari & exponi, sicut diximus exponendū verbum, *Libere*. positum in clem. 2. vt lite penden. licèt enim Papa habeat

plenariam

plenariam administrationem bonorum ecclesię, vt supra dictum est, nō tamen licet ei de illis pro libito disponere, vt probat hoc cap. & secundum notabile ex eo collectum.

Ad quintum negamus plane id quod ait Dominicus, cum Barbat. & alijs multis suis sequacibus in d. cap. si gratiose. scilicet, posse Papam licitè sine causa conferre & auferre pro libito suæ voluntatis beneficia clericis. Tum quia glos. ex qua id infertur, non dicit nec sentit illud, vt proxime monstraui. Tum quia id esse falsum efficaciter probat Cardinalis consilio 141. sanctissimus. quem sequitur Fel. vbi supra col. 16. Tū quia, quod dicimus optime fundatur per cap. nisi cū pridē. §. verū.
5 de renunc. quatenus singulariter probat inter beneficiariū & beneficiū, & Ecclesiā, contractū matrimonij spiritualis fieri, ratione cuius nō potest beneficiarius eā relinquere sine superioris authoritate, cap. quod in dubijs. & cap. admonet. de renunciat. contractū autem non posse tolli sine causa per Papam, aut per alium Principem, receptum est per cap. 1. de proba. & cap. 1. §. notandum. qui feud. dare possunt. quia lege naturali, qua ipsi ligantur, debet seruari, l. 1. ff. de pact. cum ergo inter beneficiarium & beneficium, cum ei confertur, & ab eo acceptatur, cōtrahatur matrimonium quoddam spirituale interueniente consensu ad id Papę mediate vel immediate, vt habet illud cap. nisi cum pridem. & cap. 2. de translat. Episcop. non potest dissolui sine causa, & sine vtriusque consensu.

Quæ omnia, quia parum perpensa fuerūt a multis neotericis Iurisconsultis, contraria opinio cœpit nostra ætate nimium ualere: alijs docentibus illam, vt sibi, & alijs ambientibus habere multa beneficia, placerent, alijs acceptantibus illam tamquam suæ ambitioni, & auaritiæ commodantem, adeo quidem vt duo viri doctissimi, egregia virtute alioqui prędit, alter Theologus, alter Canonista, quorum nomina causa honoris taceo, publice docuerunt eam, dicentes se acceptum iri libēter omnia beneficia Regni, si ea Papa eis conferret. Quod forte vel alia similia, fuerunt in causa, quòd fel. recor. Pius V. mihi semel dixerit, Iurisconsultos solitos esse plus satis potestatis tribuere Papæ, cui humiliter respondi, non omnes id facere; imo aliquos nimium detrahere; sed media eademque recta via iura naturalia, & diuina cum humanis conciliando, esse incedendum, quod omnibus iuris vtriusque professoribus persuasum iri quàm maxime cupio: ne dum sola iura humana cū deductis ex eis à Neotericis diuina ignorantibus magnificant, multa contra naturalia, & diuina respondeant. Et quidem Sacrosanctū Concilium Tridentinum per ea, quæ de necessitate residendi in cap. 1. sess. 25. & de vnico tantum beneficio sufficienti habendo, & de multis parochialibus & impatibilibus non habendis, etiam si vnum non sufficiat. sess. 24. cap. 17. & alia deducta à iure naturali & diuino statuit, satis su-

perq;

perq; videtur prefatam Dominici, & quàm plurimorum qui eum magno Reip. damno sequuti sunt, opinionem tacite reprobasse.

Concludendum ergo est, posteaquam Papa per seipsum immediate, vel per inferiores suos, qui sunt quidam procuratores Christi, & eius mediate, contulerit alicui ecclesię in dotem pro eius sustentatione aliqua bona, iuxta cap. nemo. de consec. dist. 1. cap. cum sicut. de consecrat. eccles. quatenus cum suis glos. habent, ecclesiam non esse fundandam, neque consecrandam sine dote, non debet sine causa ipsi ea tollere. Quare quoquomodo multorum iurium, rationum, & authorum
6 maxime recentiorum allegatione res hęc ab aliquibus confundatur, veritas est, quòd Papa iustè quidem potest cum causa rationabili etiam sine beneficiariorum culpa, diuidere, & vnire ecclesias, conferre, & auferre beneficia ecclesiastica eis, & bona ecclesiastica ecclesijs, sed non pro solo voluntatis libito, nec solet id facere, imò quando subest aliqua causa rationabilis auferēdi alicui beneficiario suum beneficium, si alioquin ipse non peccauit, non aufert ei nisi cum iusta compensatione, siue cambio, iuxta dictum singulare Innoc. recepti in d. cap. nisi cum pridē. quod vidimus ad vnguē seruatum a fœlicis recordationis Adriano VI. qui rogatus à bo. me. Carolo V. & à bona parte magnatum Hispaniæ, cum adhuc ageret in Hispania, & nondum ad vrbem venisset, vt a D.
7 Francisco à Nauarra priore illustris monasterij Roncæuallis auferret prioratum suum, & cōferret illum cuidam admodum nobili, eo quòd esset situs in confinio Galliæ, & frater eius Illustrissimus Mariscalus Nauarræ in Gallijs degeret, nunquam voluit annuere, nisi æqualis ei dignitas intra Hispaniam interius conferretur: quæ quia non fuit oblata, permāsit prior, donec post multos annos ab ipso met Carolo V. presentaretur ad duos Episcopatus, ex quibus ad Archiepiscopatū Valentinū translatus fuit: Adrianus enim prædictus, vt uir iuris diuini, & humani callentissimus, & iustissimus, constantissime respondebat, nullatenus se posse id aliter iuste facere. Considero autem circa hæc quiddam à nemine, quod sciam, hactenus ite exertum, nempe quòd magna est differētia inter alienationē Papæ, qua sine iusta causa rem vnius ecclesiæ stabilem alienat in aliam ecclesiā, vel alios pios vsus, & inter eam qua alienat in laicos, vel profanos vsus: illa enim videtur valida, licèt non sit iusta, hęc autem neque valida, neq; iusta: quia hęc videtur facta contra legē diuinam, & naturalē, illa vero contra legem tantum humanā. contra legem enim naturalem, & diuinam est, quòd res auferatur à domino contra voluntatem eius l. 1. ff. de furt. l. id quod nostrum est. ff. de reg. iur. & latè tradunt omnes post Panor. in cap. quę in ecclesiarum. de cōstitutionibus, & qui Papa alienat rem ecclesiasticam sine iusta causa in laicos, & profanos vsus, aufert rem alteri videlit CHRISTO, sine cōsensu eius, & dat eam alteri, per ea multa quę adduximus in d. tracta. de

redit.

redit.ecclef.q.1.mon.40.& 48.& in d. Apolog. q.1.mon. 24. 27. 38. & 39. per quæ probauimus efficaciter, verum dominium rerum ecclesiasticarum esse penes CHRISTVM, & translationem, & applicationem earum in laicos, & vsus profanos sine iusta causa esse contra eius voluntatem. Illa uero alienatio, qua res vnius ecclesiæ alienatur in aliã, vel in alios pios vsus, est tantum contra legem, & dispositionem humanam: nam per eam non aufertur res CHRISTO, eius vero domino, & datur alteri, sed solum efficitur vt manẽte vtrobique dominio penes ipsum, inseruiat ei alio in loco, vel in alios vsus, quàm ante seruiebat: quum data alteri ecclesię, vel alijs pijs locis, perinde maneat in dominio CHRISTI, sicut antea, quum ipse sit adeo verus dominus bonorum ecclesiæ in quam transfertur, sicut bonorum ecclesiæ, ex qua transfertur: & dispositione humana tantum sui summi Vicarij, vel habentis ab eo potestatem sui summi Vicarij, & procuratoris, vel habentis ab illo potestatem, seruit potius vni ecclesiæ, quàm alii.

Ex quo infertur primo, quòd aliqua alienatio rei ecclesiæ per Papam
8 facta, est iusta, & valida, aliqua valida, sed non iusta, aliqua vero nec nec iusta, nec valida. Iusta & valida est, quę fit iusta de causa: valida sed non iusta est, qua sine iusta causa res vnius Ecclesię in aliam, vel alios pios vsus transfertur. Illa vero neque iusta, neque valida, qua Papa sine iusta causa rem Ecclesiæ stabilem in laicos, & profanos vsus alienat.

Secundo infertur, quòd licèt ablatio beneficij ecclesiastici à Papa sine iusta causa facta sit iniusta, & eam faciendo Papa peccet contra vim suæ legis directiuam, vt sentit lex digna vox. C. de legib. & cap. cũ omnes. de const. & fortius cap. iustum. 9. dist. & late tradit vterque Thomas 1.2.q.96.art.5.ad 3. est tamẽ valida, ita quòd per eã perdit verũ titulũ is cui aufertur, & eũ quærit is cui cõfertur: quoniã id nõ facit cõtra legẽ naturalem vel diuinã: quum dominiũ omnium bonorũ ecclesiasticorũ sit penes CHRISTVM, & Papa sit eius summus Vicarius, & procurator; & per eius dispositionem humanam immediatam, uel mediatã sint cõstituta omnia beneficia pro ecclesiasticis personis CHRISTO seruientibus, auferendo beneficium ab vna eiusmodi persona, & conferendo illud alij simili, non videtur facere contra legem, & dispositionem diuinam, sed tantum contra suam vel præcessorum, quæ humana est; & non ligat eum quoad vim coactiuam, qua fit, vt actus factus contra eam valeat, licèt Princeps eum faciendo malefaciat, & peccet. l. Princeps. ff. de legib. & cap. proposuit. de concess. pręb. & vterq; Thomas vbi supra. Pro quibus facit illud simile, quòd aliqua Papæ dispensatio est iusta & valida, aliqua nec iusta nec valida, aliqua valida, sed non iusta. Dispensatio enim Papæ qua iusta de causa dispensat circa legem diuinam, & naturalem, vt in voto vel iuramento, est valida, & iusta cap. 1. & cap. magnę. & cap. ex multa. de vot. & cap. 1. & cap. verum.

rum.de iureiur.& etiam illa qua dispensat circa suam legem, cum causa iusta, 1.q.7.cap.requiritis.cũ glos.magna in §. nisi rigor. sub eo posito.cap.necessaria.& alijs cap.seq.dispẽsatio uerò sine iusta causa. circa legẽ diuinam, vel naturalem nec est ualida, nec iusta cap.non est. iuncta glos.de vot.cap.quanto.iuncta glos. de iureiur. illa vero qua dispensat circa suam legem, ut super impedimentis matrimonij, quæ sunt hodie fere omnia legis canonicę, sine causa valet quidem, sed non est iusta: quia licèt lege sua, vel præcessorum suorum nõ ligetur quoad vim coactiuam, quę eum faciat dignum pœna humana, & quę actum eius infirmet, iuxta prædictam legẽ Princeps.ff.de legib.cap.proposuit.de conceff. pręb. ligatur tamen quoad vim directiuam quæ facit eum dignum aliqua pœna apud Deum, & actum eius minus rectum, iuxta pręfatam l.digna vox.C.de leg.& alia pręcitata, ubi Caiet.declarando profunde prædicta, concludit, legislatorem ligari sua lege quoad forũ cõscientiæ, & quoad hoc, vt dicatur male facere, ac peccare.

Tertio infertur, quòd ecclesia cui applicatur, vel vnitur per Papam, res alterius ecclesiæ, vel altera ecclesia sine iusta causa, salua consciẽtia, & sine peccato eam retinere potest; licèt Papa in vniendo & applicando peccasset; quia valuit vnio, & applicatio, licèt esset iniusta per prędicta, & per l. iuste possidet qui authore Prætore possidet. ff. de acq. pos.

Quarto infertur, quòd laici etiam si sint Comites, & maiores eis, quibus per Papam conferuntur aliqua bona ecclesiastica, sine iusta causa non possunt ea, bona conscientia retinere quia concessio illa non fuit iusta, neque valida; quia cõtra legem naturalem uel diuinam sine causa facta, ut prędictum est.

Quinto, quòd is cui collatum est beneficium ecclesiasticum ablatum alicui per Papam sine culpa, & sine causa iusta, absque tamen surreptione, vel obreptione, bona cõscientia potest illud retinere: quia ablatio illa valuit, licèt fuisset iniusta; & ita non deest ei canonica institutio, sine qua beneficium licite obtineri nõ potest, cap.1.de reg.iur. lib.6.& cap.1. de eo qui mit.in poss.causa rei seruan. eod. lib.

Contra tamen hoc est argumentum fortissimum supra tactum, quòd Papa non potest tollere contractum, qui iure naturæ seruandus est l.1. ff.de pact. sine iusta causa, cap.1. de probat.& cap. 1. §. notandum. qui feud.dar. pos.adeo quòd sublatio eius est iniusta, & inualida secundum omnes, & inter beneficiarium, & ecclesiam vel beneficium, contrahitur quoddam matrimoniũ spirituale, cap.nisi.§.intueri. de renunt. & cap. quanto.& cap.inter corporalia.de transla.prælat.& consequenter non valet ablatio beneficij sine culpa, & sine iusta causa facta. Sed respõdetur, quòd licèt collatio, & acceptatio beneficii, habeat quandam speciẽ contractus, non tamen est verus contractus; sed est potius institutio, & deputatio cuiusdam personæ ecclesiasticæ ad seruiendum Deo in illo

E vel illo

vel illo loco pro tẽpore quo illos, vel illos reditus percipiet: & quàmuis malefaciat Papa reuocando illam deputationem sine aliqua causa, valet tamen reuocatio: sicut & multi qui constituunt procuratores ad contrahenda matrimonia, frequenter reuocando sine causa mandata, malefaciunt, valet tamen reuocatio, cap. fi. de procu. lib. 6. quod ad alia late declarat inter alios Fel. in cap. ex parte Decani. de rescript. & sicut Rex deputans auditores in suis prætoriis, quæ cancellarias, parlamenta, vel Rotas vocant, & Pręsides ciuitatum, & Gubernatores prouinciarum, aliquando male reuocet, propter falsas informationes, uel malos fines, reuocatio tamen tenet, & perdunt suos titulos, & qui eis substituuntur veros titulos accipiunt, & iuste possunt eis vti, donec reuocentur, secundum omnes. Sicut item Papa & alii principes passim constituunt Iudices, & commissarios delegatos, & aliquando sine vlla causa, & non sine aliqua eorum iniuria reuocant, peccant quidem, & male faciunt, arg. cap. vt debitus honor. de appella. nemo tamen dicet reuocationem non valere, iuxta l. iudicium soluitur. ff. de iudic.

Sexto infertur, opinionem supradictam Dom. in d. cap. si gratiose.
9 de rescrip. lib. 6. & plurimorum eius sequacium, nempe quòd omnia beneficia ecclesiastica sunt manualia Papæ: & quòd potest auferre, & conferre illa pro libito suo, partim falsam esse, partim veram. falsam quidem, intelligendo quòd iuste ac sine peccato potest id facere. Verã tamen intelligendo quòd factum tenet, si fecerit, quæ est noua & vera resolutio, & doctorum omnium concordia.

Septimo infertur, quòd de rigore iuris Papa qui pro libito suo sine culpa, & causa tollit beneficium alicui, & Rex qui sine culpa, & causa tollit officia prædicta, non videntur teneri ad restituendum damnum, quod ob id patiuntur ij, quibus illa sic tollunt, licèt in eo peccent: quia non peccant contra leges veræ iustitiæ, cuius solius violatio obligat ad restituendum, ut efficaciter probauimus in præd. tracta. de redit. q. 2. mon. 2. & 3. quoniam non tollunt eis ea, quæ verè sunt eorũ; sed potius ea quę sunt sua, vel quorum liberam administrationem habent, neque in eiusmodi ablatione violant ius naturale, vel diuinum, sed tãtum sua iura humana, quibus statutum est eiusmodi collationes esse debere perpetuas, & irreuocabiles, nisi culpa, vel causa intercedat, cap. pręcepta. 55. dist. & cap. satis peruersum. 56. dist. & cap. inuentum. 16. q. 7. Dixi, de rigore: nam de æquitate, & tanquam peccantes contra leges charitatis, quibus tenemur diligere proximos, sicut nos, & non facere alteri, quod nolumus nobis fieri, 1. dist. in princ. & cap. charitas. 2. §. fi. de pęni. dist 2. aliquam compensationem deberent facere. Per quod videtur satis responderi posse replicationibus quæ contra prædicta fieri poterant, quas breuitatis gratia non explico, simul differo in finem huius commentarii rationem, qua iustificatur Bulla fæ. record. Pij V. nunc

hoc

hoc commentario ad finem perducto edita, super venditione censuũ, & pensionum debitarum ecclesiis sine prælatorum earum consensu, seu super affrancatione bonorum ecclesiasticorum.

SVMMARIVM.

1 *Papa non solum nõ potest iuste sine causa alienare prædia Ecclesiæ Romanæ, sed neque usumfructum eorum.*
1 *Ecclesiasticum prædium in emphyteosim perpetuam dari non potest, neque in vsumfructum ad longum tempus.*
2 *Papa & alij beneficiarij quomodo possunt alienare iuste fructus beneficiorum collectos, & colligendos sine iusta causa, & solennitate.*
3 *Papa sicut non potest bona ecclesiarum inferiorum iuste alienare sine iusta causa, & consensu beneficiariorum, ita nec reditus eorum.*

§. 4.

1 OCTAVO noto, Papam non solum nõ posse sine iusta causa alienare prędia ecclesiæ Romanæ, & aliarum pro libito, sed neque etiam vsumfructum eorum, per quod ampliari videtur prædictum cap. nulli. de reb. eccl. nõ alienan. vt non solum non possit prædium ecclesiasticum dari in emphyteosim perpetuam, vt ibi dicitur, sed neque vsumfructum, quod est intelligendum, cum vsusfructus conceditur ad uitam, vel ad longum tempus, iuxta clem. 1. de reb. eccl. non alien. & extrauag. 1. eod. tit. supra citatã, & declaratã in glos. summæ huiusmet quæstionis annot. 1. & annot. 10. num. 14. per quas vetatur locatio, vel venditio vltra triẽnium, sed conceditur vt possit fieri ad triẽnium, & eadem ratione videtur concedendum, posse ad tãtumdem tempus dari vsumfructum pretio vel gratuito.

2 Nono noto ex eodẽ canone, à cõtrario sensu, & ex proximo notabili, posse Papã, & alios beneficiarios alienare fructus suorũ beneficiorũ iã collectos, & etiã colligẽdos, vsq; ad modicũ tẽpus, iuxta prędictã clem. 1. de reb. eccl. nõ alien. & præd. extrauag. 1. eod. tit. sine iusta causa, & solẽnitate per pręfata cc. vestra. de locato, & cap. querelã. ne præl. vic. suas. & d. clem. 1. de reb. eccl. nõ alien. & prædictã extrauag. eod. tit. Tũ quia simile facere possunt tutores de fructibus rerum pupillariũ, qui seruando, seruari non possunt, l. lex quę tutores. C. de administ. tut. Tum quia iura requirentia iustam causam, & solennitatem in alienandis bonis ecclesiasticis, loquuntur de bonis stabilibus, siue immobilibus, & pretiosis mobilibus, quæ seruando seruari possũt, vt videre est in hoc cap. & in cap. sine exceptione. infra eadem q. & per totam hanc quæst. & in

prædicto cap.nulli. & per totum tit. de reb.eccl.non alienan. & consequenter à contrario sensu tacite significant, requiri talem causam & solennitatem in fructibus eorum: quod argumentum valet l. 1. ff. de officio eius. cui man. est iuri. & cap. cum Apostolica. de his quæ fiunt à præl.

Quæ omnia vera quidē sunt,& recepta,indubieq; procedunt quoad causam & solennitatem,quas iura requirunt ad hoc vt alienatio rerum ecclesiæ valeat: ad hoc tamen vt etiam illa alienatio fructuum sine peccato fiat, si res altius perpēdatur, requiritur vt ipsa actualiter vel virtualiter referatur in causam sese honeste sustentandi, vel faciendi opera pia, præsentia, vel futura: nam ratio qua nititur hoc cap. cum alijs præcitatis, illa est, quòd bona deputata in sustentationem necessariam vel decoram, alicuius ecclesiæ, & beneficiariorum eius, non debet conuerti in vsus profanos. At constat quòd fructus ecclesiasticorum bonorum sunt ecclesiastica bona,& sacra quartę speciei sacrorum, vt post S.Tho. 2.2.q.99.artic.3.late probauimus in d.tract.de redit.eccles. q. 1. mon. 39. & 40.& in Apolo.præfata. q.1.mon.23.& 24.ergo eadē rōne non debent alienari fructus prędiorū ecclesiasticorum sine relatione actuali vel uirtuali ad sustētationem honestam, vel opera pia, præsentia, vel futura. Dixi, virtuali: quia non oportet, licèt esset melius, quòd beneficiarius actualiter referat pretium fructuum suorum, cum eos vendit, in præfatam sustentationem, & pia opera, sed satis est, quòd ea mente id faciat, vt si interrogaretur, cur eos vendit? verè respondere possit, quòd ad suam sustentationem; vel ad alia opera pia, id facit, iuxta ea quę de relatione actuali & uirtuali, clarius aliis nuper scripsimus, in comment. cap.cum minister. 23.q.5.num. 18.

Non obstat, quòd iura dinina & humana permittunt venditionem, permutationem, & quamlibet aliam alienationē præfatorum redituū, sine vllius causæ requisitione, vt supra est probatum; cum tamen eadem omnia iura vetent alienari bona stabilia ecclesiastica sine causa, vt etiam supra est probatum, non, inquam, hoc obstat: quia id procedit quo ad hoc, vt valeat vel non valeat alienatio, sed non ad hoc vt sit iusta & sine peccato: quia sicut ad hoc, vt alienatio bonorum stabilium valeat, & sit iusta requiritur causa necessitatis, pietatis, vel vtilitatis, vt habetur in glos.summæ huius quęstionis,& in annot.3.super ea facta: ita & in alienandis fructibus ad hoc vt iusta sit alienatio, requiritur, vt actualiter, vel virtualiter fiat causa sustētationis honestæ, vel alia pia; licèt etiam aliter facta valeret: peccaret enim cum obligatione restituendi, qui venderet illos ad reponendum pretium,& reponeret in thesauro, vel impenderet in alios malos, vel profanos vsus, vt late probatum est in Apolog. prædicta quo ad peccatum quidem.q.1.mon.38.& quo ad restitutionē, q.2.mon.7.in d.verò tract.q.1.mon.48.& q.2.mon.7.

Ex

Ex quibus colligitur, quòd sicut datur alienatio rei ecclesiasticæ immobilis Papę valida, & non iusta, vt in septimo notab. dictum est, ita frequenter alienatio fructuum rei ecclesiasticæ, etiã ab inferioribus facta inuenitur valida, & non iusta.

Decimo noto, quòd ex hoc canone, & proximo notabili, & aliis prę-
3 cedentibus, colligitur radix, ex qua deducenda est decisio quatuor dubiorum infra de prædictis spoliis proponẽdorum, videlicet quòd sicut Papa non potest bona ecclesiarum inferiorum iuste alienare sine iusta causa, in vsus profanos; neque in pios alios ab eis in quos eis, & beneficiariis earum sunt concessa, sine illorum consensu; ita non potest etiam reditus eorum. Tum quia in proximo, & septimo notabili conclusum est, præfatos reditus esse bona ecclesiastica & sacra, & deputata mediate, vel immediate ab ipso Papa per quosdam quasi contractus sustentationi decenti illarum, & earundem beneficiariorũ. Tum quia antiquissima ecclesiæ Romanæ consuetudo habet, ne Papa accipiat, aut impendat reditus inferiorum ecclesiarum, & earum beneficiariorum in alios vsus, etiam pios, sine causa, pro libito absque illorum, ad quos pertinent, consensu.

SVMMARIVM.

1 *Fragmenta extrauagantium quarundam.*
2 *Bona, quæ prælati & beneficiarij regulares relinquunt inconsumpta, spolia sunt.*
3 *Forsan, dictio casualiter iuxta materiam subiectam significat certitudinẽ, licèt proprie dubitationem importet.*
4 *Verba proprie intelligi debent, nisi aliud constet de mente disponentis.*
4 *Papæ semper ea mente fuerunt, vt spolia cederent Cam. Apost. & non alijs.*
5 *Spolia ecclesiarum non solum Italiæ, sed & aliarum prouinciarum Papę reseruata.*
5 *Papa immediatius à Deo suã potestatẽ accipit, quàm Principes seculares.*

§. 5.

His igitur annotatis, quatuor dubia proponam. Primum, An iure antiquo aliqua spolia pertineant ad Papam summum Christi Vicarium?

Secundum, An Papa potuit illa sibi reseruare?

Tertium, An de facto reseruauerit, & quę sint illa?

Quartum, An consuetudo contraria excuset aliquos ab eis Cameræ Papę non soluendis?

Ad

1 Ad horum dubiorum resolutionem, præmitto primo partes aliquas extrauagantiũ fœl. recor. Pauli III. Iulij III. Pauli IIII. Pij IIII. & Pij V. Pars extrauagantis Pauli III. datæ Romę 1541. tertio non. Ianna. Pontific. anno 8. huc pertinens est hæc.

Cum itaque, sicut accepimus, à nõnullis nimium curiosis, qui iura Cameræ Apost. vsurpare, ac Cameram præfatam illis defraudare uellent in dubium redigatur, an res & bona, spolia nuncupata prelatorum, etiam pontificali, vel alia maiori dignitate fulgentium; cæterarumquè personarum Ecclesiasticarum, sęcularium et regularium, tempore obitus ipsarum remanentia, ex eo ꝙ Romano Pont. pro tempore existenti, & Camerę præfatæ reseruata fore, aliqua generali Apostolica constitutione forsan non caueatur ad Cameram prædictam iure legitimo spectare, & pertinere debeant. Nos & si satis euidenter constet. & appareat, prædecessorum nostrorũ Romanorũ Pont. & nostram indubiam intentionem, & voluntatem semper fuisse, vt spolia huiusmodi ad dictam Cameram, & non ad alios spectarent, & pertinerent: & quòd pro eadem Camera exigerentur, & recuperarentur cum prædecessores prefati, diuersos dictorum spoliorum, vt ad Cameram prædictam spect. & pertinentium, collectores, & exactores in varijs prouincijs & locis deputauerint & constituerint, & nos deputauerimus, & constituerimus, variaque literę ab eisdem prædecessoribus, & a nobis super exactione aliquorum eorundem spoliorum, in quibus spolia huiusmodi ad præfatam Cameram spectare expresse continebatur, emanauerint, ac semper de illis dicti prædecessores per plerasque alias literas, tamquam de rebus ad Cameram prædictam pertinentibus, donãdo, vel transigendo, aut aliàs diuersimode disposuerint, & nos disposuerimus, necnon ea ab antiquissimo tempore citra, dictę Cameræ nostrę nomine exacta, & inter iura ipsius Cameræ connumerata fuerint. Ne tamen præmissorum veritas deprimi, & mendacium desuper in præfatæ Camerę præiudicium locum sibi vendicare valeant. Attendentes quòd iniquum esset, si ex Apostolicę sedis benignitate, vel alia rationabili causa ad singula quęque loca collectores non destinantur, iura ipsius Camerę propterea deperenat, dubium huiusmodi enucleare, ac in pręmisis opportune prouidere volentes: Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, declaramus, res & bona huiusmodi, spolia, vt prefertur, nuncupata, in quibuscumque regnis, ac dominiis, tam citra, quàm vltra montes, & maria consistentia, quæ pro tempore post obitus prælatorum, & personarum prædictarum quantumcunq; etiam vt prefertur, vel aliàs quomodolibet qualificatarum, etiam Cardinalatus honore fulgentium, qui vel nullo condito testamento, vel absque sufficienti facultate, aut vltra quantitatem, de qua facultatem habuerint, condito, decesserunt, & decedent, remanserunt, remanent, & remanebunt, etiam quòd ad illa recuperandum aliqui collectores deputati non fuerint, ad Cameram Apostolicam, & non ad alios, etiam in quibusuis cathedralibus, etiam Metropo. & collegiatis, ac alijs

aliis Ecclesiis, Monasteriis, cæterisque beneficiis ecclesiasticis cum cura, & sine cura, secularibus, & quorumuis ordinum regularibus, qualitercumque qualificatis, successores, illa in titulum, commendam, administrationem, & aliàs quomodolibet pro tempore obtinentes, etiam si ad illa vigore prioris tituli ius regrediendi, seu accedendi, vel ingrediendi, concessum fuerit, spectasse, & spectare illaque tanquam ad ipsam Cameram spectantia, perpetuo colligi & recuperari potuisse, & posse, atque debere: ac ita, vt præfertur, eorum prædecessorum, & nostram intentionem & volũtatem, semper fuisse fidem facimus, & attestamur per præsentes. Decernentes sic & non aliter per quoscumque tam ordinaria, quàm delegata, & mixta authoritatibus fungentes iudices & personas, vbique in quacumque instantia, iudicari, definiri, & decidi debere, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, interpretandi, & decidendi facultate. Nec non irritum, & inane, quicquid secus super his, à quoquam, quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter, contigerit attentari. Quocirca, dilecto filio Guidoni Ascanio Sfortiæ S. Eustachij Diacono, Cardinali, & in Camerariatus officio successoribus committimus, & mandamus, quatenus exactioni, & recuperationi spoliorũ huiusmodi incumbant, & illa ad Cameram Apostolicam peruenire, ac præmissa ab omnibus inuiolabiliter obseruari faciãt; nec permittant Cameram ipsam, vel eius agentes desuper modo aliquo molestari, impediri, vel inquietari Contradictores. &c.

3 Primo noto in hac extrauag. illa verba, *Regularium. &c.* & inferius, *Quorumuis ordinum regularibus.* per quæ probatur, quòd etiam bona quæ prælati, & alij beneficiarij regulares relinquunt inconsumpta, connumerantur spolijs. Idem probat breue Pij IIII. datum anno 1560. infra §. 7. relatum ibi, *Quarumcumque personarum ecclesiasticarum secularium, & quorumuis ordinum regularium. &c.* Idem probat bulla eiusdem Pij IIII. data eodem anno, ibi. *Et quorumuis ordinum regularium. &c.* Idem probat bulla eiusdem, data eodem anno, dum quæsita à religiosis per negotiationem illicitam inter spolia computat, & paulo infra ibi. *Quorumuis ordinum regularium.* Idem probat extrauagans Pij V. §. 8. data anno 1565. ibi. *Quorumuis ordinum regularium.*

Contra hoc notabile vrget, quòd oĩa quæ acquirit prælatus, vel alius beneficiarius regularis, acquirit Monasterio, vel Ecclesiæ, cuius est beneficiarius; quum non possit suæ personæ quicquam quærere, cap. cum olim 3. de priuileg. vbi late Innoc. receptus ab omnibus. cap. in præsentia. de probat. auth. ingressi. C. de sacro. eccles. cap. non dicatis 12. q. 1. vbi glo. celeberrima, & receptissima habet, regularem non esse dominum etiam vestis quotidianæ qua vestitur, nec eam possidere nomine suo, instar serui, l. id vestimentum. ff. de peculi. & l. quod seruus. ff. de acq. poss. & latius tradidimus in d. tract. de redit. q. 1. mon. 7. & seq. & in Apolog. prædicta. q. 1. mon. 9. vsque ad 18. & consequenter omnia

nia videntur esse impensa,& insumpta ante mortem illorum,tanquam quæ sunt quęsita monasterijs,& ecclesiis eorum . ergo non possunt dici spolia,per definitionem supra dictam in §.1. num.2.

Item,ea quę pręlatus secularis donat ecclesię in sua vita eo mortuo non censentur spolia: quia eo viuente iã fuerunt alij quęsita , & ea quæ beneficiarii regulares quærunt,quęruntur monasteriis,ecclesiis,vel beneficiis eorum ante mortem illorum , ut dictum est : ergo non possunt dici spolia,quæ dicuntur sola illa quæ non fuerunt impensa , & quęsita aliis,viuentibus ipsis beneficiariis.

Tertio,quòd etiam in ecclesiis secularibus,in quibus pręlatus & Capitulum omnia habent communia , & nullam mensam separatam , & omnia regunt , & dispendunt simul; ita quòd solus pręlatus sine Capitulo,vel aliquibus deputatis ab eo , quos alibi discretos, alibi consiliarios appellant,nihil insumit,pręterquã duo,vel tria,vel quinque scuta, quæ potest dare singulis mensibus pauperibus, vt seruatur in omnibus monasteriis S.Hieronymi in Hispania, & etiam in Dominicanis habẽtibus bona stabilia , qualia multa habent Salmanticę in monasterio S. Stephani, & Pincię S.Pauli , & collegio S. Gregorii mortuis prælatis, nulla videntur remanere spolia: licèt multa superessent reliqua sustentatis conuentibus,& aliis omnibus oneribus, eo quòd omnia illa iudicantur acquisita talibus ecclesiis viuentibus adhuc prælatis. ergo à fortiori quæsita per prælatos & alios beneficiarios regulares,non censebũtur spolia,cum ipso iure ante mortem illorum sint quęsita monasteriis, & ecclesiis vel beneficiariis eorum.Postremo quòd nemo audiuit priores regulares Charthusianorum,nec Hieronymianorum, nec Dominicanorum, nec aliorum similium,qui vna cum Capitulis suis bona omnia monasteriorum eo modo quo dictum est administrant , censeri relinquere aliqua spolia , etiamsi tempore mortis eorum multa inueniãtur in arcis trinarum clauium reliquata.

Ad hæc argumenta visum fuit primo aspectu respõderi posse, quòd extrauagãs hęc solum habeat locum in beneficiariis regularibus habẽtibus mensas separatas,& reditus separatos à mensis ; & reditibus monasteriorum & conuentuum,& ecclesiarum suarum,& nõ in aliis : quę tñ responsio,non videtur firma .Tum quia eadẽ ratio idẽ videtur cõcludere in istis,sicut in illis: quia ẽt in istis habẽtibus mẽsas separatas,& reditus separatos,oĩa quæ illi quærũt quęrũtur monasteriis,vel ecclesiis ꝑ prædicta.Tũ quia consequeretur nulla spolia relinquere prælatũ regularẽ,qui solus administraret aliquam abbatiã amplissimam,& tempore mortis suæ sustentato conuentu suo, & omnibus oneribus, relinqueret decem millia scutorum reliquata.Consequeretur item,quòd commendatarius,cui commendata esset huiusmodi Abbatia , quã ipse solus gubernaret,nulla posset relinquere spolia: quia nullam mensam,nec redi-

tus

tus separatos à mensa, vel reditibus conuentus & ecclesię haberet, quod videtur contraire menti huius extrauag.

Quare videtur dicendum, hanc extrauagantem intelligendam esse de omnibus prælatis, & beneficiariis regularibus, tam non habentibus mensas separatas, quàm habentibus, qui soli sine Capitulis, et discretis vel deputatis ab eis in consiliarios, seu discretos eorum possunt dispendere reditus suos absque limitatione. Et potest assignari illa ratio diuersitatis, quòd licèt quæsita per hos quęrantur monasteriis, et ecclesiis, sicut quæsita per illos: hi tamen possunt in vita pauperibus, et operibus piis impendere illa soli, sine vllius alius consensu, et ita sunt reuocabiliter quęsita. Alii vero non possunt dispendere illa iam quæsita; quod facit vt non censeantur spolia: sicut in simili, bona stabilia, siue immobilia quæsita per beneficiarium secularem, et donata ecclesiæ in uita eius non censentur spolia; licèt sic quęsita & nondum donata ecclesiis, vt late conclusimus in præd. tract. de red. q. 1. mon. 47. et in Apolog. prædicta q. 1 mon. 37. ratio huius rationis est, quòd libertas illa quam habet beneficiarius regularis dispendendi quæsita ex reditibus suis dū viuit, sine vllius alterius consensu, facit, vt quadamtenus non videantur quæsita suis monasteriis, & ecclesiis, quàmuis re vera sint quæsita: sicut & res legata nondum acceptata, quæritur quidem legatario ipso iure, à morte testatoris, sequuta hęreditatis aditione l. à Titio. ff. de furt. sed reuocabiliter ante acceptationem, post eam vero irreuocabiliter.

Secundo noto illa verba: *Forsan non caueatur*. per quæ significatur, non esse certum, quòd per aliquam constitutionem Apostolicam ad
3 Paulum vsque III. editam, clare Sedes Apost. reseruauerit sibi, & suæ Cameræ prædicta spolia: quia verbum, forsan, significat dubitationem l. 1. §. 1. ff. de rei vend. adiūcta glossa, & quamuis respōderi possit, quòd casualiter iuxta materiam subiectam significat certitudinem, vt resoluit Fel. in cap. accedens. 1. col. 5. vt lite non contest. & quòd ita capitur hic iuxta illud, *Sub dubio forte respondent sæpe periti*. citatum à glossa l. si duo. ff. de arbit. non tamen videtur occurrere hic talis materia subiecta, ratione cuius verbum prædictum, quod proprie dubitationem signifi-
4 cat, debeat impropriari, quum verba proprie debeāt intelligi, nisi quando constat aliud de mente disponentis. l. non aliter. ff. de leg. 3. & cap. fi. de verb. signi.

Tertio noto verba illa, *Euidenter appareat. &, illam nostram indubiam intentionem. &c.* per quę significatur, omnes Romanos Pontifices semper fuisse ea mente, & intentione, vt præfata spolia cederent Cameræ Apostolicæ.

Quarto noto illa verba, *& non ad alios*. per quę significatur, prædicta spolia ita pertinere ad Cameram Apost. vt ad alios non pertineāt, & consequenter in eis non esse locum cap. quia sæpe. de elect. lib. 6. qua-

tenus per verbum, dimissa, significat illa esse reseruanda futuro successori, de quo infra pauca.

5 Quinto noto illa verba. *Variis Prouincijs, & locis.* per quæ docetur, non solum spolia ecclesiasticorum Italiæ, sed etiam aliarum prouinciarum, fuisse, ac esse reseruata Papæ: quod confirmatur, eo quòd eadem ratio idem iuris in omnibus suadet. l. illud. ff. ad legem aqui. cap. 2. de transl. prel. & clarius hoc exprimitur paulo post ibi. *In quibscumque Regnis, & Dominijs, tam citra, quàm vltra montes, & maria, &c.*

Sexto noto illa verba, *Variaq; literæ, &c.* per quæ apparet, quòd licèt Romani Pontifices per constitutionem generalem expressam non reseruauerint sibi spolia, per alias tamen literas declararunt illa ad se pertinere, quod sufficere videtur, arg. cap. si Romanorum. 19. distn. & §. sed & quod Principi placuit legis habet vigorem. Instit. de iure natu. gent. & ciuil. qui. §. tanto magis locum habet in Papa totius Ecclesiæ Romanę Principe, quàm in aliis secularibus Principibus, quanto immediatius accipit ipse suam potestatem à Deo, quàm illi, & quanto liberiorem, quàm illi, cap. quodcumque. 24. q. 1. cap. in nouo. 21. distinct. & cap. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. cum notatis in cap. 1. de constitu.

Septimo noto, illa verba, *Declaramus &c.* vsque in finem, per quæ palam edicitur, quòd non solum statuit, sed statutum esse declarat, omnia spolia ecclesiasticorum non solum secularium, sed etiam regulariũ, non solum minorum & maiorum, sed etiam maximorum etiam Patriarcharum, & Cardinalium, non solum in Italia, sed etiam vbique gẽtium, citra & vltra montes, & maria, etiam si relinquunt successores per regressum & coadiutorias, spolia inquam, non solum futura, sed etiam præterita & præsentia, spectare, ac semper spectasse ad S. Sedem Apost. & ita spectare, vt non spectent ad alios. An tamen aliqua ratione defendi possit illud quod contra hoc seruari videmus in Hispania in spoliis aliorum quàm Episcoporum, & in Lusitania, & Gallia, etiam in spoliis Episcoporum, in decisione 4. dubij dicemus.

Octauo noto illa verba. *Irritum & inane.* per quę constat, præfatam extrauagantem munitam esse decreto irritante, cuius magna est virtus, vt traditur in cap. 1. de concess. præb. lib. 6. & in cap. cum accessissent. de constitu. & in cap. dilecto. de præb. & in eis declarant Doctores. Quę an impediat consuetudinem contrariam dicetur in prædicto quarto dubio.

SVMMARIVM.

1 *Bona immobilia ex reditibus Ecclesię comparata manent eiusdem naturæ, cuius sunt reditus.*

Bona

2 *Bona Ecclesiæ incorporata non computantur inter spolia, nec alia iustè donata.*
3 *Testari duabus rationibus impeditur Religiosus.*
4 *Bona immobilia de reditibus ecclesiasticis per beneficiarios empta non omnia ipso iure fiunt ecclesiarum.*
5 *Testari iure nequit beneficiarius de reditibus ecclesiasticis, siue simplicis, siue curati beneficij, neque ad pia, neque ad profana.*
5 *Lex maiore cum deliberatione conditur, quàm fiat commissio.*
6 *Consuetudinem vbique gentium esse, vt beneficiarij pro libito de suis reditibus donent, vel relinquant in vita, & in morte, vt quidam asserunt, verum non esse.*
7 *Papę debentur fructus ecclesiarum mensarum Patriarchalium, Metropolitanarum, & cet. a die vacationis, vsque ad diem prouisionis.*
7 *Verba (volumus) & (decernimus) ius nouum important.*
7 *Spoliorum nomine quę veniant.*

§. 6.

VLII vero III. extrauagantis pars huc pertinens, datæ anno 1549. sexto Idus Martii, Pontif. anno 1. est hęc.

1 *Cupientes, vt alma Vrbs nostra, in qua beatus Petrus Apostolorũ princeps sibi, & suis in Christi vicariatum successoribus sedem constituit, & ad quam, veluti communem ciuium fidelium patriã frequens est hominum accessus, specialibus fauoribus, & prerogatiuis decoretur, & qui illam pro tempore incolunt, seu Romanam curiam sequuntur, tam in his quæ ad victum pertinent, quàm in suorum dispositione bonorum, & post eorum obitum hæredes sui in eorundem bonorum assecutione plena libertate fruantur, & vrbis decori, ac curiæ prædictarum frequentiæ, necnõ vrbem incolentium, & curiam huiusmodi insequentium indemnitati consulatur, Motu proprio & cet. Et insuper auctoritate, & tenore prędictis, statuimus & ordinamus, quòd de cętero perpetuis futuris temporibus, omnes & singuli Vrbis incolæ, seu curiam huiusmodi insequentes cuiuscumq; dignitatis status, gradus, ordinis, præeminẽtię vel conditionis existant, etiã si Cardinalatus honore, aut Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, Abbatiali, vel quauis alia ecclesiastica seu mundana dignitate pręfulgeãt, si eos in dicta curia, seu eius districtu, decedere cõtigerit, de omnibus, & singulis eorum immobilibus, mobilibus, & se mouentibus bonis, pecuniis, iocalibus, iuribus, actionibus, & rebus aliis in dicta vrbe, & eius districtu pro tempore consistentibus, & per eos etiam ex fructibus, reditibus; & prouentibus ecclesiarum, monasteriorum, & beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura, & sine cura secularium, & quorumuis ordinum regularium quomodocunque, & qualitercunque qualificatorum, per eos etiam quibusuis* 2

concessionibus, & dispẽsationibus Apostolicis in titulum, vel commendam, administrationem, seu aliàs quomodolibet obtentorum, aut aliàs, licite tamẽ acquisitis cuiuscumque quantitatis, qualitatis, summæ, valoris & pretii, seu conditionis existant, etiam si talia sint, quę sub generali verborum expressione non comprehendantur, sed speciali nota digna sint, tam donatione inter viuos, & causa mortis, quàm testamento, codicillis, fideicommissis, legatis, quauis alia vltima voluntate in fauorem consanguineorum, & affiniũ suorum, & quarumuis aliarum personarum, etiam penitus extranearum, ac de iure incapacium, seu aliàs prohibitarum, etiam diuitum, & potentiũ, ac natorum suorum illegitimorum, seu spuriorum, ac collegiorum, vniuersitatum, ecclesiarum, & locorum piorum, & non piorum disponere, illaq; eis donare, concedere, relinquere, & erogare, ac in eis consanguineos, affines, & quasuis alias personas, ac natos etiam, vt præfertur, procreatos, necnon collegia, vniuersitates, ecclesias, & loca, hęredes particulares, & vniuersales pro libito eorum voluntatis instituere libere, & licite, valeant. Quòdq; si Vrbis incolæ, aut curiam huiusmodi sequentes, ab intestato, decesserint, eorum bona, pecunia, iocalia, iura, actiones, & res huiusmodi non ad nos, & pro tempore existentem Romanũ Pōt. aut Cameram Apost. sed ad ipsorum pro tempore decedentium proximiores agnatos, & alios quicis, nisi beneficiati essent, de iure succedere deberent, aliàs iuxta iuris communis dispositionem libere deuoluantur, nec per Cameram prędictam, aut pro ea agentes, etiam prętextu quòd hæredes pręfati in curia non existant, aut quòd aliqui eisdem defunctis sanguine coniuncti in eadem Vrbe non reperiantur, vel aliàs timore dilapidationis bonorum, pecuniarum, iocalium, & rerum huiusmodi occupari, aut inuentariari possint: sed si hæredes pręfati in Curia non fuerint, aut aliqui eisdem pro defunctis sanguine coniuncti in Vrbe non reperiantur, tunc & eo casu, bona, & pecunię, ac alia huiusmodi, per ad id, pro tempore deputatos singularum nationum, quarum ipsi defuncti, apprehendantur, & iuxta iuris formam inuentarientur, & sub fideli custodia, & eisdem hæredibus conseruentur. Districtius, &c.

Primo noto in hac extrauag. verba principii, per quæ significantur rationes ob quas magnę curæ esse debet Pontificibus Romanis, eisdẽque Maximis, Roma, & eius decor, ac frequentia, concordat cap. fundamenta. de elect. li. 6.

Secũdo noto illa verba, *Immobilibus, mobilibus, & se mouentibus*. per quæ probatur, ꝙ bona immobilia empta ex redditibus beneficiorũ à beneficiarijs nomine proprio, & non nomine ecclesiæ, non fiunt, ita ipso iure Ecclesię, vt non possit alienari per beneficiarios, quàm alia bona ecclesiæ antea incorporata: imo manent eiusdem naturæ, cuius sunt reditus ex quibus comparantur: ita quòd perinde disponere potest, de illis beneficiarius ac potuisset de illis reditibus: quod in præd. tracta. de redit. eccles. q. 1. mon. 47. & in Apolog. q. 1. mon. 37. contra N. tenuimus.

Vides

vides enim quòd summus Pontifex cōputat illa inter spolia, inter quæ tamen non computantur bona ecclesiæ incorporata. Cōcordant in hoc literæ aliæ Pauli IIII. datæ anno 1556. 8. Februarij infra relatæ, vt ibidē insinuamus, & etiam literæ Pij IIII. datæ anno 1560. trigesima Iulij, quibus declaratur, idem esse dicēdum de reædificatis, refectis, & restauratis, quod intelligendū videtur de pretio in reędificatione, & refectione insumpto: nam non potest intelligi de re principali refecta, quum potius refectio debeat cedere refecto, quàm è cōtrario refectū refectioni, arg. §. cum in suo. & §. cū ex aliena. Insti. de rer. diui. per quos etiam videtur intelligēdū de refectione facta in ipsiusmet beneficiarij bonis, vel facta in alieno sine aïo donādi; quū donata in vita non cedāt spolijs, saltē illa quę iuste donātur, per ea quę adduximus in pręd. tract. de redi. eccl. q. 1. mo. 47. & seq. & in Apolog. q. 1. mon. 37. quæ ampliatio, & declaratio addēda est ṗdictis vbi supra vbi etiā extrauagās hęc citata fuit.

Tertio noto ex illis verbis, *Motu proprio &c.* quę mirabilem continent donandi, & testandi facultatem de reditibus ecclesiasticis concessa à sancta sede Apost. concedit enim eis, siue sint incolę, siue aliæ Curiam sequentes, siue sint paruæ, siue magnæ conditionis, etiam Cardinales: & ꝙ possunt disponere per donationes inter uiuos, & quascūque vltimas volūtates, & in personas capaces, & incapaces, in diuites, & pauperes, in pia, & nō pia, in cognatos & ęxtraneos, & natos suos etiam illegitimos, & spurios pro libito eorum: quamuis quòd ait de natis illegitimis videretur tollendum: quia videtur præbere occasionem delinquendi, per ea quæ adducuntur à Fel. in cap. fin. nu. 13. de constitu. etsi vtcunque defendi possit, per ea quibus Philip. Dec. defendit quoddam primogenium siue maioratum, in quo illud instituens posuit clausulam, vt deficientibus legitimis, succederet in eo illegitimus, & successionis alioquin incapax, de Regis licentia, & facultate succedendi facta instituenti, vt eam apponere posset, in consi. 271. col. pen. & quibus statutum simile defendit Calder. cōsi. 4. de consti. quē sequitur Nicol. de Vbal. in tract. de succes. ab intest. col. 11. num. 41. nam licèt per responsionem eorum, tollantur ea quæ vbi supra Felin. citat quoad primogenia laicorum; tamen quoad hoc satis concludunt debere adimi talem facultatem ecclesiasticis in bonis ecclesiasticis, licèt quoadusque tollatur seruanda erit, per rationes Decii vbi supra redditas! Quam tamen sublatam esse à fæl. rec. Pio V. vidi post hæc scripta in bulla eius, super reuocatione facultatum relinquendi illegitimis de bonis ecclesiasticis, hoc eodem anno 1571. edita. cuius tenorē infra §. vltimo, cum aliquot adnotationibus de verbo ad verbum inseram.

Quarto noto illa verba, *Quorumcumque ordinum regularium.* & moneo, quòd non significāt, vt quidam putant, quòd regularis moriens in
3 curia testari possit sed solùm quòd prædictę personę possunt testari de

 rediti-

reditibus beneficiorũ etiam regularium, & ex eis quęsitis sublato enim impedimento vno, non tollitur aliud cap. ex tuarum. de auth. & vsu. pal. l. si domus. ff. de seruit. vrban. præd. At religiosus duobus impedimentis arcetur à testando de reditibus Ecclesiasticis, videlicet religionis, & naturæ redituum ecclesiasticorum: per hanc autem extrauagantẽ tollitur quidem posterius, quod ex natura redituum nascitur, non autẽ prius, quod inest religioni. Vnde alia extrauag. Pauli IIII. paulo post relata, expresse restringit hoc ad clericos seculares.

Quinto noto, quod hæc extrauagans videtur probare quod Papa potest iuste facere facultatem testandi pro libito beneficiarijs de suis spolijs, & reditibus ecclesiasticis, etiam in diuites, & potentes, cognatos, & extraneos sine vllo pietatis vel paupertatis intuitu. Cuius contrarium probauimus nos in dicto tracta. de red. q. 3. mon. 6. & in d. Apolog. q. 3. mon. 6. nu. 8. vbi & in ead. q. mon. 3. respondimus extrauag. Pij IIII. idipsum quod hęc formaliter continenti quam infra §. 7. refero, omissa parte quæ id continet. Quo eodem modo respondendum est huic, nẽpe, quòd ea facultas intelligenda est quo ad forum exterius tantũ: quoniam facta fuit, ad tollendum grauissimas illas molestias, quæ fiebant per ministros à Camera deputatos, omnibus clericis ęgrotis: annotando, etiam antequam morerẽtur, bona quę habebant vndecumq; quæsita, ne morientibus illis, cognati, hæredes, & famuli absconderent, vel amouerent à domibus eorum, ea spolia, quæ post mortem eorum, Cameræ Apost. deberentur. sicut diximus vbi sup. in d. q. 3. mon. 3. nu. 6. quòd lex Regia Hispanię iubet seruari consuetudinem testandi clericorum, non quidem quoad forum conscientię, quod facere nequit, sed duntaxat quoad forum exterius: ne Remp. innumeræ lites, quæ alioquin nascerentur, leui cum vtilitate grauiter inquietarent, quod paulo latius repetitur infra §. 11. nu. 3.

Eiusdem Iulii III. extrauagans, data anno 1553. 10. Ianuarii, pontificatus sui anno 3. per quam cognitionem causarum, quæ super spoliis vertebantur, auocauit, & thesaurario generali commisit, quatenus huc pertinet, sic habet. *Ad futuram rei memoriam. Vt exactio spoliorum, tam status sanctę Romanæ Ecclesiæ, quàm aliarum partium Italiæ celerius, & facilius fiat, nec ministrorum multitudine confundatur. Motu proprio &c.* Nota quòd hę literæ probant declarationem pręfatam Pauli III. quoad spolia Italię, non quoad aliarum gentium.

Pauli autem IIII. cuiusdam cõmissionis datæ anno 1556. 8. Febr. Pontific. sui anno. 1. pars huc pertinens sic habet. *Cum (sicut accepimus) nonnulli res, & bona mobilia, & immobilia ac se mouentia ex fructibus beneficiorum ecclesiasticorum acquisita, per obitum prælatorum & aliarum quarumcumque personarum Ecclesiasticarum, secularium, & quorumuis ordinum regularium, quę extra Rom. Curiam decesserunt, remanen-*

tia

tia & relicta, quæ tanquam spolia aliàs fel. recor. Paulus Papa III. prędecessor noster ad Cameram Apostolicam spectare, & pertinere decreuit, & declarauit, indebite occupare, & spoliis huiusmodi Cameram defraudare præsumpserint, & præsumant in animarum suarum periculum, ipsiusque Cameræ non modicum præiudicium. Nos pro nostri officij pastoralis debito, volentes temerarios talium personarum ausus comprimere, & ne in futurum spolia prædicta dissipentur opportune prouidere. Motu proprio &c. & inferius. *Dantes tibi plenam, & omnimodam potestatem, & auctoritatem, omnia & singula, res, bona quæcumque mobilia, & immobilia, ac se mouentia, per obitum quarumcumque personarum Ecclesiasticarum secularium, beneficia non simplicia sed administrationem habentia obtinentiũ & quoad beneficia simplicia, nisi ex priuilegio Apostolico eis concesso, seu ex consuetudine legitime præscripta, in loco vigenti testari valentium, & quorumuis ordinum regularium, quauis etiam Pontificali dignitate fulgentium, in vniuersa Italia, extra tamen hanc almam Vrbem, pro tempore decedentium remanentia, & relicta, cuiuscumque qualitatis, generis, & speciei fuerint etiam gemmas, & pretiosa ornamenta, ac pecuniarum summas, nostro & prædictæ Cameræ Apostolicæ nomine colligendi, & recuperandi. &cet.*

Primo noto illa verba, & *immobilia.* ad probãdum clare id quod cõtra N. in d. tract. de redit. eccl. q. 1. mon. 47. & in Apol. mon. 37. dixim' videlicet, ꝙ non oĩa immobilia quæsita ex reditibus ecclesiasticis empta per beneficiarios, ipso iure fiunt eorum ecclesiarum; quia illa sola
4 fiunt earum quæ nomine ipsarum emunt, aut nomine suo empta ipsis dono vel alio ad transferendum dominium idoneo titulo, tradunt, vt ibi latius est dictum, & supra in extrauag. Iulii III. §. 6. num. 4. tactum fuit, cum ampliatione ibi addita.

Secundo noto illa verba. *Extra Romanam curiam decesserunt.* per quę, ponitur differentia inter beneficiarios decedentes in curia, & decedente extra eam, quæ non est vera iure communi solo attento, sed attẽta extrauag. prædicta Iulii III. quæ tale priuilegium concessit Romę decedentibus.

Tertio noto illa verba, *Beneficia non simplicia, sed administrationem habentia &c.* per quę videtur sibi ipsi contradicere: nam primo videtur significari esse quoad facultatem testandi magnam differentiam inter reditus beneficii simplicis, & beneficii administrationem habentis, quã significat glos. in cap. pręsenti. verbo (*Reseruari.*) de off. ord. lib. 6. quę
5 post Hostien. in cap. fi. de pecul. cler. habet, simplex beneficium habentem posse testari de reditibus eius, habentem autem beneficium, cui administratio inest, minime: & ita videtur facere contra communem & nostram opinionem, quę habet, neutrum illorum posse iure testari; quam late probauimus in dict. tract. de red. q. 3. mo. 2. & in Apolog. ead.

ead.q.& mon. 8. postea oppositum significat, quatenus ait, habentes simplicia non posse testari, nisi facultatem specialem habeant ad hoc à sede Apostolica, vel à consuetudine, clare insinuando, non posse id de iure facere. Quod item ait de priuilegio, alicui videri posset parũ caute dictum: cum negari non possit, vtrosque illorum priuilegio Papæ posse testari ad pia, vt probauimus vbi supra mon. 2. & 7. sed quicquid significet hæc bulla, quę non continet legem, sed quandam commissionem, quæ non solet cum tanta deliberatione componi, cum quanta solet lex, l. humanum. C. de leg. cap. erit autem lex. 4. dist. intelligi debet secundum illam iuris veritatem, quę habet, vtrosque posse testari ad pia priuilegio Papæ, & ex consuetudine prædicta; neutros autem sine tali priuilegio, vel consuetudine, etiam ad pia; ad profana verò, & in diuites, neque cum priuilegio, neque cum cõsuetudine, vt probauimus vbi supra. Pius vero IIII. in quadã bulla motu proprio data anno 1560. 26. Maii. Pont. anno primo. quo ad nostrum propositum scribit.

Cum itaque (sicut ex proborum, & fide dignorum hominũ relatione nuper accepimus) quàmplures, prælati, presbyteri, & alię ecclesiasticæ personę diuersarum prouinciarum, locorum, & dominiorum, & præsertim Regni Neapolis, nulla à nobis, seu sede Apostolica, facultate testandi suffulti, vel muniti, sed temeritate propria; & forsan ad suorum importunam suggestionem impulsi, in eorum vltimis voluntatibus testamenta sua condendo, ac donationes, seu legata, aut codicillos faciendo de bonis suis diuersimode, licèt id facere nullo modo possint, neque debeant, disponere audeant, ipsaque bona sub diuersis confictis prætextibus & coloribus, hospitalibus ac piis locis, & forsan cum promissionibus clandestinis, quo eorum consanguineis, vel affinibus, aut aliis personis ab eisdem testatoribus nominatis, post illorum obitũ ab ipsis hospitalibus, & locis de certa seu quota portione bonorum huiusmodi subueniatur, testari, relinquere, legare, codicillare non erubescant, in dictę Camerę nostrę graue damnum, & præiudicium maximum, dictę Cameræ indemnitati opportune consulere, & inconuenientibus huiusmodi pro officii nostri debito, congruum remedium adhibere volentes, Motu proprio &c.

Primo noto illud verbum *(donationes)* per quod videtur significare beneficiarios non posse donare magis quàm legare, cuius contrarium latè probauimus in dicto tract. de red. super cap. fi. 16. q. 1. mon. 34. & in Apolog. ead. q. mo. 81. Sed, vt iura iuribus cõcordem, cap. cum expediat. de elect. lib. 6. intelligendus est hic tex. de donatione causa mortis, vel inter viuos ad profana, & quæ nullatenus fiunt intuitu paupertatis, aut pietatis; aut fiũt simulatè sub specie illarum ad profana: illa verò, quæ in d. mon. 81. adducũtur, intelligenda sunt de donationibus inter viuos irreuocabilibus, & veris, quæ vere intuitu earum fiunt. quod etiã satis declaratum fuit in prędicto mon. & sequen. vbi supra.

6 Secundo noto, clarę hinc intelligi, non esse verũ id qd N. contra quę prędi-

prędictam Apolog.scripsimus,dixit, nempe ubique gentium esse consuetudinem,vt beneficiarij pro libito de redtibus suis donét uel relinquant in uita,& in morte; cum hic Pius IIII. asserat utrunque illorum male fieri,& esse peccatum;& ita confirmat quę nos contra ipsum latè diximus in prędicto tract.de red.q.1.mon.33.& q.3. mo.2. & 7.& in Apol.q.1.mo.50.& sequen.

Idem Pius IIII. in quodam breui commissionis dat. 1560. 30. Iulii Pont. sui anno 1.sic ait.

Cũ,sicut accepimus,nonnulli res & bona mobilia,& immobilia,ac se mouentia ex fructibus beneficiorum Ecclesiasticorum acquisita per obitum prælatorum,& aliarum quarumcunque personarum,ecclesiasticarum secularium,& quorumuis ordinum regularium, quæ extra hanc almam Vrbem decesserunt,remanentia,& relicta,quæ tanquã spolia aliâs fel.recor. Paulus Papa III.prædecessor noster ad Cameram Apostolicam spectare, & pertinere decreuit,& declarauit,necnon fructus,reditus,& prouentus mẽsarum patriarchalium, Metropolitanarum,& aliarum cathedralium ecclesiarum, & monasteriorũ in tota Italia consistentium, & per obitum prelatorum illorum vacantium, indebite occupare, & spoliis,ac fructibus, & prouentibus huiusmodi dictam Camerã defraudare præsumpserint, & presumunt in animarum suarum periculum,ipsiusque Camerę præiudicium nõ paruum. Nos pro nostri pastoralis officii debito, talium personarum ausus temerarios reprimere, & ne spolia, ac fructus huiusmodi in posterum dissipentur,opportune prouidere volentes,ex certa nostra scientia,ac de Apostolicę potestatis plenitudine, omnes & quoscunque dictorum spoliorum, & fructuum, per totam Italiam ad hunc vsque diem quomodolibet, etiam per nos,seu de mandato nostro deputatos collectores,& subcollectores,etiam si S.R.E.Cardinales & Camerarius fuerint,primum & ante omnia reuocantes,omnemque illis desuper attributam auctoritatem,& potestatem abdicantes,te qui coniugatus existis,& de cuius fide,integritate, & diligentia plurimum in domino confidimus,nostrum & dictæ Camerę in vniuersa Italia spoliorum ad ipsam Cameram pertinentium,necnon fructuum,redituum & prouentuum mensarum huiusmodi collectorem generalem auctoritate Apostolica,tenore præsentium quoad vixeris,& quandiu Thesaurarius nostri generalis officium obtinueris,constituimus,& deputamus. Dantes tibi plenam & omnimodam potestatem,& auctoritatem omnes & singulas res & bona quęcunque mobilia,& immobilia,ac se mouentia, spolia nuncupata huiusmodi,& etiam illa,quæ ex fructibus,prouentibus, & reditibus ecclesiasticis empta,reędificata,refecta,& restaurata fuerint, seu aliàs ex eisdẽ fructibus,reditibus,& prouentibus quomodolibet prouenerint, per obitum quarumcunque personarum ecclesiasticarum secularium beneficia non simplicia,sed administrationem habentia obtinentium,& quoad beneficia simplicia,nisi ex priuilegio Apostolico eis concesso,seu ex consuetudine legitime pre-

me præscripta, in loco vigente testari valentium, & quorumuis ordinum regularium, quauis etiam Pontificali dignitate fulgentium, in vniuersa Italia, extra tamen dictam Vrbem pro tempore decedentium remansura, & relicta, cuiuscunque qualitatis, & speciei fuerint, etiam gemmas, & alia pretiosa, & pecuniarum summas, nec non etiam fructus, reditus, & prouentus mensarum huiusmodi, à die Ecclesiarum & monasteriorum vacationis huiusmodi, vsque ad diem præfectionis, ac prouisionis, seu commendæ de illis faciendæ, quos omnes & singulos fructus, reditus, & prouentus ad dictā Cameram spectare, & pertinere volumus, & decernimus ac eidem Cameræ applicamus, & appropriamus, nostro & præfatæ Cameræ Apostolicæ nomine colligendi, percipiendi, & recuperandi, ac tam super illis, quàm aliis, quibuscunque spoliis, quæ hactenus in ipsa Italia per similium personarum obitum, aut aliàs remanserunt, & indebite vsurpantur, omnibus viis & modis inquirendi, & inuestigandi, &c.

Primo noto, illa verba, *In tota Italia.* quæ possent significare alicui solum in Italia deberi huiusmodi spolia Papæ: quod tamen non faciūt, nec limitāt extrauag. Pauli III. quoniā hic nō agitur de ferēda vel declarāda lege, qua debentur spolia Papæ, sed de cōmissione facta Commissario, & collectori spoliorum Italiæ, quod est longe diuersum, vt palam est, & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. & l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. poss.

Secundo, illa verba, *Beneficia non simplicia sed administrationem, &c.* per quæ videtur, quoad testandum significari differentia inter beneficia simplicia, & ea quibus inest administratio, de quo dicendum est idē quod supra diximus de similibus verbis in literis commissionis Pauli IIII. supra relatis in §. 6. num. 3. in fi.

7 Tertio noto, illa verba. *Necnon fructus, reditus, & prouentus mensarum huiusmodi à die ecclesiarum & monasteriorum vacationis huiusmodi vsque ad diem præfectionis, &c.* quòd saltem in Italia non solum debentur spolia beneficiariorū Papæ, sed etiam omnes fructus mēsarum ecclesiarum Patriarchalium Metropolitanarum, Cathedralium, & monasteriorum, qui obueniunt à die vacationis illorum, vsque ad prouisionem eorūdem: quod videtur esse ius nouum. Tum quia supra relata extrauagans Pauli III. nil tale habet. Tum quia cap. quia sæpe. de elect. lib. 6. & cap. præsenti. de off. ord. eod. lib. imo & cap. cum vos. de off. ord. in Decretalib. statuitur illa esse conuertenda in vtilitatem ecclesiarum, vel reseruanda futuro successori. Tum quia hæ literæ vtuntur verbo, *volumus*, & verbo, *decernimus*. per quæ introducitur ius nouū, vt de verbo, *volumus*, ait glos. in clem. 1. de off. vic. & clem. 1. de rerum permutatione. de verbo vero, *decernimus*, glos. clem. per litteras. de præb. & aliç 3. quas citat Fel. in cap. decernimus. nu. 10. de iudic.

Quarto noto illa verba, *etiam gemmas &c.* quòd appellatione spoliorum

liorum veniunt non solum immobilia, & mobilia vulgaria, sed etiam pecunia numerata, gemmæ, & alia pretiosa, & recte quidem: quia omnibus illis conuenit definitio spoliorum supra in principio posita, & declarata.

SVMMARIVM.

1 *Verbum statuimus, ius nouum inducit.*
2 *Beneficiorum reseruatorum & non reseruatorum vna differentia.*
3 *Possessio beneficiorum reseruatorum in Regno Neapolitano capta plumbeis bullis non expeditis perimit ius quæsitum per simplicem signaturã.*
4 *Possessionem capiens per solam signaturam non est regulariter indicandus intrusus, vt asseruit Fel.*
4 *Bona clericorum per negotiationem illicitam quæsita spectant ad sedem Apostolicam.*
5 *Bona clericorum quæsita per modos à canonibus prohibitos sunt reseruata Papę.*
6 *Testandi facultas non prodest, nisi testetur is, cui illa facta est.*
7 *Paulus Odescalcus laudatus.*

§. 7.

IDEM Pius IIII. in alia bulla dat. anno 1560. 7. Decembris. Pontific. sui anno 1. sic ait.

Cupientes malitijs nonnullorum, qui fructus monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum dispositioni Apostolicæ reseruatorum vsurpare non verentur, & Cameræ nostræ Apostolicæ indemnitati, quantum cum Deo possumus, consulere. Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra, deq; Apostolicę potestatis plenitudine, omnes & singulos fructus, reditus, & prouentus, ac iura obuentiones, & emolumenta quæcunque, quomodolibet & qualitercunq; nuncupata omnium, & singulorum beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura, & sine cura secularium, & quorumuis ordinum regularium & monasteriorũ, etiam consistorialium nobis, & sedi Apostolicæ, tam per constitutiones Apostolicas, quàm cancellariæ Apostolicę regulas æditas & edendas, seu aliàs quomodolibet, & ex quauis causa generaliter, vel specialiter, reseruatorum, seu affectorum in Regno Neapolis, & quibusuis prouinciis, ciuitatibus, terris, oppidis & locis consistentium per obitum & aliàs quouis modo, præterquàm per cessum, illa obtinentium pro tempore vacantium, à die ipsorum beneficiorum, & Monasteriorum vacationis pro rata temporis, vsque ad diem quo prouisi per nos de eisdem beneficijs, & Monasterijs vi-

gore literarum nostrarum sub plumbo, illorum possessionem de manu dilecti filij Magistri Pauli Odescalchi notarij, & in dicto Regno dicti nũtij, & collectoris nostri, quem per alias nostras literas commissarium ad capiendum possessionem beneficiorum, monasteriorum huiusmodi deputauimus, habuerint, & acceperint, & aliter capta possessio nullius sit roboris, vel momẽti, ac prouisis ipsis nullum ius per eam acquiri, neque eis vllatenus suffragari possit, eidem Cameræ Apostolicæ authoritate Apostolica tenore præsentium applicamus, incorporamus, & appropriamus, illaque applicata, appropriata, & incorporata, esse & fore, & ad illum spectare, & pertinere, nullumque prɇter nos & dictam Cameram, aut ipsum Paulum nuntium & collectorem, aut ab ipso deputatos subcollectores, ea percipere, exigere, aut aliàs se in illis intromittere posse aut debere, statuimus, & ordinamus, &c.

Primo noto ex hac bulla, fructus & alia omnia emolumenta beneficiorum quomodocunqne reseruatorum sedi Apostolicæ vacantium aliter quàm per cessum in toto Regno Neapolitano tempore vacationis obuenientia, soli sedi Apostolicæ deberi, & esse ei reseruata, quod videtur esse nouum. Tum per ea quæ supra citauimus super breui cõmissionis eiusdem Pii IIII. paulo ante relato. Tum quia nusquam alibi
2 hoc videtur fuisse statutũ. Tum quia vtitur verbo, *statuimus*, qđ inducit ius nouum, iuxta glos. notab. & receptam cap. vt litigantes. de off. ord. lib. 6. & in cle. literas. de rescriptis. quas inter alios approbat Fel. in cap. decernimus. de iudic. num. 10. & ne putes hoc ipsum contineri in prædicto breui, considera quòd illud solum statuit de fructibus, & emolumẽtis patriarchalium, & aliarum ecclesiarum Cathedralium, & monasteriorum: hæ autem litteræ statuunt de fructibus omnium beneficiorum quomodocumque sedis Apostolicɇ prouisioni reseruatorum aliter quàm per cessum vacantium in toto Regno Neapolitano. Ex
3 quo rursus noto nouam differentiam, inter beneficia reseruata, & non reseruata in Regno Neapolitano, nempe quòd illorum fructus tempore vacationis obuenientes sunt reseruati Papæ, horum autem nõ item; nisi essent ecclesiɇ patriarchales, vel cathedrales, & monasteria.

Secundo noto, quòd possesio præfatorum beneficiorum reseruatorum præfati Regni, accepta per alias litteras, quàm plumbeis munitas bullis, nil valet, nec prodest, imo nocet: quia perimit ius per signaturam quæsitum: & ita hoc casu esset locus opinioni Fel. affirmantis in cap. veniens. de accusa. iudicandum illum esse intrusum, qui per solam signaturam capit possessionem; contra tamen cuius opinionem esse tenendum regulariter monstrauimus in repetitione cap. accepta. de rest. spol. oppos. 8. quod etiam per locum à speciali, quod est bonum argumentum; cap. præsenti §. loco. de præb. lib. 6. satis hic probatur. Admoneo tamen lectorem, quòd relegenti mihi hunc Commentarium,

quo

quo extremam ei manum imponerem, casu occurrit quædam extrauagans bonæ me. Iulij III. anno 1553. edita, per quam extendit extrauag. Iniunctæ. de elect. ad omnia etiam minora beneficia quã in dicta oppos. 8. declarando diximus esse ius exorbitans, & non extendendum vltra maiora beneficia in ea contenta. Extendit, inquam, & addit ne possessio eorum virtute solius signaturę accepta quicquam prosit eam accipienti: imo adeo ei noceat, vt perimat ius quod ei quæritur per signaturam, iuxta cap. institutionis. cum glos. 25. quęst. 2. & clem. dudum. de sepult. cum glos. verb. sepultura. & faciat eum inhabilem. super quo dicam plura in Commentario cap. fraternitas. 12. quęst. 2. quem de lege pœnali nunc vtiliter, ni fallor, compono.

Item Pius IIII. in alia bulla dat. anno 1560. nonis Februarij Pontific. anno 1. confirmat facultatem testandi, quam Iulius III. per extrauagantem suam supra relatam dederat omnibus incolis Vrbis, & alijs clericis Curiam sequentibus, & decernit omnia quæsita à clericis, vel religiosis per negotiationem illicitam, quę post mortem eorum remanent, vel quibus in vita priuantur, vbique gentium pertinere ad Cameram Apostolicam, etiam si cum facultate testandi de illis testati fuerint, in hęc verba:

Nos ex certis tunc expressis causis motu simili, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicę potestatis plenitudine, per alias nostras literas sub dat. non. Nouembr. Pontific. nostri anno 1. decernimus, & declaramus omnia et singula, res & bona cuiuscumque qualitatis, & quantitatis existentia, ac in quibusuis rebus, ac regnis, & dominijs, tam vltra, quàm citra montes, et maria consistentia, per quosuis clericos, tam seculares, quàm regulares, etiam si Episcopali, Archiepiscopali vel ea maiori dignitate præfulgerent, ex negotiatione illicita, aut aliàs contra sacros canones, quomodolibet acquisita, quæ pro tempore post obitum eorum, qui etiam ex facultate quam habuerant testandi, condito testamento vbiuis locorum decederent, aut quibus etiam illos viuentes priuari, & eis destitui contingeret, eatenus remansferant, & in posterum remanerent ad eandem Cameram & non alios spectasse, & spectare, ac sub nomine spoliorum venire, illaque tanquam spolia ad eandem Cameram pertinentia perpetuo colligi, & recuperari potuisse, ac posse, & debere, prout in singulis literis prædictis plenius continetur &c. & mox limitat hanc amphationem in hunc modum.

Literas nostras prædictas ad S. R. E. Cardinales, etiam vbiuis locorum decedentes, ac eorum bona vbique existentia nullo pacto, ac Vrbem, & Curiam præfatas, nec non prælatos, officiales, ac alios seculares, cuiusuis ordinis regulares clericos, cæterosque tam in Vrbe, & Curia præfatis pro tempore existentes, & in ea, seu eius districtu decedentes, quàm aliàs alibi vbiuis locorum, etiam vltra montes, & maria existentes, testandi tamen, codicillandi, & aliàs de bonis suis quibuscunque quomodolibet disponendi facul-

tatem, seu etiam, quòd eis ab intestato decedentibus eorum bona ad ipsorum proximiores, et qui, nisi beneficiati essent, succedere deberent deuoluantur, et debeant specialem ab Apostolica sede, vel officiorum suorum ratione priuilegiorum, aut ex alio quouis titulo, pro tempore habentes cuiuscunque status, gradus, ordinis, conditionis & preeminentiæ personas, minime se extẽdere, neque illos aut eorum aliquem comprehendere, &c.

3 Primo noto, & admoneo lectorem, quòd in d. tract. & Apol. de redit. eccles. quæst. 3. mon. 6. sub finem citaui hanc extrauagan. quo ad partem decisam, qua facit facultatem testandi ecclesiasticis personis residentibus in vrbe, etiam quoad profana, quæ non fuit hic repetẽda: quia continebat idẽ penitus quod extrauagans Iulij III. §. 6. relata. super qua notaui quæ super hac me notaturum condixi in prædicto mon.

4 Secundo noto illa verba, *de negotiatione illicita*. omnia quęsita per negotiationẽ illicitam clericorum, & religiosorum, quæ tempore mortis eorum manserint inconsumpta, vel quibus in vita priuantur, pertinere ad S. Sedẽ Apostol. quod etiã uidetur ius nouũ. Tum quia nusquã alibi hoc videtur inueniri statutum. Tũ quia vtitur verbo, *decernimus*, quod inducere ius nouũ supra diximus, post glos. receptam clem. per literas. de prębẽ. & alias tres citatas à Fel. in cap. decernimus. de iud. nu. 10. quo fit, vt non sit adeo firmum, id quod quidam responderunt de bonis cuiusdã religiosi apostatę, qui nulla necessitate in id pressus, apud Indos ad 20. millia scutorum negotiando quęsiuit: responderunt enim, omnia pertinere ad monasterium, vnde iam professus sine licentia exiuit, & in Indiam se contulit. Nam licet secundum antiqua iura recte respondissent, iuxta cap. cum olim. secundum. & ibi notata per Innocẽ. ab omnibus receptum de priuileg. & auth. Ingressi. C. de sacros. eccle. & cap. non dicatis. cum glos. 12. q. 1. tamen in hac bulla, quam ipsi nõ viderunt, contrarium statuitur. quod tamquam quotidianum valde videtur notandum & consulendum esse monasteriis, quorum religiosi talia taliter quæsierunt, vt se componerent cum Camera sed. Apost. quæ in illa ius suum transfert, quò talia bona iure firmo petere possent.

5 Tertio noto illa verba, *Vel aliàs contra sacros canones*. per quæ probatur, quòd quæsita per personas ecclesiasticas per modos eis à canonibus prohibitos, etiã aliter quàm per negotiationẽ illicitam, sunt reseruata Papę, si morientes illa inconsumpta relinquant, vel viuẽtes eis priuentur: quę profecto magna ampliatio est. nam eam consequitur quòd quæsita per quascunque personas ecclesiasticas ex beneficijs contra iura retentis, ex officijs secularibus contra iura exercitis, ex arte medica & chirurgica, vel alia eis prohibita, ex obsequiis item indecenter Regibus, & alijs secularibus personis cõtra statuta canonũ exhibitis, sunt reseruata Papę, arg. cap. præterea, & cap. cum iam dudum. & cap. de multa. de præb. quæ de iniusta retẽtione beneficiorũ loquuntur, & cap. 1. &

2. &

1.& cap.sed nec procuratores villarum . & cap. sententiam sanguinis, & cap. secundum.ne clerici, vel mona.per quę complura officia & contractus,& obsequia erga laicos clericis & monachis prohibentur,argumento item cap.tua.de homici.per quod & notata ibi uetantur eisdem ars chirurgiæ, & medicinę,& cap.1.& 2.de postul.per quæ vetantur esse aduocati coram iudicibus secularibus, & aliorum, de quibus est armata militia cap. clerici arma portantes.cum ei annotatis,de vit. & hone.cler.& tradita S.Th.2.2.q.40.art.2. Quę omnia videntur limitāda, ne procedant in clericis secularibus in minoribus tantū ordinibus constitutis, & carētibus beneficiis ecclesiasticis saltem sibi ad victum sufficientibus; ij enim videntur posse iuste exercere officia,& artes,præstare obsequia Regibus,& aliis secularibus; cōducere item prædia,& villas, sicut & alii laici, arg.cap. 1.de postul. quod à cōtrario sensu probat secundum glos. eius receptam postulare posse coram iudicibus secularibus,etiam in causis profanis,licet id prohibeatur cōstitutis in sacris,etiā si non habeant beneficia; & constitutis in minoribus, si habent illa sufficientia. Eademq; ratione videntur limitanda, ne procedant in constitutis in sacris non habentibus vnde uiuant, neque in habētibus beneficia tenuia victui suo imparia: quoniam etiam isti possunt eiusmodi officiis,& artibus, victum sibi quærere. argu.glo.cap. clericus victum. 91. distin.& glo.cap. canonum. 14.q.4. iuxta doctrinam Panor.in d.cap. 1.de postula. An autem prædicta limitatio habeat locum in foro conscientiæ, dicemus in commentario cap.fraternitas.12. q.2. quem nunc componimus tanquam appendicem prędicti tract.de red.seu commētarij dicti cap.si.16.q.1.& prædictæ Apologię, & huius commentarij.

Quarto noto illa verba, *Literas nostras prædictas ad S.R.E. Cardinales*,&c. quòd ea quæ in præcedente notabili collegimus,non habent locum in tribus generibus personarum, videlicet Cardinalium,& decedentium in Curia,& eorum qui priuilegio speciali, vel generali testandi ratione suorum,vel aliàs,haberent, etiamsi extra Curiam decederēt: quorum tertium intelligendum videretur,dummodo testati decederēt, vel haberent clausulam, qua fieri facultas cognatis eorum succedendi
6 eis ab intestato: facultas enim testandi nil potest prodesse,nisi testetur is cui facta est,illa, vt palam est,argu.l.ex imperfecto. & l. hac consultissima.C.qui testa.fac.poss.

Eiusdem item Pij IIII. breue quoddam Reuerendissimo Francisco Odescalco directum dat. anno 1560. 6.Martii. Pontific. anno primo. sic habet.

Cum, sicut accepimus, nonnulli, res, & bona mobilia, ac se mouentia ex fructibus beneficiorum ecclesiasticorum, acquisita per obitum prælatorum, & aliarum quaruncumque personarum ecclesiasticarum secularium, & quo-

quorumuis ordinũ regulariũ, quæ extra hanc almam Vrbẽ decesserunt, remanentia, & relicta, quæ tanquam spolia aliàs fel. rec. Paulus Papa III. prędecessor noster ad Cameram Apostolicam spectare, & pertinere decreuit, ac declarauit: nec nõ fructus, reditus, & prouẽtus mensarum Patriarchalium, Metropolitanarum, ac aliarum cathedralium ecclesiarum, & monasteriorum in tota Italia consistentium, per obitum illorum prælatorum vacantium indebite occupare, & spolijs, ac fructibus, reditibus, & prouentibus huiusmodi dictam Cameram defraudare prẹsumpserint, & prẹsumãt in animarum suarum periculum, ipsiusque Camerẹ prẹiudicium non paruũ. Nos pro nostri pastoralis officij debito, talium personarum abusus temerarios reprimere, & ne spolia, ac fructus huiusmodi in posterum dissipentur, opportune prouidere volẽtes, Motu proprio, & ex certa sciẽtia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine omnes, et quoscũq; dictorũ spoliorũ, et fructuũ ꝑ totã Italiã ad hũc vsq; diẽ quomodolibet, etiã per nos, seu de mãdato nostro deputatos collectores, et subcollectores, etiam si S.R.E. Cardinales, aut Camerarius fuerint, primũ et ante omnia reuocãtes, omnemq; illis desuper tributã auctoritatẽ, et potestatẽ adimẽtes, te, de cuius fide et integritate, et diligẽtia plurimũ in Domino cõfidimus, nostrũ et dictæ Cameræ in vniuersa Italia spoliorũ ad ipsam Camerã pertinentiũ, nec nõ fructuum, redituum, et prouentuum mensarum huiusmodi collectorem generalem auctoritate Apostolica tenore præsentium ad nostrum, & sedis Apostolicæ beneplacitum, constituimus, & deputamus, Dantes tibi plenam, & omnimodam potestatem, ac authoritatem, omnes, & singulas res, & bona quecunque mobilia, & immobilia, ac se mouentia, et etiam illa quę ex fructibus, prouentibus, et reditibus ecclesiasticis empta, ædificata, refecta, & restaurata fuerint, seu aliàs ex eisdem fructibus, reditibus, & prouentibus quomodolibet prouenerint, per obitum quarumcunque personarum ecclesiasticarum secularium, beneficia non simplicia sed administrationem habentia obtinentium, & quoad beneficia simplicia; nisi ex priuilegio Apostolico, seu ex consuetudine legitime præscripta, in loco vigente testari valentium ac quorumuis ordinum regularium, quauis, etiam pontificali dignitate fulgentium in vniuersa Italia, extra tamen dictam Vrbẽ, pro tempore decedentium, remãsura, & relicta cuiuscumq; qualitatis, generis, & speciei fuerint, etiam gẽmas, ac pretiosa, & pecuniarum summas, nec non etiam fructus, reditus, et prouentus, hmõi mensarum à die ecclesiarum & monasteriorum vacationis hmõi, vsque ad diem præfectionis & prouisionis, seu commendę de illis faciendę: quos omnes, & singulos fructus, reditus, & prouentus, ad dictam Cameram spectare, et pertinere volumus, atq; decernimus, ac eidem Cam. applicamus, & appropriamus, nostro & prædictę Camerę nomine, colligendi, præcipiendi, exigendi, & recuperandi, &c.

7 Primo noto illa verba, *De cuius fide integritate, & diligentia*, &c.

per

per quæ video Reuerendissimum Franciscum Odescalcum scriptis fœl. rec. Pii IIII. tantopere laudari nomine fidei, diligentię & integritatis, quē iam inde à meo in Vrbem appulsu à quàmplurimis etiam multis aliis nominibus egregiè commēdari verbo audiò, eò maiore cū animi voluptate, quò fratrem eius perillustrem ac Reuerendiss. Episcopum Paulum Odeschalcū ob eadem nomina, lego in literis eiusdem Pij paulò ante relatis legatum fuisse nuntium, & commissarium generalem in totum Regnum Neapolitanum. De cuius Reuerendissima Dominat. in Hispania antequàm huc venirem, & antequam ille ad præsulatum eueheretur, simul ac eum de facie ac consuetudine noui, ac fide dignam eius in Curia regis Catholici gestorū relationē accepi, mihi persuasi nō solum eum laude dignum ob fidem, integritatem, & diligentiam, sed etiam ob multas alias corporis & animi dotes, ob ingenium acre, ac ad omnia versatile, ob egregiam, eàdemq; variam eruditionem, ob euoluendi, & resoluendi confusa solertiā, & experientiam, ob dicendi facundiam, & energiam, & libertatem cum animi magnitudine coniunctam explicandi commissa etiam apud summos Monarchas: cuius virtus in exequendis nuper fœl. rec. Pii V. apud D. Ioannem Austriacum gloriosissimum sacri fœderis exercitus Imperatorem, ac postmodum apud primores Italiæ Principes mandatis, maxime enituit, & è re Christiana fuit.

Secundo noto illa verba, *Aedificata, refecta*, &c. per quę confirmatur id quod supra ex literis eiusdem Pij IIII. collegimus, nempe nō solum cedere spoliis ea quę beneficiarij relinquunt separatim empta; sed etiam refectionem aliorum prædiorum rusticorum, & vrbanorum, sui vel aliorum patrimonii, quod intelligendum est vt ibi.

Tertio noto illa verba, *Non simplicia*, &c. per quæ significatur aliqua differentia beneficiorum simplicium & aliorū, de qua dicendum vt supra in literis eiusdem Pij IIII. dat anno 1563. 3. Ianuarii.

Quarto noto illa verba, *Necnon etiam fructus*, &c. per quę confirmatur id quod supra in breui eiusdem commissionis anno 1560. continetur, nempe fructus dignitatum, de quibus fit hic mentio, tēpore vacationis obuenientes S. Sedi Apost. reseruari.

SVMMARIVM.

2 *Bona aliqua empta ex reditibus ecclesiasticis beneficiarijs morientibus non connumerantur spoliis, neque bonis eorum patrimonialibus, aut quasi, & quæ sint illa.*

3 *Verba (statuimus) & (decernimus) ius nouum important.*

4 *Sacræ res & religiosæ, etsi nullius hominis sint, quoad verū dominium, vsus tamen earum honestus penes aliquem, etiam laicum esse potest.*

5 *Bonorum quorundam dominium ipso iure transit in ecclesiam beneficiarij simul, ac ille vita perfunctus est.*

6 *Permittuntur multa ad sedandas discordias exteriores, quæ non sedant interiores.*

7 *Beneficiarius nullus, aut pensionarius qui dum viueret non habuit in beneficijs, vel pensionibus reditum excedentem summam 30. ducatorũ de Cam. censetur relinquere spolia.*

8 *Beneficia & pensiones quoad materiam spoliorum, & onus distribuendi reditus, æquiparantur.*

§. 8.

1 Anctissimus autẽ fæ. mem. Pius V. in quadam constitutione digna sua summa religione, iustitia, prudentia, & liberalitate, condita super spolijs anno 1567. 3. Kalen. Septemb. Pont. sui ann. 1. sic statuit.

Cum itaque, sicut accepimus, nõnulli Patriarchę, Archiepiscopi, Episcopi, et Abbates, seu commendatarij, ac beneficia ecclesiastica obtinentes, proprij honoris, & salutis immemores, etiam prętextu facultatum testandi eis per sedem Apostolicam concessarum, in eorum vltimis voluntatibus res sacras, ac vasa, ornamenta, ac paramenta ecclesiastica aliaque cultui diuino dicata, quandoque ex fructibus ecclesiasticis per eos acquisita, non ecclesiis & monasteriis, ac beneficiis, quibus præfuerunt, seu à quibus prouentus ecclesiasticos, & stipendia acceperunt, prout rationi, & honestati consentaneũ foret, sed alijs locis, etiam non pijs ac interdum eorũ consanguineis, et affinibus relinquere, ac Cameræ Apostolicæ collectores prętextu, quòd illa sub appellatione spoliorum veniunt, tanquam eiusdem Cameræ spolia exigere, et percipere non erubescant, in maximum religionis dedecus, ac ecclesiarũ, monasteriorum, & beneficiorum eorundem detrimentum, ac relinquentium animarum periculum, scandalumque plurimorum. Nos abusibus, scandalisque huiusmodi prouidere, ac singularium, ecclesiarum monasteriorum, & beneficiorum indemnitati, animarumque quorumlibet saluti consulere volentes. Motu proprio, ex certa scientia, ac de Apostolicę potestatis plenitudine hac nostra perpetuo valitura constitutione, statuimus, ordinamus, decernimus, & declaramus, quòd de cætero omnia & singula ornamenta, & paramenta, ac vasa, nec nõ missalia, & gradualia, ac cantus firmi, & musicæ, aliq; quomodolibet nũcupati libri, & aliæ res sacræ, etiã auri, & argenti, ac quæcũq; alia bona, per quoscũq; Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, commẽdatarios, & alios quoscumq; quęcũque, & qualiacũq; beneficia ecclesiastica cũ cura, & sine cura secularia, & quorumuis ordinum regularia in titulum, vel commẽdam, aut aliàs quolibet obtinentes quocunque nomine vel titulo cẽseãtur, etiam si de illis, et eorũ qualitatibus specialis, & expressa mentio habenda foret, ad vsum, & cultum diuinum, etiam in eorum priuatis

uatis ędibus, et cappellis, vel Oratorijs destinata, tempore eorũ obitus ex testamento, vel ab intestato relicta, sub quibusuis facultatibus testandi, & aliàs disponendi de bonis per eos ex altari, vel aliàs quomodolibet acquisitis, per quoscumque Romanos Pontif prædecessores, & successores nostros, ac nos sub quibusuis tenoribus, & formis, et cum quibusuis clausulis & decretis, etiam motu proprio, & aliàs quomodolibet concessis, & concedendis minime comprehendantur, nec sub appellatione spoliorum veniant: sed ad singulas ecclesias, monasteria, etiam conuentu carentia, & beneficia huiusmodi, in quibus resederint, aut quibus præfuerint, seu aliàs quę obtinuerint, omnino spectent, & pertineant, ac spectare, & pertinere; illaque post eorum obitum eisdem ecclesiis, monasterijs, & beneficijs, etiam si in Romana Curia, & procul ab illis decesserint, vel ad illa nunquam accesserint, etiamsi antea ecclesiarum et monasteriorum regimini cesserint, vel beneficia huiusmodi renunciauerint, eo ipso applicata, & incorporata sint, et esse censeantur: ita quòd liceat illis defunctis in eisdem ecclesijs, monasterijs, et beneficiis successoribus, & ecclesiarum et monasteriorum huiusmodi Capitulis, conuentibus respectiuè illa propria authoritate libere apprehendere, ac eorum ecclesiis, & sacristiis applicare, & incorporare: ac quæcumque donationes, ac relicta, & legata, testamenta, & codicili, & aliæ vltimæ voluntates seu spolia desuper contra præsentis constitutionis nostræ tenorem quomodolibet pro tempore facta, quoad premissa, nulla, et inualida, nulliusq; roboris, & momenti existant. Et personis etiã ecclesiasticis, seu locis etiam pijs, aut ecclesiasticis quibuscunque, in quarum seu quorum fauorem pro tempore facta fuerint, minime suffragentur, nec per ea eisdem personis, seu locis, vel alijs ecclesiis huiusmodi aliquod ius in rebus prædictis, vel ad illas acquiri possit. Quinimo res sacras, ac alia bona prædicta quocumque nomine, vel titulo detinentes pro tempore ad illa, ecclesiis & monasteriis, ac beneficijs, per defunctos quomodolibet acquisitis, vt prefertur, iuxta pręsentium tenorem realiter, & cum effectu restituendum, & consignandum quibusuis dispositionibus de illis in contrarium quomodolibet factis, minime attentis, omnino teneantur; & ad id per censuras, & pœnas, etiam furti, & sacrilegij, ac aliàs iuris, & facti remedia opportuna cogi, & compelli possint, et debeat. Et insuper ne deinceps contingat, insolentia Camerę Apostolicæ collectorum, vel subcollectorũ, aliquas ecclesias aut hominũ quemquam dãno, & iniuria affici; nec cuiquam de cætero vertatur in dubium, quæ res habendæ sint nomine spolij, simili modo statuimus, decernimus, et declaramus, quòd quęcumque scamna, cathedrę, arcæ; & etiam ligneę, vel lapideę etiam marmoreę mensæ, & tabulę, ac quęcumque dolia, seu vasa vinaria, vacua, & alia similia supellectilia domestica, per quosuis presbyteros, seu clericos ab humanis pro tempore decedentes, tempore eorum obitus in ecclesiasticis, seu eorum domibus ecclesiarum earumdem, vel alibi vbiuis locorum relicta, etiam si ex reditibus, & prouentibus, & fructibus beneficiorum, quę dũ

vinerent obtinebāt, acquisita fuerint, sub spoliorum appellatione minime veniant, nec pro spolijs vllo modo reputari possint. Prȩterea quòd nullum spolium Cameræ præfatæ fieri, nec quicquā à quibusuis spoliorū Cameræ huiusmodi collectoribus, vel subcollectoribus, exigi possit per obitum illius qui dū viueret vnū, vel plura beneficia ecclesiastica obtinuerit cuius, vel quorum simul fructus, reditus, & prouentus 30. ducatorum auri de Cam. secundum communem æstimationem valorem annuum nō excesserunt, aut qui pensiones annuas super quibusuis fructibus ecclesiasticis vsq; ad dictum valorem annuatim perceperit: dūmodo tū is se ab omni negotiatione illicita, et à sacris canonibus prohibita abstinuerit. Ita quòd si quis dictorum collectorum, aliquid ex bonis quorumuis defunctorū, qui similia beneficia obtinuerint, seu similes pensiones perceperint, prætextu spoliorum eiusdem Cameræ percipere, aut contra præsentes nostras literas attentare prȩsumpserit, ad totalem bonorum per eum perceptorum restitutionem teneatur, ac ad id via iuris, & etiam per similes censuras, & pœnas, cogi, & compelli possit, & debeat. districtius inhibentes quibusuis Cameræ præfatæ spoliorū collectoribus, nunc & pro tempore existentibus, ne sub indignationis nostræ, & priuationis eorum officiorum pœna, in ornamentis, & paramentis, ac vasis, & libris, præfato cultui dicatis, ac alijs rebus sacris, nec nō supellectilibus prȩfatis, quomodolibet se intromittant, nec in eorum inuentarijs tanquam spolia redigant, seu describant; sed ornamenta, & paramenta, nec non vasa, & libros, aliaquȩ diuino cultui dicata, buiusmodi ecclesiis, monasterijs, capellis, & alijs beneficijs buiusmodi, eorumq; Rectoribus, & alijs præfatis libere dimittāt, & consignent ac consignari faciant cum effectu, ac supellectilia prædicta in locis vbi consliterint relinquant, decernentes. &c.

1 Primo noto illa verba, *Res sacras, vasa, ornamenta*, &c. ex quibus colligitur aliqua bona esse ecclesiastica empta de reditibus ecclesiasticis, ac relicta à beneficiarijs morientibus, quȩ nō sunt hodie adnumeranda spoliis, nec bonis eorum patrimonialibus, nec quasi patrimonialibus. nam bona illa, de quibus hæc extrauag. loquitur, sunt huiusmodi: quia non sunt nec erunt posthac spolia, neque Camera Apostolica, neq; collectores eius, possunt ea sibi vendicare, nec beneficiarij ex testamento, vel ab intestato cuipiā illa donare, vel relinquere. Illa vero sunt omnia, & singula ornamenta, & paramenta, & vasa, necnō missalia, & gradualia, ac cantus firmi, & musicæ, aliique quomodolibet nuncupati libri, & aliæ res sacrȩ, etiam auri, & argenti, ac quȩcumque alia bona, per quoscumque beneficiarios siue regulares, siue titulares, siue seculares, siue commēdatarii, siue sint simplices, siue curati, siue Prȩsules, Archiprȩsules, ad vsum & cultum diuinum, etiam in eorum priuatis ædibus, & capellis, vel oratoriis destinata, tempore eorū obitus ex testamento, vel ab intestato relicta, sub quibusuis facultatibus, testandi, & aliàs disponendi de bonis, per eos ex altari vel aliàs quomodolibet acquisitis

per

per quoscũq; Romanos põtif. prędecessores eius, et successores, ac ipsũ sub quibusuis tenoribus, & formis, & cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam motu proprio, & aliàs quomodolibet concessis, & concedendis minime compræhendantur, quæ constitutio noua est. Tum quia numquam antea hoc statutum fuit, imo ante hac horum aliqua erant spolia, illa videlicet quę erant empta ex reditibus ecclesiasticis: quia illis conueniebat definitio spoliorum supra posita. Alia vero patrimonialia, vel quasi patrimonialia, illa videlicet quæ ex aliis cõparata essent, iuxta definitionem bonorum patrimonialium, vel quasi patrimonialium positam in pręfato tract. de redit. eccles. q. 1. mon. 19. et in Apologia q. 1.
3 mon. 21. & 22. Tum quia vtitur verbo, *Statuimus*, & verbo, *Decernimus*, quæ significant ius nouũ, per prædictas glos. cap. vt litigantes. de offic. ord. lib. 6. clem. per literas. de pręb. Nec obstat etiam quòd vtitur verbo, *declaramus*, quod significat ius antiquum, iuxta glos. receptam in clem. literas. de rescrip. quia potest verificari quoad aliqua, putà res consecratas aliqua benedictione, quæ etiam iure antiquo videbantur deberi ecclesiis: saltem ea quę seruabantur in eis, quasi tacitè post mortẽ donata, nam ea quæ beneficiarii tenent empta de suis reditibus patrimoniorũ, & seruant in domibus suis, vt quum voluerint celebrent, vel celebrari faciant missas, iure antiquo inter quasi patrimonialia numerari poterãt, cum etiam laici talia soleant habere, & in hęredes transmittere: nam li-
4 cèt res sacræ nullius hominis sint quoad verum dominiũ, iuxta §. nullius. & §. sacræ. Insti. de rer. diuis. vsus tamen illarum honestus, & religiosus potest esse etiam apud laicos, sicut & religiosa in nullius quidẽ bonis sunt, d. §. nullius. & tamen vsus sepulchri, quod est religiosum, ita est penes vnum, quòd non sit penes alium, §. religiosum. eod. tit.

Aduertendum autem, quòd hæc noua dispositio comprehendit pręfata bona, etiam si non essent aliqua benedictione consecrata: comprehendit enim paramenta & missalia, & libros cantus firmi, & musici, quæ nusquam vt plurimum benedicuntur: comprehendit item illa quę ad agendum officia diuina etiam extra ecclesias in oratoriis priuatis habentur, vt patet ex litera: comprehendit etiam quæ beneficiarii relinquunt in morte posteaquàm beneficia, ex quorum reditibus illa cõparata fuerant, ante renunciauerunt, vt patet ex litera. comprehenduntur item illa, de quibus beneficiarii testati fuerunt, etiam cum legitima testandi facultate: non autem comprehendit illa quæ beneficiarii habẽt empta ad donandum alicui ecclesiæ diuersę à sua, vel ad permutandum cum aliquibus eiusdem generis, vel aliis sibi necessariis: quoniam à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus iura noua exprimunt. l. pręcipimus. C. de appell. At ius hoc nouũ solum excipit ab antiquo ea quę sunt ad vsum ecclesiasticũ deputata. qua ratione etiam non comprehẽduntur in prædictis aulæa, & tapetes, quæ beneficiarius habet principaliter

paliter ad domum suam ornandam, licèt non unquam ea commodet ecclesię, vel alii ad agendum festiuiores dies sacros, neque comprehendit ea quæ in vita post, vel ante renunciatum beneficium commutauit, vel donauit, quę extrauagans nullum impedimentum adiicit ei quominus in vita eis pro suo arbitrio alias canonice vti possit: & vt dictum est, a iure antiquo nō recedimus, nisi quatenus in nouo exprimitur. Ex quibus infertur illum beneficiarium qui in nundinis Legionis emisset multos calices sacros, & multa ornamenta ad celebrādas missas idonea, multa item missalia, & libros musicos, & Metinam Hispaniarum emporium traduxisset, quò alijs & alijs ea venderet nō teneri ad relinquēdū illa ecclesię sui beneficii, si morte præuentus, nō potuit illa vendere.

5 Secundo noto, quòd præfatorum bonorum dominium ipso iure transit in ecclesiam beneficiarii, simul ac ille mortuus fuerit. Tum per illa verba, *Eo ipso applicata, & incorporata sint, & esse censeantur.* quæ significant sententiam iuris, glo. in cap. in pœnis. de reg. iur. lib. 6. & tradit Fel. post alios in cap. Rodulphus. nu. 28. de rescript. Tum per illa verba, *Furti, & sacrilegij*, quę significant eum qui talia bona occuparet, vel occupata teneret, esse sacrilegum & furem: qualis iure non esset, nisi prędicta bona ipso iure pertinerent ad ecclesiam, arg. l. 1. de furt. cap. quisquis. §. sacrilegium. & canon. sacrilegium. 17. q. 4. Tum per illa verba, *nec per ea eisdem personis*, &c. per quæ inducitur impotentia quęrendi dominium illorum, alijs quibuscunque personis, siue ex testamē to, siue ab intestato beneficiario mortuo successerint: & ita præsupponit dominium quæri Ecclesiæ cum alioqui vacarent, & dominia eorum in incerto essent, contra l. primam. ff. de vsuca. Aduertendum item, quòd per hanc extrauagantem limitatur extrauagans Iulii III. supra relata, per quam fit plenissima libertas testandi beneficiarijs morientibus in curia: hęc enim statuit ne habeat locum in præfatis bonis vt patet in ea, nec refert in loco ecclesiarum vel procul ab eis decedant, nec an resederint, vel nūquam ad eas accesserint, nec an ecclesię sint collegiatę, vel simplices, vt in ea exprimitur.

Tertio noto ex §. insuper. quòd etiam scamna, cathedræ, arcæ, & cętera bona quæ hic nominantur, eximuntur à numero spoliorum: cum tamen iure antiquo debuissent eis annumerari, si fuerunt quæsita ex reditibus ecclesiasticis. & ita quoad hoc ius nouum inducitur, licèt quoad ea quæ cōstaret esse comparata ex bonis patrimonialibus, vel quasi patrimonialibus ius antiquum cōtineat, & ita vtitur verbo, *Decernimus*, & *Declaramus*. quorum prius, tanquam iuris noui signum, refertur ad illa,
6 posterius vero scilicet, *Declaramus*. quod est signum iuris antiqui, vt supra dictum est, refertur ad posteriora. quæ declaratio æqua quidem est ac S. D. N. æquitate digna, ac tollendis murmurationibus, & molestijs hæredum, & cognatorum beneficiariorum tam apta, quòd eorum sub-

latio

latio iusta causa videri possit, vt huiusmodi supellectilia, quæ vt plurimum non sunt magni valoris, permittantur prædictis hæredibus, etiãsi alioqui diuites sint. Quibus sine iusta causa non posse donari aliqua ex redditibus ecclesiasticis quæsita, sine intuitu paupertatis, definiuit Concil. Trid. sess. 25. cap. 1. de reform. vt late probauimus in dicto tract. de red. q. 1. mon. 42. & in d. Apolog. mon. 27. 38. & 39, quamuis meo cõsilio prædicti hæredes diuites impenderent in opera pia tantum, quantum prædicta supellectilia valerent, si constaret eis ea fuisse quæsita ex superfluis quæ debebantur pauperibus: quoniam licèt per hanc extrauag. sint securi quoad forum exterius, non tamen videntur esse quoad interius, cum nulla contineat verba quę id efficaciter probent, & multa permittuntur ad sedandas exteriores discordias, quæ non sedant interiores, qualis est res iniustè sed ritè iudicata. l. 1. ff. de re iud. & l. res iudicata. ff. de reg. iu. vnà cum singulari dicto Innoc. communiter recepti in cap. quia plerique. de immun. eccles.

7 Quarto noto ex §. præterea. conclusionẽ fel. rec. Pii V. liberalitate dignissimam; videlicet quòd nullus beneficiarius, vel pẽsionarius, qui dũ viueret non habuit in beneficiis, vel pensionibus ecclesiasticis maiorẽ reditum quàm 30. ducat. auri de Camera, non censeatur in morte relinquere aliqua spolia. cuius ratio firma est conclusio illa nostra, quam in præd. tracta. de redit. eccle. q. 1. mon. 44. & in d. Apolog. q. 1. mon. 51. cõtra N. aduersarium late defendimus, videlicet illa quæ beneficiarius facit reliqua ex redditibus ecclesiasticis parce viuendo, & se mortificãdo, fieri ei patrimonialia, adeò vt de illis perinde in vita, & morte disponere possit, ac de patrimonialibus: ex ea enim efficaciter colligitur, ꝙ qui beneficiarius non habet maiorem reditum quã m 30. ducat. auri de Camera, non potest relinquere spolia: quia eget illis ad se honeste sustentãdum: & ita quicquid reliquauerit ex eis parce viuẽdo fit patrimoniale, vel quasi patrimoniale ipsius, quod non cedit spoliis, nec iure spoliorum capi debet. & quia collectores Cemerę Apostol. & aliorum qui sibi ius spoliorum prætendunt multos beneficiarios sine causa vexabãt, rem se dignam, & multis miseris clericis commodam præfatus sanctissimus per hanc declarationem fecit.

8 Quinto noto in eodem §. esse textum clare probantẽ beneficia, & pẽsionem, in hac materia spoliorum, & per consequutionem oneris distribuẽdi reditus, æquiparari. si enim de pensionibus pro libito quis posset disponere, sicut & de patrimonialibus, in vita, & morte, vt aliqui dicũt, non posset Camera Apostolica capere spolia pensionarium per dicta in præd. tracta. de red. q. 1. mo. 19. & seq. & in d. Apol. q. 1. mon. 21. & 22. cuius contrarium hic clare insinuatur, dum non obscure significat, iuri spoliorum esse locum in pensionariis pensionum excedentiũ summam 30. ducat. auri de Cam. cui consequens est, ea non exequari patrimonialibus.

libus, nec quasi patrimonialibus in quibus non habet locum ius spolij, & cum nequeant disponere amplius quàm de reditibus beneficiorũ, cõsequitur eos in hoc beneficiariis æquiparari. quę est cõclusio à nobis asserta vbi supra, vbi citauimus hanc extrauagantem, quæ singulariter id probat.

Sexto noto, quantopere indignẽtur maximi Pontifices in illicite negotiantes, iuxta illud B. Hieronymi, *Negotiatorem clericũ tanquam pestem fuge*. cap. negotiatorẽ. 88. dist. quũ hic excludat Pius V. à beneficio declarationis prædictæ illos, & cum per aliã extrauag. supra relatã Pius IIII. reseruauerit Cameræ Apostol. omnia per religiosos illicite contra iura canonica negotiantes quæsita.

SVMMARIVM.

1 *Dubij primi hoc commentario principaliter propositi ampla in partẽ vtrãque discussio, & eiusdem resolutio, & toto. §. 9. & 10.*

2 *Papa non est bonorum ecclesiasticorum dominus, sed summus eorum administrator.*

2 *Ecclesiasticorum fructuum plenaria administratio ad Romanum spectat Pont. et res omnes ecclesię ipsius sunt quoad administrationem.*

2 *Priuilegio diuino ad Papam pertinet ordinatio, & iudicium de rebus spiritualibus, & ecclesiasticis.*

2 *Papa non rarò beneficiorum vacantium fructus vnius aut alterius anni cõcedit nonnullis episcopis debitis oneratis.*

3 *Papa passim concedit clericis testandi facultatem de superfluis redituum beneficiorum suorum, quæ intestatis eis morientibus spolia remanent.*

4 *Bonorum ecclesiasticorum dominium esse domini nostri IESV CHRISTI de fide esse.*

4 *Papæ & Ecclesiæ vniuersali immediatè à Deo commissa bonorum ecclesiasticorum administratio.*

4 *Bonorum ecclesiasticorum administrationem nemo habet, nisi eam immediate, vel mediate, acceperit à Papa vel Ecclesia vniuersali.*

4 *Spolia episcoporum Hispanię soluuntur sedi Apostolicæ.*

5 *Patrum sanctorum decretis quod non est constitutum, superstitiosis inuẽtionibus affirmandum non est.*

6 *Consuetudo in multis Episcopatibus Hispanię inualuit, vt Episcopus mortuo beneficiario optet speciem vnam rerum mobilium.*

§. 9.

§. 9.

1
IS extrauagantium prçfatarum tenoris partibus prçmissis ad primum prçdictorum quatuor dubiorũ, videlicet, An iure antiquo aliqua spolia pertineant ad Papam summũ CHRISTI vicarium? respondeo, quòd pro eius parte affirmãte facit primo, & plurimum extrauagãs Pauli III. relata supra §. 5. quatenus reprehendit eos qui contrarium dixerunt: quatenus item ait, ab antiquissimo tẽpore prædicta spolia pertinuisse, pertinereque ad sanctam Sedem Apostolicam: quatenus item declarat nõ solum spolia beneficiariorũ Italiæ sed etiam omnium aliorum Regnorum citra & vltra montes, & maria consistentia, pertinere ad eãdẽ, etiamsi ad ea loca non consueuerit mittere collectores eorum, & aliorum redituum ad eam pertinentium: quantenus etiam asserit, hanc esse fuisseq; semper Romani Pont. voluntatẽ, & intentionẽ etiam si forsan constitutione aliqua id non fuerit ab eis expressum.

Secundo facit, quòd præfatam extrauagan. Pauli III. confirmant Iulius III. Paulus IIII. Pius IIII. & Pius V. vt per eorum extrauagantiũ supra relatarum tenorem constat.

Tertio, quòd idem videtur præsupponere multi doctores antiqui, & moderni in quibus sunt dom. Rotæ decis. 41. de proba. in antiq. quç pro re confessa, præsupponit, eiusmodi spolia per specialem dispositionẽ esse Papæ reseruata, Calder. consil. 1. de pecul. cler. Guid. Pap. decis. 110. Nicol. Boer. decis. 224. & Card. in cap. nisi, quum pridem. §. intueri. de renunc. & alij alibi, ex quibus est Gomes. in suo tract. breuiũ à num. 16.

2 Quarto facit, quòd licèt Papa non sit dominus bonorum Ecclesiç, est tamen summus eorum administrator, vt ait Bernardus in fine lib. 4. de consid. quem refert Arch. in cap. non decet. 12. dist. quem rursus refert & sequitur Panor. in cap. constitutus, col. 3. de relig. domi. cõiter in hoc receptus. Imò & Cõcil. Lateranen. sub Leone x. habitum sess. 9. §. et cum fructuum. de reform. habet, fructuum beneficiorum ecclesiasticorum administrationem plenariam pertinere ad Romanum Pontific. & S. Tho. 2. 2. q. 100. articu. 1. ad 3. receptus ab omnibus, ait res omnes Ecclesiæ esse Papæ quoad administrationem, & Inno. receptus etiam ab omnibus dixit in cap. nouerint. de senten. excommun. quòd priuilegio ipsiusmet Dei pertinet ad Papam ordinatio, & iudicium de rebus spiritualibus & ecclesiasticis. Quod ea ratio irrefragibili probatur, qđ omnia illa sunt solius Dei, vt efficaciter probauimus in prçfato tractatu de redit. eccles. q. 1. mon. 40. & in Apolog. prædicta q. 1. mo. 24. & quòd eius diuina Maiestas solum Papam fecit suum Vicarium vniuersalem, & vnicum cap. 1. de homicid. lib. 6. & quòd illi tantum, & non alij eo-

rum administrationem, & iudicium concessit.

Quinto, quòd frequenter fructus beneficiorũ vacantium, vnius, vel alterius anni concedit aliquibus Episcopis debitis oneratis, cap. tua. de verb. sign. cap. si propter tua debita. de rescrip. lib. 6. & quòd passim Pa-
3 pa solet concedere clericis maioribus, & minoribus, testandi facultatẽ, de superfluis redituum suorum beneficiorum, quæ morientibus ijs ab intestato manerent spolia, & legibus de illis loquentibus subiecta, id quod ab antiquissimo tempore facere consueuit, vt constat ex licentia testandi concessa Episcopo Portuensi ab Inno. II. qui fuit electus anno Domini 1198. quod ex eius regestis constat. At id non videtur posse facere nisi spolia eorum essent futura sua.

Sexto facit, quòd eiusmodi spolia moriẽtibus beneficiarijs restant ia ad aliquem pertinẽt de iure: & nõ videtur designari posse aliquis alius quàm Papa ad quem pertineant: non enim pertinent ad hęredes, quos ipsi ordinant, quoniam deest eis ius de illis testandi. cap. ad hæc. & cap. relatum 2. de testam. non item ad cognatos ab intestato: quia illi non succedunt in eis cap. fixum. 12. q. 5. neque ad ecclesiam vel beneficium, de cuius fructibus illa quæsita sunt: quia possunt seruari futuro successori, cap. cũ vos. de off. ord. & cap. præsenti. eo. tit. lib. 6. & cap. generali. eod. lib. de elect. neque etiam videntur deberi futuro successori: quia possunt impendi in ecclesiæ vtilitatem, per eadem iura. ergo pertinent ad Papam, tanquam ad summum administratorem, & dispensatorem.

4 Septimo facit, quòd in dicto tract. de redit. q. 1. mon. 40. & in Apolog. prçfata q. 1. mon. 24. conclusum fuit efficaciter, esse certum, imo & de fide, dominium bonorum ecclesiasticorũ esse, D. N. IESV CHRISTI, non solum ea ratione generali, qua domini est terra, & plenitudo eius, sed etiam speciali censura & dispositione hominis, vel hominum, vt supra eod. cap. est repetitum, & administrationem eorum omnium concessam esse ab eo immediatè Vicario eius summo, qui est Papa & eius Ecclesiæ, vt vbi supra probatum est; & consequẽter neminem habere vllam præfatorum bonorũ administrationem, nisi eam immediatè vel mediatè acceperit à Papa, vel ecclesia vniuersali, quibus est immediatè concessa. At constat spolia prædicta esse bona ecclasiastica, & non cõstat eorum administrationẽ esse vlli alij per S. Sedẽ Apost. concessam. ergo penes eam illa manet, & subinde poterit de illis Papa disponere, sicut de alijs bonis ecclesiasticis, quorum administratio nemini alij est applicata.

Octauo facit, quòd episcoporum Hispaniæ spolia soluuntur sedi Apost. iam inde ab antiquissimo tempore, quamuis nulla constitutione antiquorum canonum id caueatur. facit item quòd ipsa Sedes Apostolica indies mandat capi possessionem beneficiorum vacantium in curia, & suis mensibus velut sibi reseruatorum, nomine Camerę eius: & ad-

& administrare fructus tempore vacationis obuenientes: & non videtur habere maiorem potestatem in illis quàm in præfatis spolijs.

Pro contraria tamen parte facit primo, quòd nulla constitutio, neque vllus canon inuenitur in libris canonũ authenticis, videlicet in Decreto, Decretalibus, Sexto, & Clemẽtinis, qui statuat, decernat, vel declaret

5 spolia prędicta pertinere ad S. Sedem Apostol. & quod sanctorũ Patrũ decretis non est constitutum, non debet superstitiosis inuentionibus affirmari, 2.q. 4. cap. consuluisti. & arg. §. consideremus. in Auth. de trien. & semiss. coll. 3.

Secundo, quòd id satis significat præfatus Paulus III. in sua prędicta extrauag. quatenus ait, *In nulla constitutione forsan id inueniatur statutũ.*

Tertio facit, quòd cap. cum vos. de off. ord. significare videtur, spolia esse reseruanda futuro successori, aut in vtilitatem ecclesiæ conuertẽda.

Quarto, quòd supra eod. notab. 7. collegimus Papã non posse iuste, sine iusta causa, reditus, & bona, quæ vni ecclesiæ iã applicauit, auferre, & applicare alij. At spolia quæ beneficiarius relinquit, sunt collecta ex bonis ecclesię suæ, vel beneficio iã applicatis. ergo non poterit ea Papa sine iusta causa sibi, vel al j quàm futuro successori accipere, nec consequenter dici potest ea ei esse reseruata.

Quinto vrget cap. 1. de successiõn. ab intest. quatenus iuncta glos. & cõi doctrina doctorũ habet, bona etiã patrimonialia vel quasi patrimonialia beneficiarij moriẽtis ab intestato, sine legitimis hæredibus, deberi ecclesiæ suę. ergo à fortiori spolia ipsius q̃ sunt bona ecclesiastica eius ecclesiæ debebuntur ei, si nõ supersint cognati; imo etsi supersint: quoniam illi non succedunt in eis ipsi, cap. 1. de testam.

Sexto facit, quòd in bona parte totius orbis Christiani, exceptis episcopis Hispaniæ, & episcopis & alijs clericis Italiæ, omnium aliorũ beneficiariorum spolia capiunt episcopi, vel alij pręlati inferiores, vel successores eorum, si nullos hæredes legitimos relinquũt, nec collectores Sedis Apost. videntur se collectioni ipsorum immiscere.

6 Septimo, quòd consuetudo habet in multis episcopatibus Hispanię, vt episcopus optet vnam speciem rerum mobilium, vel se mouentium, quas beneficiarius mortuus relinquit, quam vulgus Hispaniæ vocat luctuosam, quasi quę cedat episcopo, in consolationem pro luctu, qui obuenit ei ex morte sui beneficiarij: quod etiam fit in multis Belgij locis, vbi illa species *Mortmain* vocatur, eo quòd ob mortem subditi manu superioris capiatur. Et Guido Papę in decis. 110. meminit cuiusdam cõcordiæ factæ inter Priores, & Vicarios perpetuos episcopatus Gratianopolis.

Postremo grauissime vrget, quòd multis canonibus antiquis decretum est, huiusmodi spolia pertinere ad ecclesiam illam quam rexit beneficiarius defunctus: habet enim cap. placuit. desumptum ex Concilio

lio Carthag. & relatũ, 12. q. 3. ea omnia quę acquirit Episcopus post ordinationem suam, intuitu ecclesiæ suæ pertinere ad ipsam, quod antea constituerat Iustinianus Imp. in ea Nouella quæ incipit. Nos semper. inter constitutiones Gręcas noue in latinum versas. Cui consequens est eo mortuo non pertinere ad solum Papam, & cap. Pontifices. eadem causa & quæstione. desumptum ex Concilio Toletano probat ea quæ donantur Episcopo intuitu ecclesiæ pertinere ad ipsam ecclesiam eo mortuo, & cap. 1. ead. cau. q. 4. desumptum ex eodem Concil. Tolet. habet, defũcto episcopo, qui habuerit bona patrimonialia, & ex eis & episcopalibus acquisierit aliqua, debere succedere ipsam ecclesiã pro rata in illis quæsitis. Cum ergo illa sint spolia relicta à defuncto quoad partem quęsitam ex bonis episcopalibus, & pertineant per illum canonem ad ecclesiam, consequitur præfata spolia iure canonum non esse Papæ reseruata. Ad quod pondera, quòd Grego. relatus in cap. 1. eadẽ causa. q. 5. significat, ea quæ quidam Episcopus cuidam Luminosæ ancillę reliquit, esse adiudicanda ecclesiæ, si ea de bonis eius fuerint quæsita; pondera, inquam quòd Grego. qui ea scribit, Papa erat. & non ait, sibi debitum illud spolium Episcopi defuncti, sed tantum ecclesiæ ipsi, vt & in Concilio Hispal. relato in cap. fixum. eadẽ causa, & q. in hęc verba fuit statutum. *Fixum ab hinc & perpetuo mansurum decernimus, vt episcopus res sui iuris, quas ante episcopatum, aut certe in episcopatu hæreditaria successione acquisiuit, secũdum authoritatem canonicã, cui vult conferat, & quicquid vult de eis faciat. Postquam autem episcopus factus est, quascũque res de facultatibus ecclesię, aut suo, aut alterius nomine comparauerit, decernimus, vt nõ in propinquorũ suorũ, sed ecclesiæ, cui præest iura deueniãt.* pondera verba, *Ecclesiæ cui pręest.* ergo non Romanæ: & ita palam constituit ecclesiam succedere debere suo Rectori in eius spoliis, quin & Gregor. III. in cap. 1. & cap. quicunque. de testamentis, idem omnino statuit, imò & Concilium Lateran. relatum in cap. cum in officijs. eodem titulo, continet antiquis canonibus idem contineri, & recentiore iure id tenendũ per hęc verba statuit. *Cum in officiis charitatis primo loco teneamur ijs obnoxij, à quibus beneficiũ nos cognoscimus recepisse: èontra quidem clerici cum ab ecclesiis suis multa beneficia perceperint, bona per eas acquisita in alios trãsferre præsumãt. Hoc igitur, quia antiquis canonibus constat inhibitum, nos indemnitati ecclesiarum prouidere volentes, siue intestati decesserint, siue alijs conferre voluerint penes ecclesias eadem bona pręcipimus remanere.* Hæc ibi. Per quæ omnia constat, antiquis, & nouis canonibus statutum, ea quæ de reditibus ecclesiasticis quęsita relinquit beneficiarius, quæ appellamus spolia non reseruari Sedi Apostolicæ, sed fieri ecclesiæ beneficiarij defuncti.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Intellectus. cap. cum uos. de off. ord.*
2 *Clausula posita in aliqua dispositione, siue in principio, siue in fine, regulariter ad omnia refertur. Et quando fallat hæc regula.*
3 *Intellectus cap. quia sæpe. de elect. lib. 6. & cap. præsenti. de offi. ord. eod. lib.*
4 *Diuersum est frequenter id quod fit, & quod fieri debet.*
5 *Bona ecclesiastica destituta catholicis administratoribus, spectant ad Sedē Apost.*
6 *Beneficiarij successor, an teneatur ad soluenda debita contracta per prædecessorem.*
7 *Beneficiarius prius est sustentandus, quàm ecclesia ipsa.*

§. 10.

His præconsideratis, videtur resoluendum primo, quòd nulla inuenitur constitutio antiqua, per quam expressè spolia beneficiariorū sint S. Sedi Apost. reseruata, quod efficaciter probat inspectio iurium antiquorū, & prædicta extrauag. Pauli III. supra §. 5. relata.

Secundo potest dici, esse tacitè, & implicitè id constitutum. Tū quòd, vt paulo ante dictum est, Concilium Lateranen. sub Leone X. declarauit, administrationem bonorum omnium ecclesiasticorum pertinere ad sanctam Sed. Apost. idque priuilegio diuino esse concessum Papæ, in magnam Ecclesiæ libertatem primus omnium affirmauit Innoc. in cap. nouerint. de sen. ex com. receptus ab omnibus ibi, & à Cardinal. in cap. perpendimus. eod. tit. à nu. 12. & ab alijs alibi: ait enim ipse Innoc. priuilegio Dei solum Papam, & cui ab eo fit facultas, debere administrare spiritualia & ecclesiastica iura, & de illis statuere. quod maximè deberent animaduertere omnes Principes, & Primores Christiani & eorum consiliarij: & consequenter consulere eorum administrationem ad solum Vicarium eius, qui vnicus est, & cui soli sua administranda tradidit, & ad institutos ab ipso tantum pertinere. Tum quòd præfati dicti Innoc. quod aliqui non satis suspiciunt, & declarationis Concilij præfatæ, quam forte nondum nouerunt, ratio irrefragabilis est, quòd dominium omnium illorū vere pertinet ad ipsum D. N. IESVM CHRISTVM, quod ita firmiter probauimus vbi supra. adeo quòd qui hodie contradiceret, perfidus haberi posset per Concilium Trid. quod ibi citamus, & ad literam scribimus; & constat solū Papam Vicarium summum esse vnicum, & generalem in gubernandis omnibus pertinentibus specialiter ad Christum, cap. cuncta per mundum.

dum.& cap.per principalem.9.q.3.& cap 1.de homici.lib.6.ita quòd nullus in illis habeat administrandi potestatem, nisi eam à Papa mediatè, vel immediatè, accipiat. at per nullam dispositionem vel constitutionem prędictæ Sedis Apost.constat prędictorũ spoliorum administrationem esse alicui alij applicatam.ergo ad eam solam pertinent.

Nõ obstant pro contraria parte citata, ad quorũ primũ respondetur, concedendo quidem nullam fuisse ante Paulum III. constitutionem, quæ speciatim spolia sedi Apost.reseruaret: fuisse tamen legem generalem, scilicet præfatam diuinam, per quam solus Papa, vel qui ab eo mediatè vel immediatè habet facultatem, potest administrare bona ecclesiastica: & cum nulli alij concesserit Papa administrationem spoliorum, necessariò manet illa reseruata ei.

Ad secundum respondetur eo modo, quo ad primum, perquam responsionem exprimitur mens Pauli sanius forte quàm sit ab alio hactenus expressa.

1 Ad tertium respondetur, quòd cap.illud cum uos.de off.ord.nõ loquitur de spoliis beneficiariorũ pręmortuorum; sed de fructibus & reditibus tẽpore vacationis prouenientibus, quæ longe sunt alia, vt palam est: & constat per definitiónem spoliorum supra positam. §.1. Sed replicari potest neruosissime ex cap. quia sæpe. de elect. lib. 6. & cap. pręsenti. de off.ord.eod.lib.quę loquuntur tam de spoliis, quàm de fructibus obuenientibus tempore vacationis: prędictum enim cap. quia sæpe. loquitur etiam de dimissis à mortuis, & d.cap.præsenti. de inuentis in bonis mortui, & in vtroque subiicitur clausula, quæ habet ea esse conuertenda in vtilitatem ecclesiæ, vel reseruanda futuro successori, &

2 clausula posita in aliqua dispositione siue in principio siue in fine, regulariter ad omnia refertur, cap. secundo requiris. de appel, cum concordatiis citatis ibi à glos. & l. talis est scriptura. §. fi. ff. de leg. 1. cum citatis per gl. Bar. & alios ibi: & ita videtur clausula præfata referẽda tam ad spolia mortuorum, quàm ad obueniẽtia tempora vacationis. Sed respondetur negando quòd illa clausula referatur ad, *Dimissa*, & *Inuenta*, quibus nominibus significantur spolia, sed tantum ad proxima, scilicet obuenientia tempore vacationis, quod vt clarè & nouè monstrem, subiicio literam prædicti cap. præsenti. quæ quoad propositum nostrũ sic habet. *Ne Episcopi, vel alia vlla persona ecclesiasticę bona, morientibus eorum successoribus vel ministris, in ipsis inuenta, siue vacationis ipsorum tempore obuenientia, quæ in vtilitatem eorundem expendi, vel futuris successoribus debent fideliter reseruari, occupare, aut in vsus suos conuertere quoquo modo præsumãt.* hactenus in d.cap. præsenti. & similis litera est, quoad hoc in d.cap. quia sæpe. præterquam quod in illo ponitur verbum, *Dimissa*, & in hoc verbum, *Inuenta*: quę tamen ambo significant ejusdẽ generis spolia. per quam literam, ostenditur non obstare replicationem

prędictã. Tum quia præfata clausula remotior est ab illis verbis, *Dimissa*, & *Inuenta*, significantibus spolia, quàm ab aliis significantibus obuenientia tempore mortis: & quamuis regulariter clausula in vltimo
3 loco posita referatur ad omnia præcedentia, per iura in replicatione citata, fallit tamē quando non est eadē ratio, vt referatur ad remota, quæ ad proxima, vt Panor. in d.cap. secundo requiris. receptus ab omnibus, præsertim Decio, qui resolutius alijs loquitur, & antea dixerat Bal. in l. in actionibus. ff. de his qui not. infam. & in nostro casu non est eadē ratio; imò diuersa: nā nullo iure spolia beneficiarii præmortui debētur futuro successori qui nullum ad ea titulum habet, & obuenientia tempore vacationis omni iure debentur futuro successori. Tum quia præfata regula fallit, quando clausula inseritur proximiori accessoriè, causâ demonstrationis, vel alia simili, vt Panor. ibidem ait, quem in eo commendat Decius & nemo reprobat, & ratione firma protegitur, quòd in casu nostro contingit: nam relatiuum illud (quę) parenthesim & uiam demonstrationis adiungi videtur clausulæ significanti obuenientia tēpore vacationis: & ita non debet referri ad alia præsertim remotiora, & ad quæ non est, (vt dictum est,) eadem referendi ratio. Tum denique (quę germana consideratio est) quòd verba illa fuerunt desumpta, ex prędicto cap. cū vos. quod nullā de talibus inuentis vel dimissis mentionem facit, sed solum de obuenientibus tempore vacationis, de quibus disponit esse conuertenda in vtilitatem ecclesiæ, vel reseruanda futuro successori: & ita apparet per prædicta tria cap. non applicari alicui spolia beneficiariorum mortuorum, sicq; solutum est tertium argumētum pro contraria parte adductum.

Ad quartum vero respondetur concedendo quidem, nō debere Papam sine aliqua causa tollere vni ecclesię bona, quæ sustentandæ illi per se uel alium applicauit: sed negādo, quòd reditus bonorum applicatorum alicui ecclesię percepti, vel debiti beneficiario eius viuenti sint huiusmodi: quum omnium consensu possit ipse illos in pauperes, & alia opera pia, etiam suam ecclesiam non tangentia in vita impendere, per late tradita in d. tract. q. 3. mon. 1. & 7. & in Apolog. q. & mon. eisdem.

Ad quintum respondeo, concedendo quidem; ecclesiam, vel beneficium succedere beneficiario in patrimonialibus in defectum cognatorum, sed negando, idem esse dicendum de spoliis: quia successio in illis nulli alii est reseruata; sicut in iis, in quibus est reseruata Papę; vnde si Episcopus habens patrimonialia simul & spolia moreretur in Hispania, nullis cognatis qui ei succederent relictis, certe ecclesia succederet in patrimonialibus, & in spoliis Papa, & idem fieret in Italia, & in alijs Regnis, in quibus ius spoliorū prędictorum seruatur, in omnibus cuiusque ordinis beneficiariis.

4 Ad sextum respondeo, argumentum illud fundari in eo quod fieri

nostram

nostram autem resolutionem in eo, quod fieri debet, quod aliquando & frequentissime est diuersum, cap. cum iamdudum. de preb. & cap. denique. 4. distin. & late tradidimus in d. tract. de redit. eccles. q. 1. mo. 54. & in Apolog. ead. q. mon. 52. An autem, & quando, contraria obseruantia possit huic nostræ iuris communis resolutioni obstare, suo postea loco in quarto dubio tradetur.

Ad septimum respondeo eodem modo, quo ad sextum.

Ad octauum respondeo, vrgere quidem illud plurimũ, sed responderi posse capitula illa omnia intelligenda esse quoad eas terras, & prouincias, in quibus contraria consuetudine iuri communi præiudicatũ est: vel quòd cõsensu Papæ expresso vel tacito id specialiter in illis terris obtinet, canonesq; illos antiquos, de quibus meminit prędictum. cap. cum in officiis. de test. intelligendos esse secundùm consensũ expressum, vel tacitum Papæ communicantis sibi reseruata cum alijs ecclesijs inferioribus: quin & dici posset mentem prædictorum conciliorum, & canonum, non fuisse negare Papę ius recipiendi spolia si vellet pręferre se ecclesijs; sed tãtum quòd ecclesię debet præferri cognatis, & aliis secularibus volentibus succedere beneficiariis ex testamento, vel ab intestato, sine præiudicio tamen Papæ, cui expresse vel tacite ipse nõ consentiret. Et ad hoc videntur tendere illa verba extrauag. prędictæ Pauli III. *Et si satis euidenter constet, & appareat prædecessorum nostrorum Rom. Pontif. & nostram indubiam intentionem, & uoluntatem semper fuisse, vt spolia huiusmodi ad dictam Cameram, & non ad alios spectarent, & pertinerent: & quòd pro eadem Camera exigerentur, & recuperarẽtur,* &c. hactenus ibi. per quæ significatur spolia quidem prædicta soli Papæ deberi, licèt aliquando sit contentus, vt alicubi maneant beneficiariorum ecclesiis, dum ipse non contradicit.

5 Ex his infertur primo, omnium bonorum ecclesiasticorũ, & fructuũ eorum administrationem quæ immediatè vel mediatè non est alii à Papa concessa, pertinere ad illum. ex quo subinfertur bonorum ecclesiasticorum & fructuum eorum, quæ nunc inueniuntur in Anglia, & Germania destituta Catholicis administratoribus pertinere ad sacrosanctam eius Maiestatem: quoniam certum est, illa non deberi nunc alicui alii per concessionem eius immediatam, uel mediatam; quum palam sit, carere illa hęreticos qui ea male possident. Ex quo subinfertur fæl. rec. Pium V. recte nuper quibusdam nobilibus Anglis indulsisse potestatem certis modis limitatam & oneratam administrandi bona quædam ecclesiastica per eos possessa, pertinentia iure antiquo ad quan-
6 dam Abbatiam prælato & conuentu Catholicis carentem, donec eos habere inciperet.

Oritur ex præcedentibus, præsertim ex responsione ad tertium hic quæstio, an verum sit, quod Panor. & frequentior sententia videtur affirmare.

firmare in cap.1. de solut.& in cap.ex præsentium.de pignor. videlicet successorem beneficij teneri ad soluenda debita contracta per præcessorem, non solum ob necessitatem ecclesiæ suę, sed etiam contracta ob necessitatem personæ: addens se pluries respondisse pro Rectoribus ecclesiarũ, qui in suis infirmitatibus multa impenderunt, & debita contraxerunt, quòd successores tenentur ad eorum solutionem, & idem reperit in cap. ex præsentium. de pignor. num.5.

Cõtra quę facit primo prædictũ cap.1.de solu. quatenus loquitur de debito cõtracto pro necessitate ecclesiæ, significans à cõtrario sensu, nõ esse idem de contracto ob necessitatem personæ. Secundo, q Inno. ibi requirit, vt probẽtur cõuersa in vtilitatem ecclesiæ. quod videtur verius, quàm id quod ait Panor.cum Hostien.& Cardin.nimirum, sufficere vt probentur contracta ob necessitaté ecclesiæ, nisi quando contraherẽtur ab ipsamet ecclesia, siue à populo, vel fabricarijs, siue operariis electis legitimè, qui se nomine illius obligarent; & nisi Rector deficentibus illis authoritate Iudicis ecclesiæ nomine pro necessitate ipsius contraheret, per quod possent conciliari omnes: et hoc videtur seruare praxis: iniustũ.n.videtur, vt Ecclesia cogatur soluere debita, quę prętextu eius necessitatis contraheret Rector, & in alia impenderet, quod sentit Innoc. Tertio, quòd nulli videtur id quod Panorm.ait statutũ, neque vlla ratio necessario concludit id esse faciendum. Quarto, quòd contrariũ vbique videtur habere consuetudo. Quinto, quòd prædictum cap. ex præsentium. non iubet, vt successor beneficiarij luat data in pignus ex rebus ecclesiæ à præcessore suo pro sua necessitate, sed quòd hęres eius ad illorum luitioné tenetur: & nusquam videmus cogi successorem beneficii ad soluenda debita, etiam pro ecclesię necessitate: sed quòd hæres eius ad illorum luitionem tenetur, & nusquam videmus cogi successorem beneficij ad soluenda debita etiam pro ecclesiæ necessitate contracta, si habet illa bona, & reditus suę fabricę applicatos.

Quare videtur resoluendum, primo quòd successor beneficiarij nõ tenetur ad soluenda illa debita contracta per præcessorem ratione suæ personæ tantum: quia hoc nullo iure cauetur. Nec obstat dicere, quòd
7 persona beneficiarij est sustẽtanda priusquam ipsa ecclesia, cap. de his. de eccl.ędif. Et quòd ad debita pro necessitate ecclesiæ cõtracta tenetur successor. ergo à fortiori, ad contracta necessitate personæ. non, inquã, hoc obstat: quia non est eadem ratio, eo quòd ad sustentationem beneficiarij illi soli reditus sunt deputati, qui eo viuente obueniunt, in quibus antefertur ecclesię: quia illi principalius sunt deputati ad sustentãdum eum, quàm ad sustentandum fabricam, & pauperes. Ad sustentationem autem ecclesiæ omnes tam qui eo viuente, quàm qui post mortem eius obueniunt, saltem minus principaliter deputantur: & ideò nil

mirum si ecclesiã pręferatur ei iam mortuo in reditibus post mortem eius obuenientibus, qui nullatenus ad eum pertinuerunt.

Secundo etiam resoluendum videtur, quòd successor non tenetur ad contracta etiam ratione necessitatis ecclesię, si eius sustentatio pertineat ad populum, vel ad alium de consuetudine, vel haberet separata bona, & reditus ad suam fabricam sustentandam sufficentia: quod satis colligitur ex decis. Capell. Tholos. 499. & eius addit. & ex glos. optima pragmat. sanct. in procemio §. nam ecclesiarum. verbo *ruunt*.

Tertio, quòd per hoc est limitandum prędictum cap. 1. vt procedat, quando ecclesia non haberet eiusmodi bona in fabricam separata, nec onus eius sustentandę pertineret ad alium: iuste tamen, ni fallor, respõdi contra me pridem super sustentatione ecclesiæ pagi, cui nomen Portodouella, Visiensis diœc. commendę B. Mariæ de Luymill, quæ est membrum admodũ celebris Monasterij Roncęuallis regni Nauarræ, cuius bonæ partis fabricæ sustentatio pertinebat ad populum; sed quia causa quare populus ab initio suscepit illud onus, fuit grande desideriũ pauculorũ, qui tunc erant, habendi ecclesiã separatã à matrice, à qua longissime distabat, & parua quantitas decimarum, quę non sufficiebãt ad sustentãndum Vicarium & fabricam. Quæ causa quum cessasset postea auctis parochianis, & decimas ad omnia sufficientissimas soluentibus, visum fuit iustum, vt Commendatarius, qui tunc ego eram, sustineret onus sustentandi totã fabricã, & ab eo liberaretur populus. Quod ipsum iustè fieret in multis oppidulis, quę à paruis initijs multum creuerunt: et quia principio non sufficiebant reditus ad sustentandum rectorem & fabricam, popellus recepit in se onus sustentandi eam: quãquam scio id paucis rectoribus ecclesiarum gratum fore.

Quartò, quòd ex æquo, & bono resolui posse videtur, quòd si ecclesia minaretur ruinam, vel aliam grandem necessitatem pateretur, & reditus eius fabricæ deputati non sufficerent ad ei succurrendum, beneficiarius quidem, cui essent superflua, compelli posset ad mutuandum ei ad id necessaria, ita vt paulatim quotannis illa ei satisfaceret de fabricæ reditibus; nõ tamen posset compelli ad subueniendum ei gratis, si nollet. & ita moderanda videntur, quæ authores Galli aiunt, nempe parlamenta Franciæ solita esse compellere Rectores ecclesiarum ad tribuendam pro ecclesiarum reparatione tertiam partem, vt habet additio prædicta decis. Capel. Tholo. 499. nimirum vt procedant quando beneficiarijs incumberet totum onus sustentandi eas, vel quum bona in id dedicata, ad id non sufficerent, & per mutuationem prædictam non esset satis eis consultum.

SUMMARIUM.

1 Dubij 2. principaliter hoc commentario propositi partem in vtramque discussio, & eiusdem resolutio, & seq. ac toto §. 11. & 12.
1 Papa bonis ecclesiasticis neque inter viuos, neque in vltima voluntate pro libito vti potest.
2 Donationes quędam factæ ab aliquibus maximis Pontificibus; & testandi facultates obreptitiæ censendę.
3 Testandi facultas de spolijs à Iulio III. Clericis in Curia decedentibus facta, videtur temperanda.
4 Forum exterius multa ad euitanda maiora mala permittit, quæ conscientia non admittit.
4 Bonorum ecclesiasticorum administratio vires humanas vnius excedit.
5 Papa licèt potestatis plenitudinem acceperit, socios tamen qui ipsum in ea exercenda iuuent, assumere debet.
5 Officia singula singulis committenda personis.
5 Intellectus cap. mandata de pręsumpt.
6 Possumus solum id quod iuste possumus.
6 Petrus & alij Pontifices Maximi, cur bonorum ecclesiasticorum administrationem diuiserint.
7 Papæ omnes Ecclesię res esse, quomodo intelligendum.
7 Papa in missarum solennijs, cur vbique & semper pallio vtitur, alij vero Pręlati minime.
8 Axiomata quinque magnopere notabilia.

§. 11.

1 AD secundum dubium principale supra propositum respõdeo, quòd pro parte illius negatiua, nempe, non posse Papam prædicta spolia reseruare, facit primo huius cap. cõtextus, quatenus ex eo in 7. notab. collegimus, non licere Papæ absque aliqua causa, bona & reditus vnius ecclesiæ tollere illi, & illius rectori, & beneficiario, & dare alij ecclesię, aut rectori eius vel beneficiario,

Secundo, quòd ex hoc canone colligitur, id quod in primo notab. supra collegimus, et in d. tract. de redit. q. 1. mon. 48. & q. 3. mon. 6. & in Apolog. prædicta. q. 1. mon. 27. & 38. & 39. & q. 3. mon. 6. latius cõfirmauimus, videlicet, nõ liceret Papę vti rebus, & bonis ecclesiasticis & sacris pro libito suo, nec inter viuos, nec in vltima voluntate. Et quòd cõstat spolia prędicta esse res ecclesiasticas, & sacra quartæ speciei, iuxta doctrinam S. Tho. 2. 2. q. 99. arti. 3. latius deductam vbi supra.

Pro contraria verò parte, nimirum, posse Papam prędicta spolia sibi reseruare, facit primo, ꝙ plenaria dispositio, & administratio omniũ bonorum ecclesiasticorum pertinet ad Papam ipsum, vt definit Concil. Lateranen. sub Leon. X. sess. 6. §. et cum fructuum. Et quòd constat, vt proxime dicebamus, prędicta spolia esse bona ecclesiastica. Secundo ꝙ Ioan. XXII. in duabus extrauag. quarum vtraque incipit. cum nonnulli. de præb. pręsupponit, se reseruare sibi pro aliquot ecclesię necessitatibus, fructus primi anni beneficiorum in toto Orbe Christ. vacantium. Et declarat sub eis quidem non comprehendi Episcopos, & Abbates, cæteros autem sic: habentes item beneficia vacantia ipso iure, per incompatibilium assecutionem. Ad quam reseruationem faciẽdam tãta potentia videtur necessaria, quanta requiritur ad spolia clericorum sibi reseruanda. Tertio, quòd prędictus Papa Paulus III. reseruauit sibi ea vbique gentium, vt palàm est, per partem constitutionis eius supra §. 5. relatam. cuius factum expresse approbauerunt Iulius III. Paulus IIII. Pius IIII. & Pius V. per extrauagantes supra relatas.

Pro concordia horum vtrinque pugnantium dicendum primo, non posse quidem Papam iuste prędicta spolia reseruare sibi, vel alii, ad finem vtendi eis pro libito, in quoscunq; vsus etiam profanos sine iusta causa, quod efficaciter probant duo argumenta superius pro parte negatiua inducta.

2 Ex quo infertur primo, subreptitias vel obreptitias fuisse donationes factas ab aliquibus Maximis Pontif. quibusdam prælatis, & aliis de aliquot spoliis suis, vel alienis, sine vllo pietatis, vel paupertatis intuitu in finem vtendi eis in vsus, etiam non pios sine iusta causa, quarum aliquot tenores vidimus in Vrbe, dolentes quòd præberent ansam detrahendi ei, quem omnes laudare, venerarique iubentur.

Secundo infertur, adiudicãdas etiã esse surreptitias, vel certe dignas à quibus supplicetur, illas testandi facultates, per quas conceditur aliquibus prælatis, & aliis beneficiariis, vt testari possint de suis spoliis in diuites, & ad vsus profanos: nam si Papa non potest ea in eiusmodi vsu sibi reseruare, quãto minus poterit alijs concedere, vt eius authoritate id faciant? argumento à maiori ad minus negatiue, quod valet, cap. si Paulus. 32. q. 5. & cap. immitare. 6. q. 1.

Tertio infertur, facultatem testandi de spolijs factã à Iulio III. clericis in Curia decedentibus, cuius tenor supra. §. 5. ponitur, esse temperãdam quo ad illam partem qua continet, vt possint testari pro libito de
3 illis etiam in diuites, agnatos, & extraneos, in pia, & non pia, sine vllo pietatis, aut paupertatis intuitu: quia vt ibi monuimus, contrarium efficaciter probauimus, vbi supra. Temperanda, inquam, est, vt procedat tantum quo ad forum exterius, & quo ad finem vitandi molestias, quibus Camerę Apost. ministri solebant molestare clericos in Curia decedentes

dentes super eorum spoliis, etiam, antequã morerentur, partim adnotando illa, & ponendo custodiam nocturnam, & diurnam, ne familiares eorum furarentur vel amonerent, illa è domibus, in quibus erant; partim occupando aliqua morientis bona, quę penes eum erant, tanquam si essent sua; partim aliis modis eo quòd si non fuisset addita ampliatio illa prędicti ministri dicere poterant esse diuites eos, quibus relinquebantur spolia, & ita conturbare mortui funeraria, & iura iure succedentiũ ei confundere, & litibus grauibus onerare. Quo ad forum tamen conscientiæ, quæ veritate, & vera iustitia nititur, non est extendẽda, nec iure naturali, & diuino contradicente, potest extendi: sicut & multa quæ ad euitanda maiora mala forum exterius permittit, quę conscientia interius non admittit, vt latius quàm alij monstrauimus in tractatu de reditib. q. 1. monit. 54. & in Apolog. prędicta. q. 1. mon. 52. nu. 1. & 3.

Secundo principaliter dico, quòd non potest hodie Papa, neque vnquam potuit, posteaquam mediocriter fuit aucta Ecclesia bonis temporalibus in variis orbis partibus reseruare sibi soli administrationem illorum. Tum quia id vires humanas vnius excedit, iuxta cap. 18. Exod. infra citandum. Tum quia etiam in ipso nascentis Ecclesiæ initio, quum adhuc parua esset, & pauca bona haberet, fuit necessarium Petro, & aliis Apostolis deligere diaconos, qui ea quæ tunc obueniebant Ecclesiæ administrarent, teste Luca Act. 6. Tum quia oportet Papã, licèt ei tradita sit plenitudo potestatis, iuxta cap. ad honorem. de vsu & auth. pal. accipere

5 sibi socios, qui eũ ĩ ea exercẽda iuuẽt, iuxta illud Gregorij in cap. *Mandata cœlestia efficacius gerimus, si nostra cũ fratribus onera partiamur* de pręsumpt. per quod ait ibi glos. partiẽda esse officia, iuxta illud eiusdem, *Singula officia, singulis sunt committenda personis.* cap. singula. 89. dist. cui cõcordat cap. cum singula. de præb. lib. 6. Tum quia Panor. in d. cap. mandata. super glos. 2. ait, non agere ibi, vti glos. illa putauit, Gregorium de illo mandato cœlesti ad Gal. 6. *Alter alterius onera portate.* &c. relatum in cap. ponderet. 50. dist. sed de mandatis cœlestibus Papæ factis circa onus pascendi populum Dei, quę efficacius implet assumendo sibi multos socios, ad imitationem CHRISTI, qui vltra 12. Apostolos, delegit 72. discipulos, eo quod messis erat multa, operarij autem pauci Matth. 9. Tum quia Exod. 18. Ietro socer Mosis, qui per sese audiebat omnes causas omnium filiorum Israel, eum reprehendit, dicens, *Stulto labore consumeris tu, & populus hic: quia vltra vires est hoc negotium; solus illud non poteris sustinere.* & paulopost, *Prouide*, ait, *de omni Plebe viros sapientes*, &c. Inconsultè igitur, & non prudenter nec rectè ageret nunc, & antea egisset Papa, si post auctam, & extensam mediocriter Ecclesiã in personis, & bonis, per se solum ea omnia & singula administrare vellet, vel voluisset. Ergo nec potest, nec potuit illã administrationem

6 sibi soli reseruare, quia id solum possumus, quod commode

6 mode possumus, cap. faciet homo. 22. q. 2. & l. nepos proculo. ff. de verborum significa.

Tertio, quòd Petrus, & alii Pontif. Max. videntes id esse necessarium diuiserunt per se immediatè, vel per alios mediatè bonorum ecclesiasticorum, & eorum fructuum administrationem variis ecclesiis in variis locis constitutis, designando diœceses, episcopis & parochias presbyteris, & assigando eis sustentãdis bona intra illas diœceses, & parochias contenta, vt late traditur in cap. 1. 13. q. 1. Vnde prædictum Concil. Lateren. sub Leone X. sess. 9. §. et cum fructuum. non cõtinet, ad solum Papam pertinere plenariam fructuum beneficiorum Ecclesiæ administrationem, sed quòd pertinet ad illum, & alios beneficia canonice tenentes. Vnde licèt in omnium beneficiorũ fructuum administratione concurrat Papa mediatè, vel immediatè, directè, vel indirectè, casualiter. vel regulariter, authoritatiue, vel ministerialiter, & multorũ administratio ad ipsum solum pertineat, quàmplurimorum tamen, imò fere omnium bonorum fructuum pertinentium ad beneficia, quæ per eum, vel alios conferuntur, vel aliàs dantur, administratio pertinet regulariter, &

7 immediatè ad beneficiarios. Ex quo infertur modus intelligendi canonicus illius dicti, S. Thomæ, à multis laudati, in 2. 2. quæst. 100. artic. 1. ad vlt. videlicet, omnes Ecclesiæ res esse Papę tanquam principalis dispẽsatoris, & non tanquam domini, & possessoris, quæ omnia, sunt verba eius. Modus item intelligendi eius qđ uulgus ait, declaratũ esse in prædicto Concil. sub Leone. X. plenam administrationem omnium bonorũ Ecclesiæ pertinere ad Papam. Modus item intelligendi illius, quod habet prædictum cap. ad honorem. de auth. & vsu pal. nẽpe, solus Romanus Pontifex in missarum solenniis pallio semper vtitur, & vbique: quoniam assumptus est in plenitudinẽ ecclesiasticę potestatis, quæ per pallium significatur: alii autem eo nec semper, nec vbique, sed in ecclesiis suis, in quibus iurisdictionem ecclesiasticam acceperunt, certis debent vti diebus: quoniam uocati sunt in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis, & probatur per cap. cuncta per mundum. & cap. per principalem. 9. q. 3. Illius item, quod multi dixerunt, plenam, & liberam dispositionẽ beneficiorum, & fructuum eorũ pertinere ad Papam, esseque ipsi in eis pro ratione uoluntatem, iuxta glo. solennem cap. si gratiose. de rescript. lib. 6. & id genus alia, quæ libranda, & determinanda sunt per proxime dicta, & supra eod. cap. notab. 7. §. 4. tacta, & per resoluta in dicto tract. de redit. q. 1. mon. 40. & in Apolog. prædicta. q. 1. mon. 24. 25. 27. 38. & 50. libranda sunt, inquam, per has veritates.

8 Prima est, quòd verum dominium omniũ bonorum ecclesiasticorũ est penes solũ CHRISTVM D. N. & non penes vllos ecclesiasticos, etiam Pontifices Maximos, vt mõstratur, & declaratur vbi supra. Secũda

da, q̄ sola & tota eorum administratio est penes Papam immediatè à CHRISTO ei tradita. Tertia quòd penes solum Papam est administratio illorum fructuum, & bonorum, quorum administrandorum titulus nulli alij mediatè nec immediatè est ab eo cõcessus. Quarta quòd absolutior potestas administrandi remanet penes eum quo ad ea, quorum administrandorum titulus canonicus nulli alij est tributus, quàm aliorum, in quibus etiam alius habet canonicum titulũ, argum. cap. nisi cum pridem. §. intueri. de renun. & eorum quæ per illud asseruit Cardinal. in consilio 141. & nos supra eod. notab. 7. §. 3. adduximus. Quinta, quòd remanet penes eum, quoad ea quorum administrandorum titulorum etiam alij habent, sed longe strictior quã in alijs: quia licèt iusta de causa possit alienare, vel authoritatem id faciendi præstare, & ob delictum, & aliam iustam causam illa tollere ab eis qui ea canonicè acceperunt, non tamen potest iuste disponere de fructibus & reditibus illorum, etiam in vsos pios, nisi ex aliqua grandi causa sine consensu beneficiariorum, per ea quę supra eod. cap. notab. 7. §. 3. adduximus.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiasticos fructus, & reditus male percipientes, quid agere oporteat.*
2 *Beneficia tenentes sine canonico titulo, quid de fructibus perceptis agere conueniat.*
3 *Fructuum ecclesiasticorum alij obueniunt vacante beneficio de iure, & de facto, eorumque differentia.*
4 *Remedia tria obtinendi absolutionem ab obligatione restituendi fructus ecclesiasticos varijs ex causis male perceptos.*

§. 12.

1 EX prædictis infertur primo, non male me consuluisse aliquoties quibusdam, qui male ceperunt, vel male retinebãt fructus, & reditus aliquot pertinentes ad beneficiarios aliquorum beneficiorum, videlicet, quòd non sufficeret eis cõponere se cum Camera Apost. vel cõmissario Cruciatæ habente potestatem cõponendi de fructibus beneficiorum male perceptis, sed oportere eos restituere illos male perceptos ipsis beneficiarijs; ad quos eorum dispẽsatio, & dispositio ratione titulorum suorum pertinebat, modò adhuc illi viuerent; imò nec si iam mortui essent, & in uita vel in morte in aliquos vsus pios, eos speciatim, vel generatim donassent, vel iustè ad opera pia in morte reliquissent uigente consuetudine talia reliquendi; imò nec si non donassent, neque reliquissent, sed aliquo respectu eorum quæ tanguntur in dicto tract. de redit. q. 3. mon. 34. & in.

34. & in Apolog. prædicta ead. q. mon. vlr. essent facta patrimonialia, vel quasi patrimonialia, vel talia quæ bono iure ipsi potuerũt relinquere suis hęredibus sine intuitu pietatis, vel paupertatis: quia tunc hęredibus est satisfaciendum, arg. cap. cum tu. de vsur. & cap. ea te. de iureiur. quibus beneficiariis, vel eorum hæredibus uiuentibus, non est verisimile velle Papam quæ ipsis debentur auferre.

Secundo infertur, iuste quoq; me consuluisse beneficiariis, qui tenuerunt beneficia sine canonico titulo saltem ab initio habito, suę obligationi satisfacere, restituẽdo fructus medio tẽpore malè perceptos Cameræ Apost. vel certe componendo se cum illa: quoniam omnium bono-
2 rum ecclesiasticorum & fructuum eorum administratio, quæ nõ est cõcessa alicui particulari à Papa immediatè, vel mediatè, pertinet ad ipsũ solum per prædicta. At nullo iure concessa videtur dispensatio fructuũ prædictorum vlli alij quàm Papę: quia nullus alius habet titulum canonicum. ergo pertinet ad eum solum.

Contra hoc tamen facit, quòd videntur deberi futuro successori, hoc est, illi qui primus post eum beneficium illud canonice adeptus fuerit; vel quòd debent verti in vtilitatem ecclesiæ per cap. cum vos. de off. ord. & per cap. præsenti. eodem titul. lib. 6. & capit. quia sæpe. de electione. eodem libro 6. Nec satisfacere videtur, id quod scio aliquando viro cuidam doctissimo satisfecisse, videlicet quòd illa capitula non agunt de fructibus beneficiorũ maleà beneficiario perceptis, sed de fructibus obuenientibus tempore vacationis, & bene perceptis ab Oeconomo ad eorum custodiam legitime deputato, vel male à raptore aliquo, vel fure, vel ab alio huiusmodi perceptis: non, inquam, hoc satisfacit: quia toto tempore quo beneficium possessum est sine titulo canonico, saltem ab initio habito, vacauit; & ita omnes fructus percepti tẽpore quo illa beneficia sine canonico titulo possidentur, dicuntur obuenire tempore vacationis, & ita debent reseruari futuro successori, vel in vtilitatem ecclesię conuerti: & consequenter eorũ dispensatio ad aliũ quàm ad Papam pertinere videtur.

3 Respondeo igitur ad argumentum, quòd non est eadẽ ratio de vtrisque: quoniam alij obueniunt vacante beneficio de iure, & de facto; alii vero tempore vacationis de iure & non de facto: & ideo non vsq; adeò debentur futuro successori, ac alii tempore plenę vacationis obuenientes. Vnde arbitror, &, mea sententia, iuste, fructus quidem illos male perceptos, conuerti posse in vtilitatem ecclesiæ, vel futuro successori reseruari, attento quòd uere tempore uacationis obuenerunt. & nihilominus anteaquam in vtilitatem ecclesię conuertantur, & antequam instituatur futurus successor, & illi tradantur, pertinere ad dispensationem Papę: attento quòd licèt illa beneficia de iure vacent, de facto tamẽ non vacant: & licèt nemo sit eo tempore legitimus eorum administrator ob

tor ob defectum tituli canonici; quo administratio legitima cōceditur, est tamen, qualis qualis, & putatiuus administrator eorum: & ita non pertinent tam pleno iure ad futurum successorem, quàm illi qui obueniunt tempore quo vacat de iure & de facto. Cui sententiæ arridere videtur praxis Romana, qua summus Pęnitētiarius frequēter remittit huiusmodi beneficiarios ad se cum Camera Apost. cōponēdum; cuius ratio nunquam, quòd sciam, hactenus adeo exertè reddita est, nec videtur posse hauriri iustius, quàm ex prædicta consideratione.

4 Ex quibus subinfertur, eum qui possedit beneficium sine canonico titulo, saltem ab initio habito, puta: quia erat irregularis, excommunicatus, vel suspensus, vel aliàs inhabilis tempore collationis ei factę per eum, qui non potuit eiusmodi defectum tollere, vel saltem non abstulit, habere tria remedia, quibus absoluatur ab obligatione restituendi fructus illos male perceptos. Primum est cōponere se cum Camera Apost. Secundū conuertere illos in vtilitatem ecclesiæ suæ, vel beneficij. Tertium, tradere illos futuro successori: & contingere potest, vt aliquo respectu vnum illorum magis conueniat ei, quàm aliud: nam per compositionem cum Camera, magna pars solet remitti, quum tamen per conuersionem in vtilitatem ecclesię nihil remittatur: futurus autem successor potest esse adeo amicus, quòd maiorem partem remitteret quàm Camera, sed nec illa, nec ille possunt ei remittere iuste si est diues, cum facultate conuertendi eos in vsus profanos, vel non pios: quoniam nec ipsi id facere possunt, per latè adducta in tract. de rediti. q. 1. mon 48. & q. 2. mon. 7. & in Apolog. pdicta q. 1. mon. 27. & 38. & seq. & q. 2. mon. 7. & nemo dat quod non habet, cap. quod autem. de iur. patron. & l. si vniuersæ. C. de legat.

Subinfertur etiam, quòd si quis (quod quotidie contingit) obtineat à sancta sed. Apost. narratis narrandis, confirmationem tituli quo beneficium possidet, & quatenus opus est, nouam concessionem, nihil tenebitur restituere, si facta est ei gratia, sine obligatione ad se cum Camera componendum, sed solum tenebitur eos ita impēdere, ac si obuenissent ei postea quàm illam nouam concessionem obtinuit: & ita impendere illos in honestam sui sustentationem, vel in pios vsus: quoniam per obtentionem huiusmodi gratiæ ipse constituitur primus successor, cui fructus illi reseruari, & tradi iuste poterant. Non otiosè supra toties repetij illa verba (sine canonico titulo saltem ab initio habito) nam maioris quæstionis est, an idem sit dicendū de fructibus perceptis sine canonico titulo ab illo, qui à principio quidem habuit illum, sed postea per negligentiam ordines sacros accipiendi, iuxta cap. licet canon. de elect. lib. 6. vel impatibilitatem cap. de multa. de præb. & extrauag. execrabilis. Ioã. xxij. eod. titul. vel hęresim. cap. 2. de hęret. lib. 6. vel alias causas, seu statuta, & leges particulares ipso iure amittuntur. Et quidem quo ad forum

exterius idem omnino est dicendum,& etiam quo ad forum conscientię, si teneremus illas pœnas ipso iure incursas deberi in foro conscientiæ: si autem contrarium teneremus, contrarium esset dicendum. sed quia huius rei definitio altiorem exigit indaginē, ideo illam remitto in Cōmentariolum cap. fraternitas. 12.q.2.quo proponimus omnia,quæ frater Alfonsus Castrensis in duobus libris de lege pœnali tradit, perpendere,contrahere, ac declarando definire.

SVMMARIVM.

1 *Dubij tertij principaliter hoc commentario propositi breuis resolutio.*
2 *Spoliorum administratio soli Papę est reseruata.*

§. 13.

D tertium dubium principale; videlicet, an Papa sibi eiusmodi spolia reseruauerit? respondeo affirmatiue, vt palam constat ex constitutione præfata bonæ memoriæ Pauli III.
1 approbata per Iulium III. Paulum IIII. Pium IIII.& Piū V. vt supra in §.5. & 6.ostendimus ex fragmentis constitutionum eorundem supra relatis. Constat etiam, & efficaciter colligi-
2 tur,ex illa theoria superius asserta,nempe,quòd ad solum Papam pertinet omnium bonorum, & fructuum ecclesiasticorum administratio, quæ nulli alii iure debetur. At prædicta spolia sunt bona ecclesiastica, quorum administratio ad nullum alium quàm ad Papam iure pertinet: ergo eorum administratio ei soli est reseruata. Non obstat dicere, ꝙ spoliorum administratio pertinere videatur ad futurum successorem, per cap. cum vos.de off.ord.& cap. præsenti.eod.tit.lib.6.& cap. quia sæpe.de elect. eod.lib.per responsionē, quæ data est ad ea supra §.10.

SVMMARIVM.

1 *Dubij quarti principaliter hoc commentario propositi resolutio,& toto §.14. & 15.*
1 *Consuetudo nulla contra legem naturalem vel diuinam excusare potest.*
2 *Consuetudo an induci possit contra legem etiam humanam decreto irritante munitam.*
2 *Decreti irritantis efficaciam.*
3 *Consuetudo non valet contra legem humanam prohibitiuam,quę virtualiter continet decretum irritans.*
4 *Iura quæ consuetudinis authoritatem fouent.*
5 *Beneficiarij de superfluis redituum ecclesiasticorum testari cur vetentur.*

Con-

6 *Consuetudo, vel priuilegium Papæ testandi de spolijs ad opera pia à peccato excusat.*
6 *Consuetudo, & priuilegium Principis contra legem humanam valet.*
7 *Constitutio Papæ posterior; licèt deroget priori eiusdem contrariæ, non tamē derogat consuetudinibus contrarijs, si rationabiles sunt.*
7 *Consuetudo quæ rationabilis, & quæ irrationabilis.*
8 *Legem humanam omnem, quatenus humana est, consuetudo tollere potest.*

§. 14.

AD quartum dubium, videlicet. An consuetudo non soluendi spolia Papę excuset? Respondeo pro eius parte negatiua
1 facere primo, quòd qui contrauenit legi, peccat, cap. nam concupiscentiam. de consti. cap. qui peccat. 23.q.4. & qui capit spolia sine authoritate Papæ contra prædictam legem Pauli III. relatam §. 5. facit.

Secūdo, quòd nulla consuetudo potest quenquam excusare contra legem naturalem, vel diuinam, cap. mala. cap. veritate. & melius in cap. si consuetudinem. 8. dist. At prędicta lex Pauli III. potius est lex diuina, quàm humana: quia infertur in bona consequentia ex illa lege diuina, de qua supra §. 4. nimirum quod omnium bonorum ecclesiasticorum administratio immediatè conceditur à Deo Papę. Et nemo alium potest habere illorum administrationem, nisi cócedatur illa ei à Papa mediatè, vel immediatè. & quòd vt supra eodem §. probatum est, omnia spolia sunt bona ecclesiastica, & eorum administratio nulli alij est à Papa concessa. quæ necessariò consequitur lege diuina eam ad ipsum solum Papam pertinere.

2 Tertio, quòd contra legem etiam humanam decreto irritante munitam non videtur posse induci consuetudo valida. tum per cap. statutum. §. fi. de rescriptis. lib. 6. adiūcto dicto Guilielmi à Móte Laud. in clem. si Romanus. super verb. cura. de pręben. relati à Sarnen. in regula de annali. q. 23. & in tract. gratiarum expect. nu. 19. videlicet., *Decretum irritans est penetrabilius omni gladio ancipiti, omnia interiora, & occultissima afficiens, & astringens: nam est tam malignantis naturæ, quòd quicquid inuenit, destruit,* & in oppositum ducit. Vnde nec consensu partiū contrarium induci posse videtur, iuxta textum iuris optimum, vbi Panor. in cap. dilecto. de præb. & glos. in verb. committantur, prædicti
3 cap. statutum. in princ. Tum quia etiam contra legem humanam prohibitiuam, quæ virtualiter continet decretum irritans, non valet consuetudo, iuxta. l. 1. & 2. C. ne fideiuss. dot. dētur. vt tradit Pal. Nouel. de do-
4 te, sexta parte. 21. priuilegio. 13. limitatione. facit lex non dubium. C. de legib. cum traditis ibi per Ias. col. 4.

L 2 Pro

Pro contraria parte faciunt primo omnia iura, quæ cõsuetudinis authoritatem fouent, cap. consuetudo. 1. dist. l. minime. & l. de quibus. ff. de leg. l. 2. C. quæ sit long. consuet. cum simil. Secundo, quòd eum qui contrarium tenuerit oportebit dicere, quòd omnes fere ecclesiastici Hispani, Galli, & Germani pereunt; in Regnis enim Hispaniæ Castellæ subiectis, sola Episcoporum spolia soluuntur Papæ, in aliis autem nulla: imò neque in parte Hispaniæ regno Portugalliæ subiecta.

Pro resolutione integra dico primùm, consuetudinem quæ haberet, vt in præfata spolia succederent alii quàm Papa sine pietatis vel paupertatis intuitu ad effectum vtẽdis eis ad profana, tanquam aliis profanis, non valet: quia illa esset contra legem naturę, de non furando, neq; vtendo re aliena inuito domino in alium vsum quàm concessum, iuxta ea, quæ allata fuerunt in præd. tract. de reditib. q. 1. moni. 20. & seq. & monito 42. & in Apolog. prædicta (quorum appendix est iste commentarius) q. 1. mon. 27. & 38. & 39. Tum quia eadem ratio, qua vetantur beneficiarii testari de superfluis redituum ecclesiasticorum ad profana, concludit, vt nemo eis iuste possit in spoliis succedere profanè, id est tã-
5 quam in patrimonialibus profanis ad vtendum eis profanè. i. sine pietatis, & paupertatis intuitu: ratio enim qua vetãtur testari beneficiarii de superfluis redituum ecclesiasticorum, est: quia lege naturę vetatur, ne quis re aliena in alium vsum quàm concessum vtatur, & quòd superflua redituum ecclesiasticorum sunt deputata in vsum pauperum, & alia pia opera. Cum ergo spolia sint illa quæ beneficiariis superfluunt, consequens est, de illis non posse aliter disponi, nec in illis aliter succedi, quàm in reditibus ecclesiasticis.

Secundo dico, quòd excusaret consuetudo legitime pręscripta, vel priuilegium Papæ, quibus beneficiariorũ spolia cederent in opera pia, sicut & consuetudo ad testandum in ea, valeret: quia id nullatenus re-
6 pugnat legi naturali, nec diuinę, vt in Apolog. præfata q. 1. mon. 2. & 7. & in d. tracta. eisdem q. & monit. probatum fuit, licèt repugnet legi humanę, contra quam consuetudo, & priuilegium Principis valere potest, cap. fin. de consuetu. & cap. proposuit. de concess. præbend. & cap. priuilegia. 3. distinct. Pro hoc dicto videtur casus in literis Pauli III. datis anno 1550. 8. Februarii. & etiam Pij IIII. dat. anno 1560. 30. Iulii. supra §. 6. relatis. quatenus à sua dispositione excludunt spolia quorundam beneficiariorum, quibus priuilegio, vel consuetudine testari licet. Faciunt etiam literæ eiusdem Pii IIII. datæ anno 1560. 26. Maii. relatæ supra in eod. §. 6. quatenus à sua dispositione excludunt à cõtrario sensu spolia beneficiariorum, quibus est facultas testandi: quę quo ad opera pia cõtingere potest ex priuilegio vel cõsuetudine, vt vbi super ostenditur.

Tertio, quòd prædicta extrauagans Pauli III. licèt videatur abstulisse consue-

consuetudines oẽs, quibus spolia cederent in vsus profanos, non tamen videtur derogasse consuetudinibus, quibus cederẽt in pios, per cap. 1. de
7 cõstitutio. lib. 6. quatenus habet, quòd licèt constitutio Papæ posterior deroget constitutioni eiusdem priori contrariæ, non tamen derogat cõsuetudinibus contrariis, si sunt rationabiles. Cum ergo cõsuetudo, qua beneficiariorum spolia profanis vsibus applicantur, sit irrationabilis, quippe quæ sit contra legem naturalem, vt monstratum fuit in d. tract. de reditib. q. 1. mon. 20. & consuetudo qua illa cederent in pia sit rationabilis, vt quę sit contra legem humanam tantum, vti in prædictis monit. satis ostenditur, consequens est, hanc non abrogasse, illam vero sic.

Per quę tria dicta, conciliari possunt fundamenta pro vtraque parte adducta: nam quæ adducta fuerunt pro parte negatiua, videlicet, quòd consuetudo non potest excusare, intelliguntur de consuetudine irrationabili, ea verò quę pro parte affirmatiua, de rationabili, quæ definiri potest esse illa, quæ non est contra legem naturalem vel diuinam directè vel indirectè: licèt enim recepta glo. præfati cap. 1. de constit. lib. 6. in verb. rationabilia. dixerit esse relinquendum Iudicis arbitrio, quę cõsuetudo dicenda sit rationabilis & quæ irrationabilis; nullam tamẽ regulam ad id arbitrandum inuenio aptiorem & generaliorem, licèt multa speciatim congerantur à multis in l. de quibus. ff. de leg. & in l. 2. C. quæ sit longa consu. & in d. cap. 1. de const. lib. 6. & in cap. fin. de const. præsertim per Rochum, quàm illam quæ olim visa fuit nobis aptissima in d. cap. fin. videlicet, quòd omnis & sola consuetudo quæ directè vel indirectè repugnat legi naturę, vel diuinę, est irrationabilis, quę nullatenus induci potest, quæ regula colligitur ex cap. illa. 12. distin. ibi, *Quod neque contra fidem Catholicam, neque contra bonos mores esse conuincitur indifferentes est habendum.* Colligitur & ex eo, quòd quicquid & solum id, quod lege humana statui potest, consuetudine quoque induci potest. Tum argu. cap. ius ciuile. & cap. consuetudo. 1. distin. adiũctis cap. erit autem lex. 4. dist. & cap. quæ cõtra mores. 8. dist. Tum quia eadem potestate nituntur lex humana, & consuetudo: quia solum differunt in eo, quòd illa nititur expresso consensu potentis facere legem, hæc vero tacito eiusdem; d. l. de quibus. ff. de leg. & d. cap. consuetudo. 1. dist. & tradit Innoc. in cap. ex parte. de consuet. Tum quia id satis significat cap. omnes. 1. distin. ibi, *Humanæ leges moribus constant*· quo significatur, morẽ qui est consuetudo, cap. mos est. ead. dist. eiusdem esse potẽtiæ, cuius est lex. Cui alludit etiam id quod Gratianus sub eod. cap. omnes. ait, quòd nomine legis humanæ mores iure conscripti, & traditi intelligantur. Tum quòd multo maiore tempore ab orbe condito vixerunt homines consuetudine, & moribus tacitè traditis, quàm legibus expresse constitutis, vt ex sacris, profanisq; literis colligitur. Tum quòd quicquid est quæsibile per priuilegium, est quæsibile per consuetudinẽ

specialem

ſpecialem, vel generalem temporis immemorialis, vel memorialis, cap. catholica. 11. diſt. cap. ſuper quibuſdam. de uerb. ſig. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æſt. & tradit Fel. in cap. accedētes. de præſcript. citans alios, cuius dicta licèt alicui aliquid contra hoc ſignificare poſſent, re vera tamen ad hoc reduci debent, vel ſibi contradicunt: nā etſi in aliquibus caſibus conſuetudo, præſertim memorialis, non poſſit aliquid inducere contradicente lege illius inductioni, non tamen ideò id accidit: quia cōſuetudo de ſe id non poſſit inducere: ſed quia à maiore poteſtate impeditur, ne id faciat. per quod tollitur argumētum quod ex cap. contra morem. 100. diſt. & aliquot aliis formari poteſt. Cum igitur per priuilegium ſupremi Principis poſſit induci quicquid per legem humanam induci poteſt, arg. cap. priuilegia. 3. diſt. & cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. propoſuit. de conceſſ. præb. conſequens eſt, vt per alicuius generis conſuetudinē idem fieri poſſit. Tum denique quòd per legem humanam id ſolum conſtitui non poteſt, quod eſt cōtra legem naturalem, vel diuinam, directè vel indirectè, arg. cap. ſunt quidam. 25. q. 1. clem. paſtoralis. de re iud. ita id ſolum non poterit induci per vllam conſuetudinem, quod contra eaſdem leges directè vel
8 indirectè fuerit. Vnde ſicut Princips lege vel priuilegio iuſtè poteſt priuare ſubditum re ſua ex cauſa iuxta l. item ſi verberatum. ff. de rei vend. & l. Lucius. ff. de euict. ita & conſuetudo, l. venditor. §. ſi conſtat. ff. com. præd. de quo, & aliis ſimilibus, late Fel. poſt alios, cap. quæ in eccleſiarum. de conſt. à nu. 26.

Non obſtat huic reſolutioni, quòd omnis lex iuſta eſt rationabilis cap. erit autem lex. 4. diſt. & l. inter claras. C. de ſum. Trinit. ergo omnis conſuetudo iuſtæ legi contraria, erit irrationabilis: quia cōtraria de contrarijs dicuntur, arg. cap. ſciendum. 8. q. 1. l. & ſi contra. ff. de vulg. Non, inquam, hoc obſtat: quoniam licèt vno et eodem reſpectu nō poſſint eſſe duo contraria rationabilia: diuerſis tamē poſſunt eſſe talia, arg. cap. quanquam. 2. q. 1. & gloſ. notabilis in cap. deliberatione. de off. leg. lib. 6. verb. electionis. quatenus probant, quòd hoc eſt eſſe vnum & idē maius & minus altero diuerſis reſpectibus. Non obſtat etiam dicere, quòd omnis conſuetudo, cui ius reſiſtit, eſt irrationabilis ſecundū gloſ. ſolennem & receptam cap. 1. de conſt. lib. 6. quia id procedit, quando ius reſiſtit ei declarando eam eſſe irrationabilem, & corruptelam, non autem quando ſolum reſiſtit eam tollēdo, vel iubendo ne inducatur, eo quòd contrarium aliqua ratione magis placeat & rationabilius ſit, vt colligitur ex gloſ. clem. fin. de elect. & ſatis ex Domini. in d. cap. 1. de conſt. lib. 6. nu. 30. Cum ergo præfata conſuetudo, de qua loquimur, nempe qua applicantur ſpolia pijs operibus, aut pijs viris, quo illa pijs vſibus applicent, non ſit directè, nec indirectè contraria legi naturali, vel diuinæ, poteſt eſſe rationabilis & valida. Nec obſtat, quòd nos ſæ-

pe

pe diximus tam in præfa. tracta. de redit. q. 1. mon. 40. & in Apologia prædicta q. 1. mon. 24. quàm supra eod. respondendo ad primum dubium, quòd tota administratio bonorum ecclesiasticorum, & consequẽter spoliorum lege diuina ad solum Papam pertinet, eo quòd CHRISTVS verus eorum dominus, immediatè illam ei cõcessit, & per eum solum & alios quibus ille suam potestatem communicat, est exercenda, et per consequens non per illum, cui sola consuetudo eam concedit. Non, inquam, hoc obstat: quoniam consuetudo rationabilis est iustum medium, per quod Papa ipse illam communicat: nam & tota iurisdictio ecclesiastica fuit data Papæ à CHRISTO, cap. in nouo. 21. dist. & cap. omnes. 22. dist. Quę tamen non solum communicatur à Papa per titulos episcopales, & alios beneficiales, sed etiam per consuetudinem: nam consuetudo iurisdictionem dare potest, per tex. expressum in cap. duo simul. de off. ord. & cap. cum contingat. cum glo. cui alias 5. similes citat ibi Fel. de for. compet. & cap. conquestus. 9. q. 3. in quibus omnibus illud adnotant doctores.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudine extante, vt fructus primi, vel secundi anni cedant beneficiario præmortuo, non debent cedere secularibus, quo ditiores fiant.*

2 *Traditioni rei suæ modum quilibet addere potest.*

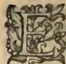
3 *Spolia per dispositiones inter viuos, vel vltimas voluntates alio respectu quàm pietatis, vel paupertatis possidentes, Sedi Apost. illa restituere tenentur.*

4 *Spolia possidentes etiam per vltimas voluntates, & intuitu pietatis, vel paupertatis, sine priuilegio vel consuetudine ad pia testandi factas, ad restitutionem tenentur.*

5 *Remissio magnę quantitatis à quodam prælato de reditibus ecclesiasticis cuidam diuiti sine pietatis, vel paupertatis intuitu facta, inualida.*

5 *Remissio debiti est donatio.*

§. 15.

EX proxime dictis infertur, erudite admodum dixisse Zenzelinũ in glos. extrauag. suscepti. Ioã. xxii. de elect. in verb. 1 ecclesiis. & verbo, personis. quòd extante consuetudine, vt fructus primi, vel secundi anni cedant beneficiario præmortuo, non debent cedere secularibus quò ditiores fiant; sed quò debita defuncti soluant, & eius funeralia peragant, vel quò in pauperes dispendant: quoniam eiusmodi fructus spolia sunt, vt patet per definitionem supra eod. §. 1. posita: & cõsuetudo quę haberet, vt illa

cederent

cederent secularibus diuitibus, esset irrationabilis, per dicta in §. supra proximo. Consuetudo vero, vt ea cederēt soluendis debitis, vel funeralibus explendis, quę sunt opera pia, esset rationabilis, per prędicta: licèt secus esset de statuto in fundatione à seculari posito: quia id quod per illud reseruaretur patrono, etiā laico, deberetur illi, etiamsi diues esset, vt ait prędicta glos. & probatur per cap. Eleutherius. 18. q. 2. & cap. prætere a. de iur. patr. cum eis adnotatis: quia quilibet potest adijcere modū
2 suæ rei traditioni. cap. verum. de cond. appos. cum citatis ibi per glos. & Doctores.

Secundo infertur, quòd excusaret consuetudo quæ haberet, vt spolia conuertantur in vtilitatem ecclesiæ cuius erat beneficiarius, imò & illa quæ haberet, vt futuro successori reseruarentur, ad dispendendum in suos vsus decentes, vel opera pia, sicut & fructus suo tempore obuenientes: quia hæ consuetudines sunt rationabiles, & consequenter non videntur sublatæ, per prædictam extrauag. Pauli III. per prædictum cap. 1. de consti. lib. 6.

Tertio infertur, omnes illos qui possident spolia beneficiariorum cuiuscumque gentis per dispositionē inter viuos, vel vltimas voluntates
3 alio respectu quàm paupertatis, vel pietatis, teneri saltem in foro conscientiæ ad restituendum ea Sedi Apost. quia per prædictam extrauag. sublatæ fuerunt consuetudines priores irrationabiles ei contrariæ, per prædictum cap. 1. de const. lib. 6. quarum de numero sunt illę, quæ disponunt vt in bonis ecclesiasticis succedant laici diuites sine paupertatis vel pietatis intuitu, vt prædictum est.

Nec obstat, quòd rari sunt hæredes beneficiariorum, qui extra Italiā spolia eiusmodi sedi Apost. restituant, vel restituere cogantur: quoniam id contingit, eo quòd intuitu paupertatis illa eis relinquuntur, vel non sunt in illis partibus collectores sedis Apost. vel si sunt, non petunt: vel quia tolleratur illa consuetudo quo ad forum exterius, ne respub. litiū multitudine turbetur. Qua ratione diximus in prędict. tracta. de reditib. quęst. 1. mon. 53. & quęst. 2. mon. 3. & 6. & in Apolo. prędicta q. 1. mon. 50. & q. 2. mon. 3. & 6. apud Hispanos tolerari consuetudinem beneficiariorum exceptis episcopis, testandi ad profana; quę tamē in conscientiæ foro minime excusat, vt ibi adiectum est.

Quarto infertur, etiam ad eandem restitutionē teneri illos qui tenēt
4 ea per vltimas voluntates etiam intuitu paupertatis, vel pietatis factas, sine priuilegio, vel consuetudine ad pia testandi, debereque omnes eos componere se cum Camera Apost. quò tuta conscientia aliqua ex eis retinere valeant, licèt in foro exteriori super eis non inquietentur, arg. cap. si res aliena. 14. q. 6. & cap. peccatum. de regulis iur. lib. 6. quæ est magni momenti conclusio.

Quinto infertur quiddam pulchrum & vtile, quod posset addi cuidam

dam responso, quod nuper mihi dixit dedisse Doctor insignis Callandrus Lusitanus, qui multis olim annis Salmanticæ & Conimbricę fuit auditor meus feruentissimus, & in pręsentia est in vrbe aduocatus V.I. callentissimus & celeberrimus, in Sapientia Vrbis facultatis canonum prælector. dixit enim mihi, quòd sequutus dicta mea in meo Confessariorum Manuali, & in q. 1. tracta. de redditibus ecclesiasticis, super cap. si. 16. q. 1. respondit, quòd remissio quædam magnæ quantitatis de redditibus ecclesiasticis facta cuidam diuiti, à quodam abbate, sine pau-
5 pertatis, & pietatis intuitu, nō valuit; & quidem recte: quia remissio debiti est donatio, cap. veniens. de testib. & l. si mulier. de condict. cau. dat. At donatio Abbatis tantæ quantitatis facta de redditibus ecclesiasticis homini diuiti sine paupertatis, aut pietatis intuitu, non valuit, vt nos probauimus in d. q. 1. tractat. de redi. eccles. mon. 20. 34. & 42. & in Apologia prædicta q. 1. mon. 17. & 38. & 39. & specialius mon. 81. & 82. ergo nec remissio valet. quę est decisio quotidiana, nec vsquam alibi (vt opinor) speciatim facta, quamuis ex dictis vbi supra inferri poterat, vt ipse subtiliter intulit. Illud autem pulchrum, quod ex prædictis subinferri dixi, posseque addi prædicto responso, est, quòd prædictus donatarius diues, si non soluit illud debitum sibi remissum Abbati dum viueret, & ita remansit in parte spoliorum eius, debet restituere Sedi Apost. vel se cum ea componere. Et si quis diceret quòd hoc esset verū, si prædictus Abbas degebat in Italia, vel aliis terris in quibus spolia soluuntur Papæ, si tamen degebat in Prouincia in qua per priuilegium, vel iustam consuetudinem soluerentur aliis, eiusmodi debitum remissum eis, & non Papæ esset restituendum, ei qui hoc diceret, responderi potest, id esse verum, vbi consuetudo, vel priuilegium applicaret ea piis operibus, non autem vbi applicaret ea diuitibus, vel aliis operibus profanis: quoniam eiusmodi consuetudines & priuilegia tanquam irrationabilia, nil valeant, & sublata fuerunt per præfatam extrauagantem Pauli III. vt prædictum est: & ita quum in illa Prouincia in qua degebat prædictus Abbas, non sit vlla consuetudo quæ applicet spolia operibus piis, licèt permittantur hæredes accipere illa quò ad forum exterius ex testamento, vel ab intestato, meritò possunt dici debita in foro consciētię Sedi Apostolicæ, quum per nullam dispositionem iuridicam sint aliis reseruata; & omnium bonorum ecclesiasticorū administratio quæ non est alii à Papa mediatè, vel immediatè concessa, soli Papę debeatur, vt supra §. 5. probatum est.

Sexto ex proxime dictis infertur, non videri satis tutos esse illos diuites, quibus Camera Apost. vel ab ea deputati remittunt sine paupertatis, & pietatis intuitu, vel sine alia iusta causa ea quæ debent illi aliqua iusta ratione: nam si nullæ personę ecclesiasticę, etiam Papa donare possunt bona ecclesiastica, nec reditus eorum ad se pertinētes prohibito sine

paupertatis vel pietatis intuitu, vel sine alia iusta causa: & remissio debiti est donatio, consequitur profectò non posse illos facere huiusmodi remissionem. Aliquando tamen iusta causa esse posset, si per eam cresceret deuotio eius, cui fit remissio in sanctam Sedem Apost. vel reductio ad eius obedientiam, vel alia obsequia pro CHRISTO, vel sede Apost. vel Ecclesiæ defensione pręstitisset, vel probabiliter præstiturus esset: quę tamē omnia directè, vel indirectè causam pietatis respiciunt. Sed non quicquid horum quod sufficit ad iustificādam alicuius quantitatis remissionem, sufficit ad iustificandam quantæcumque remissionem. In quo quia certa regula dari non potest arbitrio prudentis dispensatoris relinquendum est, arg. l. 1. ff. de iure delibe. & cap. de causis. de off. deleg. Qua ratione defendi potest illa grandissima remissio fructuum ecclesię occupatorum in Anglia per multos, quando ministerio Catholici Regis Hispaniarū Philippi II. & Reginę Mariæ Iulio III. Pontifice Maxi. in eius obedientiam illa reducta fuit.

Septimo infertur, quòd non videntur satis perpensæ remissiones illæ quas vidi fieri à Commissariis sanctæ Cruciatæ de fructibus male perceptis, & aliis Sedi Apost. restituendis, indifferenter septima parte restituēdorum restituta: quoniam pro causarum eis remittendi varietate, aliis minoris partis, & aliis maioris facienda remissio videtur. quod etiam iuste applicari posse videtur compositionibus cum Camera Apost. fieri solitis.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo qua episcopus speciem vnam bonorum mobilium, seu se mouentium beneficiarii morientis optat, valida. & eius consuetudinis limitationes,*

2 *Reditus annuus res immobilis censetur.*

3 *Mutuum nequit iuste fieri, nisi gratis.*

§. 16.

OCTAVO infertur, validam esse consuetudinem Conimbricensis episcopatus Lusitaniæ, & aliorum illius prouinciæ, quæ habet, vt vna res, siue species bonorum mobiliū,
1 vel se mouentium beneficiarii morientis quam episcopus elegerit, cedat illi, quasi in consolationem damni obuenientis ei ex sui beneficiarii morte: qua ratione vulgus appellat illam luctuosam. Cuius consuetudinis valor probatur, eo quod, vt supra diximus, omnis consuetudo disponens vt spolia beneficiarii cedant operibus piis, vel futuro successori, vel alicui alii ecclesiastico ad vtendum

eis ad suam honestam, atque decentem sustentationem, vel alia opera pia, valet, & excusat. Hæc autem est eiusmodi. ergo &c.

Per quam tamen rationem limitanda est primo, non procedere, saltem posthac in beneficiario, cui non fuit in vita beneficium vel pensio maioris valoris quàm 30. ducatorum annuorum, neq; exercuit negotiationem illicitam: quia per extrauag. præfatam Pii V. relatam supra §. 8. eiusmodi beneficiarii relicta non debent inter spolia computari, vt super ea est annotatum.

Secundo limitatur præfata consuetudo per eandem prefatam rationem, ne episcopus possit vti ea re, vel specie, per eum electa siue luctuosa in profana.

Tertio limitatur non procedere in vlla re sacra, vel vllo ornamento, vel paramento, missali, libro cantus, vel alio, in vita morietis officiis diuinis agendis ab eo ante mortem suam deputato: hęc enim omnia extra numerũ spoliorum constituit præfatus Pius V. relatus in prędicto §. non quidem, vt in eis heredes ex testamento, vel ab intestato succedant, sed vt ea ecclesiæ beneficiarii pręmortui maneant applicata, vt ibi latius tangitur: & ita non potest episcopus eam sibi deligere, cum per prædictam extrauag. præuentus sit episcopus applicando eam ecclesię. Et quia extrauagans prædicta est specialior prædicta consuetudine, videtur derogare illi, per regulam generi per speciem. de regu. iur. lib. 6. & l. in toto. ff. eod. cum citatis vtrobique à doctoribus, præsertim à Decio in d. l. in toto.

Quarto limitatur, ne procedat in scamnis, mensis, cupis, & aliis vasis vacuis quę beneficiarius moriens reliquit: quæ adeò non cadunt sub numerum spoliorum, nec ecclesiis applicatorũ, vt hæredes tam ex testamento, quàm ab intestato in illis succedãt, etiamsi ex reditibus ecclesiasticis fuerint acquisita, vt super eadem extrauagante. §. 8. annotauimus.

Nono infertur, videri posse alicui quòd non posset beneficiarius relinquere vlli operi etiam pio, in quibus terris eiusmodi consuetudo viget vllam rem, vel speciem suorum mobilium, vel se mouentium, alicui ita efficaciter, vt ea cedat legatario, vel hęredi contradicente episcopo. Tum quia secundũ aliquos iure canonico non valet rei alienę legatum, secundum glo. cap. filius. de testa. per illum tex. Tum quia videtur legare per ignorantiam legis, vel consuetudinis prefatæ, ne præsumatur in dubio delinquere, contra cap. 2. de reg. iur. & l. merito. ff. pro soc. Sed contrarium videtur verius: quia recepta sententia habet in d. cap. filius. & l. cum rem alienam. C. de legat. legatum rei alienę scienter factũ, valere ad hoc, vt hæres eam redemptam à domino, vel æstimationem eius si ille nolit vendere, tradat, vel soluat legatario. At hoc legatum nõ potest ex alio capite infirmari, quàm quòd videtur per illud testatorem alteri post mortem suam debendam legare alteri. Si ergo legando rem

quam sciret esse ipsius episcopi validè legaret, à fortiori legatum rei debendę illi valebit, arg. authen. multo magis. C. de sacrosan. eccle. cap. cùm in cunctis. de elect. Nec obstat l. 2. de opti. vel elect. leg. quatenus habet, posse legatarium cui generaliter est optio serui legata, quem voluerit optare: non obstante quod hæres de illo aliter disponat: quoniam nolumus dicere quòd huiusmodi beneficiarius præiudicare possit episcopo, sed quòd legatarius habebit speciem illam, si episcopus eam non optarit, vel ęstimationem eius, si eam optauerit, & noluerit hęredi eam redimenti vendere, perinde ac si episcopo legasset, per communiter recepta in prę dictis glo.

Decimo infertur, quòd Episcopus posse stante prædicta consuetudine, deligere vnum numisma quod valeret 100. 500. vel 1000. scutis, quia illud licèt valeat multis scutis, est tamen vna res mobilis. Maioris tamen quæstionis esset, an posset deligere loculos seu bursam intra arcam in qua beneficiarius haberet 100. vel 500. vel 1000. scuta aurea? & videtur quòd non: quoniam non constituunt vnam rem essentialem, nec vnam rem artificialem, de qua in l. eum qui. ff. de vsucap. & in l. qui vniuersas. ff. de acqu. pos.

Vndecimo infertur, maioris esse quæstionis, an extante prędicta cõsuetudine posset Episcopus eligere de bonis beneficiarii summam illã pecunię, quam haberet in aliquo monte, ex qua ei aliquid annuũ rediret. nam à parte negatiua stat, quòd illa summa pecuniæ non est vna res essentialis, nec artificialis à nummis, qui eam cõstituunt separata; & ita potius est multæ res & species quàm vna; non enim constituunt aliquod totum essentiale, vel integrale, iuxta prædictam l. eum qui. ff. de vsucap. & l. qui vniuersas. ff. de acqui. poss. cum multis citatis ibi à glo. Tum quia eiusmodi pecunia non erat prædicti beneficiarij, sed ipsius montis, cui pro pretio annui reditus fuit tradita: nã licèt vulgus appellet frequenter eiusmodi pecunias dæpositas, non tamen sunt verè depositæ, alioqui grauis vsura cõmitteretur, sed sunt pretia verarũ emptionum redituum annuorum, cum pacto de redimendo, iuxta extrauag. 1. & 2. de emptione, & aliam Pij V. super censibus editam, & à nobis glos. ornatam in tract. de usur. super cap. 1. 14. quęst. 3. Tum quia reditus an-
2 nuus, qui erat ipsius clerici nõ potest eligi ab Episcopo: quia non censetur res mobilis, sed immobilis, clem. exiui. §. cumque annui reditus. de verbo. significa.

A parte verò affirmatiua stat, quòd pecunia posita in arca, vel sacculo signato censetur potius species, quàm quantitas, per l. talis scriptura. §. idem si legetur. & l. plane. vers. sed hoc ita erit. l. sed si certos. ff. de leg. 1. quatenus probant differre, an quis leget certam quantitatem pecunię in genere, vel simpliciter, an pecuniam quam in illa, vel illa arca, vel sacculo, quia in priore casu non censetur legata vlla species, in posteriore
verò

verò sic: adeò quòd hæres non satisfaceret legatario tot, & similes nūmos præstando quot, & quales testator habuisset in illo sacculo. Ab eadem quoq; parte stat, quòd Bart. post Dyn. determinat in d.l.talis scriptura. eum qui legat 110. quæ apud Campsorē habet, videri legare speciem, quę non potest solui in 110. similibus: adeò quidem quòd si addeeret pœnam, vt perderet vineam si non solueret illa, perderet eam, si ea in alios vsus impenderet, etiamsi alia similia soluere paratus sit: vbi respondet l. quidam. eod. titulo; quę contra eum facere videtur, quatenus habet solui posse legatū 400. de quibuscunque etiamsi factum à testatore declarante, vt soluerentur illa, de illis, & de illis, quæ illic, & illic, habebat.

Pro resolutione dico primo, quòd eam pecuniam non potest Episcopus pro luctuosa eligere, si ex ea iuste redibat aliquid ad beneficiariū: quia si iuste aliquid ex ea redibat, nec erat beneficiarij, nec ab eo vere mutuata vel deposita. sed in pretium iustum eius reditus annui, qui ad
3 eum redibat, data; iuxta præfatas extrauag. quoniam mutuum nequit iuste fieri, nisi gratis, cap. consuluit. de vsur. neque depositum rei consistentis in numero, pōdere, vel mensura: ita ut depositarius possit ea vti: quia simul ac vti cœperit transit in mutuum. l. quintus. ff. depos. & l. die. §. qui pecuniam. & l. certi condictio. §. fin. ff. de reb. cre. & ita id quod vltra sortem inde acciperetur, esset vsura, iuxta prædictum cap. cōsuluit. & cap. si fœneraueris. 14. q. 3. At si pecunia erat data in pretium iustum reditus annui non erat beneficiarii sed montis: quia pretium rei emptæ fit venditoris. §. pretium. & §. item pretium. instit. de empt. & vend. & consequenter non posset ab Episcopo pro luctuosa eligi.

Secundo dico etiam, quòd non posset eligi ab Episcopo prędicta pecunia, si esset deposita ea lege tacita, vel expressa, vt ea possint vti rectores Montis: quia tunc nō esset deposita vt species, sed vt quantitas, vnde Bar. in prædicta l. talis scriptura. communiter receptus, ait decisioni eius superadditæ, non esse locum, si centum illa quæ testator habebat apud Campsorem non erant in sacculo signato, sed ita deposita, vt liceret eis vti.

Tertio dico, quòd verius videtur, quòd non possit Episcopus eligere prædictam pecuniam pro sua luctuosa, etiam si essent deposita in sacculo obsignato ea lege tacita, vel expressa, vt Rectores Montis non possint ea licite uti, sed manere parata ad emēdum reditum illius Montis, quum primum occurrerret venatis. Tum quia illæ pecuniæ licèt sint in sacculo inclusæ, non constituunt vnam rem, nec vnum totum essentiale, vel integrale, sed solum vnū cumulum, vel aceruum, de quo agitur in l. vulgaris. ff. de furt, relata in cap. vulgaris. de pœnit. dist. 1. quod non sufficit; alioqui consequeretur Episcopum posse eligere triticum, vel hordeum, quod haberet beneficiarius in granario repositum, quod nusquam

nusquam est in vsu. Tum quia prædicta consuetudo exorbitat à iure communi: & ita non est extendenda. præiudicat etiam iustis hæredibus beneficiarij iure communi vel particulari iusto testantis: & ita veluti odiosa debet restringi, cap. odia. de reg. iur. lib. 6. & ita intelligẽda est de re, & specie quæ est proprie vna, qualis proprie est res continua, & qualis non est illa, quæ tantum est vna ordine, vt familia, & ciuitas, quod luculenter docet S. Tho. in 1. Eth. lect. 1. in princ. Tum quia alioqui cõsequeretur quòd Episcopus posset deligere gregem ouium, & porcorũ, vel armentum boum, vel equorum, quæ sunt magis vel æque vna, quã pecuniæ in sacculo positæ. Tum quia non obstat supradicta l. talis scriptura. cum suis concordantiis: primùm quia non probat prædictas pecunias in sacculo vel capsa positas esse vnam rem: & consuetudo de qua loquimur solum facit facultatem deligẽdi vnam rem. Deinde quòd solum probat pecunias in earum casibus reputari potius species quã quãtitates, quod non est contra id quod diximus de vera rei vnitate, quę requiritur, vt pro luctuosa eligi possit, per rationem supradictam.

SVMMARIVM.

1 *Bulla affrancationis Pij V. quę circunspecte composita est.*
2 *Bullam contra præfatam 7. difficultates.*
2 *Prima, quòd dat facultatem alienandi immobilia ecclesiastica sine mandato speciali.*
2 *Secunda quòd dat facultatem alienandi non seruata forma iuris.*
3 *Tertia quòd faciat facultatem tollendi pacta.*
4 *Quarta quòd faciat facultatem tollendi dominia sine consensu dominorum.*
4 *Quinta quòd dat facultatem procedendi sine citatione.*
5 *Sexta quòd dat facultatem faciendi, vt eadem bona sint ecclesiastica, & nõ ecclesiastica.*
5 *Septima quòd facit facultatem execrandi sacra.*

§. 17.

POstremo omnium ex proximis corollaris, & efficacius ex 7. notabili supra §. 3. excerpto infertur ratio dubitandi & decidendi de iustitia bullæ Pij V. super affrancatione bonorum ecclesiasticorum, cuius tenor sequitur.

PIVS EPISCOPVS Seruus seruorum Dei:

1 ENERABILIBVS fratribus Ioanni Hostien. Morono, & Ioanni Albanen. Episcopis de Mõtepolitiano, & dilectis filijs Aloysio S. Marci, S. R. E. Camerario Cornelio, Michaeli S. Mariæ supra Mineruam Alexandrino, Ioanni Paulo S. Pancratij ab ecclesia, Marcoantonio S. Calixti Maffeo, Petro Donato sancti Vitalis Cesio, Hieronymo Sãctæ Susannę Rusticuccio, & Ioanni Hieronymo Sancti Ioannis ante portam Latinam titulorum Albano nuncupatis presbyteris Cardinalibus, seu maiori parti vestrum in Curia nunc & pro tempore existẽtium salutem & apostolicam benedictionem.

Et si benedictus Deus, & dominus pater misericordiarum, & totius consolationis, qui seruos suos sperantes in se non derelinquit, nos misericorditer est consolatus, tradendo partem inimicorum suorum in manus seruorum suorum: dum tamen de gregis Dominici salute ita exactam curam gerimus, vt illius non solum præsentibus, verum etiam futuris periculis occurrendum esse iudicemus, animaduertimus plane nobis omnino necesse esse hanc victoriam ea, qua possumus ratione prosequi, cum si perfido Christiani nominis hosti, quiescendi, & vires instaurandi, nouamque classem instruendi, terrestremq; exercitum comparandi spatium dederimus fructus, qui ex nuper parta victoria vberrimi spectantur inanes, & vacui prorsus redderentur: quod ne fiat omni prorsus ope enitendum est, vt nouis copijs terra marique instructis, qui nuper nobis ipsis timebamus, & ipsius hostis terrestres, quos maximos, vt accepimus, parat impetus reprimere, & eiusdem loca inuadere, & durum seruitutis iugum quàm pluribus Christi fidelibus impositum excutere, & Christi nomen propagare studeamus. Verum cum in hoc opere adimplendo multa, ac ea, quam ærarium nostrum retro actis subsidijs labefactatum non habet pecuniarum summa sit expedienda, mirum nemini videri debet, si pecunias vndequaque licite tamen exquirimus, quibus premissa exequi valeamus. Habita igitur super ijs cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus in Consistorio nostro secreto discussione, & deliberatione matura, de ipsorum fratrum consilio, & vnanimi assensu ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aliorum Romanorũ pontificum prædecessorum nostrorum, qui similibus vel alijs tunc vrgentibus necessitatibus nonnulla bona ecclesiastica vendiderunt, vestigijs inhærendo. Circumspectioni vestræ, quorum integritas in rebus gerendis dexteritas, nec non fides & prudentia, ac cum rerum experientia coniuncta solertia, nobis iamdudum perspecta & cognita sunt, quosque propterea

pterea ad infrascripta omnia nostros, & apostolicæ Sedis Commissarios & executores facimus & deputamus: quòd infra annum à die publicationis præsentium computandum, per uos vel alium seu alios à uobis per vestras patentes literas deputandos, quoscumque canones, liuellos, responsiones, recognitiones, & census perpetuos vel temporales, præcariæ perpetuæ seu emphyteosis, vel vsus, & quocunque alio etiam feudi (iurisdictione tamen tẽporali carentis) nomine nuncupatos sub quibusuis caducitatis, & alijs pactis, & conuentionibus, ac obligationibus, nec non modis etiam in recognitionem directi dominij & propietatis, seu etiam causa honoris alioue iure, occasione, vel aliter quomodolibet cõstitutos, super quibusuis casalibus possessionibus, terris, uineis, domibus, prædijs, pratis, nemoribus, syluis, vallibus, paludibus, tenimẽtis, & alijs bonis immobilibus, cuiuscumque quantitatis, valoris, ac estimationis etiam speciali nota dignis, existẽtibus, & quorum omnium & singulorum bonorum corpora pro expressis hic haberi volumus, perinde ac si singula ipsa corpora, cum suis cohærentijs & qualitatibus descripta essent: quarumcunque ecclesiarum etiam Cathedralium, & Metropolitanarum, ac Patriarchalium, necnon basilicarum, & monasteriorum, congregationum, ordinum, Hospitalium, etiam actu hospitalitatem seruantium, militiarum, & aliorum religiosorum, & piorum locorum etiam quantuncunque priuilegiatorum, & exemptorum, ac habentium quòd in speciali vel generali expressione, nisi certis modo, & forma seruatis non veniant, neque comprehendantur, in vrbe primum, necnon extra illius muros, ac quibuscunq; ciuitatibus, terris & locis per totam Italiam constitutis consistentium; exceptis tamen dumtaxat canonibus, liuellis responsionib. recognitionibus & censibus super Castris, fortellitijs, villis & oppidis constitutis & assignatis, ad quęcunque loca supradicta spectant, per quoscumq; tam collegia, capitula, conuentus, cõitates, vniuersitates quarumcunq; Ciuitatum, oppidorum, terrarum, castrorũ, villarum, & locorũ, quàm particulares, personas etiam episcopali vel alia maiori ecclesiastica vel mũdana dignitate & excellentia præditos soluen. seu debitos vel debendos pro pretio seu pretiis quod seu quę vobis, vel maiori parti vestrum, videbitur seu videbuntur etiam per interpellatas vices, nobis & Camerę apostolicæ in actu extinctionis seu liberationis infrascriptarum, seu infra tempus per vos statuen. persoluendo, seu persoluendis: etiam sine aliqua causæ cognitione, & nullis tractatibus nullisue solennitatibus desuper habitis, & seruatis, & sine requisitione & consensu eorum, qui de iure vel aliter requiri deberent: ac illis etiam inuitis & reclamantibus extinguere, nec non & cum quibuscunque dictorum Canonum, liuellorum, responsionum, & quouis alio nomine nuncupatorum censuum debitoribus transigere, & casalia, possessiones vineas, domos, prędia, prata, ac terras, nemora, syluas, valles, paludes, tenimenta & alia bona prędicta etiam si minus legitime, aut aliàs nulliter à principio alienata fuerint, illaue seu illorum aliqua adueniente sine certarũ

linearum

linearum, & generationum quibus, seu temporis ad quod concessa sunt, vel concedi consueuerunt ex forma & pactis in inuestituris desuper factis expresse appositis, seu ob canones, census, vsus, responsiones debitos, ac loco & tempore consuetis non solutos, aut inuestituras legitimo tempore non acceptas alienationesue de rebus ipsis tam iure proprio, quàm etiam ratione vtilis dominii, ecclesia tamen irrequisita, aut etiam contradicente factas aliasue quauis occasione & causa etiam speciali mentione digna ad ecclesias, monasteria, Prioratus, Plebanias, Archipresbyteratus, Praeceptorias, Domos, Collegia, Capitula, Conuentus, Congregationes, Hospitalia, Militias illorumue mensas quascumque, necnon caetera alia cum cura vel sine cura secularia, & quorumuis ordinum regularia beneficia ecclesiastica qualitercũque qualificata, & alia loca religiosa & pia huiusmodi spectent: aut eo ipso & pleno iure reuerti & deuolui deberent: tanquam forsan propterea, seu aliàs quomodolibet inter quoscunque in quauis instantia litigiosa existerent, & pro tempore fuerint: aut inuestiturae & concessiones de casalibus, possessionibus, vineis, domibus, prędijs, pratis, nemoribus, syluis, vallibus paludibus, tenimentis & alijs bonis huiusmodi etiam ab antiquissimo tempore factę; pactaque, conuentiones, & promissiones inter dantes & recipientes in id etiam iteratis & multiplicatis vicibus apposita, inita & iurata aliquomodo tacite vel expresse repugnarent seu obstarent, illorumque feudatarios, vsuarios, emphyteotas, precarios, censuarios, liuellarios, locatarios, conductores, ac vtiles dominos (à feudi vt pręfertur iurisdictione vacui) vsuum, censuum, canonum, liuellorum, precariae, responsionum, & recognitionum huiusmodi, ac etiã laudemiorũ seu capsoldorũ in pecunia numerata, vel alia specie debitorũ praestatione, onereq;, nexu, et obligatione, reuersione & deuolutione praedictis, ac renouatione inuestiturarum, consensu directorum dominorũ in alienationibus & translationibus de illis in quoscunque, etiam penitus extraneos pro tempore factis adhibendo. necnon omni superioritate & iure ecclesiastico, atque vexatione litium quarumcunque, quae forsan super inde etiam inter ipsos directos dominos ex vna, & possessores bonorum huiusmodi parte altera, nunc & in futurum motae extiterint, & indecisę quomodolibet in quacumque instantia pendeant, quarum statum & merita, nominaq; & cognomina Iudicum & Commissariorum, & delegatorum coram quibus, & collitigantium inter quos forsan sic indecisa pendent: simulque eorum titulos & iura, etiam nulla, & infecta pro expressis hic haberi volumus, perpetuo in toto vel parte affrancare, & liberare: illisque possessiones, & alia bona huiusmodi etiam si in commissum: quia directum dominium & proprietatem eorum, quorum iuris sunt aut esse praetenduntur in iudicio vel extra, expresse etiam & pluries negauerint, recognitionemue de directis dominio, & proprietate huiusmodi etiam requisiti facere neglexerint; seu recusauerint: vel ob canonis non solutionem, aut extinctam lineam, aut alienationes, vt supra factas, siue quouis alio pretextu cecidissent, ad ecclesiasque mona-

 steriis,

steria, Prioratus, Prępofituras, Præpositatus, Plebanias, Archipresbyteratus, Pręceptorias, Domos, Collegia, Capitula, Conuentus, Congregationes, Hospitalia, Militias, Mensas cęteraque beneficia & loca prędicta quomodolibet deuoluta, & pleno iure iam reuersa essent, ab omni & quacunque etiã caducitatis, deuolutionis, reuersionis, renouationis, consensusq; adhibitionis huiusmodi molestia libera & franca dimittere, & perpetuo concedere: nec non quæcunque instrumenta & scripturas, pactis, promissionibus, cautelis, & alijs in similibus apponi solitis & necessarijs vallata & firmata conficere & celebrare. ac quemcumque seu quoscunque Commissarios tam speciales quàm generales qui præmissa aut eorum aliqua vice nostra suppleant, cum simili vel limitata ac vobis beneuisa potestate deputare, & subdelegare, cateraque in id quomodolibet necessaria & opportuna facere, & exequi libere & licite possitis & valeatis, plenam & liberam licentiam & facultatem, ac auctoritatem Apostolica auctoritate tenore præsentium concedimus. Necnon secuta liberatione hac lites & causas huiusmodi & tam pendentes quàm incboandas ex nunc prout ex tunc & è contra harum serie auocamus, & penitus extinguimus, atque perpetuum silentium super illis aliisque præmissis, Præsulibus, Abbatibus, Prioribus, Prępositis, Plebanis, Archipresbyteris, Pręceptoribus, Commendatarijs, Collegijs, Capitulis, Conuentibus, Cõgregationibus, Rectoribus, Administratoribusq; supradictis & alijs quibuscunque, cuiusuis status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, & præeminẽtię, existentibus, quorum id quomodolibet directè, vel indirectè interest, vel in futurum interesse poterit, imponimus. Insuper ne vllo vmquam tempore dubitari contingat, si liberatione & affrancatione huiusmodi secutis, priuilegia, immunitates, libertates, & exemptiones, quę tam ecclesia ipsa quàm possessiones, & alia bona supradicta, illasque sic pro tempore titulo feudi, vsus, emphytheosis, linelli, precariæ, seu aliàs quomodolibet obtinentes habuerunt & habent, perierint & expirauerint, quòd eatenus, quatenus vobis visum fuerit, exemptiones, immunitates, priuilegia, libertates, de quibus supra, & præsertim quòd in publicatione, et confiscatione bonorum, particulari vel vniuersali etiam ob quodcunque delictum, & crimen pro tempore commissa, casalia, possessiones, terræ, vineę, domus, prædia, prata, nemora, siluæ, valles, paludes, tenimenta, & alia quæcumque bona feudalia, emphyteotica, linellaria, prçcariata, cẽsualia seu aliàs quomodolibet ecclesiis, monasterijs, prioratibus, præpositurìs, præpositatibus, plebanijs, archipresbyteratibus, prae ptorijs, domibus, collegijs, capitulis, conuentibus, congregationĩbus, hospitalibus, militijs illorumue mẽsis, cæterisque beneficijs, & locis piis huiusmodi obnoxia nequaquam veniant, aut comprehendantur, aut vllo modo publicari seu Curiæ cuiusuis domini ecclesiastici vel temporalis confiscari possint, vel debeant, quæ tam ecclesiæ quàm eisdem possessionibus, terris, vineis, domibus, prædijs, pratis, nemoribus, filuis, vallibus, paludibus, tenimentis, & alijs huiusmodi bonis, illisque sic ea in feudum, linellum emphyteosim

*teosim precariam, vsum, censum, aut aliàs quomodolibet pro tempore obtinē-
tibus retroactis temporibus de iure, priuilegio, consuetudine seu aliàs con-
cessa fuerunt, & competere dignoscuntur; ac durante superioritate, nexu,
obligatione, & onere prestationis canonis, liuelli, census, precaria, responsio-
nis, reuersionis, & deuolutionis, directique dominij & proprietatis supra-
dictorum vtebantur, potiebantur & gaudebant; vsiue potiri & gaudere
poterant & debebant, nequaquam ob liberationem & affrancationem huius-
modi aliaue harum nostrarum vigore quomodolibet pro tempore secuta ex-
pirent, aut cessent, sed in suo pristino robore & uigore permaneant, eisq; ob-
tinentibus pro tempore terras, vineas, domos, predia, prata, nemora, siluas,
valles, paludes, tenimenta & alia bona huiusmodi, etiam vt prefertur affrā-
cata & liberata vt prius non solum pariformiter, sed eque principaliter &
absq; vlla prorsus differentia, ac vere & non per fictionem perpetuo gaudeāt
potiantur & fruantur in oībus & per omnia, sibiq; suffragētur, & suffragari
debeant perinde ac si superioritas, onera, nexus, & obligationes canonis, feu-
di, vsuum, emphyteosis, liuellorum, precariæ, censuum, responsionum, reuer-
sionum, deuolutionum inuestiturarum, directi dominii ac proprietatis huius-
modi durarent, & nullatenus extincta essent, si et prout vobis concedere vi-
debitur concedimus, statuimus, & indulgemus. Ita tamen vt priuilegia, &
exemptiones huiusmodi per nos concedi & reseruari nequeant reis criminis
læsæ Maiestatis diuinæ, vel humanæ, assassinij, & offensionis Cardinaliū, vel
Episcoporum: his enim casibus si alias de iure locus futurus sit confiscationi,
priuilegia huiusmodi concedi aut suffragari nullo modo posse volumus. De-
cernētes affrancationes, liberationes, inuestituras, et concessiones ac alia pre-
missa per vos seu maiorē partem uestrum, aut à nobis respectiue deputādum
vel deputandos ab eis & singulos eorum vt præfertur facienda & exequen-
da perpetuæ firmitatis robur obtinere debere, ac feudatorios, vsuarios, em-
phiteotas, liuellarios, precarios, cēsuarios & vtiles dominos, ac alios prædi-
ctos eorumque heredes & successores quoscunque, ac alios quorum interest
vel interesse poterit modo aliquo contra presentium tenorem desuper mole-
stari, inquietari, vel impediri nō posse: sed illos ac possesiones, vineas, domos,
pdia, prata, nemora, siluas, valles, paludes, tenimēta, bona ac iura huiusmodi
franca, libera, & allodialia perpetuo fore & esse: & vt talia ac prout alia
bona mere laicalia & profana in quoscunque, etiam penitus extraneos, & in
capaces, tam ex dispositione inter viuos, quàm causa mortis & ab intestato
transferre, ac transferri & alienari libere & licite posse & debere. Et insu-
per non modò ecclesias, monasteria, prioratus, præposituras, prepositatus, ple-
banias, preceptorias, archipresbyteratus, domos, collegia, capitula, conuen-
tus, congregationes, hospitalia, militias, mensas ceteraque beneficia & loca
predicta eorumque presules, abbates, priores, prepositos, plebanos, archi-
presbyteros, preceptores, commendatarios, rectores, & administratores
quocunque nomine nuncupatos, sed neque nos aut successores nostros Roma-*

nos Pontifices aut Cameram Apostolicam vllo vnquam tempore pręmissis se opponere, aut ab illis reclamare, vel beneficiū restitutionis in integrum sub lęsionis etiam enormis, enormissimæ, aut etiā totalis, aut alio quocunque prętextu petere, vel impetrare, aut ab alio impetratis seu etiam motu simili concessis vti; minusque pręsentes literas, sub quibusuis similium vel dissimilium alienationum, reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, & alijs contrarijs dispositionibus comprehendi nullatenus posse, sed semper ab illis exceptas, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum statum repositas & plenariè etiam sub quacunque data per ipsos eligenda concessas: vimque validi & efficacis, ac onerosi cōtractus inter nos & Sedem Apostolicam, & dictos liberatos etiam cum iuramento initi & stipulati sortiri; & ita ab omnibus censeri atque incommutabilis voluntatis & intentionis nostræ esse: sicque in præmissis omnibus & singulis per quoscunque Iudices, & Commissarios quauis auctoritate fungentes, & locorum ordinarios etiam causarum Palatij apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales vbique decidi cognosci & iudicari debere. Irritum quoque si secus super ijs à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Cæterum vt indemnitate ecclesiarum, monasteriorū, prioratuū, pręposituraru̅m, prępositatuum, plebaniarum, archipresbyteratuū, pręceptoriarum, domorum, collegiorum, capitulorum, conuentuum, cōgregationum, hospitalium, militiarum, illorūq; mensarum, cæterorumque beneficiorum, & locorum huiusmodi aliqua saltē ex parte consulatur, volumus quod eisdem ecclesiis, monasterijs, prioratibus, præposituris, præpositatibus, plæbanijs, archipresbyteratibus, præceptorijs, domibus, collegijs, capitulis, cōuentibus, congregationibus, hospitalibus, militijs, illarumque mensis, ceterisque beneficijs & locis prædictis quorum canones, liuellos, respōsiones, recognitiones, cēsus, precarias, emphyteoses, seu alia quæcunque iura per vos seu maiorem partem vestrum liberari, affrancari, alienari, & transigi contigerit, aliqua recompensa non quidem fundo super quo canones impositi sunt correspectiua: sed respectu annui reditus, ipsas ecclesias, monasteria, prioratus, præposituras, præpositatus, plebanias, archipresbyteratus, præceptorias, domos, collegia, capitula, conuentus, congregationes, hospitalia, militias, illorumque mēsas, cæteraque beneficia et loca huiusmodi percipi soliti ęquiualens, aut minor, si vobis aliquando visum fuerit; super aliis bonis stabilibus, seu tot locis montium non vacabilium, etiam pietatis nūcupatorum, & per singulas vniuersitates, ciuitatum, oppidorum, terrarum & locorū huiusmodi pro tempore erectorū, & institutorū, vel facto partis pecuniarum ex dicta affrancatione, liberatione, & transactione, redigendarum uobis beneuisa actuali deposito, ad effectum illam ad ecclesiarum, & locorum prędictorum commodum inuestiendi assignetur, ipsaque assignata recompensa perpetuo pro euictione iurium affrancatorum huiusmodi remaneat: & exinde amoueri nullatenus possit. Atque vt eo magis securitati eorum, qui vobiscum aut deputandis à vobis sunt, contracta-

turi prouideatur, statuimus quoad ipsos affrancantes, & liberantes, facultatem hanc affrancandi, liberandi, transigendi, & alienandi, vobis concessam nullatenus conditionalem, aut ad certam formam & modum restrictam, sed quoad validitatem contractuum celebrandorũ, ipsorumque affrancantium & acquirentium securitatem puram & liberam censeri; nullamque recompensę assignandæ rationem haberi; affrancationesque, & liberationes faciendas sic valere ac tenere, ac si prędicta omnia sine aliqua recompensæ mentione concessa essent. Ac insuper affrancationes, liberationes, & transactiones, præfatas perpetuo effectum sortiri: ipsosque affrancantes, liberantes, & transigentes, securos esse, etiam si contingeret recompensationes per vos eisdem ecclesiis monasterijs, prioratibus, præposituris, præpositatibus, plebaniis, archipresbyteratibus, præceptoriis, domibus, collegiis capitulis, conuentibus, congregationibus, hospitalibus, militiis illorumque mensis, cęterisque beneficijs & locis huiusmodi vel nullo modo dari, vel dandas & assignandas ab eisdem de facto, vel de iure in totum, vel pro parte euinci, eosdẽque affrancantes, liberantes, & transigentes, nullo vnquam tempore in perpetuum teneri ad probandum actualem pecuniarum numerationem, aut pecunias per eos erogatas in Sedis Apostolicæ vtilitatẽ versas, minusue recõpensam esse assignatam; cum pro eorum perpetua securitate sufficere velimus exhibitionem vestrarum literarum patẽtium, quibus affrancatio huiusmodi concedatur, etiam si contingeret vllo vnquam tempore cõtrarium probari, nihilominus vniuersis & singulis personis in dignitate ecclesiastica cõstitutis in dictis locis consistentibus motu simili mandamus quatenus ipsi vel duo, aut vnus eorum per se, vel alium seu alios pręsentes literas, et in eis contenta quęcunque vbi, et quando, opus fuerit, & quoties pro parte alicuius fuerint requisiti faciant auctoritate nostra extinctiones, affrancationes, liberationes, & alia præsentium vigore facienda ab omnibus, quos illa concernũt inuiolabiliter obseruari. illisque bonis affrancatis et liberatis huiusmodi dominos & possessores, ac omnes & singulos quos quomodolibet concernunt, eorumque hæredes & successores quoscunque pacificè frui, & gaudere: nec permittant quemquam contra pręsentium, aut ipsorum instrumentorum seu literarum patentium tenores modo aliquo molestari, impediri, aut inquietari, contradictores quoslibet, & rebelles per sentẽtias, censuras, & pœnas ecclesiasticas aliaq; opportuna iuris & facti remedia appellatione postposita compescẽdo, legitimisque super his habendis seruatis processibus sententias, censuras, & pœnas ipsas etiam iteratis uicibus aggrauando, inuocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachij sæcularis. Non obstantibus fel. rec. Bonifacij VIII. de vna, & Concilij generalis de duabus dietis, & Symmachi quæ incipit. Non liceat Papæ. necnon Benedicti XII. Pauli II. & Pauli IIII. Romanorum Pontificum prędecessorum nostrorum, necnon de non tollendo cuiquam ius quęsitum, ac alijs apostolicis, necnon in quibusuis generalibus, prouincialibus, & synodalibus concilijs editis specialibus vel genera-

libus

libus, constitutionibus, & ordinationibus, ac quarumuis ecclesiarum, Monasteriorum, ordinumque militiarum, hospitalium & locorum præfatorum ac aliorum quorumcunque, etiam iuramento confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, vsibus, naturis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque indultis & literis apostolicis, per præfatos & quoscunque alios Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac nos & Sedem Apostolicam etiam per viam generalis legis & statuti perpetui, necnon motu proprio ex certa sciẽtia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine etiam consistorialiter, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus efficacissimis & insolitis clausulis, etiam in vim contractus & pluries concessis, confirmatis, & innouatis: quibus omnibus etiam si de illis eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua non autem per clausulas generales idem importantes mentio habenda, seu quæuis alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenores huiusmodi præsentibus pro expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, ceterisq; contrarijs quibuscunque: aut si aliquibus communiter vel diuisim ab eadem sit sede indultum, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et ne vllo vnquam tempore de viribus in huiusmodi negotio per vos gerendorum dubitari contingat, ex eo quòd ab initio non omnes in vnum cõueneritis, aut ex vobis præsentibus aliqui recesserint, & ex absentibus negotio iam incohato alij redierint, decernimus inspiciendum numerum maioris partis vestrum præsentium in Curia tempore conclusionis: ita vt quod aliqui ex vobis cœperint, alij libere illud prosequi valeant, & finire; & totiens quotiens redierint reassumere; et quòd circa præfatum numerũ maioris partis præsentium in curia stetur plenę assertioni Secretarij vel Notarij vestri sic in literis patentibus, vel instrumentis asserentis. Vt autem eo facilius præsentes nostræ literæ ad omniũ notitiam deducantur, illas in Basilicæ Principis Apostolorũ de Vrbe & Cancellariæ apostolicæ valuis, ac in acie Campi Floræ per vnum ex Cursoribus nostris vt moris est publicari & affigi volumus, & mandamus, quòdque harum exemplis etiam impressis ac inscriptis manu Secretarij vestræ congregationis subscriptis, & sigillo paruo alicuius ex vobis munitis eadem prorsus fides in iudicio & extra vbique locorũ adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur si forent exhibitę vel ostẽsę. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum facti, deputationis, cõcessionum, auocationis, extinctionis, impositionis, statutorum, indulti, voluntatum, decretorum, mandatorũ, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotẽtis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romę apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo primo. Tertio Non. Decemb.

Ponti-

Pontificatus Nostri anno sexto.

2 Hæc bulla vigilanti cura, & studio composita est, præsertim quoad hoc, vt liberationes, siue affrancationes, de quibus agit, permaneant firmæ; & qui eas fecerint securi sint, ne super eis in vllo foro molestari possint. quod circunspectè quidem factum est: quoniam non deerunt, qui aduersus eam murmurent, & iniustitiæ notare velint. Primo quidē, quòd in principio commissionis potestas datur generaliter alienandi quoscumque canones, res, pensiones, census, &c. quæ reputantur immobilia iuxta cap. exiui. §. cumq; annui reditus. de verb. sig. lib. 6. non specificando illa. Et quòd mandatum generale alienandi non videtur sufficere, vt alienatio illius virtute facta, etiam seruatis aliis saruandis, valeat, per cap. 2. iuncta glos. verb. speciali. quam sequitur Philip. Franc. & communis. de reb. eccl. non alie. lib. 6.

3 Secundo, q̄ alienatio rerum immobilium ecclesiasticarum, debeat fieri cum iusta causa, & solennitate saltem iuris Pontificii seruata, cap. sine exceptione. 12. q. 2. cap. nulli. de reb. eccl. non alien. et per hāc bullam paulo post principium, vbi traditur potestas prędicta expressè conceditur, vt Commissarii possint alienare prędicta sine causę cognitione, & nulla iuris solennitate obseruata, nullisq; tractatibus habitis.

Tertio, quòd paulo infertur tolli pacta, & conuentiones positas in inuestituris datis à Prælatis in concessionibus rerum immobilium factis laicis, quod videtur contra legem non solum humanam, sed etiam naturalem, quæ iubet pacta seruari, l. 1. ff. de pact. etiam à principibus, cap. 1. de probat. & cap. 1. §. 1. qui feud. dar. poss. & nullus Princeps etiā Papa videtur illa posse tollere, neque illis contrauenire, cap. sunt quidā. 25. q. 1. quia inferior, qualis est Princeps respectu Dei, non potest tollere legem superioris Dei, cap. inferior. 21. dist. & cap. cum inferior. de maior. & lex naturalis est Dei. 1. dist. in prin. & 5. dist. in princ.

4 Quarto, quòd paulò inferius cōcedit potestatem prędictis commissariis tollēdi ecclesiis dominia rerum emphyteoticarum, feudalium, & aliorum bonorum ad eas reuersorum propter non solutum canonem, vel non seruata pacta, vel alias causas caducitatis, sine consensu illarum, vel pręlatorum earum, quod videtur esse contra regulam, id quod nostrum est. ff. de reg. iur. imò, & contra pręceptum diuinum, quod est in Decalogo septimum de non furando, vel non capiendo rem inuito domino, Exod. 20. relatum à glo. cap. quod in omnibus. 32. q. 7.

Quinto, quòd in §. necnon. auocat & extinguit multas lites cum magno præiudicio ecclesiarum, & prælatorum earum, non auditis, nec citatis eis, quod videtur esse contra cap. nos in quemquam. 2. q. 1. & magis contra cap. 1. de caus. poss. & prop. & magis contra clem. pastoralis. §. notorium. & §. cęterum. de re iud. quatenus probat non posse ab Imperatore tolli citationem, nec illa prius non facta ferri sententiam.

Sexto

5 Sexto, quòd in §. insuper. uidetur disponere contraria, nempe quòd bona ecclesiastica desinant esse ecclesiastica, & maneant ecclesiastica: quia disponunt vt bona ecclesiastica facta laica gaudeant omnibus priuilegiis, quibus gaudent ecclesiastica, quod videtur contra legem. vbi repugnantia. ff. de regu. iur. & cap. sollicitudinem. de appella. imò & contra leges secularium Principum, quibus non placet, vt bona profana laicorum gaudeát priuilegiis bonorum ecclesiasticorum, arg. cap. quoniam. 10. dist. & cap. quum ad verum. 96. dist. & cap. nouit. de iudic.

Septimo, quòd in §. decernentes. decernit, vt bona ecclesiastica quorum census, vel pensio per hanc bullã redimentur, fiant allodialia penitus profana & laica, quod videtur esse contra cap. *semel Deo dicatum, nõ est ad vsus humanos vlterius transferendum.* de reg. iur. lib. 6. cuius glo. per verbum humanos, intelligit laicos, siue profanos. & contra cap. comperimus. 4. q. 6. quod habet, quod Deo consecratum est, non posse ad vsus profanos applicari. Et S. Thom. 2. 2. q. 87. artic. 10. ad 1. determinat rem consecratam non posse fieri profanã, per cap. vlt. Leuit. qua ratione in ead. q. 11. incorpore quæstionis determinat etiam rem inanimatam Deo consecratam non posse per aliquem Prælatum Ecclesiæ fieri profanam, & per Prælatum, intelligit etiam Papam: quia per illam rationem affirmat Papam non posse dispensare super solenni voto cõtinentiæ. Cum ergo omnia bona ecclesiastica, sint sacra, saltem quartæ speciei sacrorum, vt tradit idem S. Thom. receptus in d. 2. 2. q. 99. articu. 3. videntur non posse fieri omnino profana, etiam per Papam, siue Pontificem Maximum.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. 2. de reb. eccle. non alien.*
1 *Papa non subest iuri humano.*
1 *Iure humano inducta est forma alienandi ecclesiastica bona.*
2 *Papa iure naturali tenetur seruare pacta iusta, secum, uel inter alios facta: sed ex causa potest eis derogare. Quod ipsum dicẽdũ est de dominio. nu. 3.*
3 *Pij V. benignitas quibus maxime resplendet.*
4 *Papa plus iuris habet in clericos, & bona eorum ecclesiastica, quàm Rex in laicos, & bona eorum laica, & ratio huius differentię noua.*
5 *Citatio iure naturę requiritur, sed ex causa omitti potest.*
5 *Citatio omitti potest, cum constat notoriè non posse competere parti defensionem.*
6 *Bona ecclesiastica fieri possunt per Papam profana, cum retentione priuilegij bonorum ecclesiasticorum.*
7 *Bona ecclesiastica omnia sunt sacra, sed alia alijs sacratiora.*
7 *Bona Deo dicata benedictione constitutiua sacri non possunt profanari durante*

rante

rante forma, & esse artificiali eorum.

8 *Oblationes vendi & locari possunt, non autem ius eas capiendi, & quid in eis locandis seruandum.*

9 *Benedictio duplex, altera constitutiua sacri, altera inuocatiua.*

10 *Papa non potest consecrata benedictione constitutiua sacri profanare, antequam desinant esse talia.*

10 *Bona facta sacra sine benedictione, vlla, vel solùm cum inuocatiua tantùm, possunt profanari, etiam ab inferiore Papa.*

11 *Bonorum sacratorum benedictione constitutiua sacri partes an, et per quẽ possint profanari.*

§. 18.

IS tamen non obstantibus, iusta, & suspicienda videtur præfata bulla. Ad primum enim respondetur, primo quòd 1 cap. 2. de rebus ecclesi. lib. 6. allegatum in eo non loquitur de omni alienatione, sed tantùm de illa qua res ecclesię immobilis submittitur, siue subiicitur potestati laici sine translatione dominij, aut possessionis, de qua in præfata bulla nihil agitur. Secundo quòd in aliis alienationibus non semper requiritur speciale mandatum Papæ, vt Philip. Frãc. rectè ait in d. cap. 2. vbi supra. Et esto quòd mandatum generale factum à potente alienare rem ecclesiæ non sufficeret, vt alienatio virtute illius facta valeret, id tamen iure humano, & non naturali, neque diuino esset inductum, & propterea posset derogari illi, etiam sine causa, saltem quoad effectum vt valeret, per Papam, qui ei non subest, l. princeps. ff. de legi. & ideò derogatum cautè est in bulla, quatenus habet, illa bona cum accessionibus præ specificatis habere. &c. Adde quòd neque hanc derogationem facit, sine causa, facit enim quod de prudentia, & fidelitate Commissariorum multorum, eorumque prudentissimorum, & iustissimorum confidit. Et quia tot bonorum specialia nomina & confinia, non poterant, saltem commodè, & possibilitate morali exprimi, eo præsertim, quòd antequã accederent qui vellent redimere, non poterat sciri, quę forent redimẽda. Id autem dicitur fieri non posse, quod commode fieri nequit. cap. facti. 22. q. 2. & l. Nepos Proculo. ff. de verb. sig.

Ad secundum eodem modo respondetur, nempe, quòd solennitas alienandi de qua in iuribus in argumento allegatis, est iure humano inducta, cui etiam sine causa potest Papa derogare, saltem quo ad effectum vt valeat actus, per prędicta; quamuis id non faciat hæc bulla sine causa: eadem enim fere seruit huic derogationi, quam seruire diximus præcedenti.

Ad tertium respondeo, concedendo quidem, Papam non posse tolle-

2 re pacta, & contractus, & obligationes ex eis natas sine iusta causa, vt probant allegata in eo, etiam de plenitudine potestatis, secundum Bald. in l. princeps. ff. de legib. & alios quos refert, & sequit Dec. in cap. 1. de prob. sed posse cũ iusta causa noua, qualis in nostro proposito occurrebat secundum Bald. in l. fin. ff. de senat. & Imol. post Anto. Butr. in cap. cum M. de constit. quos sequitur Fel. in cap. 1. de probat. nu 6. sicut & priuilegium remuneratorium datum subdito, vel etiam remuneratorium datum non subdito, non potest quidem reuocari iustè à principe sine causa, potest tamen cum illa, vt colligitur ex Innoc. Panor. & communi in cap. nouit. de iudic. quod satis explicat Fel. ibi. à nu. 9.

Ad quartum respondeo concedendo quidem per hanc bullam indulgeri commissarijs in ea deputatis potestatem tollendi ius quęsitum, & dominium, & quasi dominium multorum bonorum, & multorum iurium sine consensu dominorum. & quòd id iuste fieri non posset, sine
3 iusta causa: negando tamen, quòd cum causa id fieri nequeat, per l. item si verberatum. ff. de rei vend. & l. Lucius. ff. de euiction. & per dicta Innoc. & omnium aliorum in cap. quæ in ecclesiarum. de constit. & in l. fin. C. si contra ius vel vtil. publ. negando item, quòd illa in proposito non occurrat, quum nõ solum verum, sed etiam notorium sit toti Orbi Christiano id quod in ea narratur: nempe totam Ecclesiã Christianam præsertim Italam, quæ pars eius adeo nobilis est, vt ipsius Vicarium caput conseruet, esse constitutam in maximo periculo subuersionis, & captiuitatis, nisi victoriam nouam ter mirabilem, contra immanissimos Turcas proximis diebus cœlitus concessam prosequentes, eos penitus deleamus, aut certe in eum statum in quo non timeãtur, redigamus priusquam vires suas redintegrent, & in pristinum suum statum nobis oppidò formidandum sese restituant. Et quòd ærarium publicũ Sedis Apost. est maximè exhaustum, non quidem cõuiuiis & alijs malis, aut vanis sumptibus, sed bellis piis aduersus infideles susceptis, & aliis operibus necessarijs, quibus eius benignitas, pietasq; & religio resplendent.
4 Quæ confirmãtur ex eo quòd Papa plus iuris habet in clericos saltem quo ad bona ecclesiastica, quàm Imperator & Reges in laicos, iuxta Panor. in cap. ex multiplici. de decimis. cõiter recept. vt post alios tradit Dec. in d. cap. quę in ecclesiarum. nu. 26. cuius rei efficax ratio quæ nemine, quem viderim, redditur est illa, quæ colligitur ex notab. 7. § 3. supra eod. adiunctis, quæ late probauimus in d. tract. de reditib. eccles. q. 1. mon. 40. & 41. & in d. Apolog. q. 1. mon. 24. & 25. videlicet, quòd omnia bona ecclesiastica sunt sacra, saltem quartæ speciei, iuxta doctrinam S. Thom. in 2. 2. quæst. 99. art. 3. & ita nullius hominis. §. nullius. §. sacræ. instit. de rer. diuis. sed solus CHRISTVS D. N. habet verum dominium omnium bonorum ecclesiasticorum. Et quòd solus Papa, tanquam summus eius Vicarius & procurator, habet potestatem admini-

administrandi ea, receptam immediatè ab eo. & quòd omnes alii Prælati, & beneficiarii accipiunt à Papa mediatè, vel immediatè potestatem administrandi aliqua ex eis. Bona vero profana laicorum sunt eorumdem quo ad dominium, & Rex, vel Imperator secularis non habet dominiũ in eis, licèt habeat iurisdictionem & potestatem gubernandi sua Regna, & Imperia, vt habet glos. in l. bene à Zenone. C. de quadr. præscript. verb. principis. recepta communiter ibi. & ab Archid. in cap. per principalem. 9. q. 3. & in cap. quamuis. 23. quæst. 8. & à Bart. in proœm. ffforum. & vbique, & subditi laici, non recipiunt dominium suorum bonorum, neq; administrationem eorum à Rege, vel Imperatore, sicut clerici à Papa recipiunt administrationem bonorum ecclesiasticorum: imò ipsi Reges & Imperatores ab initio susceperunt iurisdictionem & potestatem gubernandi ab ipsis populis, & Regnis, l. prima. ff. de constit. princip. §. sed & quod principi. Instit. de iur. na. gent. & ciuil. vt tradidimus pridem latius in repet. cap. nouit. de iud. nota. 3. & ita est clarum, longe maius ius esse Papæ in clericos quo ad bona ecclesiastica, quàm Imperatori, & Regi in laicos quo ad bona profana. Qua ratione non assentimur Decio, qui cõtra cõmunem conatur defendere vbi supra esse ius maius Papæ in clericos quo ad bona patrimonialia, quàm Regibus in laicos, quo ad profana: quia in patrimonialibus bonis clerici habent dominium sicut laici in suis, & non recipiunt dominium, nec administrationem à Papa, quæ est ratio vera cap. cum dilectus. de iur. patr. & ibi Abb. 3. notab. & latius Fel. in d. cap. quę in ecclesiarum. nu. 31. vbi hoc sentiunt plerique omnes. facit cap. fixum. 12. q. 5. cap. quicunque. de testam. cum aliis citatis in eis.

Ex quo infero, Papam, qui clerico etiam terræ sibi in temporalibus subiectæ bona patrimonialia, sine culpa, & iusta causa tolleret, perinde teneri ad restitutionem, ac alium quemlibet Regem, & Monarcham idem faciẽtem laico sibi subiecto. Ex quo subinfertur, Papam patrimonium clerico iustè auferentem ad integriorem restitutionem teneri, quàm si iniustè tolleret beneficium ecclesiasticum: quoniam per adducta supra §. 3. num. 9. (vbi huc quoad aliqua lectorem remisimus) Papa non tenetur omnino de rigore iustitię verę & specialis ad restituendum beneficium iniustè ablatum; quamuis ex bono, & æquo teneatur ad faciendam ei iustam compensationem. Et si quis roget quoad quid tenebitur magis restituere, ob iniustam ablationem patrimonii, quàm ob ablationem iniustam beneficii? Respondeo, q; ablatio iniusta patrimonii obligat ad restituendum id ipsum quod ablatum est, l. eum à quo. authen. hoc nisi. & l. manifesti iuris. C. de solut. & tradimus in Manuali cap. 17. nu. 24. Ablatio verò beneficii solum obligat ad compensationem restituendi idem, vel simile. Ratio diuersitatis potest esse, quòd auferendo iniustè patrimonium ab inuito non aufertur dominium cõ-

nusquam est in vsu. Tum quia prædicta consuetudo exorbitat à iure communi: & ita non est extendenda. preiudicat etiam iustis heredibus beneficiarij iure communi vel particulari iusto testantis: & ita veluti odiosa debet restringi, cap. odia. de reg. iur. lib. 6. & ita intelligẽda est de re, & specie quæ est propriè vna, qualis propriè est res continua, & qualis non est illa, quæ tantum est vna ordine, vt familia, & ciuitas, quod luculenter docet S. Tho. in 1. Eth. lect. 1. in princ. Tum quia alioqui cõsequeretur quòd Episcopus posset deligere gregem ouium, & porcorũ, vel armentum boum, vel equorum, quæ sunt magis vel æque vna, quã pecuniæ in sacculo positæ. Tum quia non obstat supradicta l. talis scriptura. cum suis concordantiis: primùm quia non probat prędictas pecunias in sacculo vel capsa positas esse vnam rem: & consuetudo de qua loquimur solum facit facultatem deligẽdi vnam rem. Deinde quòd solum probat pecunias in earum casibus reputari potius species quã quãtitates, quod non est contra id quod diximus de vera rei vnitate, quę requiritur, vt pro luctuosa eligi possit, per rationem supradictam.

SVMMARIVM.

1 *Bulla affrancationis Pij V. quę circunspectè composita est.*
2 *Bullam contra præfatam 7. difficultates.*
2 *Prima, quòd dat facultatem alienandi immobilia ecclesiastica sine mandato speciali.*
2 *Secunda quòd dat facultatem alienandi non seruata forma iuris.*
3 *Tertia quòd faciat facultatem tollendi pacta.*
4 *Quarta quòd faciat facultatem tollendi dominia sine consensu dominorum.*
4 *Quinta quòd dat facultatem procedendi sine citatione.*
5 *Sexta quòd dat facultatem faciendi, vt eadem bona sint ecclesiastica, & nõ ecclesiastica.*
5 *Septima quòd facit facultatem execrandi sacra.*

§. 17.

POstremo omnium ex proximis corollaris, & efficacius ex 7. notabili supra §. 3. excerpto infertur ratio dubitandi & decidendi de iustitia bullæ Pij V. super affrancatione bonorum ecclesiasticorum, cuius tenor sequitur.

PIVS

PIVS EPISCOPVS Seruus seruorum Dei:

1 Venerabilibvs fratribus Ioanni Hostien. Morono, & Ioanni Albanen. Episcopis de Mōtepolitiano, & dilectis filijs Aloysio S. Marci, S. R. E. Camerario Cornelio, Michaeli S. Mariæ supra Mineruam Alexandrino, Ioanni Paulo S. Pancratij ab ecclesia, Marcoantonio S. Calixti Maffeo, Petro Donato sancti Vitalis Cæsio, Hieronymo Sācta Susannę Rusticuccio, & Ioanni Hieronymo Sancti Ioannis ante portam Latinam titulorum Albano nuncupatis presbyteris Cardinalibus, seu maiori parti vestrum in Curia nunc & pro tempore existētium salutem & apostolicam benedictionem.

Et si benedictus Deus, & dominus pater misericordiarum, & totius consolationis, qui seruos suos sperantes in se non derelinquit, nos misericorditer est consolatus, tradendo partem inimicorum suorum in manus seruorum suorum: dum tamen de gregis Dominici salute ita exactam curam gerimus, vt illius non solum præsentibus, verum etiam futuris periculis occurrendum esse iudicemus, animaduertimus plane nobis omnino necesse esse hanc victoriam ea, qua possumus ratione prosequi, cum si perfido Christiani nominis hosti, quiescendi, & vires instaurandi, nouamque classem instruendi, terrestremq; exercitum comparandi spatium dederimus fructus, qui ex nuper parta victoria vberrimi spectantur inanes, & vacui prorsus redderentur: quod ne fiat omni prorsus ope enitendum est, vt nouis copijs terra marique instructis, qui nuper nobis ipsis timebamus, & ipsius hostis terrestres, quos maximos, vt accepimus, parat impetus reprimere, & eiusdem loca inuadere, & durum seruitutis iugum quàm pluribus Christi fidelibus impositum excutere, & Christi nomen propagare studeamus. Verum cum in hoc opere adimplendo multa, ac ea, quam ærarium nostrum retro actis subsidijs labefactatum non habet pecuniarum summa sit expedienda, mirum nemini videri debet, si pecunias vndequaque licite tamen exquirimus, quibus premissa exequi valeamus. Habita igitur super ijs cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus in Consistorio nostro secreto discussione, & deliberatione matura, de ipsorum fratrum consilio, & vnanimi assensu ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aliorum Romanorū pontificum prædecessorum nostrorum, qui similibus vel alijs tunc vrgentibus necessitatibus nonnulla bona ecclesiastica vendiderunt, vestigijs inhærendo. Circumspectioni vestrę, quorum integritas in rebus gerendis dexteritas, nec non fides & prudentia, ac cum rerum experientia coniuncta solertia, nobis iamdudum perspecta & cognita sunt, quosque propterea

pterea ad infrascripta omnia nostros,& apostolicæ Sedis Commissarios & executores facimus & deputamus: quòd infra annum à die publicationis præsentium computandum, per uos vel alium seu alios à uobis per vestras patentes literas deputandos, quoscumque canones, liuellos, responsiones, recognitiones,& census perpetuos vel temporales, præcariæ perpetuæ seu emphyteosis, vel vsus, & quocunque alio etiam feudi (iurisdictione tamen tẽporali carentis)nomine nuncupatos sub quibusuis caducitatis, & alijs pactis, & conuentionibus, ac obligationibus, nec non modis etiam in recognitionem directi dominij & propietatis, seu etiam causa honoris alioue iure, occasione, vel aliter quomodolibet cõstitutos, super quibusuis casalibus possessionibus, terris, uineis, domibus, prædijs, pratis, nemoribus, syluis, vallibus, paludibus, tenimẽtis,& alijs bonis immobilibus, cuiuscumque quantitatis, valoris, ac estimationis etiam speciali nota dignis, existẽtibus,& quorum omnium & singulorum bonorum corpora pro expressis hic haberi volumus, perinde ac si singula ipsa corpora, cum suis cohærentijs & qualitatibus descripta essent: quarumcunque ecclesiarum etiam Cathedralium, & Metropolitanarum, ac Patriarchalium, necnon basilicarum, & monasteriorum, congregationum, ordinum, Hospitalium, etiam actu hospitalitatem seruantium, militiarum, & aliorum religiosorum, & piorum locorum etiam quantuncunque priuilegiatorum, & exemptorum, ac habentium quòd in speciali vel generali expressione, nisi certis modo, & forma seruatis non veniant, neque comprehendantur, in vrbe primum, necnon extra illius muros, ac quibuscunq; ciuitatibus, terris & locis per totam Italiam constitutis consistentium; exceptis tamen dumtaxat canonibus, liuellis responsionib. recognitionibus & censibus super Castris, fortellitijs, villis & oppidis constitutis & assignatis, ad quęcunque loca supradicta spectant, per quoscumq; tam collegia, capitula, conuentus, cõitates, vniuersitates quarumcunq; Ciuitatum, oppidorum, terrarum, castrorũ, villarum,& locorũ, quàm particulares, personas etiam episcopali vel alia maiori ecclesiastica vel mũdana dignitate & excellentia præditos soluen. seu debitos vel debendos pro pretio seu pretiis quod seu quę vobis, vel maiori parti vestrum, videbitur seu videbuntur etiam per interpellatas vices, nobis & Camerę apostolicæ in actu extinctionis seu liberationis infrascriptarum, seu infra tempus per vos statuen. persoluendo, seu persoluendis: etiam sine aliqua causæ cognitione,& nullis tractatibus nullisue solennitatibus desuper habitis, & seruatis,& sine requisitione & consensu eorum, qui de iure vel aliter requiri deberent: ac illis etiam inuitis & reclamantibus extinguere, nec non & cum quibuscunque dictorum Canonum, liuellorum, responsionum, & quouis alio nomine nuncupatorum censuum debitoribus transigere,& casalia, possessiones vineas, domos, prędia, prata, ac terras, nemora, syluas, valles, paludes, tenimenta & alia bona prędicta etiam si minus legitime, aut aliàs nulliter à principio alienata fuerint, illaue seu illorum aliqua adueniente sine certarũ

linearum

lineárum, & generationum quibus, seu temporis ad quod concessa sint, vel concedi consueuerunt ex forma & pactis in inuestituris desuper factis expresse appositis, seu ob canones, census, vsus, responsiones debitos, ac loco & tempore consuetis non solutos, aut inuestituras legitimo tempore non acceptas alienationesue de rebus ipsis tam iure proprio, quàm etiam ratione vtilis dominii, ecclesia tamen irrequisita, aut etiam contradicente factas: aliasue quauis occasione & causa etiam speciali mentione digna ad ecclesias, monasteria, Prioratus, Plebanias, Archipresbyteratus, Praeceptorias, Domos, Collegia, Capitula, Conuentus, Congregationes, Hospitalia, Militias illorumue mensas quascumque, necnon caetera alia cum cura vel sine cura secularia, & quorumuis ordinum regularia beneficia ecclesiastica qualitercũque qualificata, & alia loca religiosa & pia huiusmodi spectent: aut eo ipso & pleno iure reuerti & deuolui deberent: tanquam forsan propterea, seu aliàs quomodolibet inter quoscunque in quauis instantia litigiosa existerent, & pro tempore fuerint: aut inuestiturae & concessiones de casalibus, possessionibus, vineis, domibus, prędijs, pratis, nemoribus, syluis, vallibus paludibus, tenimentis & alijs bonis huiusmodi etiam ab antiquissimo tempore factę; pactaque, conuentiones, & promissiones inter dantes & recipientes in id etiam iteratis & multiplicatis vicibus apposita, inita & iurata aliquomodo tacite vel expresse repugnarent seu obstarent, illorumque feudatarios, vsuarios, emphyteotas, precarios, censuarios, liuellarios, locatarios, conductores, ac vtiles dominos (à feudi vt prefertur iurisdictione vacui) vsuum, censuum, canonum, liuellorum, precariae, responsionum, & recognitionum huiusmodi, ac etiã laudemiorũ seu capsoldorũ in pecunia numerata, vel alia specie debitorũ praestatione, onereq; nexu, et obligatione, reuersione & deuolutione praedictis, ac renouatione inuestiturarum, consensu directorum dominorũ in alienationibus & translationibus de illis in quoscunque, etiam penitus extraneos pro tempore factis adhibendo. necnon omni superioriate & iure ecclesiastico, atque vexatione litium quarumcunque, quae forsan super inde etiam inter ipsos directos dominos ex vna, & possessores bonorum huiusmodi parte altera, nunc & in futurum motae extiterint, & indecisę quomodolibet in quacumque instantia pendeant, quarum statum & merita, nominaq; & cognomina Iudicum & Commissariorum, & delegatorum coram quibus, & collitigantium inter quos forsan sic indecisae pendent: simulque eorum titulos & iura, etiam nulla, & infecta pro expressis hic haberi volumus, perpetuo in toto vel parte affrancare, & liberare: illisque possessiones, & alia bona huiusmodi etiam si in commissum: quia directum dominium & proprietatem eorum, quorum iuris sunt aut esse praetenduntur in iudicio vel extra, expresse etiam & pluries negauerint, recognitionemue de directis dominio, & proprietate huiusmodi etiam requisiti facere neglexerint; seu recusauerint: vel ob canonis non solutionem, aut extinctam lineam, aut alienationes, vt supra factas, siue quouis alio pretextu cecidissent, ad ecclesiasque monasteria,

steria, Prioratus, Preposituras, Praepositatus, Plebanias, Archipresbyteratus, Preceptorias, Domos, Collegia, Capitula, Conuentus, Congregationes, Hospitalia, Militias, Mensas caeteraque beneficia & loca predicta quomodolibet deuoluta, & pleno iure iam reuersa essent, ab omni & quacunque etiã caducitatis, deuolutionis, reuersionis, renouationis, consensusq; adhibitionis huiusmodi molestia libera & franca dimittere, & perpetuo concedere: nec non quaecunque instrumenta & scripturas, pactis, promissionibus, cautelis, & alijs in similibus apponi solitis & necessarijs vallata & firmata conficere & celebrare. ac quemcumque seu quoscunque Commissarios tam speciales quàm generales qui praemissa aut eorum aliqua vice nostra suppleant cum simili vel limitata ac vobis beneuisa potestate deputare, & subdelegare, caeteraque in id quomodolibet necessaria & opportuna facere, & exequi libere & licite possitis & valeatis, plenam & liberam licentiam & facultatem, ac auctoritatem Apostolica auctoritate tenore praesentium concedimus. Necnon secuta liberatione hac lites & causas huiusmodi & tam pendentes quàm incboandas ex nunc prout ex tunc & econtra harum serie auocamus, & penitus extinguimus, atque perpetuum silentium super illis aliisque praemissis, Praesulibus, Abbatibus, Prioribus, Prepositis, Plebanis, Archipresbyteris, Preceptoribus, Commendatarijs, Collegijs, Capitulis, Conuentibus, Cõgregationibus, Rectoribus, Administratoribusq; supradictis & alijs quibuscunque, cuiusuis status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, & praeminẽtie, existentibus, quorum id quomodolibet directè, vel indirectè interest, vel in futurum interesse poterit, imponimus. Insuper ne vllo vmquam tempore dubitari contingat, si liberatione & affrancatione huiusmodi secutis, priuilegia, immunitates, libertates, & exemptiones, que tam ecclesia ipsa quàm possessiones, & alia bona supradicta, illasque sic pro tempore titulo feudi, vsus, emphytheosis, liuelli, precariae, seu aliàs quomodolibet obtinentes habuerunt & habent, perierint & expirauerint, quòd eatenus, quatenus vobis visum fuerit, exemptiones, immunitates, priuilegia, libertates, de quibus supra, & praesertim quòd in publicatione, et confiscatione bonorum, particulari vel vniuersali etiam ob quodcunque delictum, & crimen pro tempore commissa, casalia, possessiones, terrae, vinee, domus, pradia, prata, nemora, siluae, valles, paludes, tenimenta, & alia quacumque bona feudalia, emphyteotica, liuellaria, precariata, cẽsualia seu aliàs quomodolibet ecclesiis, monasterijs, prioratibus, praeposituris, praepositatibus, plebanijs, archipresbyteratibus, praeceptorijs, domibus, collegijs, capitulis, conuentibus, congregationĩbus, hospitalibus, militijs illorumue mẽsis, caeterisque beneficijs, & locis piis huiusmodi obnoxia nequaquam veniant, aut comprehendantur, aut vllo modo publicari seu Curiae cuiusuis domini ecclesiastici vel temporalis confiscari possint, vel debeant, quae tam ecclesia quàm eisdem possessionibus, terris, vineis, domibus, pradijs, pratis, nemoribus, siluis, vallibus, paludibus, tenimentis, & alijs huiusmodi bonis, illisque sic ea in feudum, liuellum emphyteosim

teosim precariam, vsum, censum, aut aliàs quomodolibet pro tempore obtinẽtibus retroactis temporibus de iure, priuilegio, consuetudine seu aliàs concessa fuerunt, & competere dignoscuntur; ac durante superioritate, nexu, obligatione, & onere prestationis canonis, liuelli, census, precaria, responsionis, reuersionis, & deuolutionis, directique dominij & proprietatis supradictorum vtebantur, potiebantur & gaudebant; vtiue potiri & gaudere poterant & debebant, nequaquam ob liberationem & affrancationem huiusmodi aliaue harum nostrarum vigore quomodolibet pro tempore secuta expirent, aut cessent, sed in suo pristino robore & uigore permaneant, eisq; obtinentibus pro tempore terras, vineas, domos, prędia, prata, nemora, siluas, valles, paludes, tenimenta & alia bona huiusmodi, etiam vt prefertur affrãcata & liberata vt prius non solum pariformiter, sed ęque principaliter & absq; vlla prorsus differentia, ac vere & non per fictionem perpetuo gaudeãt potiantur & fruantur in oĩbus & per omnia, sibiq; suffragẽtur, & suffragari debeant perinde ac si superioritas, onera, nexus, & obligationes canonũ, feudi, vsuum, emphyteosis, liuellorum, precariæ, censuum, responsionum, reuersionum, deuolutionum inuestiturarum, directi dominii ac proprietatis huiusmodi durarent, & nullatenus extincta essent, si et prout vobis concedere videbitur concedimus, statuimus, & indulgemus. Ita tamen vt priuilegia, & exemptiones huiusmodi per uos concedi & reseruari nequeant reis criminũ læsæ Maiestatis diuinæ, vel humanæ, assassinij, & offensionis Cardinaliũ, vel Episcoporum: his enim casibus si aliàs de iure locus futurus sit confiscationi, priuilegia huiusmodi concedi aut suffragari nullo modo posse volumus. Decernẽtes affrancationes, liberationes, inuestituras, et concessiones ac alia premissa per vos seu maiorẽ partem uestrum, aut à nobis respectiue deputãdum vel deputandos ab eis & singulos eorum vt præfertur facienda & exequenda perpetuæ firmitatis robur obtinere debere, ac feudatorios, vsuarios, emphiteotas, liuellarios, precarios, cẽsuarios & vtiles dominos, ac alios prædictos eorumque heredes & successores quoscunque, ac alios quorum interest vel interesse poterit modo aliquo contra presentium tenorem desuper molestari, inquietari, vel impediri nõ posse: sed illos ac possesiones, vineas, domos, pdia, prata, nemora, siluas, valles, paludes, tenimẽta, bona ac iura huiusmodi franca, libera, & allodialia perpetuo fore & esse: & vt talia ac prout alia bona mere laicalia & profana in quoscunque, etiam penitus extraneos, & incapaces, tam ex dispositione inter viuos, quàm causa mortis & ab intestato transferre, ac transferri & alienari libere & licite posse & debere. Et insuper non modò ecclesias, monasteria, prioratus, præposituras, prepositatus, plebanias, preceptorias, archipresbyteratus, domos, collegia, capitula, conuentus, congregationes, hospitalia, militias, mensas ceteraque beneficia & loca predicta eorumque presules, abbates, priores, prepositos, plebanos, archipresbyteros, preceptores, commendatarios, rectores, & administratores quocunque nomine nuncupatos, sed neque nos aut successores nostros Romanos

nos Pontifices aut Cameram Apostolicam vllo vnquam tempore præmissis se opponere, aut ab illis reclamare, vel beneficiū restitutionis in integrum sub læsionis etiam enormis, enormissimæ, aut etiā totalis, aut alio quocunque prætextu petere, vel impetrare, aut ab alio impetratis seu etiam motu simili concessis vti; minusque præsentes literas, sub quibusuis similium vel dissimilium alienationum, reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, & alijs contrarijs dispositionibus comprehendi nullatenus posse, sed semper ab illis exceptas, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum statum repositas & plenariè etiam sub quacunque data per ipsos eligenda concessas: vimque validi & efficacis, ac onerosi cōtractus inter nos & Sedem Apostolicam, & dictos liberatos etiam cum iuramento initi & stipulati sortiri; & ita ab omnibus censeri atque incommutabilis voluntatis & intentionis nostræ esse: sicque in præmissis omnibus & singulis per quoscunque Iudices, & Commissarios quauis auctoritate fungentes, & locorum ordinarios etiam causarum Palatij apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales vbique decidi cognosci & iudicari debere. Irritum quoque si secus super ijs à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Cæterum vt indemnitate ecclesiarum, monasteriorū, prioratuū, præpositurarum, præpositatuum, plebaniarum, archipresbyteratuū, præceptoriarum, domorum, collegiorum, capitulorum, conuentuum, cōgregationum, hospitalium, militiarum, illorūq; mensarum, cæterorumque beneficiorum, & locorum huiusmodi aliqua saltē ex parte consulatur, volumus quod eisdem ecclesiis, monasterijs, prioratibus, præposituris, præpositatibus, plebanijs, archipresbyteratibus, præceptorijs, domibus, collegijs, capitulis, cōuentibus, congregationibus, hospitalibus, militijs, illarumque mensis, ceterisque beneficijs & locis prædictis quorum canones, liuellos, respōsiones, recognitiones, cēsus, precarias, emphyteoses, seu alia quæcunque iura per vos seu maiorem partem vestrum liberari, affrancari, alienari, & transigi contigerit, aliqua recompensa non quidem fundo super quo canones impositi sunt correspectiua: sed respectu annui reditus, ipsas ecclesias, monasteria, prioratus, præposituras, præpositatus, plebanias, archipresbyteratus, præceptorias, domos, collegia, capitula, conuentus, congregationes, hospitalia, militias, illorumque mēsas, cæteraque beneficia et loca huiusmodi percipi soliti æquiualens, aut minor, si vobis aliquando visum fuerit; super alijs bonis stabilibus, seu tot locis montium non vacabilium, etiam pietatis nūcupatorum, & per singulas vniuersitates, ciuitatum, oppidorum, terrarum & locorū huiusmodi pro tempore erectorū, & institutorū, vel facto partis pecuniarum ex dicta affrancatione, liberatione, & transactione, redigendarum nobis beneuisa actuali deposito, ad effectum illam ad ecclesiarum, & locorum prædictorum commodum inuestiendi assignetur, ipsaque assignata recompensa perpetuo pro euictione iurium affrancatorum huiusmodi remaneat: & exinde amoueri nullatenus possit. Atque vt eo magis securitati eorum, qui vobiscum aut deputandis à vobis sunt, contracta-

turi

turi prouideatur, statuimus quoad ipsos affrancantes, & liberantes, facultatem hanc affrancandi, liberandi, transigendi, & alienandi, vobis concessam nullatenus conditionalem, aut ad certam formam & modum restrictam, sed quoad validitatem contractuum celebrandorũ, ipsorumque affrancantium & acquirentium securitatem puram & liberam censeri, nullamque recompensę assignandæ rationem haberi; affrancationesque, & liberationes faciendas sic valere ac tenere, ac si prędicta omnia sine aliqua recompensa mentione concessa essent. Ac insuper affrancationes, liberationes, & transactiones, præfatas perpetuo effectum sortiri: ipsosque affrancantes, liberantes, & transigentes, securos esse, etiam si contingeret recompensationes per vos eisdem ecclesiis monasterijs, prioratibus, præpositurіs, præpositatibus, plebaniis, archipresbyteratibus, præceptoriis, domibus, collegiis capitulis, conuentibus, congregationibus, hospitalibus, militiis illorumque mensis, cęterisque beneficijs & locis huiusmodi vel nullo modo dari, vel dandas & assignandas ab eisdem de facto, vel de iure in totum, vel pro parte euinci, eosdẽque affrancantes, liberantes, & transigentes, nullo vnquam tempore in perpetuum teneri ad probandum actualem pecuniarum numerationem, aut pecunias per eos erogatas in Sedis Apostolicæ vtilitatẽ versas, minusue recõpensam esse assignatam: cum pro eorum perpetua securitate sufficere velimus exhibitionem vestrarum literarum patẽtium, quibus affrancatio huiusmodi concedatur, etiam si contingeret vllo vnquam tempore cõtrarium probari, nihilominus vniuersis & singulis personis in dignitate ecclesiastica cõstitutis in dictis locis consistentibus motu simili mandamus quatenus ipsi vel duo, aut vnus eorum per se, vel alium seu alios pręsentes literas, et in eis contenta quęcunque vbi, et quando, opus fuerit, & quoties pro parte alicuius fuerint requisiti faciant auctoritate nostra extinctiones, affrancationes, liberationes, & alia præsentium vigore facienda ab omnibus, quos illa concernũt inuiolabiliter obseruari. illisque bonis affrancatis et liberatis huiusmodi dominos & possessores, ac omnes & singulos quos quomodolibet concernunt, eorumque hæredes & successores quoscunque pacificè frui, & gaudere: nec permittant quemquam contra pręsentium, aut ipsorum instrumentorum seu literarum patentium tenores modo aliquo molestari, impediri, aut inquietari, contradictores quoslibet, & rebelles per sentẽtias, censuras, & pœnas ecclesiasticas aliaq; opportuna iuris & facti remedia appellatione postposita compescẽdo, legitimisque super his habendis seruatis processibus sententias, censuras, & pœnas ipsas etiam iteratis uicibus aggrauando, inuocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachij sæcularis. Non obstantibus fel. rec. Bonifacij VIII. de vna, & Concilij generalis de duabus dietis, & Symmachi quæ incipit. Non liceat Papæ. necnon Benedicti XII. Pauli II. & Pauli IIII. Romanorum Pontificum prędecessorum nostrorum, necnon de non tollendo cuiquam ius quęsitum, ac alijs apostolicis, necnon in quibusuis generalibus, prouincialibus, & synodalibus concilijs editis specialibus vel generalibus

libus

libus, constitutionibus, & ordinationibus, ac quarumuis ecclesiarum, Monasteriorum, ordinumque militiarum, hospitalium & locorum præfatorum ac aliorum quorumcunque, etiam iuramento confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, vsibus, naturis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque indultis & literis apostolicis, per præfatos & quoscunque alios Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac nos & Sedem Apostolicam etiam per viam generalis legis & statuti perpetui, necnon motu proprio ex certa sciētia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine etiam consistorialiter, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus efficacissimis & insolitis clausulis, etiam in vim contractus & pluries concessis, confirmatis, & innouatis: quibus omnibus etiam si de illis eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua non autem per clausulas generales idem importantes mentio habenda, seu quauis alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenores huiusmodi præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, ceterisq; contrarijs quibuscunque: aut si aliquibus communiter vel diuisim ab eadem sit sede indultum, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et ne vllo vnquam tempore de viribus in huiusmodi negotio per vos gerendorum dubitari contingat, ex eo quòd ab initio non omnes in vnum cōueneritis, aut ex vobis præsentibus aliqui recesserint, & ex absentibus negotio iam incohato alij redierint, decernimus inspiciendum numerum maioris partis vestrum præsentium in Curia tempore conclusionis: ita vt quod aliqui ex vobis cœperint, allj libere illud prosequi valeant, & finire; & totiens quotiens redierint reassumere; et quòd circa præfatum numerū maioris partis præsentium in curia stetur pleneę assertioni Secretarij vel Notarij vestri sic in literis patentibus, vel instrumentis asserentis. Vt autem eo facilius præsentes nostræ literæ ad omniū notitiam deducantur, illas in Basilicæ Principis Apostolorū de Vrbe & Cancellariæ apostolicæ valuis, ac in acie Campi Floræ per vnum ex Cursoribus nostris vt moris est publicari & affigi volumus, & mandamus, quòdque harum exemplis etiam impressis ac insertis manu Secretarij vestræ congregationis subscriptis, & sigillo paruo alicuius ex vobis munitis eadem prorsus fides in iudicio & extra vbique locorū adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur si forent exhibitæ vel ostēsę. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum facti, deputationis, cōcessionum, auocationis, extinctionis, impositionis, statutorum, indulti, voluntatum, decretorum, mandatorū, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotētis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romę apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo primo. Tertio Non. Decemb.

Ponti-

Pontificatus Nostri anno sexto.

2 Hæc bulla vigilanti cura, & studio composita est, præsertim quoad hoc, vt liberationes, siue affrancationes, de quibus agit, permaneant firmæ; & qui eas fecerint securi sint, ne super eis in vllo foro molestari possint. quod circunspectè quidem factum est: quoniam non deerunt, qui aduersus eam murmurent, & iniustitiæ notare velint. Primo quidē, quòd in principio commissionis potestas datur generaliter alienandi quoscumque canones, res, pensiones, census, &c. quæ reputantur immobilia iuxta cap. exiui. §. cumq; annui reditus. de verb. sig. lib. 6. non specificando illa. Et quòd mandatum generale alienandi non videtur sufficere, vt alienatio illius virtute facta, etiam seruatis aliis seruandis, valeat, per cap. 2. iuncta glos. verb. speciali. quam sequitur Philip. Franc. & communis. de reb. eccl. non alie. lib. 6.

3 Secundo, quòd alienatio rerum immobilium ecclesiasticarum, debeat fieri cum iusta causa, & solennitate saltem iuris Pontificii seruata, cap. sine exceptione. 12. q. 2. cap. nulli. de reb. eccl. non alien. et per hāc bullam paulo post principium, vbi traditur potestas prędicta expressè conceditur, vt Commissarii possint alienare prędicta sine causę cognitione, & nulla iuris solennitate obseruata, nullisq; tractatibus habitis.

Tertio, quòd paulo infertur tollit pacta, & conuentiones positas in inuestituris datis à Prælatis in concessionibus rerum immobilium factis laicis, quod videtur contra legem non solum humanam, sed etiam naturalem, quæ iubet pacta seruari, l. 1. ff. de pact. etiam à principibus, cap. 1. de probat. & cap. 1. §. 1. qui feud. dar. poss. & nullus Princeps etiā Papa videtur illa posse tollere, neque illis contrauenire, cap. sunt quidā. 25. q. 1. quia inferior, qualis est Princeps respectu Dei, non potest tollere legem superioris Dei, cap. inferior. 21. dist. & cap. cum inferior. de maior. & lex naturalis est Dei. 1. dist. in prin. & 5. dist. in princ.

4 Quarto, quòd paulò inferius cōcedit potestatem prędictis commissariis tollēdi ecclesiis dominia rerum emphyteoticarum, feudalium, & aliorum bonorum ad eas reuersorum propter non solutum canonem, vel non seruata pacta, vel alias causas caducitatis, sine consensu illarum, vel prçlatorum earum, quod videtur esse contra regulam, id quod nostrum est. ff. de reg. iur. imò, & contra pręceptum diuinum, quod est in Decalogo septimum de non furando, vel non capiendo rem inuito domino, Exod. 20. relatum à glo. cap. quod in omnibus. 32. q. 7.

Quinto, quòd in §. necnon. auocat & extinguit multas lites cum magno præiudicio ecclesiarum, & prælatorum earum, non auditis, nec citatis eis, quod videtur esse contra cap. nos in quemquam. 2. q. 1. & magis contra cap. 1. de caus. poss. & prop. & magis contra clem. pastoralis. §. notorium. & §. cęterum. de re iud. quatenus probat non posse ab Imperatore tolli citationem, nec illa prius non facta ferri sententiam.

Sexto

5 Sexto, quòd in §. insuper. uidetur disponere contraria, nempè quòd bona ecclesiastica desinant esse ecclesiastica, & maneant ecclesiastica: quia disponunt vt bona ecclesiastica facta laica gaudeant omnibus priuilegiis, quibus gaudent ecclesiastica, quod videtur contra legem. vbi repugnantia. ff. de regu. iur. & cap. sollicitudinem. de appella. imò & contra leges secularium Principum, quibus non placet, vt bona profana laicorum gaudeāt priuilegiis bonorum ecclesiasticorum, arg. cap. quoniam. 10. dist. & cap. quum ad verum. 96. dist. & cap. nouit. de iudic.

Septimo, quòd in §. decernentes. decernit, vt bona ecclesiastica quorum census, vel pensio per hanc bullā redimentur, fiant allodialia penitus profana & laica, quod videtur esse contra cap. *semel Deo dicatum, nō est ad vsus humanos vlterius transferendum.* de reg. iur. lib. 6. cuius glo. per verbum humanos, intelligit laicos, siue profanos. & contra cap. comperimus. 4. q. 6. quod habet, quod Deo consecratum est, non posse ad vsus profanos applicari. Et S. Thom. 2. 2. q. 87. artic. 10. ad 1. determinat rem consecratam non posse fieri profanā, per cap. vlt. Leuit. qua ratione in ead. q. 11. incorpore quæstionis determinat etiam rem inanimatam Deo consecratam non posse per aliquem Prælatum Ecclesiæ fieri profanam, & per Prælatum, intelligit etiam Papam: quia per illam rationem affirmat Papam non posse dispensare super solenni voto cōtinentiæ. Cum ergo omnia bona ecclesiastica, sint sacra, saltem quartæ speciei sacrorum, vt tradit idem S. Thom. receptus in d. 2. 2. q. 99. articu. 3. videntur non posse fieri omnino profana, etiam per Papam, siue Pontificem Maximum.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. 2. de reb. eccle. non alien.*
1 *Papa non subest iuri humano.*
1 *Iure humano inducta est forma alienandi ecclesiastica bona.*
2 *Papa iure naturali tenetur seruare pacta iusta, secum, uel inter alios facta: sed ex causa potest eis derogare. Quod ipsum dicēdū est de dominio. nu. 3.*
3 *Pij V. benignitas quibus maxime resplendet.*
4 *Papa plus iuris habet in clericos, & bona eorum ecclesiastica, quàm Rex in laicos, & bona eorum laica, & ratio huius differentię noua.*
5 *Citatio iure naturę requiritur, sed ex causa omitti potest.*
5 *Citatio omitti potest, cum constat notoriè non posse competere parti defensionem.*
6 *Bona ecclesiastica fieri possunt per Papam profana, cum retentione priuilegij bonorum ecclesiasticorum.*
7 *Bona ecclesiastica omnia sunt sacra, sed alia alijs sacratiora.*
7 *Bona Deo dicata benedictione constitutiua sacri non possunt profanari durante*

rante forma, & esse artificiali eorum.
8 Oblationes vendi & locari possunt, non autem ius eas capiendi, & quid in eis locandis seruandum.
9 Benedictio duplex, altera constitutiua sacri, altera inuocatiua.
10 Papa non potest consecrata benedictione constitutiua sacri profanare, antequam desinant esse talia.
10 Bona facta sacra sine benedictione, vlla, vel solùm cum inuocatiua tantùm, possunt profanari, etiam ab inferiore Papa.
11 Bonorum sacratorum benedictione constitutiua sacri partes an, et per quē possint profanari.

§. 18.

1 IS tamen non obstantibus, iusta, & suspicienda videtur præfata bulla. Ad primum enim respondetur, primo quòd cap. 2. de rebus eccles. lib. 6. allegatum in eo non loquitur de omni alienatione, sed tantùm de illa qua res ecclesiæ immobilis submittitur, siue subiicitur potestati laici sine translatione dominij, aut possessionis, de qua in præfata bulla nihil agitur. Secundo quòd in aliis alienationibus non semper requiritur speciale mandatum Papæ, vt Philip. Fràc. recte ait in d. cap. 2. vbi supra. Et esto quòd mandatum generale factum à potente alienare rem ecclesiæ non sufficeret, vt alienatio virtute illius facta valeret, id tamen iure humano, & non naturali, neque diuino esset inductum, & propterea posset derogari illi, etiam sine causa, saltem quoad effectum vt valeret, per Papam, qui ei non subest, l. princeps. ff. de legi. & ideò derogatum cautè est in bulla, quatenus habet, illa bona cum accessionibus præ specificatis habere. &c. Adde quòd neque hanc derogationem facit, sine causa, facit enim quod de prudentia, & fidelitate Commissariorum multorum, eorumque prudentissimorum, & iustissimorum confidit. Et quia tot bonorum specialia nomina & confinia, non poterant, saltem commodè, & possibilitate morali exprimi, eo præsertim, quòd antequā accederent qui vellent redimere, non poterat sciri, quę forent rediméda. Id autem dicitur fieri non posse, quod commode fieri nequit. cap. facit. 22. q. 2. & l. Nepos Proculo ff. de verb. sig.

Ad secundum eodem modo respondetur, nempe, quòd solennitas alienandi de qua in iuribus in argumento allegatis, est iure humano inducta, cui etiam sine causa potest Papa derogare, saltem quo ad effectum vt valeat actus, per prędicta; quamuis id non faciat hæc bulla sinè causa: eadem enim fere seruit huic derogationi, quam seruire diximus præcedenti.

Ad tertium respondeo, concedendo quidem, Papam non posse tolle-

administrandi ea, receptam immediatè ab eo. & quòd omnes alii Prælati, & beneficiarii accipiunt à Papa mediatè, vel immediatè potestatem administrandi aliqua ex eis. Bona vero profana laicorum sunt eorumdem quo ad dominium, & Rex, vel Imperator secularis non habet dominiū in eis, licèt habeat iurisdictionem & potestatem gubernandi sua Regna, & Imperia, vt habet glos. in l. bene à Zenone. C. de quadr. præscripr. verb. principis. recepta communiter ibi. & ab Archid. in cap. per principalem. 9. q. 3. & in cap. quamuis. 23. quæst. 8. & à Bart. in procem. ffo rum. & vbique, & subditi laici, non recipiunt dominium suorum bonorum, neq; admnistrationem eorum à Rege, vel Imperatore, sicut clerici à Papa recipiunt administrationem bonorum ecclesiasticorum: imò ipsi Reges & Imperatores ab initio susceperunt iurisdictionem & potestatem gubernandi ab ipsis populis, & Regnis, l. prima. ff. de constit. princip. §. sed & quod principi. Instit. de iur. na. gent. & ciuil. vt tradidimus pridem latius in repet. cap. nouit. de iud. nota. 3. & ita est clarum, longe maius ius esse Papæ in clericos quo ad bona ecclesiastica, quàm Imperatori, & Regi in laicos quo ad bona profana. Qua ratione non assentimur Decio, qui cōtra cōmunem conatur defendere vbi supra esse ius maius Papæ in clericos quo ad bona patrimonialia, quàm Regibus in laicos, quo ad profana: quia in patrimonialibus bonis clerici habent dominium sicut laici in suis, & non recipiunt dominium, nec administrationem à Papa, quæ est ratio vera cap. cum dilectus. de iur. patr. & ibi Abb. 3. notab. & latius Fel. in d. cap. quę in ecclesiarum. nu. 31. vbi hoc sentiunt plerique omnes. facit cap. fixum. 12. q. 5. cap. quicunque. de testam. cum aliis citatis in eis.

Ex quo infero, Papam, qui clerico etiam terræ sibi in temporalibus subiectæ bona patrimonialia, sine culpa, & iusta causa tolleret, perinde teneri ad restitutionem, ac alium quemlibet Regem, & Monarcham idem faciētem laico sibi subiecto. Ex quo subinfertur, Papam patrimonium clerico iustè auferentem ad integriorem restitutionem teneri, quàm si iniustè tolleret beneficium ecclesiasticum: quoniam per adducta supra §. 3. num. 9. (vbi huc quoad aliqua lectorem remisimus) Papa non tenetur omnino de rigore iustitię verę & specialis ad restituendum beneficium iniustè ablatum: quamuis ex bono, & æquo teneatur ad faciendam ei iustam compensationem. Et si quis roget quoad quid tenebitur magis restituere, ob iniustam ablationem patrimonii, quàm ob ablationem iniustam beneficii? Respondeo, ꝙ ablatio iniusta patrimonii obligat ad restituendum id ipsum quod ablatum est, l. cum à quo. authen. hoc nisi. & l. manifesti iuris. C. de solut. & tradimus in Manuali cap. 17. nu. 24. Ablatio verò beneficii solum obligat ad compensationem restituendi idem, vel simile. Ratio diuersitatis potest esse, quòd auferendo iniustè patrimonium ab inuito non aufertur dominium cō-

peten ei iure naturali, nec trāsfertur in eum cui datum fuerit iuxta, l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. & ita idipsum restitui potest, sine alterius iniuria. Auferendo autem beneficium, aufertur uere, licèt iniuste ius quod in eo habet is, cui aufertur, & collatum alteri vere fit eius quoad administrationem, per adducta in d. nu. 9. & ita non potest restitui sine iniuria alterius. Quæ omnia fundantur iuribus, & rationibus supra proximè, & in d. §. 3. citatis. Credo autem, quod Rex, vel alius Princeps, aut dominus, qui aliquod officium vendibile, venditum, aut datum alicui, iniustè auferret, perinde teneretur restituere illi, ac si aliquam rem vendibilem quæsitam ei per venditionem, vel donationem, vel aliàs auferret: et quod vbi supra dixi, non teneri Regem ad integram restitutionē ob ablationem officii à se dati, procedat in eo quod gratis dat, vsque ad suum beneplacitum, iuxta textū cap. si gratiose. et ei notata, de rescrip. lib. 6. qualiter vt plurimum, conferuntur in Hispania omnia officia Prætoriorum regiorum. quàmuis aliquo respectu etiam tunc dicantur perpetua, iuxta l. iurisperitos. ff. de excus. tut.

5 Ad quintum respondeo, concedendo quidem non posse procedere aliquem Iudicem, etiam Principem contra aliquem etiam subditum, inauditum, & non citatum sine iusta causa, quod probant iura in eo allegata, sed negando quòd non possit existente illa iuxta glos. not. l. antepen. ff. ex quib. cau. maior. quam post alios sequitur Fel. in d. cap. quæ in ecclesiarum. nu. 66. in duobus locis, & Dec. nu. 18. Pro ea est casus in cap. cum olim. de re iud. vbi etiam id adnotat Panor. & in casu bullæ interuenit iusta causa omittendi citationem. tum quia illa omitti potest, quoties cōstat non esse absenti defensionem per tex. quem ad hoc putat esse sing. Card. ibi in d. cap. cum olim. de re iud. quem sequuntur ibidem Panor. Fel. & citati ab eis. & Dec. & citati ab eo in cap. causam quæ. nu. 3. de rescript. qđ probat posse pronunciari processum esse nullum, absente parte: quia non potest competere ei defensio, quam Iudex non intelligat parte non vocata. & in casu prædictæ bullæ constat notorie Papæ, non posse beneficiarijs & ecclesijs eorum competere aduersus voluntatem eius in ea expressam defensionem aliquam, quę eis prodesset, extante veritate causæ notoria qua nititur.

6 Ad sextum respondeo concedendo quidem, quòd per prædictam bullam datur facultas efficiendi bona ecclesiastica profana cum priuilegio gaudendi bonorum ecclesiasticorum priuilegijs, negando verò id continere in se repugnātiam, licèt per accidens contradictionem Principum secularium in terris eis subiectis forte patietur, in terris autem subiectis Papę, quo ad temporalia obtinebit. Quòd autem etiam Principes seculares compelli possent, facit, quòd qui potest tollere totum, à fortiori potest tollere partē tantùm eius rei quæ diuisibilis est, argu. l. quæ de tota. ff. de rei vendi. & cap. pastoralis. §. item si totum. ff. de off. deleg.

de leg. & ita videtur posse Papam efficere, quòd bona quæ in totum sunt ecclesiastica maneant quo ad aliquid talia, & quo ad reliqua profana: quum per id nihil præiudicii noui fiat Principibus secularibus, à quibus ante prædictam bullam erant omnino exempta.

7 Ad septimum respondeo, concedẽdo primum omnia bona ecclesiastica esse sacra, nõ solùm ob authoritatẽ S. Tho. in argum. citati; sed etiã ob cap. nulli. & cap. prædia. 12. q. 2. & cap. sunt qui opes. & cap. sacrilegium. & cap. quisquis. §. sacrilegium. sub eodem situ. 17. q. 4. & alia multa, in quibus appellatur sacrilegus is qui ecclesiastica bona qualiacunque etiam prædia rustica, vel vrbana lædit, vel damnificat, & actus quo id fit sacrilegium. Secundo distinguendo, vt distinximus in præfa. tract. de redit. q. 1. mon. 40. & 41. in Apolog. q. 1. mon. 24. & 25. inter sacra, quę benedictione aliqua constitutiua sacri consecrantur, & inter sacra quæ sola donatione vel alia dispositione deputantur ad hominũ, & rerum aliqua benedictione consecratorum, vel consecratarum sustentationem: & concedendo quòd priora, videlicet bona cõsecrata benedictione aliqua cõstitutiua, sacri non possunt pęnitus execrari durante eadem forma, & eodem esse artificiali antequam corrumpantur, conflentur, dissoluantur, vel aliàs perdant prædictum suum esse artificiale, de quibus intelligẽdum cap. comperimus. 14. q. 6. & dicta S. Thom. in argu. citata, quatenus significat, id non posse fieri etiam per Papam: negando autem, quòd posteriora, videlicet quæ sine benedictione constitutiua sacri fiunt talia, non possint pœnitus execrari, etiã per Prælatos

8 inferiores, vt quotidie execrantur: immobilia quidem quoties iusta de causa, & cum solennitate debita venduntur laicis, vel aliàs commutantur cum eis, per notata in summa, & in cap. sine exceptione. 12. q. 2. & in cap. nulli. & per totum titulum. de reb. eccle. non alien. fructus verò eorum sine vlla solennitate. iuxta cap. vestra. de loca. & cap. querelam. ne prælat. vic. su. Hanc distinctionem significat glos. prædicta. cap. semel. de reg. iur. libr. 6. satis eam ponderanti; quam quia multi non animaduerterunt, confusè, ac variè loquuti sunt: vt pridem prælegendo d. cap. semel. adnotauimus. ob id enim Dyn. quem sequuntur Francus & Rauen. ibi significauit illi cap. non esse locum in Papa, quum tamen per prædictam distinctionem sit locus etiam in eo quoad priora, & quoad posteriora sit locus etiam in aliis prælatis. ob id etiam cõiter intelliguntur eodem modo, cap. ecclesiasticis. 12. q. 2. & cap. 3. de rer. permu. & cap. ligna. & cap. vestimenta. de consec. dist. 1. & cap. quæ semel. 19. q. 3. & cap. comperimus. & cap. ad hæc. de relig. dom. quum tamen plurimum inter illa distet: nam alia illorum agunt tantùm de prioribus sacris, scilicet de sacratis benedictione constitutiua sacri. Alia vero de posterioribus, scilicet de sacris non benedictis, nec consecratis, sed ad sustentationem sacrorum deputatis sine vlla bene-

benedictione, vel solum inuocatiua, quæ appellauit S. Thom. vt prædictum est, quartæ speciei sacrorum, in 2.2.q.99.art.3. Ob id etiam glo. in cap. altare. 1.q.3. putata singularis à Ludo. Rom. in singu. 664. fructus. citato à multis, & in iis à Dec. cap. 2. nu. 14. de iud. & in consi. 148. nu. 3. & à Troil. col. penul. tract. de oblat. quatenus sensit oblata in altari non posse vendi, eo quòd visum fuerit illis altare, & oblationes ad illud factas, esse eiusdem speciei sacrorum, quum sint longe diuersæ; nam altare est de numero sacrorum consecratorum benedictione constitutiua sacri, oblationes autem de numero sacrorum absque tali benedictione dicatorum, & solum deputatorum ad sustentationem sacrorum absque eiusmodi benedictione, licèt aliquæ dedicentur benedictione tantum inuocatiua. Quare non immeritò Papa & alii prælati omnes contra dictum Ludouici faciunt, vt ait Archid. in cap. sanctorum. 10. q. 1. non demirans hoc vt Ludoui. imponit ei, nec dubitans de valore talis consuetudinis, vt alii dicunt, & meritò: quoniam aliud est ius accipiendi oblationes ad altare factas, quod tanquam spirituale vendi non potest, cap. quam pio. 1. q. 2. & aliud oblationes ipsę temporales, quę locari, & vendi possunt d. cap. quam pio. ipsæ tamen decimæ, siue fructus, vendi & locari possunt, per d. cap. vestra. & in hoc sensu prædictum cap. altare. exæquat altare & decimas, nihil exprimens de oblationibus, neque de fructibus decimarum. Et hæc conclusio certissima est, quo ad oblationes iam factas, & susceptas ab eo cui ius eas capiendi est, quoad faciendas autem, & suscipiendas, habet aliquid dubij propter scandalum, & occasionem, qua diminui posset offerentium deuotio, eo quòd videant eas laicis & profanis esse locatas, nec plus aut minus, ecclesiam vel ecclesiasticos de illis habituros eo quo plus, vel minus offerant. Quare cauendum esse censuit Archi. in d. cap. altare. ne conductor, seu arrendator oblationum laicus capiat eas per se in altari, vel de illo. Propter quam eandem rationem sine aliqua grandi causa non essent locandę seu arrendandæ oblationes, quæ à fidelibus mittuntur in corbonas, quas clem. exiui. de verb. signi. soccos vocat, nec aliæ oblationes quę in medio missæ fieri solent; imò, neque illæ quæ ostiatim, & compitatim, vel in ecclesiis & valuis earum fiunt, pro ecclesiis, monasteriis, hospitalibus & aliis piis locis. Quod ipsum potuit esse vna de rationibus dubitandi, an decimę nondum perceptę possent locari, & vendi, qua non obstante, definitum fuit in prædictis cap. vestra. & querelam. posse illas vendi: quanquam in illis non videtur esse tanta occasio diminuendi deuotionem soluendi decimas, quanta in proposito est diminuendi deuotionē offerendi. Quare resoluendum est posse quidem illas stricto iure vendi & locari, etiam antequam fiant, & suscipiantur, fieri tamen id debere secretò, aut tali modo quo non fiat notabilis deuotionis offerendi diminutio saltem sine aliqua causa, quæ id iustificet.

9

mo,

Ex quibus infertur primo, quòd alia est benedictio cōstitutiua sacri, idest, qua res fit sacra, qualis est bñdictio calicis, corporalis, ecclesię, & altaris. Alia benedictio inuocatiua, qua res nō fit sacra, qualis est benedictio mēsę, nauis, ignis, domus, & similiū, quæ non benedicuntur vt sint sacra, ac proinde nullius, sed vt per inuocationē Dei obtineatur aliqua assistentia eius specialis, vt pulchre declarat Caiet. in 2. 2. q. 88. artic. 11.

10 Secundo infertur, nullum prælatum etiam Papam posse calicem, altare, vel ecclesiam, vel aliam rem benedictione constitutiua sacri dicatā, siue sacratam, in sua forma, & esse artificiali permanētia profanare, siue vsibus profanis applicare, vt habet regula prędicta semel. & prędictum cap. comperimus. Tum quia id videtur esse iure diuino, vel naturali prohibitum, vt sensit S. Thom. in 2. 2. q. 88. artic. 10. ad primum per cap. fin. Leuit. Tum quia id clare vbi supra affirmat Caiet. & satis, licèt non ita aperte, S. Thom. ibidem, & in d. artic. 10. ad primum.

Tertio, quòd non solum per Papam, sed etiam per alios prælatos inferiores possunt profanari illa, quę sunt sacra alia ratione, quàm benedictione constitutiua sacri, quod, vt supra dictum est, passim fit de bonis ecclesiarum mobilibus, & frequentissime de immobilibus per iura prędicta; quum tamen omnia illa sint sacra, vt supradictum, & probatum est.

11 Quarto, quòd magna est quæstio, quam non video per aliquem dignè tractatam; An partes rei sacratæ per benedictionem constitutiuam sacri, quales sunt lapides altaris, & ecclesiæ destructæ, vel collapsæ, possint applicari vsibus profanis? quod enim non possint videtur casus in cap. ligna. de consecr. distin. 1. quatenus habet, ligna ecclesiæ destructæ non posse applicari vsibus profanis.

Quòd autem possint, facit primo, quòd vasa sacra conflata vēdi possunt, cap. aurum. 12. q. 2. cum glo. recepta. Et constat argentum calicis iam conflati fuisse partem eiusdem, anteaquam conflaretur, & execraretur.

Deinde, quòd ecclesia pro maiore parte exusta, vel destructa, desinit esse consecrata. cap. ecclesijs. & cap. de fabrica. de consecra. distin. 1. & altare enormiter deformatum desinit esse consecratum, cap. 1. & cap. quod in dubijs. de consecr. eccl. vel altar. & consequenter, imò à fortiori videntur lapides & ligna Ecclesiæ dirutę, vel collapsę desinere esse sacra. Et expresse ait Archid. ligna ecclesiæ non esse sacra, in d. cap. ligna. Tum quia licèt ecclesia sit consecrata benedictione constitutiua sacri, non tamen lapides eius: quia aliud est ecclesia, & aliud partes ex quibus illa constat, l. eum qui. ff. de vsuca. & l. qui vniuersas. ff. de acq. poss.

Equidem in hac quotidiana quæstione arbitror primò, iustè posse Papam concedere facultatem faciendi domum laicam ex area, & lapidibus ecclesię destructæ, vel collapsæ. Tum quia Dynus, quē ibi omnes alii

alij sequuntur in d. cap.semel.ait,cap.illud non habere locum in summo Pontifice, cuius dictum licèt non sit verum, quoad ea quæ sunt dicata benedictione constitutiua sacri vt prius diximus, tamen in his lapidibus,qui non sunt benedicti tali benedictione, habebit locum, per l. continuus. §. pen. & ibi, not. per omnes.ff. de verb.oblig. quod tamen aliquis intelligeret, quando lapides eiusmodi nõ essent tales qui in ędificio domus profanę positi gignerẽt scandalum actiuum iis qui cognoscerent ęos fuisse partes ecclesię sacræ; nam cum tali scandalo nil disponi posse videtur, cap. nihil cum scandalo. de præscrip.& cap. 2. de noui oper. nunt.quàmuis respõderi posset,per facultatem,& licentiam à Papa concessam,& publicatam effici,ne tale scãdalum sit actiuum: sicut & cessat in matrimonio contracto cum cognatis intra quartum gradum cum eius dispensatione,quod videtur verius: quia prohibitio hęc qua prohibetur, ne res quę fuit pars rei sacræ profano vsui applicetur, videtur iuris humani tantum, supra quod est Papa, cap. proposuit. de concess.pręb.

Secundo eiusmodi facultatem non potest concedere ordinarius,per cap.ligna.& cap.vestimenta.de consecra.dist.1. non quidem quia sunt sacra, aut sancta, sanctitate benedictionis constitutiuæ sacri, sed ob reuerentiam ecclesię cui seruierunt, vt ait Archid. ibi.cum nullo iure videatur concessa ei super hoc dispensandi facultas; quàmuis viderim in Hispania ligna ecclesiæ veteris dirutæ,quæ nouæ ampliori construendę inepta erant, vendi plus offerenti etiam volenti ex eis domum profanã facere, vel reficere sine licentia etiam ordinarii, quod forte dissimulari posset, in lignis non pictis, neque vllo signo insignitis, quò posita in structura domus profanæ noscerentur fuisse ecclesię, ac proinde scãdalizarent.

Quinto infertur, S. D. N. iuste nuper annuisse cuidam Anglo, vt vteretur quadam ampla domo constructa ex lapidibus cuiusdam monasterii à Lutheranis destructi,donec Abbas Catholicus ei sufficeretur, vt supra meminimus.

Vltimo infertur,iuste potuisse S D. N. per prædictam bullam facere facultatem prædictis Commissarijs profanandi bona Ecclesiastica in ea contenta, eo quòd licèt sint sacra quartę speciei sacrorum, non tamẽ sunt sacrata benedictione aliqua constitutiua sacri, imò nec partes rerũ tali benedictiône sacratarum, & consequenter solutam esse septimam difficultatem aduersus prędictam bullam propositam.Per cuius solutionem & aliarum sex contra eam propositarum, clarè apparet,ipsam à nemine posse iniustitiæ redargui, sed potius magnopere commendandam esse,tanquam quæ sit è Repub. Christ. in magnam gloriam CHRISTI, qui nos omnes seruet,beetque ęternum.Amen.

SVM-

SVMMARIVM.

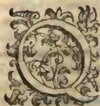
1 *Bulla Pij V. reuocatoria facultatum ad disponendum in illegitimos factarum.*
2 *Filios ecclesiasticorum occasionem esse damnorum ecclesiasticorum.*
2 *Filios habens an possit in Episcopum eligi.*
3 *Filijs illegitimis relinquendi facultas cur scandolosa.*
3 *Exempla prælatorum mala scandalosa.*
4 *Ecclesiasticos teneri ad dandum superflua pauperibus.*
4 *Filios in illegitimos disponendi omnis facultas de quibuscunque bonis sublata vnd cum facultate succedendi ab intestato habentibus illos.*
5 *Statutum habilitans spurios ad successionem an valeat.*
6 *Facultates concedendi facultates disponendi in illegitimos sublata.*
7 *Beneficium vtrumque incompatibile perdit, qui vtrumque retinere contendit.*
8 *Feudum, & emphiteusim perdendi nouus modus.*
9 *Filijs spurijs non est adempta facultas succedendi à iure communi concessa per hanc Extraua. Pii V.*
10 *Filios, & filias clericorum iustè posse ab eis etiam hodie ali, & dotari.*
10 *Lex humana non potest tollere diuinam vel naturalem.*
11 *Duos succedit loco alimentorum.*
12 *Filium habentem vnde se alat, non tenetur pater alere, nec è contrario.*

§. 19.

Voniam supra §. 6. promisimus nos huic Commentario bullam S. D. N. Pii V. reuocatoriam facultatum testandi & disponendi de rebus ecclesiasticis, ac etiam de bonis feudalibus, emphyteuticis in illegitimos de verbo ad verbum cũ nonnullis adnotationibus inserturos, ideò tenorem illius nunc subijciemus, & illi adnotationes promissas obiter adiũgemus. Sic itaque habet.

PIVS EPISCOPVS Seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

VAE ordini ecclesiastico noxia esse, & scandalum obijcere perhibentur, necesse est è medio submouere. Quod nos pro nostri muneris officio, inter alia incommoda quę in oculos nostros incurrunt, de Christi peculio, ne ab indignis, & reiectis ignominiosè consumatur, neue illorum causa ecclesiis et pauperibus praripiatur, curam pracipuam habere volentes, De nobis attributa potestatis plenitudine reuocamus, & abolemus, omnia & quęcumque priuilegia, licentias, dispensationes, & indulta faciendi testamenta, donationes, siue inter viuos, siue causa mortis, legata, & quascũque alias dispositiones, de Dominiis, Terris, Castris, Domibus, & quibuslibet aliis bonis & rebus immobilibus, mobilibus, & se mouentibus, necnon pecunijs, iuribus, & actionibus, ex beneficiis, fructibus, pensionibus, & aliis rebus ecclesiasticis quibuscunque, cõfectis, acquisitis, & aliàs quomodocunq; prouenientibus, necnõ de peculio, et alijs etiam sola industria, labore, muneribus, aut quocunque aliomodo partis, cuiuscunque qualitatis, quantitatis, speciei, naturę, & valoris existentibus, in quoscunque illegitimos siue suos, siue extraneos, etiam legitimatos, eosdẽque ex toto vel in parte hæredes instituendi, & substituendi, seu quod ipsi in prædictis ab intestato succedant, cæterasque huiusmodi facultates, & permissiones, ac etiã habilitationes, & capacitates succedendi in bonis, & rebus feudalibus, & emphyteuticis, ab ecclesiis, monasterijs, & pijs locis professis, quibuscunque personis, & secularibus, & quorumcũque ordinum, necnõ militiarum, & hospitalium, regularibus, ac Romanæ Curię officialibus, & alijs curialibus, Curiamque ipsam sequentibus, & etiam Vrbis Romæ ciuibus, ac palatia, edes, census, aliaque bona, in ea eiusque districtu habentibus, nostris quoque, & aliorum Romanorum Pontificum familiaribus, ecclesiarũ prælatis, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & alijs cuiuscunque dignitatis, ordinis, & conditionis, existentibus, illorumque, et alijs ecclesiis, capitulis, conuentibus, ordinibus, militijs, hospitalibus, collegijs, officijs, & locis, ac prædictæ vrbi, alijsque ciuitatibus, prouincijs, & dominijs, eorumque dominis, populis, ciuibus, & incolis, tam per fœl. rec. Sixtum IIII Innocentium VIII. Alexãdrum VI. Iulium II. Leonem X. Clementem VII. Paulum III. Iulium III. Paulum IIII. Pium IIII. & qui ante illos fuerunt alios quoscunque Romanos Pontifices, ac nos, & Sedem Apostolicam, eiusque legatos, etiam de latere, nuntios, notarios, comites, collegia, officia, & loca,

loca, etiam per modum statuti perpetui, generalis legis, initi & stipulati cōtractus seu quasi, & aliàs sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis restitutiuis, præseruatiuis, mentis attestatiuis, derogatoriarum derogatorijs, alijsque fortioribus, efficacioribus, & insolitis clausulis, necnō irritantibus, & alijs decretis, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, deque simili potestatis plenitudine, ac prædictorum Cardinalium consilio, & matura deliberatione in Consistorio habita, nec non consideratione, intuitu, contemplatione, vel distantia Imperatoris, Regum, & aliorum Principum etiam ob remunerationem laborum, & obsequiorum nobis, & dictæ Sedi impensorum, refectionem damnorum, compensationem iurium cessorum vel ablatorum, nauatæ militiæ contra hæreticos, & infideles, seu pro prædictę Vrbis ornatu, & frequentatione, ac quibuscunque alijs vsibus, ac etiam necessarijs, & pijs causis concessa, & multiplicatis vicibus cōfirmata, innouata, extensa, & moderata, & quantocunque tempore pacificè obseruata, quo ad eam partem quæ illegitimos prędictos tangit duntaxat, etiam si illa contineant, quòd omnes Curiales curiam sequentes, & alij siue ecclesiastici, etiam Cardinales, siue mundani, qui palatia, domos, & prędia vrbana, vel rustica ædificauerint, aut census, aliaue bona acquisiuerint, aut aliàs acquisita habuerint in dicta Vrbe, et circum eam ad milliaria decem, ex bonis seu fructibus ecclesiasticis, hi tales de illis, necnō Iuribus & iurisdictionibus omnibus in fauorē illegitimorum, ac quomodolibet inhabilium, & incapacium siue inter viuos, siue causa mortis disponere, eosque hęredes, & successores vniuersales, vel particulares instituere, & substituere; & si intestati decesserint, ipsi illegitimi, & incapaces, in illis succedere possint: quòdque per quascunque reuocationes, derogationes, aut alias contrarias dispositiones, illis quorum interest præiudicari nequeant: & si vllo vnquam tempore præiudicatū, aut derogatum quoquomodo apparuerit, ius quæsitum ablatum, & literæ reuocationum, & derogationum huiusmodi, iuris quęsiti ablatiuæ censeantur. Sicque per quoscunque iudices iudicari debeat, & etiam definiri. Ac pariter tollimus, & abrogamus omnes & quascunque facultates similia concedendi Legatis, Nuntijs, Notarijs, Comitibus, Collegijs, Officijs, & alijs supradictis: quorum omnium tenores, ac si ad verbum insererentur, habemus pręsentibus pro expressis. Ita vt priuilegiorum, dispensationum, facultatum, habilitationum, capacitatum, indultorum, et aliorum supradictorum sic reuocatorum, aut etiam literarum legitimationis pręteXtu, nullus omnino de huiusmodi bonis, rebus, pecunijs, iuribus, iurisdictionibus, & actionibus, in commodum, & fauorem illegitimorum vtriusuis sexus, siue eorum filiorum, siue consanguineorum, affiniumue, siue extraneorum, etiam in statu sæculari procreatorum, ac legitimati quacunque auctoritate donatorum, & ad huiusmodi res & bona, eiusque, successionem, testato, vel intestato idoneorum & capacium effectorum, siue testamento, siue donatione, siue legato, siue eleemosyna, siue alio quocunque titulo, & pio opere (exceptis in communi, ac omni

 fraude,

fraude, conuentione, seu compositione, cessante hospitalibus expositorum, & orphanorum) disponere, nec illegitimi ipsi in eis ab intestato siue protinus, siue per interpositas, personas ac quomodocunque succedere, aut illa aliàs ad eos etiam per quemcunque circuitū multiplicatarum in alios capaces successionum, vllo tempore deuenire possint. Ad hæc nulla esse, & pro infectis haberi volumus omnia & quæcunque facta hucusque testamenta, legata, donationes, & alia disposita huiusmodi, quæ viuētibus adhuc testatoribus, aut aliàs, locum non habuerunt, ac pariter ab intestato successiones, non tamen litigosas quę plenarium non sunt effectum sortitæ. Dehinc verò districtius prohibemus, ne talia siue in prædictos illegitimos, vtriuslibet sexus, siue in illorum coniuges, siue ipsorum parentes, filios, descendentes, ascēdentes vel alios cognatos, siue uiuentibus, siue defunctis ipsis illegitimis etiam paupertatis, dotis, aut alterius cuiuscunque pij operis intuitu fiant, neue ipsi vnquam in rebus, bonis, pecunijs, iuribus, iurisdictionibus, & actionibus prędictis, siue totis, siue in parte succedant, aut illa ad ipsos quauis dispensatione suffultos, etiam per prædictum circuitū deueniant, neue de eis vlla in alium seu alios concessio, donatio, translatio, aliaue dispositio fiat, vt alia bona similia, vel dissimilia, illegitimis, aut alijs supradictis concedantur. Quod si prædictorū quisquam fuerit pręsentium violator, testamentum, donatio, legatum, & dispositio omnino non teneat, nec etiam quo ad alios capaces, & res alias valeat, sicque disponens priuilegio, dispensatione, facultate, et indulto prædicto, eiusq; vsu, & commodo, etiam in cęteris omnibus ipso sit iure priuatus. Nemo quantumuis capax illius pretextu fructus, res, pecunias, aut prorsus alia bona sua faciat, nec illa detinens vlla pręscriptione, aut vllo alio iuris præsidio adiuuetur, sed ad integram illorum restitutionem, quocunque temporis lapsu non obstante, debeat coerceri. Ita vt omnes in ecclesiis, monasterijs, & beneficijs successores, tam coniunctim, quàm diuisim, quisque videlicet pro rata parte sua, illā omni tempore recuperare possint, & qui primus cæteris ab eo monitis, & negligentibus, iudicium intenderit, ei soli res tota meritò vendicetur. Nullis vero huiusmodi successoribus, pro prędictis insistentibus, ac etiam de peculio aliàs quàm ex rebus ecclesiasticis confecto, locorum ordinarij tam concessorum, & relictorum illegitimis, eorumue causa quàm quorumcunque aliorum bonorum immobilium, mobilium, & se mouentium, necnon pecuniarum, fructuum, rerum, & iurium, aliàs sub dictis testamentis, donationibus, legatis, & dispositionibus comprehensorum, corporalē possessionem; amotis inde et expulsis quibuscunq; detentoribus, siue incapacibus, siue capacibus per se vel alium seu alios, liberè apprehendant, & apprehēsam huius Sedis noīe custodiāt, donec ipsa Sedes de illis, vti tum tulerit piorum operum necessitas, duxerit prouidendum. Bona verò, res, & iura feudalia, vel emphyteutica (alijs legitimis ad ea forte vocatis non existentibus) eo ipso deuoluta, & iuri, ac proprietati suarum ecclesiarum, & locorū restituta, & cum reliquis eorū bonis consolida esse declaramus. Decernentes

tes

tes irritum & inane quicquid secus per quoscunque scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus, apostolicis, ac statutis & consuetudinibus ecclesiarum, capitulorum, conuentuum, ordinum, militiarum, hospitalium, vrbium, prouinciarum, collegiorum etiam Cardinalium, & officiorum prędictorum, iuramento, confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia communitis, et in Consistorio prędicto, seu conclaui habitis, alijsque priuilegijs, indultis, & literis apostolicis generalibus, & specialibus, illis eorumque, & alijs quibuscunque personis, cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam supradictis fortioribus, ac etiam disponentibus, quòd prędicta per quascunque literas nunquam, aut sine consensu illorum quorum interest, reuocata, aut sublata intelligantur, & alias cuiuscunque tenoris existant, per quę præsentibus non expressa, aut omnino non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus, de uerbo ad verbum habenda esset in nostris literis mentio specialis: quæ omnia, quatenus prędictis aduersentur illorumue executionē disturbare possint, viribus prorsus, & effectu carere decernimus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Quia verò difficile nimis esset pręsentes quòcunque illis opus erit perferre, volumus vt earum exempla, etiam impressa Notarij publici manu, & personæ in dignitate ecclesiastica constitutę eiusue curię sigillo obsignata, eandem illam prorsus fidem, in iudicio & extra illud, vbique gentium faciant, quam ipsęmet præsentes facerent, si essent exhibitæ, & ostensę. Nulli ergo omnino hominum liceat hāc paginam nostrę reuocationis, abolitionis, ablationis, abrogationis, volūtatis, prohibitionis, declarations, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attētare pręsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurū. Dat. Romę apud sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicę Millesimo quingentesimo septuagesimo primo, Kalen. Februarij, Pontificatus Anno sexto.

Annotationes promissas huic extrauagan. obiter adiecturus, primo noto illa verba, *Quę noxia sunt ordini ecclesiastico*. quod noxium est ordini ecclesiastico, vt filii ecclesiasticorum illegitimi succedāt
1 eis, quod confirmatur ex eo quòd per filios eorum solet periclitari substantia ecclesiarum, cap. de Syracusanæ. 28. distinct. & episcopi solent esse cæci erga nepotes secundum glos. sing. in cap. peruenit. 1. quæst. 3. Quibus consonat Cōcil. Triden. sess. 25. cap. 1. de reform. ibi, *Vt ecclesiastici omnem humanum erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum vnde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant.* vnde in Authen. quomodo oportet Episcopos. §. 1. collat. 1. constituitur, ne quis habens filios, vel nepotes etiam legitimos in Episcopum eligatur, sumpta voce nepotes proprie pro filiis filiorum. l. Iurisconsultus. ff. de grad. cogn. secundum Panor. in d. cap. 1. de testamen-

men. numero 3. Quæ constitutio refertur in d. cap. de Syracusanæ. & mandatur in cap. Catinensis. 61. distin. ne habens vxorem & filios in Episcopum eligatur, cui concordat cap. priusquam. 28. distin. per quæ Innoc. in d. cap. 1. de testamen. defensus ibi per Panor. num. 2. affirmat non posse iure communi habentem filios eligi in Episcopum non obstante cap. episcopus qui filios. 12. q. 2. quamuis Hostien. communiter receptus contrarium teneat: cuius opinionem vsu receptam esse arbitror, eo quòd viderim multos Episcopos, & alios prælatos habentes filios, promotos à sancta Sede Apostolica non facta mentione de illis, nec habita, vt puto, dispensatione super hoc ab eadem. Quare non arbitror teneri ad renunciandum episcopatui qui habens filium etiam illegitimum præsentatur à Rege, etiam illud nesciente Papę, id ipsum ignoranti. Sed negari non potest opinionem Innoc. iuri scripto esse consonantiorem.

Scdo noto ex illo verbo, *Ex scandaloso*. q̀ facultas dădi, vel relinquēdi bona ecclesiastica facta ecclesiasticis psonis ē scădalosa, & meritò quidē: quia scădalum est, dictū vel factū prębens occasionē ruinæ fm Hiero. relatū à S. Tho. 2. 2. q. 43. art. 1. & constat per huiusmodi facultatē pręberi occasionem ruendi in peccatum personis ecclesiasticis. Primum, volendo, & procurando habere filios fornicarios, quibus bona relinquant, quod est graue peccatum, cap. uouentibus. 17. q. 2. & toto titulo de coha. cleric. Deinde quęrendo, & seruando filiis ea quę deberent distribuere pauperibus, quod esse peccatum probat pręfatum cap. 1. de reform. sess. 25. Concil. Triden. & pręfatum cap. peruenit. per quę & alia multa id probauimus in pręfato tract. de redit. eccles. q. 1. monito 42. & in d. Apologia q. 1. mon. 27. Tertio præbendo exemplum fornicandi aliis, dum memoriam suarum fornicationum renouant per huiusmodi successionem iuxta cap. præcipue. 11. q. 3. ibi, *Tot mortibus digni sunt prælati, quot perditionis exempla in subditos transmittunt.*

Tertio noto ex illo verbo, *Peculio*. adiunctis verbis, *Ecclesiis & pauperibus præripiatur*. infra positis, quòd peculia ecclesiasticorum debentur ecclesiis & pauperibus, hoc est operibus piis, ita quòd ea quæ supersunt beneficiariis decenter sustentatis debent in illa distribui: & ita hęc extrauag. sentit id quod latè confirmauimus in d. tracta. de reditib. q. 1. mon. 42. & 43. & in d. Apologia quęst. 1. mon. 27. & 28. & sequ. licèt enim non dicat rapi, vt dixit Bernardus in epist. 2. col. pen. & in 42. col. 3. dicit tamen pręripi, quod idem, vel aliquid maius sonat.

Quarto noto ex illis verbis, *Omnia priuilegia &c.* quòd omnis facultas facta quibuscunque personis non solum ecclesiasticis sed etiam secularibus, & non solum singularibus, sed etiam collegiis, & vniuersitatibus, non solum profanis, sed etiam piis ad disponĕdum de rebus quibuscunque non solum ecclesiasticis, sed etiam secularibus in filios illegitimos

gitimos à quibuscunque Romanis Pont. etiam à Iulio III. est iam inutilis, & consequenter facta est moderatio facultatum concessarum ab eodem Iulio III. clericis, & Romanis curialibus testandi, donandi, & relinquendi sua peculia suis filiis illegitimis, & successionis incapacibus, quam desiderauimus in §. 6. supra eod. antequam eam videremus editam, & longe amplior: nam nos solum desiderauimus prędictam moderationem, fieri quoad facultates, concessas personis ecclesiasticis ad disponendum de rebus ecclesiasticis tantùm in filios illegitimos proprios tantùm, & hæc extrauag. moderatur omnes facultates Apostolicas etiam concessas laicis, etiam ad disponendum de rebus profanis non solùm in prædictos filios proprios illegitimos, sed etiam in extraneos, & in filios, parentes, & cognatos omnes eorum: & non solùm facultates factas ad disponendum, sed etiam factas ad succedendum ab intestato, & capacitates indultas ad succedendum in rebus emphyteuticis, & feudalibus, & aliis quibuscunque quæsitis ab ecclesiis, etiam concessas ecclesiis & aliis piis locis exceptis hospitalibus expositorum & orphanorum, & hoc in communi tantum omni fraude, conuentione, seu cõpositione cessante: & non solùm facultates concessas à Iulio. III. quod solum ipse desiderabam, sed etiam facultates oẽs concessas per ipsummet, & per quoscunq; alios Pontif. max. Quod meritò à nobis desideratum fuit, & prudentissimè iuxta, ac sanctissimè, à prudentissimo & S. Pio V. per hãc extrauag. cumulatissimè statutum. nam omnis occasio delinquendi est impedienda, ne detur, & si data fuerit, tollenda. 1. Tim. 4. & cap. nolo. 12. q. 1. & cap. non sunt audiendi. 11. q. 3. & l. conueniri. ff. de pact. dot. hinc consuetudo inuitãs maritum ad dissipanda sua bona, & vxorem ad adulterandum reprobatur in cap. ex parte. de consuet. hinc vetatur promissio beneficiorum vacaturorum, ne detur occasio mortis alienæ captandæ, cap. 2. de concess. præb. & cap. ne captandę. eodem titulo lib. 6. hinc lex licèt suapte natura respiciat futura, cap. fin. de const. & l. leges. C. de leg. cum tamen indulget aliquid, solum est restringenda ad prętérita, vel pręsentia tantùm, ne det occasionem delinquendi, l. cum lex. ff. de legib. per quam ibi Bart. & Bald. cõmuniter recepti dixerũt, quòd statutum disponens quòd quilibet bannitus extrahatur de banno soluendo decem, non compręhendit post illud banniẽdos: hinc rescriptum per quod pœna remittitur, ante commissum delictum non valere dixit Salice. in l. castitati. C. de adult. hinc denique in terminis nostris Feder. consil. 275. casus talis est. quem vitiose allegando sequitur Fel. in cap. fin. nu. 13. de const. consuluit quòd statutum non potest habilitare prolem spuriam ad parentum successionem, etiã
5 non extantibus legitimis; ne detur occasio adulterandi, & fornicandi, quem sequutus Domi. in §. 1. cap. 2. de filijs presb. lib. 6. ait, Episcopum non posse per suum statutum filios illegitimos sui Episcopatus habiles

facere

facere ad ordines minores,& simplicia beneficia: quia daret occasionē peccandi, licèt per dispensationem posteaquam fuerint nati id facere posit per illum tex. Et quamuis, vt in §. 6. diximus, contrarium eius quod consuluit Fede. tenuerit Cald. consil. 4. de const. & eum sequatur Decius in consil. 271. col. 5. cum quibusdam alijs quos ibi citat, quorū opinio in aliquot Regnis seruatur, & in puncto iuris verior etiam nobis videatur, ob quod vbi supra facultatem Iulianam seruandam esse donec reuocaretur diximus; tamen negari non potest multò sanctius esse contrarium prǽsertim quoad ecclesiasticos, & quoad dispositionem faciendā de bonis & fructibus ecclesiasticis à quibus multis canonibus arcen-
6 tur illegitimi, vt etiam principium huius extrauag. insinuat. meritò igitur fæl. re. Pius V. reuocauit in hoc præfatas facultates, per quas magna dabatur occasio polluendi se personis Deo dicatis, & sanctificatis.

Non obstat dicere, per hanc rationem iustificari quidem desiderium nostrum prędictum, & etiam hanc legem quatenus illud explet, sed non quatenus illud cumulat tollendo facultates concessas collegiis, & vniuersitatibus, quæ non sunt filiorum capaces, quibus per illas non datur occasio vtendi venereis, non inquam hoc obstat: quia illum cumulum non addidit causā tollendi occasionem vtendi venereis collegijs, sed causa tollendi occasionem vtendi eis singularibus personis ecclesiasticis, quæ poterant conuenire tacitè cum prædictis collegijs, vt bona quæ ipsis darent, vel relinquerent darentur filijs illegitimis earum aliqua parte sibi retenta, quæ ratio insinuatur per hanc eandem extrauag. in exceptione hospitalium, expositorum, & orphanorum; dum limitat eā vt solum procedat, quum datur vel relinquitur eis in communi, & nulli eorum in particulari, idque omni fraude, & conuentione cessante. Qua eadem ratione iustificatur quatenus vetat dispositionem in filios illegitimos extraneos & parentes, filios & cognatos eorum: id enim fecit ad obuiandum fraudi, qua clerici conuenire poterant inter se, vt alij in aliorum filios illegitimos vel cognatos eorum disponerent, & dicere sibi mutuo, tu fac hæredem, legatarium vel donatarium filium meum illegitimum, vel aliquem cognatum eius, & ego faciam tuum vel aliquē cognatum illius: conuentio enim eiusmodi non poterat reprobari, tanquam simoniaca, arg. definitionis symonię datæ à glos. in summa. 1. q. 1. & à S. Tho. 2. 2. q. 100. art. 1. quia non fieret sup spiritualibus: & ita nisi per hanc legem aliàs prohibita fuisset, iudicāda erat valida arg. l. illam. C. de collat. & cap. legatur. 24. q. 2.

Quinto noto ex versic. *Quibuscunque personis* &c. nullam esse differentiam in hoc inter personas singulares, & vniuersitates, nec inter seculares, & Ecclesiasticos, nec inter regulares, & sæculares clericos, nec inter pia loca, & profana, neque inter episcopos & superiores etiam Cardinales, & alios inferiores; imò parificari, ita ꝙ per præfatas facul-

tates

tates non possunt disponere in præfatos filios illegitimos proprios, nec extraneos, nec cognatos eorum, nec præfatarum facultatum virtute succedere. Ex quo sequitur, quòd facultates, quas habent aliqua pia loca succedendi clericis ab intestato, sunt ablatæ per hanc reuocatoriam, quoad clericos habentes filios illegitimos, ea ratione ne vt prædictum est, fraus fiat legi huic, partiendo bona quæsita cum filijs illegitimis.

Sexto noto ex illo vers. *Ac pariter* &c. quòd non solum reuocat facultates huiusmodi à se suisque prædecessoribus datas, sed etiam datas à suis legatis. Imò & facultates factas à Sede Apostolica eis & quibuscunque alijs ad concedendum prædictas facultates: ita quòd posthac à nemine possunt concedi virtute cuiuscumque facultatis Apostolicæ.

Septimo noto ex illis verbis. *Quòd si prædictorum* &c. quòd licèt facultates prædictæ solùm sint sublatæ quatenus tangunt illegitimos filios, & non quoad alios, si tamen habentes illas vsi fuerint eis quoad ea quæ tangunt filios illegitimos ipso iure sunt reuocatę, etiam quoad cætera contenta in eis, & quo ad omnia facta virtute illarum, sicut in simili qui Episcopus male ordinat clericum alienum sine literis dimissorijs bene suspenditur per annum à collatione ordinum, cap. eos. de temp. ordi. lib. 6. & qui male retinet priorem parochialem obtenta secunda,
7 quam bene retinere potest dimissa illa per cap. de multa. de præb. iustè perdit vtranque, si iustè non relinquit priorem per extrauag. execrabilis. Ioan. xxii.

Octauo noto ex vers. *Bona verò* &c. nouum modum quo cadunt in commissum res feudales, & emphyteuticæ; nempe si quis illas habens
8 disposuerit de illis virtute facultatum Apostolicarum in filios illegitimos, proprios, vel extraneos, vel cognatos eorum. quæ est adnotatio addenda cap. potuit. de locat. & l. .. de iure emphyteut. & cap. 1. de feud.

Nono noto & colligo ex tota extrauag. id in quo multos audio decipi, nempe quòd hæc extrauag. non reuocat iura communia per quæ
9 illegitimi possunt habere aliqua de bonis parẽtum, etiam si sint spurij, iux. æquitatem canonicam cap. cum haberet. de eo qui dux. in mat. ea quæ Panor. & alij ibidem notant: solùm enim reuocat priuilegia, licẽtias, dispensationes, & indulta faciendi testamenta, donationes, &c. contra vel præter ius commune concessa per ipsummet Pium V. & alios omnes prædecessores eius, vt ex ea patet.

Et probatur primo: quia qui de vno dicit, de alio negare videtur, l. cum prætor. ff. de iud. cap. nonne. de præsumpt. & priuilegium aliud est à lege, imò est legi contrarium, cap. priuilegia. 3. dist. cap. in his. de priuileg. Ergo per reuocationem priuilegiorum quæ hi hic non reuocatur ius cõmune, cuius nihil meminit. Secundo quia facilius tollitur ius speciale quàm ius commune, l. eius militis, §. militia missus. ff. de

milit. testam. & l. si quando. C. de inoff. testam. Tertio, quia lege humana non potest tolli naturalis, cap. sunt quidam. 25. q. 1. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. & educatio liberorum iure naturali debetur, cap. ius naturale. 1. dist. & l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iur. Quartò, quia prędicta auth. ex complexu. C. de incest. nupt. nullibi gẽtium seruatur, quatenus habet spurios filios non esse à parentibus alendos: quoniam tanquam cõtraria pietati naturali postponitur ęquitati canonicę prędictę conformi iuri & pietati naturali, de qua in l. 1. & 2. ff. de lib. agnos. vt supra dictum est. Quintò, quia non est verisimile, ꝙ Pius V. piẽtissimus, & iuris cõis obseruãtissimus, & morũ ab eo exorbitantium reductionis in illud tanquam in pristinũ, & probatissimũ statũ amãtissimus intenderit tollere legẽ tantę pietatis, cùm similis similẽ quęrat & foueat iux. cap. 13. Eccl. & Philosophum in Ethic. & facere contrarium esset quędam crudelitas Deo & hominibus inuisa, secundum Io. Baptist. in repet. l. si qua illustris. C. ad orfic. col. pen. Deniq; quòd à iure antiquo non censetur recessum; nisi quatenus id in nouo exprimitur. l. præcipimus. C. de appell. & per hanc extrauag. nulla recessio ab eo exprimitur. ergo.

10 Ex quo infertur iustè posse & debere clericos, non obstante hac extrauag. alere suos filios illegitimos etiam spurios nitendo iuri communi contento in d. cap. cum haberet. quod seruandum esse etiam in foro seculari terrarum imperij, & aliorum Regnorum, etiam non subiectorum Papæ affirmat communis opinio post Panor. in d. cap. cum haberet. & Bart. in authen. ex complexu. C. de incest. nupt. & videre est apud Decium alios citantem in cap. clerici. num. 2. de iud. cui adde Philip. Franc. in rub. de testa. lib. 6. col. 28. & Io. Lupum in repet. cap. per vestras. de donat. inter vir. & vxo. §. 23. nu. 12. quorũ omnium firma ratio est, quòd vt supradictum est, humana potestas, quæ minor est, non potest naturali vel diuinæ, quæ maior est, resistere, cap. inferior. 21. distin. cap. ex insinuatione. de appella.

Subinfertur etiam, quòd clerici possunt, & debent filias suas etiam spurias dotare: quia qui potest, & debet filiam alere, potest & debet eã

11 dotare, quum dos succedat loco alimentorum, secundum communem, præsertim Bart. qui in his terminis hoc dicit in l. vxorem. §. pater naturalis. ff. de leg. 3. quem cũ aliis refert, & sequitur Ioannes Lupus, vbi supra. Quę duo facere potest etiam de redditibus ecclesiastici s, arg. tex. 1. cum glo. in cap. omninò. 31. distinct. quatenus habet, quòd propriam vxorem, & filios sustinere debet clericus de bonis ecclesiæ: & licèt loquatur de filiis ante clericatum habitis: idem est in filiis habitis per illicitum coitum quoad hoc; nam licèt clericus malefecerit: tamen ex quo sunt geniti non sunt perdendi, sed pascendi, & tanquam pauperes iuuandi, argumen. cap. pasce. 86. distinct. & cap. sicut hi. & prædicti

cap.

cap.cum haberet. Quę tamen omnia limitanda sunt procedere in filiis
12 qui aliũde non haberent quo se alerent: quoniam nullo iure naturali, nec humano tenetur pater alere filium habentem quo se alat, nec ècontrario filius patrem idem habentem. l. si quis à liberis. §. sed si filius. & §. solent. ff. de libe. agnoscen.

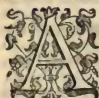
Quamquam autem ad alia multa adnotanda copiosam materiam hæc extrauagan. ditissima iuxta, ac pientissima pręstabat: paucula tamẽ hæc breuiter nostro proposito magis congruentia sufficiant adnotasse; ne vltra institutum excrescat præsens Commentarius; & ne iam diutius contra iussa, & rogatus quamplurimorum Summatum, & infimatum differamus editionem Manualis nostri Confessariorum, & pœnitẽtium, quod ex sermone Hispano in Latinum per nos ipsos traductũ, ac recognitum, & quàm plurimis auctum, mox (vt supra condiximus) euulgabimus: in gloriam Dei, qui sua nos omnes infinita bonitate seruet, beetque æternum. Amen.

F I N I S.

INDEX
PRAECIPVARVM
MATERIARVM HOC IN COMMENTARIO CONTENTARVM,

Ordine alphabetico digestus.

A

B

L

M

O

Primo-

Statutum

FINIS.

REGESTVM.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R.

Omnes sunt duerniones, præter B, qui est quaterniones.

ROMAE,
Ex Typographia Bartholomæi Bōsadini, & Titi Diani.
M D LXXXIIII.